

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad
cluster Alfa**
voltijd/deeltijd

**Fontys Lerarenopleiding Tilburg-
Fontys Hogescholen**

**De kracht van
kennis.**

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad
Cluster Alfa**
voltijd/deeltijd

**Fontys Lerarenopleiding Tilburg-
Fontys Hogescholen**

CROHO nr. 35198, 35196, 35255, 35195,
35193,

Hobéon Certificering

Datum

25 april 2016

Kernpanel:

Drs. R.B. van der Herberg, Drs. H. Ploeger, Drs. H.M. Claessen

Referent:

Drs. J.J.M. Geldens

Vakpanel:

Drs. A.J.M. van de Kerkhof, Drs. M. Simons, Prof. Dr. R. de Graaff,

Drs. E. Lehrner-te Lindert

Studenten:

T.J. Jansen (kernpanel), N. Verbraak

Secretarissen:

G.C. Versluis (kernpanel), D.P.M. de Koning MSc,

Drs. G.W.M.C. Broers

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	9
3.	INLEIDING	13
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	17
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	35
6.	AANBEVELINGEN	37
NEDERLANDS		39
7.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN NEDERLANDS	41
8.	ALGEMEEN EINDOORDEEL NEDERLANDS	57
9.	AANBEVELINGEN NEDERLANDS	59
10.	SCORETABEL NEDERLANDS	61
FRANS		63
11.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN FRANS	65
12.	ALGEMEEN EINDOORDEEL FRANS	81
13.	AANBEVELINGEN FRANS	83
14.	SCORETABEL FRANS	85
SPAANS		87
15.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN SPAANS	89
16.	ALGEMEEN EINDOORDEEL SPAANS	103
17.	AANBEVELINGEN SPAANS	105
18.	SCORETABEL SPAANS	107
ENGELS		109
19.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN ENGELS	111
20.	ALGEMEEN EINDOORDEEL ENGELS	127
21.	AANBEVELINGEN ENGELS	129
22.	SCORETABEL ENGELS	131
DUITS		133
23.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN DUI TS	135
24.	ALGEMEEN EINDOORDEEL DUI TS	149
25.	AANBEVELINGEN DUI TS	151
26.	SCORETABEL DUI TS	153
BIJLAGE I	Programma, werkwijze en beslisregels	155
BIJLAGE II	Lijst geraadpleegde documenten	185
BIJLAGE III	Overzicht auditpanel	191

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT) - Fontys Hogescholen
status instelling (bekostigd of rechtspersoon voor hoger onderwijs)	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Leraar tot de 2 ^e graad vo 1. Leraar vo 2 ^e graad Nederlands 2. Leraar vo 2 ^e graad Frans 3. Leraar vo 2 ^e graad Spaans 4. Leraar vo 2 ^e graad Engels 5. Leraar vo 2 ^e graad Duits
registratienummer croho	1. 35198 2. 35196 3. 35255 4. 35195 5. 35193
domein/sector croho	Pedagogisch Hoger Onderwijs
oriëntatie opleiding	hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Education
aantal studiepunten	240 EC
afstudeerrichtingen	m.i.v. cohort 2013: algemeen vormend onderwijs en beroepsgericht onderwijs in de voltijdvariant
locatie(s)	Tilburg
variant(en)	voltijd, deeltijd
joint programme	n.v.t.
onderwijstaal	Nederlands
datum audit / opleidingsbeoordeling	30 november – 3 december 2015
contactpersoon opleiding	e.vanzijl@fontys.nl y.visser@fontys.nl

Basisgegevens **hbo-bacheloropleidingen leraar vo 2^e graad**, voltijd, deeltijd (generiek)

bron: <http://Progress.net>

peildatum:01-10-2015

docenten (aantal + fte)	aantal		Fte
▪ voltijd + deeltijd	218		126,5
opleidingsniveau docenten (percentage) ¹	Bachelor	Master	PhD.
▪ voltijd + deeltijd	11,3%	76,6%	12,1%
docent-student ratio ²			
▪ voltijd + deeltijd			1:25

¹ Het aandeel docenten (onderwijzend personeel) met een hbo, master en PhD in het totaal aantal docenten (onderwijzend personeel).

² De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven studenten en het totaal aantal fte's aan onderwijzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.

Basisgegevens **hbo-bacheloropleiding leraar vo 2^e graad Nederlands**, voltijd, deeltijd

Bron: <http://Progress.net>

Peildatum: 14-9-2015

instroom (aantal)	2009	2010	2011	2012	2013	2014
▪ voltijd	24	24	26	36	41	35
▪ deeltijd	40	46	28	36	41	42
▪ kopopleiding*				0	0	0
uitval (percentage)						
uit het eerste jaar ³	2009	2010	2011	2012	2013	2014
▪ voltijd	50%	33%	23%	33%	39%	40%
▪ deeltijd	15%	22%	25%	28%	22%	45%
▪ kopopleiding*				-	-	-
uit de hoofdfase ⁴	2009	2010	2011			
▪ voltijd	17%	6%	45%			
▪ deeltijd	29%	36%	10%			
rendement (percentage) ⁵	2008	2009	2010			
▪ voltijd	67%	50%	63%			
▪ deeltijd	46%	56%	56%			
rendement (percentage) ⁶	2012	2013	2014			
▪ kopopleiding*	-	-	-			
docenten (aantal + fte)			aantal	Fte		
▪ voltijd + deeltijd			15	10,2		
opleidingsniveau docenten (percentage) ⁷			Bachelor	Master	PhD	
▪ voltijd + deeltijd			0%	80%	20%	
contacturen (aantal) ⁸			1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar
▪ voltijd**			17	17	14	2***
▪ deeltijd **			9	9	7	2***

* Tot en met inschrijfcohort 2011 werden de studenten van de kopopleiding geregistreerd als reguliere bachelorstudenten.

** In elke fase van de opleiding volgt de student stage die wordt begeleid door de School Practicumdocent (SPD) en Fontys Contactdocent (FCD). Deze begeleidingsuren zijn niet in de tabel opgenomen.

*** In de afstudeerfase krijgt de student individuele begeleiding bij zijn actieonderzoek (10 uur per student); daarnaast volgt de student een minor en de afstudeerstage.

³ Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.

⁴ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

⁵ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

⁶ Het aandeel van de studenten kopopleiding dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

⁷ Het aandeel docenten (onderwijzend personeel) met een hbo, master en PhD in het totaal aantal docenten (onderwijzend personeel).

⁸ Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

Basisgegevens **hbo-bacheloropleiding leraar vo 2^e graad Frans**, voltijd, deeltijd

Bron: <http://Progress.net>

Peildatum: 14-9-2015

instroom (aantal)	2009	2010	2011	2012	2013	2014
▪ voltijd	30	23	31	24	16	15
▪ deeltijd	17	12	9	6	6	7
▪ kopopleiding*				0	0	0
uitval (percentage)						
uit het eerste jaar ⁹	2009	2010	2011	2012	2013	2014
▪ voltijd	53%	43%	32%	50%	44%	60%
▪ deeltijd	65%	33%	22%	67%	50%	43%
▪ kopopleiding*				-	-	-
uit de hoofdfase ¹⁰	2009	2010	2011	2012	2013	2014
▪ voltijd	29%	31%	24%			
▪ deeltijd	67%	13%	14%			
rendement (percentage) ¹¹	2008	2009	2010	2011	2012	2013
▪ voltijd	45%	21%	23%			
▪ deeltijd	36%	17%	63%			
rendement (percentage) ¹²	2012	2013	2014	2015	2016	2017
▪ kopopleiding*	-	-	-			
docenten (aantal + fte)	aantal		fte			
▪ voltijd + deeltijd	8		3,8			
opleidingsniveau docenten (percentage) ¹³	Bachelor		Master		PhD.	
▪ voltijd + deeltijd	0%		88%		12%	
contacturen (aantal) ¹⁴	1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar	5 ^e jaar	6 ^e jaar
▪ voltijd**	14	11	9	2***		
▪ deeltijd **	8	10	8	2***		

* Tot en met inschrijfcohort 2011 werden de studenten van de kopopleiding geregistreerd als reguliere bachelorstudenten.

** In elke fase van de opleiding volgt de student stage die wordt begeleid door de School Practicumdocent (SPD) en Fontys Contactdocent (FCD). Deze begeleidingsuren zijn niet in de tabel opgenomen.

*** In de afstudeerfase krijgt de student individuele begeleiding bij zijn actieonderzoek (10 uur per student); daarnaast volgt de student een minor en de afstudeerstage.

⁹ Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.

¹⁰ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

¹¹ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

¹² Het aandeel van de studenten kopopleiding dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

¹³ Het aandeel docenten (onderwijzend personeel) met een hbo, master en PhD in het totaal aantal docenten (onderwijzend personeel).

¹⁴ Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

Basisgegevens **hbo-bacheloropleiding leraar vo 2^e graad Spaans**, voltijd, deeltijd
bron: <http://Progress.net>
peildatum: 14-09-2015

instroom (aantal)	2009	2010	2011	2012	2013	2014
▪ voltijd	24	30	32	24	19	22
▪ deeltijd	16	13	18	9	11	14
▪ kopopleiding*				0	0	0
uitval (percentage)						
uit het eerste jaar ¹⁵	2009	2010	2011	2012	2013	2014
▪ voltijd	42%	57%	50%	46%	37%	41%
▪ deeltijd	31%	23%	39%	11%	27%	29%
▪ kopopleiding*				-	-	-
uit de hoofdfase ¹⁶	2009	2010	2011	2012	2013	2014
▪ voltijd	50%	38%	31%			
▪ deeltijd	36%	40%	27%			
rendement (percentage) ¹⁷	2008	2009	2010	2011	2012	2013
▪ voltijd	50%	21%	38%			
▪ deeltijd	50%	45%	30%			
rendement (percentage) ¹⁸	2012	2013	2014	2015	2016	2017
▪ kopopleiding*	-	-	-			
docenten (aantal + fte)		aantal		Fte		
▪ voltijd + deeltijd		7		5,6		
opleidingsniveau docenten (percentage) ¹⁹	Bachelor	Master	PhD	2012	2013	2014
▪ voltijd + deeltijd	0%	100%	0%			
contacturen (aantal) ²⁰	1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar	2012	2013
▪ voltijd**	15	10	8	2***		
▪ deeltijd **	8	7	6	2***		

* Tot en met inschrijfcohort 2011 werden de studenten van de kopopleiding geregistreerd als reguliere bachelorstudenten.

** In elke fase van de opleiding volgt de student stage die wordt begeleid door de School Practicumdocent (SPD) en Fontys Contactdocent (FCD). Deze begeleidingsuren zijn niet in de tabel opgenomen.

*** In de afstudeerfase krijgt de student individuele begeleiding bij zijn actieonderzoek (10 uur per student); daarnaast volgt de student een minor en de afstudeerstage.

¹⁵ Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.

¹⁶ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

¹⁷ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

¹⁸ Het aandeel van de studenten kopopleiding dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

¹⁹ Het aandeel docenten (onderwijzend personeel) met een hbo, master en PhD in het totaal aantal docenten (onderwijzend personeel).

²⁰ Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

Basisgegevens **hbo-bacheloropleiding leraar vo 2^e graad Engels**, voltijd, deeltijd

bron: <http://Progress.net>

peildatum: 14-09-2015

instroom (aantal)	2009	2010	2011	2012	2013	2014
▪ voltijd	96	120	107	103	131	121
▪ deeltijd	61	58	39	43	43	33
▪ kopopleiding*				1	1	1
uitval (percentage)						
uit het eerste jaar ²¹	2009	2010	2011	2012	2013	2014
▪ voltijd	58%	71%	56%	66%	63%	64%
▪ deeltijd	38%	43%	36%	33%	21%	15%
▪ kopopleiding*				0%	0%	0%
uit de hoofdfase ²²	2009	2010	2011	2012	2013	2014
▪ voltijd	48%	40%	30%			
▪ deeltijd	24%	27%	28%			
rendement (percentage) ²³	2008	2009	2010	2011	2012	2013
▪ voltijd	33%	13%	29%			
▪ deeltijd	40%	42%	61%			
rendement (percentage) ²⁴	2012	2013	2014	2015	2016	2017
▪ kopopleiding*	100%	0%	0%			
docenten (aantal + fte)	aantal		fte			
▪ voltijd + deeltijd	22		15			
opleidingsniveau docenten (percentage) ²⁵	Bachelor	Master	PhD.	2012	2013	2014
▪ voltijd + deeltijd	5%	90%	5%			
contacturen (aantal) ²⁶	1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar	2012	2013
▪ voltijd**	18	16	10	2***		
▪ deeltijd **	12	6	6	2***		

* Tot en met inschrijfcohort 2011 werden de studenten van de kopopleiding geregistreerd als reguliere bachelorstudenten.

** In elke fase van de opleiding volgt de student stage die wordt begeleid door de School Practicumdocent (SPD) en Fontys Contactdocent (FCD). Deze begeleidingsuren zijn niet in de tabel opgenomen.

*** In de afstudeerfase krijgt de student individuele begeleiding bij zijn actieonderzoek (10 uur per student); daarnaast volgt de student een minor en de afstudeerstage.

²¹ Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.

²² Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

²³ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

²⁴ Het aandeel van de studenten kopopleiding dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

²⁵ Het aandeel docenten (onderwijzend personeel) met een hbo, master en PhD in het totaal aantal docenten (onderwijzend personeel).

²⁶ Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

Basisgegevens **hbo-bacheloropleiding leraar vo 2^e graad Duits**, voltijd, deeltijd

bron: <http://Progress.net>

peildatum: 14-09-2015

instroom (aantal)	2009	2010	2011	2012	2013	2014
▪ voltijd	11	11	13	14	18	20
▪ deeltijd	17	26	15	12	17	17
▪ kopopleiding*				0	0	1
uitval (percentage)						
uit het eerste jaar ²⁷	2009	2010	2011	2012	2013	2014
▪ voltijd	27%	45%	15%	43%	17%	20%
▪ deeltijd	6%	31%	13%	50%	35%	24%
▪ kopopleiding*				-	-	100%
uit de hoofdfase ²⁸	2009	2010	2011	2012	2013	2014
▪ voltijd	50%	0%	36%			
▪ deeltijd	19%	33%	23%			
rendement (percentage) ²⁹	2008	2009	2010	2011	2012	2013
▪ voltijd	67%	25%	0%			
▪ deeltijd	69%	69%	33%			
rendement (percentage) ³⁰	2012	2013	2014	2015	2016	2017
▪ kopopleiding*	-	-	0%			
docenten (aantal + fte)	aantal		Fte			
▪ voltijd + deeltijd	10		5,3			
opleidingsniveau docenten (percentage) ³¹	Bachelor	Master	PhD.			
▪ voltijd + deeltijd	20%	50%	30%			
contacturen (aantal) ³²	1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar	5 ^e jaar	6 ^e jaar
▪ voltijd**	15	11	7	2***		
▪ deeltijd **	9	8	5	2***		

* Tot en met inschrijfcohort 2011 werden de studenten van de kopopleiding geregistreerd als reguliere bachelorstudenten.

** In elke fase van de opleiding volgt de student stage die wordt begeleid door de School Practicumdocent (SPD) en Fontys Contactdocent (FCD). Deze begeleidingsuren zijn niet in de tabel opgenomen.

*** In de afstudeerfase krijgt de student individuele begeleiding bij zijn actieonderzoek (10 uur per student); daarnaast volgt de student een minor en de afstudeerstage.

²⁷ Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.

²⁸ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

²⁹ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

³⁰ Het aandeel van de studenten kopopleiding dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

³¹ Het aandeel docenten (onderwijzend personeel) met een hbo, master en PhD in het totaal aantal docenten (onderwijzend personeel).

³² Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

2. SAMENVATTING

De hbo-bacheloropleidingen leraar vo 2^e graad van Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT) van Fontys Hogescholen leiden studenten op tot tweedegraads leraar Nederlands, Frans, Spaans, Engels, Duits, Aardrijkskunde, Geschiedenis, Maatschappijleer, Algemene Economie, Bedrijfseconomie, Godsdienst, Wiskunde, Natuurkunde, Techniek, Scheikunde, Biologie, Omgangskunde en Gezondheidszorg & Welzijn.

Alle beoordeelde tweedegraads lerarenopleidingen van FLOT vertonen een verstrekkende gelijkenis, qua doelstelling, structuur en reikwijdte van de onderwijsleeromgeving, wijze van toetsen en beoordelen, deskundigheid personeel en voorzieningen. Dit maakt het mogelijk op algemeen niveau kwalitatieve uitspraken te doen die dan voor alle onderzochte opleidingen gelden. Alleen daar, waar op het niveau van de individuele opleiding aanleiding is van dit algemeen oordeel af te wijken, wordt daar in de samenvatting melding van gemaakt.

Standaard 1. Beoogde eindkwalificaties

De opleidingen tot leraar 2^e graad vo (in het vervolg genoemd 'de tweedegraads lerarenopleidingen') van Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT) baseren zich aantoonbaar op de zeven landelijke SBL-competenties en de generieke en vakspecifieke kennisbases en hebben hierover regelmatig contact met vakgenoten en het werkveld. Dit gebeurt onder andere in ADEF verband, in '10 voor de leraar'-verband, in andere landelijke vakgroepoverleggen, in overleggen met de samenwerkingspartners, waaronder met de vier Academische Opleidingsscholen en met bestuurders en docenten van scholen in de regio in de Raden van Advies, de werkveldcommissies en de vakdidactische netwerken.

FLOT heeft de ambitie de best denkbare leraren op te leiden. Zij heeft haar visie op goed leraarschap helder uitgewerkt in vijf met elkaar samenhangende pijlers: i) een sterke theoretische basis, ii) oog voor elke leerling, iii) een kritisch-reflectieve en onderzoekende houding, iv) een initiatiefrijke professional, v) de praktijk is uitgangspunt van het leren. Binnen deze pijlers speelt het ontwikkelen van een kritisch-reflectieve en onderzoekende houding en het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek een belangrijke rol.

Met de implementatie van de afstudeerrichtingen algemeen vormend en beroepsgericht onderwijs is FLOT bezig.

Door het opstellen van internationaliseringsbeleid en een kijkkader internationalisering voor de opleidingen, zorgt FLOT ervoor dat de studenten de mogelijkheid krijgen competenties te ontwikkelen in een internationale en interculturele context.

Het auditteam is op grond van bovenstaande punten, waaronder met name een heldere visie op goed leraarschap en expliciete aandacht voor de kritisch-reflectieve en onderzoekende houding van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOT een 'goed' verdienen voor deze standaard. Voor de tweedegraads lerarenopleiding Godsdienst komt het auditteam vanwege enkele belangrijke aandachtspunten tot het oordeel 'voldoende' voor standaard 1.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Het auditteam is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOT sterk praktijkgerichte opleidingen zijn, die verzorgd worden door hoogopgeleide teams van docenten. De vakgroepen kennen veelal een brede spreiding in deskundigheden. De docenten zijn goed op de hoogte van de actuele ontwikkelingen in het onderwijs. Een groot aantal docenten heeft ook zelf ervaring met lesgeven in het algemeen vormend en/of beroepsonderwijs. De bekendheid met het beroepsonderwijs verschilt momenteel nog per opleiding.

FLOT zorgt er via formele en informele professionalisering voor dat de opleidingen hun eigen ambities ook daadwerkelijk kunnen realiseren. De studenten zijn zeer tevreden over de inhoudelijke en didactische kwaliteit van hun docenten en hun kennis van de beroepspraktijk.

De opleiding biedt aan de hand van de vijf leerlijnen i) Werkplekleren, ii) Algemene professionele vorming (APV), iii) Vakinhoud, iv) Vakdidactiek en v) Onderzoek de studenten voldoende mogelijkheden hun competenties, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen.

De vernieuwingen in de APV-leerlijn en het Werkplekleren, de nieuwe leerwerktaken en de opdrachten tot het ontwikkelen van beroepsproducten, zorgen ervoor dat er veel meer samenhang is gekomen tussen de verschillende leerlijnen, tussen theorie en praktijk en tussen het generieke en het vakspecifieke deel van de opleiding. Sterk element is het echt *samen* opleiden binnen de vier academische opleidingsscholen waar FLOT deel van uitmaakt. De studenten zijn tevreden over de nieuwe APV-lijn en de verbinding met het werkplekleren/de stage.

Met de implementatie van de twee afstudeerrichtingen is FLOT binnen de voltijdopleidingen al volop bezig.

Er is binnen de meeste opleidingen voldoende aandacht voor internationale ontwikkelingen 'at-home' en/of 'abroad'.

Het auditteam is positief over de nauwe betrokkenheid van de lectoraten – de vijf FLOT-brede en de twee vakdidactische – bij kennisinnovatie, curriculumontwikkeling en professionalisering van lerarenopleiders van FLOT.

Het auditteam is van oordeel dat de lerarenopleidingen van FLOT ook een stevig en praktijkgericht programma bieden aan de studenten van de kopopleidingen en het traject Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG). Door deze programma's te volgen, kunnen de studenten de SBL-competenties, kennis en vaardigheden op het vereiste niveau ontwikkelen.

De opleidingen bewaken de kwaliteit van de instroom o.a. via het houden van een studiekeuzecheck voor voltijdstudenten en een intake-traject voor deeltijdstudenten.

De recent gerenoveerde huisvesting en de generieke en vakspecifieke materiële voorzieningen zijn goed op orde en werken ondersteunend aan de studie.

Gelet op de vele hierboven genoemde sterke elementen in het programma en het deskundige personeel, komt het auditteam tot het oordeel 'goed' voor deze standaard voor de opleidingen, Gezondheidszorg en Welzijn, Omgangskunde, Biologie, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Maatschappijleer, Algemene Economie, Bedrijfseconomie, Duits, Engels, Frans, Spaans en Nederlands.

Het auditteam beoordeelde de opleidingen Wiskunde, Natuurkunde, Scheikunde, Techniek en Godsdienst met een voldoende, omdat het bij deze opleidingen nog belangrijke aandachtspunten heeft met betrekking tot het vakspecifieke programma en/of het personeel. Deze aandachtspunten staan vermeld in de deelrapporten.

Standaard 3. Toetsing

Het auditteam is van oordeel, dat het toetssysteem van FLOT in generieke zin staat als een huis. De examencommissie met haar beleidskamer en vier uitvoerende kamers, vervult een stevige rol in de borging van het toetsen en beoordelen. In deze kamers zijn alle opleidingen vertegenwoordigd. Het is een sterk punt dat FLOT de clusters bewust heeft gemixt over de uitvoerende kamers. Door deze mix zorgt FLOT voor het creëren van draagvlak, samenwerking, uitwisseling en congruent handelen. De samenstelling van de beleidskamer waarin de vier voorzitters vanuit de uitvoerende kamers, twee opleidingsonafhankelijke leden en een extern lid vanuit het werkveld zitting hebben, is eveneens sterk.

De toetscommissies van elk cluster afzonderlijk en de toetscommissie van het generieke programma spelen een actieve rol in de controle op de kwaliteit van toetsing.

Het auditteam is positief over de rol die het lectoraat 'Kwaliteit toetsen en beoordelen' binnen FLOT vervult.

Dit lectoraat levert door zijn onderzoek een wezenlijke bijdrage aan de toetskwaliteit en aan de professionele ontwikkeling op het gebied van lerarenopleiders, leraren en studenten. Docenten van FLOT nemen deel aan intervisietrajecten, kalibreersessies, professionaliserings- en certificeringstrajecten voor toetsing. Ook de opleiders/begeleiders van de academische opleidingsscholen nemen deel aan thema en/of intervisiebijeenkomsten.

De tweedegraads lerarenopleidingen hebben met hun toetsprogramma, toetsplan, toetsmatrizen en rubrics hun toetssysteem goed op orde. Zij toetsen op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier met behulp van gevarieerde toetsvormen of de studenten de beoogde (eind)kwalificaties hebben bereikt. Bij een aantal opleidingen waren er nog kleinere aandachtspunten, zoals de vertaalslag naar de praktijk/ het vragen naar vakdidactische elementen in tentamens en het meenemen van correct Nederlands in de beoordeling van (eind)werkstukken. De opleidingen passen over het algemeen het zogenoemde vierogen-principe toe bij het opstellen van de toetsen. Bij het beoordelen van toetsen wordt altijd een tweede beoordelaar ingezet bij onduidelijkheid. Bij het beoordelen van de studenten in de stage en bij de beoordeling van de eindproducten en het portfolio-assessment zijn altijd twee beoordelaars betrokken.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande bevindingen (toetssysteem staat als een huis met bij een aantal opleidingen nog - minder zwaarwegende - aandachtspunten) tot een oordeel 'goed' voor deze standaard voor de opleidingen Gezondheidszorg & Welzijn, Omgangskunde, Biologie, Natuurkunde, Scheikunde, Techniek, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Maatschappijleer, Algemene Economie, Bedrijfseconomie, Duits, Frans, Spaans, Nederlands en Engels.

Het auditteam beoordeelde de opleidingen Wiskunde en Godsdienst met een voldoende, omdat het bij deze opleiding(en) nog belangrijke aandachtspunten heeft met betrekking tot het toetsen en beoordelen. Deze aandachtspunten staan vermeld in de deelrapporten.

Standaard 4. Gerealiseerde eindkwalificaties

Het auditteam is van oordeel dat de studenten in hun eindwerken (het vakdidactisch actieonderzoek en het portfolio) hebben aangetoond dat zij op het vereiste bachelorniveau beschikken over de competenties van een startbekwaam tweedegraads leraar. Daarnaast hebben alle studenten de landelijke kennisbasistoets met minimaal een voldoende afgesloten. Alleen voor de vakken Spaans en Techniek is er geen landelijke toets. Voor de beoordeling van het taalvaardigheidsniveau neemt de opleiding Spaans vanaf cohort 2013 de internationale vaardigheidstoets 'Diploma de Español como Lengua Extranjera (DELE)' niveau B2 (Europees Referentiekader (ERK)) af. Daarnaast doen de opleidingen Spaans en Techniek conform landelijke afspraken mee aan peerreview om de kennisbasis te borgen.

In de verslagen van de actieonderzoeken hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van hun verlegenheidsvraag/probleemstelling over het algemeen een duidelijke onderzoeksvraag hebben geformuleerd, die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht. Het auditteam beoordeelt de gekozen onderzoeksonderwerpen als relevant voor de betreffende vakken. Het auditteam is van oordeel, dat sommige studenten wat meer sturing/begeleiding hadden mogen krijgen van hun begeleidende docent bij het formuleren van een onderzoekbare onderzoeksvraag en de afbakening van het onderzoek. Andere aandachtspunten waren de theoretische onderbouwing, de hoeveelheid geraadpleegde literatuur en de kritische reflectie op de uitkomsten. Bij literatuur- en vooronderzoek valt op dat er nauwelijks gebruik wordt gemaakt van resultaten of opbrengsten van eerdere onderzoeken met vergelijkbare onderzoeksvragen of -thema's.

De portfolio's bevatten reflectieverslagen en bewijsmaterialen voor de verschillende competenties. Op basis van dit portfolio kregen de studenten een assessment en voerden zij een eindgesprek. De dossiers zagen er gestructureerd uit en bevatten als regel een behoorlijke variëteit aan bewijsstukken. Het gebruik van een theoretische onderbouwing op basis van literatuur bij de reflecties op de eigen ontwikkeling had hier een daar wat sterker gemogen.

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld onderschrijven dat het niveau van de afgestudeerden aansluit op het niveau waarop zij geacht worden in de beroepspraktijk te functioneren.

Het auditteam heeft alle eindwerken met minimaal een voldoende beoordeeld.

De alumni en de werkveldvertegenwoordigers zijn tevreden over het gerealiseerde niveau van de afgestudeerden. Met inachtneming van de hierboven genoemde aandachtspunten, acht het auditteam een oordeel 'voldoende' voor deze standaard op zijn plaats voor de opleidingen Wiskunde, Biologie, Natuurkunde, Scheikunde, Techniek, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Maatschappijleer, Godsdienst, Duits, Engels, Frans en Nederlands. De opleidingen Gezondheidszorg & Welzijn, Omgangskunde, Algemene Economie, Bedrijfseconomie en Spaans beoordeelt het auditteam met een 'goed'.

Algemene conclusie

De hoogopgeleide docenten van de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOT zorgen ervoor dat het afnemende werkveld kan beschikken over startbekwame tweedegraads leraren voor de scholen in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Het sterk praktijkgerichte curriculum met de vijf leerlijnen waarin de vijf pijlers voor goed leraarschap duidelijk zijn terug te vinden, zijn hierbij belangrijke elementen.

Het auditteam komt op grond van de beslisregels van de NVAO tot het eindoordeel 'voldoende' voor de tweedegraads lerarenopleidingen Wiskunde, Biologie, Natuurkunde, Scheikunde, Techniek, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Maatschappijleer, Godsdienst, Duits, Engels, Frans en Nederlands. Het auditteam komt tot het eindoordeel 'goed' voor de tweedegraads lerarenopleidingen Gezondheidszorg & Welzijn, Omgangskunde, Algemene Economie, Bedrijfseconomie en Spaans van FLOT.

Aanbevelingen:

- Het auditteam beveelt FLOT aan het werkveld nauw te blijven betrekken bij al hetgeen zij nu ontwikkelt rondom de afstudeerrichtingen, flexibilisering deeltijdprogramma, eindwerkstukken et cetera;
- Het auditteam beveelt FLOT aan ervoor te zorgen dat studenten hun reflecties op hun eigen ontwikkeling en op de uitkomsten van hun onderzoek theoretisch onderbouwen op basis van literatuur en dat zij meer gebruik maken van voorafgaande onderzoeken met vergelijkbare onderzoeksvragen of -thema's.
- Het auditteam beveelt FLOT aan de studenten waar nodig meer sturing te geven bij het formuleren van een onderzoekbare onderzoeksvraag. Dat kan het niveau van het onderzoek verhogen.

Den Haag, 25 april 2016

Drs. R.B. van der Herberg,
voorzitter

G.C. Versluis,
secretaris

3. INLEIDING

Clustervisitatie en inrichting van de audit

De beoordeling van de tweedegraads lerarenopleidingen van Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT) van Fontys Hogescholen vond plaats binnen het cluster tweedegraads lerarenopleidingen. De visitatie binnen dit cluster is uitgevoerd door de visitatiebureaus Hobéon en NQA, waarbij Hobéon zes hogescholen en NQA drie hogescholen heeft beoordeeld. Voorafgaand aan deze audits hebben NQA en Hobéon met elkaar en met de NVAO afgestemd over de opzet van de audits en de samenstelling van de auditpanels.

Fontys Hogescholen biedt in Sittard eveneens tweedegraads lerarenopleidingen aan. Deze worden verzorgd door Fontys Lerarenopleiding Sittard (FLOS). Sinds de zogenoemde BRIN-operatie gelden de lerarenopleidingen van FLOS en FLOT formeel als één opleiding en verzorgen de beide locaties de lerarenopleidingen in deellicentie uit. Vanwege de binnen Fontys gekozen besturingsfilosofie kennen beide locaties een relatief grote mate van onafhankelijkheid van elkaar. Dit komt tot uiting in verschillen in profilering en in de concrete vertaling van de competentieprofielen naar de programma's. Ook werken er andere teams van docenten op beide locaties. Om deze reden is gekozen voor een aparte visitatie van FLOS en FLOT en aparte beoordelingsrapporten per locatie.

FLOS en FLOT werken in verband met de deellicenties wel regelmatig samen o.a. bij de invoering van de bekwaamheidseisen en bij het beoordelen van elkaars studenten op de stagescholen en sinds 2015 stemmen de examencommissies af over kwaliteitsborging van de toetsing en het eindniveau.

Aangezien de achttien lerarenopleidingen van FLOT verwantschap vertonen, zijn alle opleidingen gezamenlijk gevisiteerd tijdens een vierdaagse visitatie. Op de eerste dag zijn de generieke zaken behandeld door een kernpanel. Dit kernpanel bestond uit twee externe domeindeskundigen en een student van een tweedegraadslerarenopleiding van een andere hogeschool. Hobéon leverde de voorzitter en de (coördinerend) secretaris voor het kernpanel. Na de generieke auditdag volgde een driedaagse audit van de afzonderlijke vakken. Per vak of combinatie van vakken³³ werd één specifieke vakdeskundige aan het opgesplitste kernpanel toegevoegd. Naast de voorzitter van Hobéon vervulde één van de twee externe domeindeskundigen uit het kernpanel in het parallelle gesprek ook de rol van (technisch) voorzitter. Bij elke vakaudit waren een secretaris vanuit Hobéon en een student aanwezig. (Zie bijlage: Programma).

Ten tijde van de audit bij de lerarenopleidingen is ook een audit uitgevoerd bij de Academische Opleidingsschool Midden Brabant (AOS MB). Daarover is een separaat rapport geschreven.

Onderstaande rapportage bestaat uit een generiek rapport over alle aspecten die gelden voor alle tweedegraads lerarenopleidingen van FLOT en een vakspecifiek rapport per opleiding. Zoals gevraagd in de brief van de NVAO (met kenmerk NVAO/20131990/AH) is in deze rapportage aandacht besteed aan de focuspunten voor tweedegraads lerarenopleidingen.

De tweedegraads lerarenopleidingen van Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT)

Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT) is een van de 29 instituten van Fontys Hogescholen. FLOT is met achttien lerarenopleidingen op bachelorniveau, veertien lerarenopleidingen op masterniveau en 4200 studenten het grootste instituut binnen Fontys Hogescholen en een van de grootste hbo-lerarenopleidingen in Nederland. FLOT voerde ten tijde van de audit ook nog twee niet-educatieve bacheloropleidingen uit: Toegepaste Wiskunde en Godsdienst-Pastoraal Werk. Deze laatste opleiding wordt nu afgebouwd.

³³ Frans/Spaans, Aardrijkskunde/Geschiedenis, Scheikunde/Natuurkunde, Omgangskunde/Gezondheidszorg

Naast de bachelor- en masteropleidingen verzorgt FLOT twee van de veertien minoren uit het assortiment van Fontys Hogescholen uit te weten: 'Global Development Issues' en 'Filosofie en Ethiek'.

FLOT verzorgt naast initiële scholing ook voortgezette professionalisering van leraren, onder de noemer FLOT Academie.

FLOT biedt de tweedegraads lerarenopleiding in een voltijd en deeltijdvariant. Daarnaast biedt FLOT kopopleidingen en een traject Pedagogisch Didactisch Getuigschrift.

De kopopleiding is bedoeld voor studenten die al een hbo/wo opleiding in een verwant vak hebben gevolgd. De kopopleiding heeft een omvang van 60 EC.

FLOT biedt als sinds 2003 in samenwerking met mbo-instellingen het traject pedagogisch didactisch getuigschrift (PDG) aan. Het doel van het PDG-traject is om vakbekwame beroepsbeoefenaren als zij-instromer te kwalificeren voor het beroep van docent in het mbo. Kandidaten moeten al een hbo-opleiding hebben afgerond of aantoonbaar beschikken over hbo denk- en werkniveau. Het PDG-traject duurt 1,5 jaar en heeft een omvang van 60 EC.

FLOT verzorgt deze trajecten samen met de Academie voor Teaching & Learning van Koning Willem I College in Den Bosch. Daarnaast is FLOT in overleg met Helicon Opleidingen om ook met hen een PDG-traject te ontwikkelen.

FLOT biedt samen met Fontys Hogeschool voor Kind en Educatie een bi-certificeringstraject aan, waarbij studenten van de pabo, naast hun bevoegdheid voor het basisonderwijs een tweede onderwijsbevoegdheid kunnen behalen voor het voortgezet onderwijs.

FLOT maakt deel uit van vier Academische Opleidingsscholen (AOS West, Midden en Oost Brabant en AOS Zeeland) en een aantal partnerschappen en samenwerkingsverbanden, waarin zij samen met scholen voor voortgezet onderwijs (vo) en beroepsonderwijs en volwasseneducatie (bve) leraren opleidt.

Binnen FLOT zijn zeven lectoren met kenniskring actief binnen vijf FLOT-brede lectoraten en twee lectoraten die betrekking hebben op didactiek. Deze laatste lectoraten zijn verbonden aan een cluster lerarenopleidingen.

De vijf brede lectoraten betreffen: i) Werkplekleren, ii) Professionalisering van leraren en lerarenopleiders, iii) Taalbeleid en diversiteit, iv) Kwaliteit van toetsen en beoordelen, v) Beroepsethiek van de leraar.

De twee lectoraten rondom vakdidactiek betreffen: i) Bètadidactiek, naar duurzaam vakmanschap, ii) Vakdidactiek van de gammavakken.

Het lectoraat 'Vreemdetalendidactiek in een veranderende leeromgeving' eindigde per 1 november 2015. Na evaluatie zal FLOT besluiten of en hoe dit lectoraat opvolging krijgt.

Ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie (2009)

De vorige accreditatie vond plaats in 2009. Alle opleidingen zijn met een overall 'voldoende' beoordeeld. Het auditteam noemde een aantal aandachtspunten (generiek en op clusterniveau), waarmee de lerarenopleidingen aan de slag zijn gegaan:

generiek

- *actieonderzoek heeft een leerlijn onderzoek, die gaandeweg verknoopt wordt met de modulen vakmanschap en meesterschap:* FLOT heeft kaders en een bijbehorend analyse-instrument opgesteld ten behoeve van de integratie van de leerlijn Onderzoek binnen het opleidingsspecifieke curriculum. Elke opleiding heeft deze leerlijn op eigen wijze vormgegeven volgens een bij de opleiding passend tijdpad. In het generieke programma is de leerlijn Onderzoek geïntegreerd in de leerlijnen Algemene Professionele Vorming (APV) en Werkplekleren;
- *er is binnen FLOT niet echt sprake van een voor alle opleidingen gezamenlijk uitgewerkt didactisch model voor de vakinhoudelijke en vakdidactische vorming :* FLOT heeft een FLOT-breed didactisch concept ontwikkeld, dat zij baseert op de visie op goed leraarschap.

Sinds het najaar van 2012 is er aan elk cluster een lector op het gebied van vakdidactiek verbonden. De leerlijn APV is generiek. Steeds vaker zitten studenten binnen een cluster bij elkaar in deze lessen;

Daarnaast noemen de opleidingen de volgende belangrijke recente ontwikkelingen:

- *versterking kennisbasis*: landelijk: de invoering van de kennisbasis en kennisbasistoetsen (landelijk). Vernieuwing van de nieuwe vierjarige leerlijn Algemene Professionele Vorming (APV) voor algemeen pedagogisch didactisch handelen (FLOT). De visie op goed leraarschap is gebruikt als onderlegger bij het ontwerp van deze leerlijn. In deze leerlijn is de generieke kennisbasis geïmplementeerd;
- *de praktijk centraler*: de opleidingen hebben aanpassingen in het curriculum gedaan die de studenten in staat stellen continu de verbinding te leggen tussen theorie en praktijk. Lerarenopleiders en schoolopleiders werken daartoe binnen partnerschappen en samenwerkingsverbanden samen aan het opleiden van leraren. Opleidingen hebben vakdidactische netwerken opgericht of gaan deze in 2015-2016 oprichten.
- *invoering afstudeerrichtingen*: vanaf cohort 2013 heeft FLOT voor de voltijdstudenten de twee afstudeerrichtingen algemeen vormend onderwijs (avo) en beroepsgericht onderwijs (bo) ingevoerd. Om deze reden heeft FLOT de opbouw en inhoud van de opleidingsprogramma's herzien. De invoering van de afstudeerrichtingen in de deeltijdopleidingen wordt meegenomen in het nieuwe ontwerp voor deeltijdopleidingen dat in studiejaar 2015-2016 opgeleverd wordt;
- *versterking voortzetting professionalisering leraren (opleiders)*: in samenwerking met de lector 'Professionaliteit van leraren en lerarenopleiders' heeft FLOT het personeelsbeleid doorontwikkeld en krijgt de professionalisering verder vorm. Het beleid legt de focus op de rol van lerarenopleider. FLOT behoort hiermee samen met de Hogeschool Rotterdam tot de zogenaamde 'voorlopersgroep'.

Opleidingen

Zie voor de vakspecifieke ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie binnen de opleidingen de vakspecifieke rapporten per opleiding.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie betreft geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor-master) en oriëntatie (hbo-wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Het auditteam heeft geconstateerd, dat de opleidingen tot leraar 2^e graad vo (in het vervolg genoemd 'de tweedegraads lerarenopleidingen') van Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT) van Fontys Hogescholen de landelijk vastgestelde en in Algemene Maatregel van Bestuur bij Wet op de beroepen in het hoger onderwijs (Wet BIO) vastgelegde competenties hanteert. Deze zijn onder begeleiding van de Stichting Beroepskwaliteit Leraren (SBL) tot stand gekomen. Op landelijk niveau is via een matrix aangetoond hoe de vijf Dublin Descriptoren tot uiting komen in deze zogenoemde zeven SBL-competenties.

De zeven SBL-competenties betreffen: i) interpersoonlijk competent, ii) pedagogisch competent, iii) vakinhoudelijk en didactisch competent, iv) organisatorisch competent, v) competent in het samenwerken met collega's, vi) competent in het samenwerken met de omgeving en vii) competent in zelfreflectie en ontwikkeling.

In 2005 heeft FLOT samen met Fontys Lerarenopleiding Sittard (FLOS) en de Pedagogische Hogeschool Tilburg (PTH) van Fontys de SBL-competenties geoperationaliseerd en de bekwaamheidseisen vastgelegd in zogenoemde competentiekaarten. Op deze competentiekaarten is per fase – propedeuse, hoofdfase, afstudeerfase - een aantal gedragsindicatoren aangegeven. Het auditteam acht deze competentiekaarten duidelijk. Ze vormen een goed sturingsinstrument voor de docenten bij het ontwikkelen van hun lessen en bij de beoordeling van de studenten. (zie verder standaard 2 en 3.) Omdat de beroepscontext inmiddels dusdanig is veranderd, is er behoefte aan herijking van het opleidingsprofiel. Daarom is FLOT in samenspraak met FLOS en het werkveld onlangs gestart met herijking van de gedragsindicatoren en het formuleren van bijbehorende beroepssituaties. Daarbij zal o.a. aandacht komen voor thema's als passend onderwijs, omgaan met diversiteit en initiatiefrijk zijn in vakdidactiek. Daarnaast zullen de betrokkenen bij de herijking rekening houden met de twee afstudeerrichtingen algemeen vormend en beroepsgericht onderwijs.

Kennisbasis

Naast de SBL-competenties als leidraad, hanteren de opleidingen voor hun onderwijs de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbases voor de tweedegraads leraar en de doelstellingen die hierin staan beschreven.

De generieke kennisbasis is gericht op het algemeen-didactisch en het pedagogisch-didactisch handelen en vormt het fundament voor alle competenties. De vakspecifieke kennisbasis vormt het fundament voor met name SBL-competentie 3: vakinhoudelijk en vakdidactisch competent. Omdat de generieke kennisbasis vooral gericht is op het algemeen vormend onderwijs is er op landelijk niveau in juni 2013 een addendum op de generieke kennisbasis opgeleverd voor het beroepsgerichte onderwijs. Ook is er in 2014 een kennisbasis ICT verschenen. Beide benut FLOT in de integratie in de kennisbasis.

Profilering en eigen inkleuring

FLOT heeft de ambitie de best denkbare lerarenopleidingen op te leiden. Deze missie heeft zij in 2014 samen met het werkveld vertaald naar een visie op goed leraarschap. In deze visie hebben zij met elkaar vijf cruciale factoren (pijlers) beschreven evenals de samenhang tussen deze pijlers. De vijf pijlers zijn: i) een sterke theoretische basis, ii) oog voor elke leerling, iii) een kritisch-reflectieve en onderzoekende houding, iv) een initiatiefrijke professional, v) de praktijk is uitgangspunt van het leren.

De derde pijler staat in de opleidingen centraal. (Zie daarover verder het kopje 'onderzoek'.) FLOT zorgt voor een door haar genoemde 'plus' door de samenhang die ze tussen deze pijlers aanbrengt/ wil aanbrengen.

Tijdens de audit is uitgebreid stilgestaan bij de transitie binnen de opleidingen voor de invoering van de pijlers en de uitwerking naar concrete doelstellingen voor het generieke en vakspecifieke programma. Tot voor kort was er veel ruimte voor autonomie en eigen inkleuring. Dat was een sterk element, maar had wel als gevolg dat opleidingen soms flink verschilden. Dit zorgde voor onduidelijkheid in het werkveld, waar studenten van verschillende opleidingen op dezelfde scholen stagelopen. Het nieuwe managementteam van FLOT wil sterker sturen op gemeenschappelijk inhoudelijke kaders en daarmee op herkenbaarheid van de opleidingen van FLOT. Bij de ontwikkeling vindt sturing plaats vanuit gemeenschappelijke kaders. Ten tijde van de audit was FLOT hiermee nog volop bezig. Het auditteam heeft geconstateerd dat deze ontwikkeling bij sommige opleidingen nog moet 'indalen'.

Onderzoek

Het auditteam heeft geconstateerd, dat FLOT expliciet aandacht besteedt aan het ontwikkelen van een onderzoekende houding en het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek. Zoals hierboven al is vermeld staat de derde pijler (het ontwikkelen van) 'een kritisch-reflectieve en onderzoekende houding' centraal. De opleiding wil de student gedurende zijn studie uitdagen om a) het eigen handelen kritisch te bekijken vanuit verschillende perspectieven, b) te reflecteren op en te leren van eigen ervaringen en c) op systematische en transparante wijze eigen handelen in beeld te brengen, te verantwoorden en te veranderen. Deze kritisch-reflectieve en onderzoekende houding moet voor studenten een basishouding worden, die hen aanzet - ook na afstuderen - door te gaan met zich te professionaliseren.

De lectoraten -vijf FLOT-brede en de twee vakdidactische - zijn nauw betrokken bij de opleidingen, bij kennisinnovatie en curriculumontwikkeling. Door de coördinerend lector structureel aan te laten sluiten bij de tweewekelijkse vergadering van het management, zorgt FLOT er goed voor dat er een (inhoudelijke) verbinding is tussen onderzoek, innovatie en onderwijs.

Internationale dimensie

FLOT hanteert internationaliseringsbeleid opgesteld dat voor al haar opleidingen van kracht is. Daarin is vastgelegd dat studenten de mogelijkheid moeten krijgen competenties te ontwikkelen in een internationale en interculturele context. Het kijkkader internationalisering uit 2015 geeft docenten richtlijnen voor de concretisering van de interculturele competenties in de opleidingsprogramma's, zoals het gebruik van inzichten en concepten uit de internationale literatuur, stages en verblijf in het buitenland en het aanbod van een Engelstalige minor en een opleidingsminor tweetalig onderwijs en internationale scholen.

Om een buitenlandverblijf mogelijk te maken, onderhoudt FLOT contact met een twintigtal partnerinstellingen binnen de EU.

Kopopleiding en Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG)

Kopopleiding - voor de kopopleiding zijn de zeven SBL-competenties, de generieke kennisbasis en de vakdidactische kennisbasis leidend. De vakinhoud wordt bekend verondersteld, gezien de hbo- of wo vooropleiding van studenten. Studenten zijn bij ministeriële regeling vrijgesteld van vakinhoudelijke modules.

Het eindniveau voor de kopopleiding is Startbekwaam (niveau 3).

PDG-traject - in landelijk verband zijn er afspraken gemaakt over de eisen aan de studenten van het PDG-traject. De eindkwalificaties voor het PDG-traject zijn de zeven SBL-competenties op niveau Startbekwaam en de generieke kennisbasis. Binnen het traject gebruiken de opleiders de competentiekaarten van de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOT.

Afstemming met het werkveld en vakgenoten

Het auditteam heeft geconstateerd, dat de opleidingen regelmatig overleg voeren met vakgenoten en vertegenwoordigers vanuit het werkveld over de actualiteit van de competenties en de opzet en inhoud van het curriculum.

De opleidingen spreken o.a. met vakgenoten in de overleggen in ADEF-verband en '10 voor de leraar' over de kennisbases en kennistoetsing en in andere regionale en landelijke vakgroepoverleggen.

Daarnaast werkt FLOT binnen Fontys Hogescholen samen met Fontys Lerarenopleiding Sittard (FLOS), de Pedagogische Technische Hogeschool (PTH), Fontys Hogeschool Pedagogiek, Fontys Onderwijscentrum Speciaal Onderwijs (OSO) en Fontys Hogeschool voor Kind en Educatie. Met deze laatste hogeschool heeft FLOT een bi-certificeringstraject opgezet voor pabostudenten.

FLOT heeft van oudsher een sterke verbinding met het regionale werkveld. Zij voert structureel overleg met Raden van Advies, werkveldcommissies en partnerschappen. In deze overlegorganen hebben zowel vertegenwoordigers vanuit het algemeen vormend onderwijs (avo) als het beroepsgerichte onderwijs (bo) zitting. Dat is een sterk punt.

Met de Raden van Advies overlegt FLOT (samen met FLOS en de PTH) op strategisch niveau over inhoud en eindkwalificaties van de bacheloropleidingen.

Met de regionale adviesraad voert FLOT overleg op tactisch niveau over inrichting van het curriculum en het werkplekleren. In deze adviesraad hebben rectoren zitting.

Op opleidingsniveau adviseren werkveldcommissies over het vakinhoudelijk deel van het curriculum. Bij enkele opleidingen is deze commissie nog in oprichting. Tevens zijn of komen er bij alle opleidingen vakdidactische netwerken, waarbinnen vakdidactici van de lerarenopleiding en leraren uit het werkveld gezamenlijk leerwerktaken ontwikkelen.

Daarnaast maakt FLOT deel uit van vier academische opleidingsscholen en een aantal partnerschappen of samenwerkingsverbanden. Met de vier opleidingsscholen - AOS Oost-Brabant, AOS Midden Brabant, AOS West Brabant en AOS Zeeland werkt FLOT met de hogescholen Rotterdam, van Arnhem en Nijmegen, de Driestar en de universiteiten Tilburg, TU Eindhoven en Nijmegen nauw samen met vele scholen in het avo en bo. Met het partnerschap Koning Willem I en het samenwerkingsverband Onderwijsgroep Tilburg werkt FLOT nauw samen met scholen in het mbo en vmbo. En met twee vo-schoolbesturen in de regio Eindhoven-Helmond vormt FLOT eveneens een samenwerkingsverband.

Weging en Oordeel

De opleidingen baseren zich aantoonbaar op de landelijke SBL-competenties en de generieke en vakspecifieke kennisbases en hebben hierover regelmatig contact met vakgenoten en het werkveld. Dit gebeurt o.a. in '10 voor de leraar'-verband, in andere landelijke vakgroepoverleggen, in overleggen met de partnerschappen - waaronder de vier academische opleidingsscholen - en werkveldvertegenwoordigers in verschillende raden en commissies. FLOT heeft haar ambitie 'het opleiden van de best denkbare leraren' nader uitgewerkt in een heldere visie op goed leraarschap in vijf met elkaar samenhangende pijlers. Binnen deze pijlers speelt het ontwikkelen van een kritisch-reflectieve en onderzoekende houding en het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek een belangrijke rol. De samenhang tussen de pijlers is een plus. De lectoraten van FLOT zijn nauw betrokken bij de opleidingen en zorgen voor een verbinding tussen onderzoek, innovatie en onderwijs.

Door het opstellen van internationaliseringsbeleid en een kijkkader internationalisering, zorgt FLOT ervoor dat de studenten de mogelijkheid krijgen competenties te ontwikkelen in een internationale en interculturele context.

Het auditteam is op grond van bovenstaande punten, waaronder een duidelijke visie op goed leraarschap en expliciete aandacht voor de kritisch-reflectieve en onderzoekende houding van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOT een 'goed' verdienen voor deze standaard. Voor de tweedegraads lerarenopleiding Godsdienst komt het auditteam vanwege enkele belangrijke aandachtspunten tot het oordeel 'voldoende' voor standaard 1. (Zie daarvoor het opleidingsspecifieke rapport.)

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO: De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Inhoud en vormgeving generieke programma

Koppeling competenties – programma

De tweedegraads lerarenopleidingen van FLOT hanteren drie niveaus van competentiebeheersing: propedeuse, hoofdfase en afstudeerfase. FLOT heeft de zeven SBL-competenties nader uitgewerkt op competentiekaarten met gedragsindicatoren per niveau. Hieruit blijkt, dat de mate van zelfstandigheid, complexiteit en volledigheid van handelen geleidelijk toeneemt.

Voorbeelden hiervan voor competentie 3 'vakinhoudelijk en didactisch bekwaam':

Hoofdfasebekwaam	LIO-bekwaam	startbekwaam
▪ geeft enkele toepassingsgerichte voorbeelden bij leeractiviteiten; ▪ ontwerpt eenvoudige onderwijsactiviteiten; ▪ speelt in op verschillen in beginniveau van leerlingen; ▪ ..	▪ zorgt voor betekenisvolle en toepassingsgerichte leeractiviteiten; ▪ ontwerpt complexe leeractiviteiten; ▪ observeert en analyseert (leer)problemen; ▪ ...	▪ zorgt voor betekenisvolle en toepassingsgerichte leeractiviteiten; ▪ ontwerpt verschillende leertrajecten om tegemoet te komen aan verschillen tussen leerlingen; ▪ analyseert vakspecifieke leerproblemen en speelt daar adequaat op in met gerichte opdrachten en/of vragen; ▪ ...

Alle tweedegraads lerarenopleidingen van FLOT laten in de zogenoemde CLOTS-schema's³⁴ zien wat de samenhang is tussen competenties, leerdoelen, onderwijsprogramma's, toetsen en studiepunten. Daarmee borgen zij dat de studenten aan het einde van hun studie alle eindkwalificaties hebben kunnen ontwikkelen. Er is een CLOTS-schema voor de SBL-competenties, een CLOTS-schema voor de generieke kennisbasis, een CLOTS-schema per opleiding met de vakspecifieke kennisbasis en een CLOTS-schema voor de kopopleiding. (Zie voor dit laatste verder de vakspecifieke delen in dit rapport).

Opzet en inhoud van het (generieke) programma

Alle lerarenopleidingen (voltijd en deeltijd) kennen dezelfde duidelijke opbouw met vijf leerlijnen: i) Werkplekleren, ii) Algemene professionele vorming (APV), iii) Vakinhoud, iv) Vakdidactiek, v) Onderzoek.

³⁴ De letters van CLOTS staan voor de termen: competenties, leerdoelen, onderwijsprogramma's, toetsen en studiepunten

In het voltijdprogramma is ongeveer de helft van alle studiepunten gekoppeld aan de onderwijsseenheden vakinhoud en vakdidactiek (124 EC). Iets minder dan de helft van de studiepunten is gekoppeld aan APV (41 EC) en Werkplekleren (60 EC). Daarnaast is er ruimte voor verdieping (15 EC).

Ten tijde van de audit verschilden het aantal gekoppelde studiepunten aan de verschillende onderdelen binnen het deeltijdprogramma nog van het voltijdprogramma, daar FLOT later is gestart met herziening van het deeltijdprogramma.

De inhoud van het programma van Werkplekleren en APV is voor alle opleidingen identiek. De leerlijn Werkplekleren staat centraal: daarin komen de overige leerlijnen samen en legt de student de verbinding tussen theorie en praktijk.

De leerlijn Onderzoek is, inclusief de afronding daarvan, geïntegreerd in de verschillende leerlijnen. Elke opleiding heeft de leerlijn Onderzoek op eigen wijze vormgegeven, volgens een bij de opleiding passend tijdspad.

FLOT heeft o.a. in verband met de invoering van de twee afstudeerrichtingen algemeen vormend onderwijs (avo) en beroepsgericht onderwijs (bo) de leerlijn voor het algemeen Pedagogisch-handelen herzien in de vorm van de leerlijn Algemene Professionele Vorming (APV).

In deze leerlijn is de generieke kennisbasis geïmplementeerd. Omgaan met diversiteit en de vorming van professionele beroepsidentiteit (de vijf pijlers van goed leraarschap) krijgen hierin een plaats. Bij de vormgeving van dit laatste onderwerp is ook het lectoraat 'Beroepsethiek van de leraar' betrokken.

De opleidingen hebben bij de opzet van de vernieuwde leerlijn ook gezocht naar samenhang - de door hen genoemde 'plus' - met de andere onderdelen van het curriculum. Zo was de lector Werkplekleren nauw betrokken bij de uitwerking van de APV-lijn in het kader van de verbinding van APV met de stage/het werkplekleren. FLOT heeft ervoor gezorgd dat elke pijler verbinding heeft met elke leerlijn.

Daarnaast zorgt FLOT voor een verbinding tussen het generieke en vakspecifieke programma door aan elke opleiding één of meerdere APV docenten te koppelen.

Vanaf cohort 2014 volgen alle studenten de nieuwe APV-leerlijn. Voor het cohort 2013 geldt een overgangsjaar. (Zie ook standaard 3 over het afstuderen.)

De studenten van de deeltijdopleidingen volgen vanaf september 2015 de vernieuwde APV-lijn, die tegelijkertijd in de propedeuse en leerjaar 2 is ingevoerd.

De studenten die het auditteam sprak, waren zeer te spreken over de nieuwe APV-lijn en de verbinding met het werkplekleren/de stage. Het is voor hen nu heel duidelijk wat ze op de werkplek moeten doen en gaan leren.

FLOT wil de opleidingsroutes voor de deeltijdstudenten verder flexibiliseren. Op dit moment kunnen studenten binnen sommige opleidingen al organisatorisch versnellen. FLOT is o.a. voornemens een digitale werk- en leeromgeving in te richten waar studenten en medewerkers tijd- en plaatsonafhankelijk met elkaar kunnen samenwerken en leren. Het auditteam beveelt FLOT aan, voortvarend door te gaan met de flexibilisering, daar veel deeltijdstudenten op basis van een eerdere opleiding, (levens)ervaring en/of privéomstandigheden andere wensen en behoeftes hebben dan voltijdstudenten. Dit kan ook de studeerbaarheid van het programma verbeteren.

Werkplekleren

In de stage komen vakmanschap en meesterschap bij elkaar. De vier opeenvolgende stages kennen een opbouw in complexiteit lopend van een oriënterende stage in de propedeuse naar het (steeds meer) zelfstandig als leraar voor de klas staan. Alle studenten eindigen in het vierde studiejaar met een afrondende stage. Studenten die in de eerste drie jaren alle studiepunten hebben behaald, mogen een zogenoemde LIO³⁵-stage lopen.

³⁵ LIO: Leerkracht in Opleiding

Studenten rouleren regelmatig, waardoor zij op verschillende schooltypen en met diverse onderwijsconcepten ervaring opdoen. Binnen de stage voeren de studenten leerwerktaken uit, die zorgen voor een verbinding tussen theorie en praktijk.

Voor studenten van de lerarenopleidingen Geschiedenis en Maatschappijleer is het om verschillende redenen moeilijk om een (passende) stageplek te vinden. (Zie daarover de vakspecifieke rapporten.)

Een deel van de studenten loopt stage binnen één van de vier Academische Opleidingscholen (AOS'en) of bij een school waarmee FLOT een samenwerkingsverband of een partnerschap heeft. FLOT streeft ernaar dat 80% van de bachelorstudenten in 2020 het werkplekleren volgens de gezamenlijke standaard doorloopt binnen een opleidingsschool of samenwerkingsschool.

Alle studenten krijgen op de werkplek begeleiding van een Schoolpracticumdocent (SPD'er)³⁶ en vanuit FLOT van een Fontys Contactdocent (FCD'er)³⁷, die de studenten ook bezoekt op de school. Aan de samenwerkingsscholen is nu een vaste FCD'er verbonden. Dat heeft de communicatie tussen opleiding en school verbeterd.

In de opleidingsscholen krijgen de studenten daarnaast nog begeleiding van een Opleidingsdocent (OD'er)³⁸.

De uniformiteit in de begeleiding van het werkplekleren door de FCD'ers is nog een aandachtspunt, zo blijkt uit evaluaties en gesprekken tijdens de audit. Dit heeft volop de aandacht van FLOT. Via speciale OD-FCD bijeenkomsten werkt FLOT aan meer uniformiteit in de begeleiding van de studenten.

FLOT studenten die stage lopen binnen één van de AOS'en krijgen van de FCD'er en de OD'er een aantal modules uit de leerlijn Algemene Professionele Vorming (APV) (3 t/m 7) aangeboden. De opdrachten die voortvloeien uit de theorie kunnen zij direct uitvoeren in de eigen groep/school. In de tweewekelijkse intervisiebijeenkomsten op de school blikken de studenten onder leiding van de FCD'er en OD'er terug op de uitvoering en wisselen ze ervaringen uit. De FCD'er en OD'er koppelen daar desgewenst weer aanvullende en/of verdiepende theorie aan vast. Zo zijn theorie en praktijk nauw met elkaar verbonden. Daarmee is er sprake van echt *samen* opleiden.

Studenten die op een reguliere school stage lopen volgen de lessen op de hogeschool. FLOT wil nu het concept Opleiden in de School doorontwikkelen en de reguliere stage en het opleiden in de school-traject gelijktrekken. Dit gebeurt o.a. vanwege de momenten van zware studielast die de studenten van het opleiden in de school traject ervaren: onderwijsactiviteiten in het opleidingsschool-traject zijn niet altijd te combineren met onderwijsactiviteiten in de opleiding.

Andere verbetermaatregelen die FLOT inmiddels heeft getroffen in het kader van het werkplekleren zijn: het invoeren van een lintstage die moet zorgen voor meer samenhang tussen de (theorie)lessen op de hogeschool en de praktijk in de scholen en het betrekken van vakdidactici in de begeleiding van de studenten op de scholen in de eerste oriënterende stage. In de overige stages gaan studenten in het kader van de vernieuwde APV-leerlijn leerwerktaken uitvoeren die leiden tot beroepsproducten. Daarop zullen vakdidactici en APV-opleiders vervolgens feedback geven. Ook daarmee zorgt FLOT voor een sterkere samenhang tussen vak(didactiek), APV en werkplekleren en voor meer betrokkenheid van de docenten vakdidactiek en APV bij het werkplekleren.

Om de verbinding tussen theorie en praktijk verder vorm te geven, zijn vakdidactische netwerken opgericht of in oprichting waarin vakdidactici van de lerarenopleiding en leraren uit het werkveld onder begeleiding van het lectoraat Werkplekleren gezamenlijk betekenisvolle, vakdidactische leerwerktaken voor studenten ontwikkelen. De opleidingen Aardrijkskunde, Natuur- en Scheikunde, Biologie, Wiskunde en Engels beschikken al over zo'n netwerk. FLOT streeft ernaar om voor de overige opleidingen deze netwerken in 2015-2016 in te richten.

³⁶ SPD'er is de benaming van de vakleraar op de school bij wie de student stage loopt

³⁷ FCD'er is de benaming die FLOT gebruikt voor een instituutopleider vanuit FLOT.

³⁸ OD'er is de benaming die FLOT gebruikt voor een schoolopleider op de school.

Bovendien streeft FLOT naar de oprichting van een institutioneel pedagogisch-didactisch netwerk waarin opleiders van FLOT en schoolopleiders vanuit samenwerkingspartners participeren. Zij gaan zorgen voor een optimale transfer tussen theorie en praktijk van de leerlijn APV.

Het auditteam acht dit waardevolle initiatieven.

De vertegenwoordigers vanuit het werkveld meldden tijdens de audit dat zij zich veel meer dan vroeger een partner voelen van de lerarenopleidingen. Maar FLOT moet in hun optiek er wel het tempo inhouden. Het werkveld wil graag verbonden zijn/blijven met al hetgeen FLOT nu ontwikkelt en wil dat FLOT vertrouwen heeft in de kwaliteit van de scholen bij het samen nieuwe collega's opleiden. Daarom bepleit het werkveld de elders reeds ingezette lijn om OD'ers in te zetten als formele beoordelaars (examinatoren). Het auditteam beveelt FLOT aan deze signalen vanuit het werkveld over deze wensen te spreken.

Praktijkgericht onderzoek

Zoals al hierboven is beschreven kent FLOT geen op zichzelf staande losse onderzoekslijn. De leerlijn Onderzoek is, inclusief de afronding daarvan, geïntegreerd in de overige leerlijnen via een reflectiespoor en een ontwerpspoor. Binnen de leerlijnen APV en vakdidactiek besteden de opleidingen aandacht aan de ontwikkeling van de verschillende onderzoeksvaardigheden. Tot en met cohort 2012 voeren de voltijdstudenten in het vierde studiejaar een vakdidactisch actieonderzoek uit. Dit onderzoek had tot nu toe vaak het karakter van een onderzoeksverslag. Voor sommige studenten was daarmee het doen van onderzoek een doel op zich. De opleidingen willen hierin verandering aanbrengen en meer toe naar het ontwikkelen van beroepsproducten en een koppeling met het werkplekleren. Daarmee willen zij de studenten op het spoor zetten dat onderzoek doen nut heeft voor het eigen beroep en de betreffende schoolorganisatie waar zij het onderzoek uitvoeren. Om dit te realiseren heeft een projectgroep met vertegenwoordigers vanuit alle clusters de module 'Ontwerpen' ontwikkeld voor het derde studiejaar. Het onderwijsontwerp is gericht op het eigen vak. De module 'Ontwerpen' vervangt vanaf cohort 2014 de module 'Ontwerpen van Onderwijs' (OVO) uit het oude curriculum in het derde studiejaar.

Een andere projectgroep was ten tijde van de audit bezig met de ontwikkeling van nog een nieuwe module voor het afstuderen: 'Begeleiden', waarin de studenten eveneens onderzoek moeten doen en beroepsproducten moeten opleveren.

Het is de bedoeling dat vanaf cohort 2014 het actieonderzoek in het afstudeerjaar van de voltijdstudenten als losstaande module verdwijnt en wordt vervangen door 'Begeleiden' en 'Ontwerpen'. Daarin kunnen/mogen de opleidingen een eigen inkleuring/profilering aanbrengen. Voor cohort 2013 van de voltijdvariant geldt een overgangsjaar. Deze studenten voeren ook geen 'losstaand' actieonderzoek meer uit.

Met de herziening van het deeltijdcurriculum zal FLOT ook de modules van het afstuderen aanpassen.

Het auditteam acht dit waardevolle ontwikkelingen. Sommige opleidingen wachten niet tot de projectgroep gereed is met haar voorstel voor 'Ontwerpen', maar zijn alvast in teamverband aan het nadenken over een mogelijke eigen invulling/inkleuring binnen de gegeven kaders.

Afstudeerrichtingen algemeen vormend onderwijs (avo) en beroepsgericht onderwijs (bo)

Het auditteam heeft geconstateerd, dat de opleidingen al duidelijke stappen hebben gezet in het kader van de twee afstudeerrichtingen.

Vanaf cohort 2013 heeft FLOT voor de voltijddopleidingen de twee afstudeerrichtingen ingevoerd. Dit heeft grote gevolgen gehad voor de opbouw en inhoud van de opleidingsprogramma's. FLOT heeft de afstudeerfase zodanig heringericht dat alle leerlijnen in het vierde studiejaar binnen de context van de gekozen afstudeerrichting vorm krijgen en afgerond worden. Om deze reden zijn in voorgaande studiejaren modules uit het generieke en de opleidingsspecifieke curriculum verschoven.

FLOT neemt de invoering van de afstudeerrichtingen in de deeltijdopleidingen mee in het nieuwe ontwerp voor de deeltijdopleidingen dat in 2016-2017 gereed zal komen. Het auditteam heeft geconstateerd dat de voortgang van deze implementatie per opleiding nogal varieert.

Didactische uitgangspunten en werkvormen

FLOT leidt haar didactisch concept af van de visie op goed leraarschap. Om goede leraren op te leiden nemen de opleidingen de praktijk – de authentieke context – als uitgangspunt van het leren: de student leert in de praktijk, relateert praktijksituaties aan theoretische concepten en reflecteert op zijn eigen handelen. Daarnaast besteden de opleidingen doorlopend aandacht aan de ontwikkeling van een kritisch-reflectieve en onderzoekende houding. Dit zijn de hoofdinstrumenten voor het leren een goede leraar te worden/te zijn.

In hun lessen willen de docenten een rolmodel zijn voor de aankomende leraren.

Zij expliciteren en verantwoorden daarbij op meta-niveau hun didactisch handelen en stellen hun didactische keuzes ook ter discussie.

De docenten hanteren bewust verschillende werkvormen, die de aankomende leraren op hun beurt weer kunnen toepassen in hun eigen praktijk. Ook daarin is de docent een rolmodel voor de studenten.

Binnen de leerlijnen Vakinhoud en Vakdidactiek kiest elke opleiding eigen werkvormen. (Zie daarover de opleidingsspecifieke rapporten.)

Instroom en doorstroom

De opleidingen bewaken de kwaliteit van de instromende studenten voldoende. De opleidingen gaan voor het reguliere traject uit van de wettelijke toelatingseisen. Voltijdstudenten zijn verplicht deel te nemen aan een studiekeuzecheck. Voor deeltijdstudenten vindt voor aanvang van de studie een intake-traject plaats. Dit traject is ook gericht op het indiceren van mogelijke vrijstellingen en het vastleggen van het te volgen programma.

Het auditteam heeft geconstateerd, dat de rendementscijfers van sommige opleidingen laag zijn. Tijdens de audit is over dit onderwerp met de afzonderlijke opleidingen gesproken.

Sommige opleidingen hebben naar aanleiding van de lage rendementen curriculaire ingrepen en ingrepen in de toetsing gedaan, maar er zijn ook opleidingen die in de ogen van het auditteam te veel of alleen maar externe redenen aandragen. Het auditteam beveelt het management aan hierover met de opleidingen in gesprek te blijven.

Kopopleiding en traject Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG)

▪ *Kopopleiding:*

Voor toelating tot een kopopleiding hanteert FLOT de verwantschapstabel³⁹ voor aan het vak van de lerarenopleiding verwante hbo- en wo-opleidingen. Voor de start van de opleidingen neemt FLOT groepsintakes af, die leiden tot een niet-bindend advies.

Studenten van de kopopleidingen volgen een éénjarige voltijdsprogramma van 60 EC met in het eerste semester twee dagen en daarna één dag per week onderwijs op de hogeschool. De andere drie of vier dagen is de student actief bezig met werkplekleren en zelfstudie. FLOT verwacht van deze studenten terecht meer zelfsturing, daar zij al een hbo- of wo-opleiding hebben afgerond.

Het programma bestaat uit vier leerlijnen: werkplekleren, algemene didactiek, vakdidactiek en reflectie. Zoals eerder vermeld hebben de studenten een wettelijke vrijstelling voor het volgen van vakinhoudelijke modules. Ten aanzien van de afstudeerrichtingen volgen de kopopleidingen de deeltijdopleidingen.

Studenten lopen gedurende het studiejaar een lintstage op een school voor algemeen voortgezet of beroepsgericht onderwijs. De stage heeft een opbouw in complexiteit van oriëntatie op het beroep tot een afrondende stage en een oplopende studiebelasting.

De algemene didactieklijn correspondeert met de leerlijn Algemene Professionele Vorming (APV) uit het reguliere programma en dekt de generieke kennisbasis.

³⁹ De verwante opleidingen zijn op landelijk niveau bepaald en vastgelegd in een zogenoemde verwantschapstabel.

De studenten van de kopopleidingen volgen de vakdidactische leerlijn binnen de betreffende opleiding samen met de deeltijdstudenten. De studenten Economie en Omgangskunde – de veruit grootste groepen binnen de kopopleidingen – volgen deze modules in aparte groepen. FLOT koppelt reflectie en ontwerpen van onderwijs aan de leerlijnen algemene didactiek en werkplekleren. Binnen de laatste module van de algemene didactieklijn voeren de studenten ook een klein onderzoek uit van 2 EC.

De studenten die het auditteam sprak, waren over het algemeen tevreden over het geboden programma. Met name de lessen algemene didactiek vonden zij zeer leerzaam. Ze merkten wel op dat het voor de docenten soms lastig is om binnen dat ene studiejaar aan te sluiten op alle specifieke behoeften van studenten vanuit de verschillende werkplekken/stageplekken variërend van mbo, praktijkschool tot onderbouw havo/vwo.

De informatie met betrekking tot het direct bij de start van de opleiding al een stageplek hebben, vonden niet alle studenten duidelijk. FLOT meldde desgevraagd, dat dit geen verplichting is maar een advies. Het auditteam beveelt FLOT aan hier explicieter aandacht aan te besteden, omdat er blijkbaar verwarring over ontstaat.

▪ *PDG-traject:*

Het traject PDG staat open voor onbevoegde deelnemers (meestal zij-instromers) die voor minimaal 0,4 fte werkzaam zijn als docent binnen de beroepsvoorbereidende educatieve sector en minimaal drie jaar werkervaring hebben. Kandidaten dienen al een hbo-opleiding te hebben afgerond of aantoonbaar beschikken over hbo denk- en werkniveau.

Het programma van het PDG-traject kent een omvang van 60 EC en is gespreid over 1,5 jaar. Daarmee zorgt FLOT voor een voldoende studeerbaar programma.

Het programma kent een opbouw in drie fasen: basisprogramma, verdiepingsprogramma en eigen programma ter afronding. Binnen het programma komen vijf thema's aan de orde die corresponderen met de taken/rollen van de mbo docent: ik als (mbo) docent, ik als begeleider van mbo-studenten, ik als verbinder tussen school en beroepspraktijk, ik als lid van het onderwijsteam/onderwijsgemeenschap en ik als professional.

FLOT en KWIC hebben het PDG-traject duidelijk ingestoken vanuit het idee van het samen opleiden, waarbij de student 50% van de tijd leert op de werkplek. De overige 50% besteedt de student aan cursusdagen en zelfstudie.

Personeel

Het docententeam dat de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOT verzorgt heeft een omvang van 126,5 FTE. Docenten zijn zowel in de voltijd- als de deeltijddopleidingen werkzaam. Gemiddeld 89% van de docenten beschikt over een mastergraad, 12% daarvan is gepromoveerd. Aanvullend zijn nog elf docenten bezig met een masteropleiding en zitten elf docenten in een promotietraject. Het auditteam constateert dat FLOT met bovengenoemde percentages haar eigen streefdoelen realiseert: 90% masteropgeleid, waarvan 10% gepromoveerd. Bij enkele opleidingen zijn nu nog lagere percentages.

In samenwerking met de lector 'Professionaliteit van leraren en lerarenopleiders' heeft FLOT het professionaliseringsbeleid voor haar personeel verder vorm gegeven, waarin zij de focus legt op de rol van lerarenopleider. FLOT behoort hiermee samen met de Hogeschool Rotterdam tot de zogenaamde 'voorlopersgroep'. FLOT heeft de ambitie dat in 2018 elke FLOT docent een lerarenopleider is. Dit betekent dat lerarenopleiders van FLOT op termijn voldoen aan de VELON⁴⁰ beroepsstandaard voor lerarenopleiders en dat zij, conform het didactische principe van modelleren, beschikken over de vijf eigenschappen zoals beschreven in de visie op goed leraarschap.

FLOT besteedt daarom veel aandacht aan professionalisering op het gebied van pedagogische en didactische vaardigheden. Op dit moment ligt de focus op toetsing en beoordelen. Voor docenten met een specifieke rol zijn er diverse trainingen in begeleidingsvaardigheden en onderzoeksvaardigheden. Voor startende docenten is er een specifiek inductietraject.

⁴⁰ VELON: Vereniging van Lerarenopleiders Nederland

Ook (uitbreiding van de) contacten met het werkveld in het avo én bo acht FLOT van belang. FLOT stimuleert docenten die al enige tijd niet in het werkveld hebben gewerkt, deel te nemen aan vakdidactische netwerken of studenten te begeleiden in de korte, oriënterende stage of te participeren in het traject Versterking Samenwerking Lerarenopleidingen en Scholen.

Eén van de docenten die het auditteam sprak, meldde dat er nog nooit zoveel mogelijkheden zijn geweest als nu om jezelf te professionaliseren.

Naast de formele scholing is er veelvuldig sprake van informele professionalisering door bijvoorbeeld kennisdeling, onderlinge samenwerking en samenwerking met het werkveld in vakdidactische netwerken.

Het auditteam is van oordeel dat de opleidingen via de bovengenoemde professionalisering zorgen dat zij hun eigen ambities - zoals die in dit rapport bij de verschillende standaarden zijn beschreven - ook daadwerkelijk realiseren. Ook de verschillende certificeringstrajecten die FLOT in dit verband organiseert (vakdidactisch bekwaam, onderzoeksbekwaam, toetsbekwaam en mediawijs) illustreren dit.

(Zie over de docentkwaliteit verder het vakspecifieke rapport per opleiding.)

FLOT verzorgt o.a. in samenwerking met de externe partner Ons Middelbaar Onderwijs (OMO) professionaliseringstrajecten voor externe begeleiders en opleiders, zoals de Schoolpracticumdocent (SPD'er) en de APV-opleiders binnen de vier Academische Opleidingsscholen (AOS'en). Alle SPD'ers binnen de AOS'en, de samenwerkingsverbanden en partnerschappen volgden een specifieke basiscursus voor coaching.

In februari 2015 heeft FLOT alle activiteiten in het kader van professionalisering van collega's in het werkveld ondergebracht onder de noemer 'FLOT-Academie'. Daarnaast richt de academie zich met haar aanbod op blijvende professionalisering van (startende) docenten in het vo en mbo en op ondersteuning van medewerkers van andere Fontys instituten.

De lectoraten zijn – zoals eerder vermeld - nauw betrokken bij kennisinnovatie en curriculumontwikkeling en ook bij de professionalisering van lerarenopleiders van FLOT. In totaal participeren 42 lerarenopleiders van FLOT en enkele externe deelnemers vanuit scholen en andere organisatieonderdelen van Fontys, in de kenniskringen.

De kenniskringleden professionaliseren zich aan de hand van praktijkonderzoek vanuit de gedeelde visie van lectoraten op onderzoek als professionele leerstrategie. Dit onderzoek is direct verbonden met de eigen opleidingspraktijk. Zo ontstaan good practices die de docenten weer delen met peers binnen en buiten FLOT.

Kopopleiding en PDG-traject

Binnen de kopopleidingen verzorgen zes lerarenopleiders met kennis van algemene didactiek en pedagogiek de leerlijn algemene didactiek. Deze docenten zijn tevens studieloopbaan-begeleider van de studenten. Zij begeleiden de studenten ook bij het uitvoeren van hun onderzoek.

De docenten vakdidactiek van de afzonderlijke opleidingen verzorgen de leerlijn vakdidactiek. Uit de evaluaties blijkt dat de didactische kwaliteit van sommige van deze docenten verbetering behoeft. FLOT heeft naar aanleiding hiervan al verbetermaatregelen getroffen door vervanging van de begeleiders van de Vakdidactieklijn bij de kopopleiding Omgangskunde. De studenten die het auditteam sprak, waren hierover tevreden.

Voor de begeleiding van het werkplekleren heeft FLOT met ingang van 2015-2016 een aparte Fontys Contactdocent voor de kopopleidingen aangewezen die de studenten begeleidt en zorgt voor afstemming tussen de FCD'ers (en OD'ers) op de stageschool. Dit naar aanleiding van de kritiek die de studenten van de kopopleidingen hadden op de stagebegeleiding vanuit FLOT.

Bij de samenstelling en uitvoering van het PDG-traject zijn zowel opleiders van het Koning Willem I College (KWIC) als van FLOT betrokken. De opleiders van het KWIC zorgen voor het scholingstraject onder verantwoordelijkheid van FLOT. FLOT docenten verzorgen delen van het programma, waaronder het doen en begeleiden van onderzoek.

Op de werkplek krijgt de student begeleiding van een ervaren coach.

Generieke voorzieningen

FLOT heeft het afgelopen jaar hard gewerkt aan de herinrichting van de huisvesting. De reeds verbouwde ruimten zien er prachtig uit. Studenten geven aan dat zij de nieuwe omgeving inspirerend en prettig open vinden. Alleen het aantal beschikbare afgesloten studieruimten zou groter mogen zijn. Daaraan zal FLOT expliciet aandacht besteden bij de herinrichting van de laatste nog te renoveren vleugels.

De locatie beschikt over voldoende grotere en kleine lokalen. Er is een fysieke mediatheek aanwezig waar studenten naast tijdschriften en vakliteratuur ook methoden die in het onderwijs gebruikt worden, kunnen raadplegen. Daarnaast hebben zij vanaf elke plek toegang tot digitale bronnen. Voor een aantal opleidingen zijn speciale praktijklokalen beschikbaar. (Zie de vakspecifieke rapporten.)

FLOT wenst nog een digitale werk- en leeromgeving waarin studenten tijd- en plaatsonafhankelijk met elkaar kunnen samenwerken en leren. Zodra er op Fontysniveau een keuze is gemaakt voor een systeem zal FLOT dit allereerst voor de deeltijd- en daarna ook voor de voltijdopleidingen gaan gebruiken.

Weging en Oordeel

Het auditteam is van oordeel dat de lerarenopleidingen van FLOT een stevig en praktijkgericht programma bieden aan de studenten van de kopopleidingen en de studenten van het PDG-traject. Door dit programma te volgen, kunnen deze studenten de vereiste SBL-competenties, kennis en vaardigheden ontwikkelen.

Zie voor de weging en het oordeel over standaard 2 verder de vakspecifieke rapporten per opleiding.

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing

Toelichting NVAO: De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk. De examencommissie van de opleiding borgt de kwaliteit van de tentaminering en examinering.

Bevindingen

Systeem van toetsen en beoordelen

Het toetsbeleid dat FLOT in 2013 heeft vastgesteld, is kaderstellend voor alle opleidingen. Elke opleiding heeft dit toetsbeleid nader uitgewerkt in een opleidingsspecifiek toetsplan, waarin zij de toetsing in samenhang heeft beschreven en heeft weergegeven in een toetsprogramma.

De leerlijn APV heeft een eigen toetsplan. In dit toetsplan heeft FLOT per toetsvorm de beheersingsniveaus van Bloom⁴¹ beschreven. Zo toetsen de APV-docenten bijvoorbeeld bij een schriftelijke toets met gesloten vragen de beheersing op het niveau van kennen en begrijpen, bij een reflectieverslag het niveau van analyseren, synthetiseren en evalueren en bij de beoordeling van een portfolio alle zes de niveaus.

De opleidingen maken gebruik van meerdere meetinstrumenten en invalshoeken om de ontwikkeling en het niveau van de studenten op diverse manieren te toetsen en te beoordelen. Voorbeelden van toetsvormen die de opleidingen gebruiken zijn: schriftelijke toetsen met open en/of gesloten vragen, mondelinge toetsen, essays, reflectieverslagen, dossiers, portfolio, performance assessments.

De opleidingen hebben in de verschillende CLOTS⁴²-schema's inzichtelijk gemaakt wat de samenhang is tussen competenties, leerdoelen en de toetsen en toetsvormen.

Binnen FLOT vervult het lectoraat 'Kwaliteit toetsen en beoordelen' een belangrijke rol.

Het lectoraat levert door zijn onderzoek een wezenlijke bijdrage aan de toetskwaliteit en aan de professionele ontwikkeling op het gebied van lerarenopleiders, leraren en studenten.

De kenniskringleden hebben o.a. onderzoek gedaan naar beoordelaarsbetrouwbaarheid, het gebruik van rubrics en het geven van schriftelijke feedback.

Het auditteam is van oordeel, dat het toetssysteem van FLOT in generieke zin staat als een huis.

Kennisbasistoetsen

De tweedegraads lerarenopleidingen van FLOT nemen conform de landelijk gemaakte afspraken binnen de Vereniging Hogescholen de digitale landelijke kennisbasistoets (LKT) van het vak af.

Alleen voor het vak Techniek en Spaans is geen LKT beschikbaar. Bij Spaans wordt de internationale taalvaardigheidstoets DELE B2 afgenomen. (Zie daarover het vakspecifieke rapport tweedegraads leraar Techniek en Spaans.)

Alle studenten krijgen conform de landelijke afspraken twee toetskansen per jaar en moeten de toets behaald hebben voordat zij hun diploma krijgen.

Validiteit, betrouwbaarheid, inzichtelijkheid

De opleidingen zorgen er op verschillende manieren voor dat de toetsen, valide, betrouwbaar en transparant zijn, conform de afspraken in het Toetsbeleidsplan. Dat doen zij zowel voor het generieke als vakspecifieke curriculum o.a. door:

- in de studiegidsen en moduluwijzers duidelijk de wijze van toetsing en de samenhang tussen de competenties, leerdoelen en beoordelingscriteria te beschrijven;

⁴¹ Beheersingsniveaus van Bloom: kennen, begrijpen, toepassen, analyseren, synthetiseren, evalueren

⁴² CLOTS: competenties, leerdoelen, onderwijsprogramma's, toetsen en studiepunten

- de competentiekaarten te concretiseren in integrale beroepsbeelden op vier niveaus, behorend bij de vier opeenvolgende stages. Vanaf 2014-2015 heeft FLOT deze beroepsbeelden geoperationaliseerd in prestatie-indicatoren per competentie;
- aan de hand van gevarieerde toetsvormen te beoordelen of de studenten de beoogde (eind)kwalificaties hebben bereikt;
- het zogenoemde vier-ogenprincipe toe te passen bij het construeren van toetsen;
- rubrics te formuleren voor o.a. werkstukken, stage, onderzoeksverslag, die ervoor zorgen dat de beoordelaars niet op eigen gevoel beoordelen maar houvast hebben aan criteria. Deze criteria dienen ook als communicatiemiddel voor de eerste en tweede beoordelaars;
- antwoordmodellen te gebruiken bij de beoordeling van kennistoetsen;
- bij onduidelijkheid bij de beoordeling van toetsen een tweede beoordelaar in te zetten;
- verplichte intervisiebijeenkomsten en kalibreersessies met APV-docenten en Fontys Contact Docenten (FCD'ers) te houden om interbeoordelaarsbetrouwbaarheid te vergroten;
- twee maal per jaar gezamenlijke bijeenkomsten voor FCD'ers en Opleidingsdocenten (OD'ers) te organiseren over thema's als het beoordelen van het portfolio of het beoordelen van de student voor de klas;
- de FCD'er in zijn beoordeling van de studenten altijd het advies van het werkveld (SPD'er en/of OD'er) over het werkplekleren te laten betrekken;
- bij de beoordeling van afstudeerwerk altijd meerdere beoordelaars in te zetten;
- docenten deel te laten nemen aan professionaliseringstrajecten, zoals Basis Kwalificatie en Medior Kwalificatie Onderwijs (BKO en MKO), o.a. uitgevoerd door het lectoraat 'Kwaliteit van toetsen en beoordelen'.

Examencommissie en toetscommissie

Het auditteam trof een stevige examencommissie aan, die haar rol goed heeft opgepakt. FLOT kent sinds 1 september 2011 één centrale examencommissie waarin elke opleiding met een eigen lid is vertegenwoordigd. De examencommissie bestaat uit vier uitvoerende kamers en één beleidskamer. FLOT heeft clusters bewust gemixt over de uitvoerende kamers, omdat er binnen de clusters sprake is van een eigen cultuur. Door de mix zorgt FLOT voor het creëren van draagvlak, samenwerking, uitwisseling en congruent handelen. Elke uitvoerende kamer houdt zich bezig met uitvoerende zaken, zoals vrijstellingen, bezwaren. De masteropleidingen hebben eveneens zitting in deze kamers.

De voorzitters van de uitvoerende kamers vormen samen de beleidskamer. In deze beleidskamer zitten ook twee opleidingsonafhankelijke leden en een extern lid vanuit het werkveld. De leden van de beleidskamer houden zich bezig met beleidsmatige en evaluatieve taken in het kader van de borging van de kwaliteit van het toetsen en beoordelen.

Het auditteam constateert, dat FLOT dit allemaal goed geregeld heeft.

De examencommissie heeft een eigen kwaliteitsagenda met speerpunten. Daarop staat voor 2015-2016 o.a. de controle op de inzet van twee beoordelaars, bijeenkomsten interbeoordelaarsbetrouwbaarheid en specifieke opdrachten aan de toetscommissies om mee te kijken naar bepaalde aspecten en het uitvoeren van een o-meting van het eindniveau.

Tijdens de audit is met de leden van de examencommissie ook stilgestaan bij de huidige afstudeerwerken en de mate waarin de vijf pijlers van FLOT rondom goed leraarschap daarin al zijn terug te zien. Het auditteam heeft geconstateerd, dat de studenten in hun reflecties op hun eigen ontwikkeling in hun portfolio niet altijd een koppeling maken met theorie. De examencommissie antwoordde desgevraagd, dat dat tot op heden geen eis was. Het hangt van de begeleider (Fontys Contact Docent) af of er een koppeling is gevraagd. Dit aspect is in ontwikkeling. In de nieuwe APV-lijn krijgt reflecteren op de eigen ontwikkeling op basis van theorie wel aandacht.

Naast de examencommissie zijn er vier actieve toetscommissies, die naar aanleiding van een evaluatie recent weer zijn teruggezet in de lijn. De toetscommissies rapporteren over hun bevindingen direct aan het management (de teamleiders alfa, bèta+, gamma en de adjunct-directeur onderwijs voor het generieke deel). De toetscommissies zijn gekoppeld aan een cluster.

De toetscommissies controleren niet meer alleen achteraf, maar zien toetsen nu ook voordat ze worden afgenomen. Volgens plan evalueren zij per periode van elke opleiding twee schriftelijke toetsen. Zij ondersteunen de examinatoren bij het structureel vormgeven van de toetscyclus. De toetscommissies hebben in opdracht van de examencommissie vooraf gecheckt of alle eindtermen goed terugkomen bij het toetsen en beoordelen van de actieonderzoeken en hebben achteraf steekproefsgewijs gekeken of zij tot een vergelijkbaar oordeel kwamen over de actieonderzoeken.

Afstuderen

De ijkpunten van de tweedegraads lerarenopleidingen van FLOT om het gerealiseerde niveau van de studenten vast te stellen, zijn voor alle opleidingen gelijk:

- de digitale landelijke kennisbasistoets (LKT) van het vak (behalve voor de vakken Spaans en Techniek). Bij Spaans wordt vanaf cohort 2013 de internationale taalvaardigheidstoets Diploma de Español como Lengua Extranjera (DELE) B2 (ERK)⁴³ afgenomen;
- een vakdidactisch actieonderzoek en eindgesprek, al dan niet voorafgegaan door een presentatie voor belangstellende docenten en studenten⁴⁴;
- de afrondende stage met een portfolio-assessment en een eindgesprek. In het portfolio moet de student per competentie zijn eigen ontwikkeling beschrijven, wat hij heeft geleerd en wat hij er (in de toekomst) mee gaat doen. Van elke competentie moet hij drie relevante bewijsstukken in zijn portfolio opnemen.

Tot en met cohort 2012 sluiten de voltijdstudenten aan het einde van het derde studiejaar de APV-lijn af.

Vanaf cohort 2013 wordt de leerlijn APV in het vierde studiejaar afgesloten.

Zoals al onder standaard 2 is vermeld verdwijnt voor de voltijdstudenten vanaf cohort 2013 het actieonderzoek. Tevens kiezen de voltijdstudenten vanaf dit cohort voor een van de twee afstudeerrichtingen. Daarmee is het nodig de afstudeerfase opnieuw in te richten. Voor het voltijdcohort 2013 komt er een overgangsfase, waarin de studenten de leerlijnen Vakinhoud en Vakdidactiek afsluiten in de hoofdfase. Zij ronden de vakdidactische leerlijn af via uitvoering van de opdracht voor de module 'Ontwikkelen van Onderwijs' (OVO).

Vanaf cohort 2014 worden alle leerlijnen in de afstudeerfase afgesloten

Voor de deeltijdstudenten is de afstudeerfase identiek aan de afstudeerfase voor voltijdstudenten tot en met cohort 2012. De deeltijdstudenten kiezen nog niet voor een van de beide afstudeerrichtingen. Zoals al eerder vermeld nemen de opleidingen de invoering van de afstudeerrichtingen mee met de vernieuwingen in het kader van de flexibilisering. De wijze waarop de studenten de stage afronden is maatwerk.

Kopopleiding en Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG)

- Kopopleiding - de studenten van de kopopleidingen sluiten hun opleiding af met twee eindwerkstukken: de afrondende stage en een eindassessment op basis van een portfolio. Het eindassessment wordt afgenomen door twee assessoren. De beoordeling van de afrondende stage is identiek aan die in de voltijddopleiding. Studenten van de kopopleidingen hoeven niet deel te nemen aan de LKT. Dat is landelijk bepaald. De afstudeerrichtingen worden niet ingevoerd voor de kopopleidingen.

⁴³ ERK: Europees Referentiekader

⁴⁴ Of de student ook een presentatie houdt, is afhankelijk van de grootte van de opleiding. Bij grote aantallen studenten zoals bijvoorbeeld bij Nederlands, gebeurt dit niet.

- PDG – de studenten van het PDG traject sluiten hun opleiding af met een proeve van bekwaamheid/eindassessament, waarin zij aantonen dat zij als zelfstandig docent kunnen functioneren en de taken van een startbekwaam docent mbo adequaat kunnen vervullen. De student verzamelt daarvoor bewijzen in zijn portfolio en levert een of meerdere video-opnames van een les of lesactiviteit. Twee onafhankelijke assessoren, één vanuit FLOT en één vanuit het mbo (Koning Willem I College), voeren samen het eindassessament uit.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel de vakspecifieke rapporten per opleiding.

4.4. Gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de resultaten van tussentijdse en afsluitende toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren

Uit evaluaties en gesprekken met vertegenwoordigers vanuit het werkveld en alumni, komt naar voren dat het werkveld tevreden is over het niveau van de afgestudeerden. Ze zijn tevreden over de kwaliteit van de producten die de studenten en afgestudeerden leverden. Het niveau blijkt ook uit de goede aansluiting tussen bachelor- en master lerarenopleidingen. Die is volgens de alumni goed.

Eigen oordeel van het auditteam over het gerealiseerde niveau

Het kern- en vakpanel hebben in totaal van vier studenten van elke opleiding eindwerken bestudeerd uit 2013-2014 en 2014-2015, verdeeld over de voltijd- (inclusief de kopopleidingen) en deeltijdvariant en met waar van toepassing een spreiding in cijfers. Deze eindwerken betroffen de verslagen van het vakdidactisch onderzoek en de portfolio's op basis waarvan de studenten hun portfolioassessment en eindgesprek hadden.

De bevindingen van het auditteam met betrekking tot deze eindwerken staan beschreven in de vakspecifieke rapporten.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel de vakspecifieke rapporten per opleiding.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Zie voor het eindoordeel het vakspecifieke rapport per opleiding.

6. AANBEVELINGEN

- Het auditteam beveelt FLOT aan, voortvarend door te gaan met de flexibilisering van de deeltijdopleidingen, daar veel deeltijdstudenten op basis van een eerdere opleiding, (levens)ervaring en/of privéomstandigheden andere wensen en behoeftes hebben dan voltijdstudenten. Dit kan ook de studeerbaarheid van het programma verbeteren.
- De uniformiteit in de begeleiding van het werkplekleren door de FCD'ers is nog een aandachtspunt, zo blijkt uit evaluaties en gesprekken tijdens de audit. Het auditteam beveelt FLOT aan hier aandacht aan te blijven besteden.
- De informatie met betrekking tot het hebben van een stageplek aan het begin van het studiejaar blijkt niet altijd duidelijk te zijn voor studenten van de kopopleidingen. Het auditteam beveelt FLOT aan hier explicieter aandacht aan te besteden.
- Het auditteam heeft geconstateerd, dat de rendementscijfers van sommige opleidingen laag zijn. Een aantal opleidingen heeft naar aanleiding daarvan curriculaire ingrepen en ingrepen in de toetsing gedaan, maar er zijn ook opleidingen die in de ogen van het auditteam te veel of alleen maar externe redenen aandragen. Het auditteam beveelt het management aan hierover met de opleidingen in gesprek te blijven.
- Vertegenwoordigers vanuit het werkveld wensen dat FLOT er bij alle vernieuwingen die zij nu in gang zet wel het tempo inhoudt. Het werkveld wil graag verbonden zijn/blijven met al hetgeen FLOT nu ontwikkelt rondom de afstudeerrichtingen, flexibilisering deeltijdprogramma, eindwerkstukken etc. Het auditteam beveelt FLOT aan hier alert op te zijn.
- Het auditteam beveelt FLOT aan ervoor te zorgen dat studenten hun reflecties in hun portfolio en onderzoeksverslagen theoretisch onderbouwen op basis van literatuur.
- Het auditteam beveelt FLOT aan de studenten waar nodig meer sturing te geven bij het formuleren van een onderzoekbare onderzoeksvraag. Dat kan het niveau van het onderzoek verhogen.
- Het auditteam heeft geconstateerd dat wat betreft de implementatie van de vernieuwingen in de hoofdfase tussen de verschillende voltijdopleidingen sterke faseverschillen zijn. Omdat het gaat om het cohort 2013 (het afstudeerjaar komt er aan) vraagt het auditteam aan betrokkenen voldoende aandacht/tijd te besteden aan de verdere concretisering van deze vernieuwingen, zodat alle opleidingen op tijd gereed zijn.

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad
NEDERLANDS**
voltijd/deeltijd

**Fontys Lerarenopleiding Tilburg –
Fontys Hogescholen**

CROHO nr. 35198

7. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN NEDERLANDS

7.1. Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie betreft geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor–master) en oriëntatie (hbo–wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Zoals in het generieke deel van dit rapport is beschreven, hanteert de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands voor haar onderwijs, naast de SBL-competenties als leidraad, de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbases voor de tweedegraadsleraar en de doelstellingen die hierin staan beschreven. De vakspecifieke kennisbasis Nederlands vormt het fundament voor met name SBL-competentie 3: vakinhoudelijk en vakdidactisch competent.

De kennisbasis Nederlands is opgebouwd uit vijf domeinen, die zijn uitgewerkt in elf hoofdthema's. De elf hoofdthema's zijn onderverdeeld in categorieën/kernconcepten (zie voorbeeld domein 1, hoofdthema 1), variërend van drie tot zeven categorieën per hoofdthema, waarnaast steeds een beschrijving staat van de minimaal te beheersen kennis. Deze zijn:

Domein	Thema's
Vakdidactiek	1. Het schoolvak Nederlands (met als categorieën/kernconcepten: 'onderwijsdoelen en leerlijnen'; 'beginsituatie en aansluiting'; onderwijsproces: leeractiviteiten, leermiddelen, werkvormen'; 'toetsing en evaluatie') 2. Differentiatie naar doelgroepen
Taalvaardigheid	3. Leesvaardigheid 4. Luister- en kijkvaardigheid 5. Gespreksvaardigheid en spreken 6. Schrijfvaardigheid
Taalbeschouwing	7. Taalstructuren en welgevormdheid 8. Taalverwerving, taalgebruik en taalvariatie
Fictie	9. Literaire/fictionele teksten 10. Lezen van literaire/fictionele teksten
Context	11. Professionele context

Profilering en eigen inkleuring

De opleiding Nederlands leidt leraren op die over een kritisch-reflectieve en onderzoekende houding beschikken, een sterke theoretische basis hebben en die zich verantwoordelijk voelen voor de ontwikkeling en 'Bildung' van de leerlingen. In het 'Ambitiedocument opleiding Nederlands' staat dat deze leraren:

- een hoge taalvaardigheid hebben en uitgebreide kennis van alle domeinen van de kennisbasis en daardoor de taalvaardigheid van de leerlingen op het gewenste niveau kunnen ontwikkelen en ervoor zorgdragen dat leerlingen belangstelling krijgen voor de Nederlandse taal en voor het lezen van fictie;

- in staat zijn bij de leerlingen een positieve houding te ontwikkelen ten opzichte van de talige en culturele diversiteit in de samenleving en kunnen bijdragen aan de culturele ontwikkeling van hun leerlingen;
- in staat zijn om taalbeleid te formuleren en hun collega's steun te bieden bij het talig vormgeven van hun lessen met als uitgangspunt dat het schoolvak Nederlands ook een spilfunctie heeft binnen het onderwijs;
- in staat zijn om verbindingen te leggen met de andere vakken, zodat de leerlingen zich bewust worden van de samenhang van deze vakken. De leraar Nederlands zoekt daarom samenwerking met de collega's van de andere vakken om tot optimale transfer van deze kennis en vaardigheden te komen. Hiervoor moet de leraar het voortouw kunnen nemen in het organiseren van projecten (samenwerking kan evenwel ook in kleiner verband worden bereikt);
- het belang onderkennen van een krachtige leeromgeving, zich bewust zijn van de rol van taal in het leren, daarbij oog hebben voor talige en culturele verschillen tussen leerlingen, over een grondige kennis beschikken van de didactiek om te kunnen werken aan de uitbreiding van de taalvaardigheid van alle leerlingen (ook de taalzwakke), specifieke hulp kunnen bieden door onder meer taalgerichte didactiek (taalgericht vakonderwijs) en mede hierdoor ook het belang van leesbevordering onderkennen;
- op de hoogte zijn van de actuele ontwikkelingen, ideeën en theorieën die binnen het moedertaalonderwijs spelen, zoals de ontwikkelingen met betrekking tot de referentieniveaus Taal en Rekenen, de Landelijke Kennisbasis en ontwikkelingen die in het vo en het mbo aan de orde zijn.

De opleiding profileert zich op twee punten. De opleiding vult de landelijke kennisbasis aan met vakdidactische thema's gericht op lesgeven in het mbo. Daarnaast vult zij de landelijke kennisbasis aan met vakinhoudelijke thema's die gebaseerd zijn op de visie dat leraren Nederlands cultuurdragers zijn ('Bildung'). Deze thema's schaaft de opleiding met name onder de domeinen 9 en 10, maar ze zijn ook verweven met andere domeinen uit de kennisbasis, zoals 'Taalbeschouwing' (zie verder standaard 2).

Zie voor de beschrijving van de overige bevindingen (generieke SBL-competenties, profilering en eigen inkleuring, onderzoek, internationale dimensie, afstemming met het werkveld en vakgenoten) het generieke deel van dit rapport.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel het generieke deel van dit rapport. Er is voor de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands geen aanleiding af te wijken van het algemene oordeel 'goed'.

7.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO: De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (opzet en inhoud van het generieke programma, didactische uitgangspunten, stage, werkplekleren, praktijkgericht onderzoek, afstudeerrichtingen, studeerbaarheid en studievoortgang, instroom, personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke deel van dit rapport.

Inhoud en vormgeving programma

Opzet en inhoud van het vakspecifieke programma Nederlands⁴⁵

De opleiding heeft de beoogde eindkwalificaties rond vakinhoud en vakdidactiek vertaald naar onderwijseenheden. In het zogenoemde CLOTS-schema⁴⁶ heeft de opleiding inzichtelijk gemaakt wat de samenhang is tussen de vakspecifieke competenties, leerdoelen, onderwijsprogramma's, toetsen en studiepunten. Daarmee borgt zij dat de studenten aan het einde van hun studie alle vakspecifieke eindkwalificaties hebben kunnen ontwikkelen.

Het auditpanel heeft de programmaoverzichten, de studiegids en de modulenhijzers bestudeerd en heeft vastgesteld dat de opleiding een programmaopzet heeft waarbij goed is nagedacht over de (verticale en horizontale) samenhang. Het vakspecifieke curriculum bestaat uit 1) een vakinhoudelijke, 2) een vakdidactische leerlijn en 3) een onderzoeksleerlijn. Hieronder lichten we deze lijnen kort toe.

Ad 1) Vakinhoudelijke leerlijn

Het vakinhoudelijke curriculum is analoog aan de landelijke kennisbasis vormgegeven in domeinen⁴⁷ (taalbeheersing, taalkunde/taalbeschouwing, letterkunde en cultuureducatie, taalgericht vakonderwijs en diversiteit en vakdidactiek). Binnen de opleidingsdomeinen zijn doorlopende leerlijnen ingericht, met toenemende complexiteit. Binnen het domein letterkunde en cultuureducatie is er bijvoorbeeld een leerlijn Fictie en een leerlijn Mythologie. Het auditpanel heeft vastgesteld dat de docenten binnen de modules van een leerlijn de verbanden aangeven met andere leerlijnen.

Een voorbeeld:

Het domein Taalgericht vakonderwijs (TVO) en diversiteit kent een leerlijn Taalgericht vakonderwijs. Hierin wordt eerst de module 'Taalverwerving en taalontwikkeling' aangeboden, gevolgd door de module 'TVO: het schoolvak Nederlands', dan 'Taalgericht vakonderwijs', gevolgd door 'Nederlands op het mbo'. Bij de modules 'Interculturele communicatie' en 'NT2, de eerste opvang' worden relaties gelegd met deze modules.

⁴⁵ De programma's van voltijd en deeltijd komen inhoudelijk overeen. Het curriculum wordt in dezelfde modules en op dezelfde wijze aangeboden. Er zijn enkele verschillen. Zo zijn er projecten en excursies die geen vast of verplicht onderdeel van het deeltijdprogramma zijn.

⁴⁶ De letters van CLOTS staan voor de termen: competenties, leerdoelen, onderwijsprogramma's, toetsen en studiepunten

⁴⁷ De benamingen van de domeinen wijken iets af.

De opleiding besteedt veel aandacht aan de culturele ontwikkeling van de student vanuit de visie dat leraren Nederlands cultuurdragers zijn ('Bildung') (zie ook standaard 1). Het auditpanel is van oordeel dat deze profilering op een sterke manier tot uiting komt in het programma. In alle modules die gericht zijn op persoonlijke vorming, komt het uitgangspunt Bildung terug, bijvoorbeeld in onderwerpen als taal in de samenleving, interculturele communicatie, oog voor leerlingen en reflectie. Ook komt Bildung terug in de teksten en thema's die gekozen worden als invulling van de modules. Cultuureducatie speelt een belangrijke rol in het programma. Studenten stellen vanaf het begin van hun opleiding een cultuurportfolio samen waarin zij verslag doen van bijvoorbeeld een bezoek aan een tentoonstelling of concert, of waarin ze een recensie schrijven over een toneelstuk dat zij bezocht hebben of een schriftelijke verkenning geven van een bouwkundige stroming. Zij worden in dit traject in kleine werkgroepen begeleid door studenten uit de hoofdfase. De hoofdfasestudenten worden op hun beurt weer begeleid door een verantwoordelijke opleider. Op dezelfde wijze georganiseerd vinden dialogische gesprekken plaats over literatuur in de diverse werkcolleges. Daarnaast zijn diverse modules in het programma opgenomen die de culturele bagage en het cultureel besef vergroten, zoals 'Bijbel en literatuur', 'Geschiedenis van het standaard-Nederlands', 'Wereldliteratuur' en 'Geschiedenis van het drama'.

In studiejaar 2015-2016 wordt een pilot gestart om een vakoverstijgende module 'Deugden in de wereldliteratuur' te ontwikkelen. Bij deze vakoverstijgende module zullen alle talenopleidingen vertegenwoordigd zijn. Iedere taalopleiding heeft een klassiek werk uit de wereldliteratuur gekozen en heeft dat gekoppeld aan een deugd. De onderzoeksvraag is: in hoeverre kan een deugd-ethische benadering studenten helpen om morele aspecten te herkennen in de wereldliteratuur? Door te werken met behulp van de kardinale deugden (moed, wijsheid, rechtvaardigheid en maat) worden studenten morele kaders geboden, zodat ze een vocabulaire ontwikkelen om te kunnen praten over de morele aspecten in de wereldliteratuur. Het praten over die morele aspecten in de wereldliteratuur draagt bij aan de morele vorming en Bildung van studenten. Bij de lerarenopleiding Nederlands wordt het werk van Louis Couperus besproken ('Van oude mensen, de dingen, die voorbij gaan...')

Ad 2) Vakdidactische leerlijn

De leerlijn beslaat vier studie jaren waarin sprake is van een duidelijke toename in complexiteit en integratie van kennis. In het eerste jaar zijn de vakdidactische onderdelen vooral gericht op kennismaking met de inhoud en het belang van het schoolvak Nederlands, de vaardigheden, de referentieniveaus, kerndoelen en vakdidactische visies, lesmaterialen, vakliteratuur etc. In het tweede jaar wordt aandacht besteed aan toetsing en examens en wordt de kennis van de verschillende vaardigheden verder verdiept. Studenten leren toetsmatrijzen en toetsen te ontwikkelen en lessen of lesonderdelen te ontwikkelen voor het hele curriculum van de onderbouw van het avo en het gehele (v)mbo. De subdomeinen 'Remedial teaching' en 'Dyslexie' krijgen binnen de vakdidactiek t.o.v. de Landelijke Kennisbasis nog te weinig aandacht, zo geeft de opleiding aan in haar kritische reflectie. Dit studiejaar wordt dit ondergebracht in de vakdidactische leerlijn.

Bij standaard 1 is aangegeven, dat de opleiding de landelijke kennisbasis aanvult met vakdidactische thema's gericht op lesgeven in het mbo. Ook deze eigen inkleuring is goed terug te zien in het programma. Naast het ontwikkelen van lessen of lesonderdelen voor (v)mbo (zie hierboven), biedt de lerarenopleiding Nederlands al enige jaren in het derde jaar een grote kennismakingsmodule aan, genaamd 'Nederlands in het mbo'. In het kader van deze module brengen studenten onder andere een bezoek aan een van de drie mbo-scholen in de regio⁴⁸, waarmee de opleiding nauwe banden heeft opgebouwd. Studenten geven in het auditgesprek aan dat ze deze module zeer relevant vinden. Er wordt volgens hen een goed beeld neergezet van het mbo en vooroordelen worden weggehaald. Studenten geven aan dat ze een dag mee gaan kijken met een mbo-docent. Dit geldt voor zowel de voltijd als de deeltijd. Een van de studenten adviseert om deze module eerder in het programma aan te bieden dan in jaar 3.

⁴⁸ Het Koning Willem I-college ('s-Hertogenbosch), ROC Midden-Brabant (Tilburg) en ROC ter Aa (Helmond).

Het panel heeft een aantal studentdossiers ingezien en vindt deze goed aansluiten bij de doelstellingen van de opleiding. In de dossiers is o.a. aandacht voor de (opbouw van) kwalificatiedossiers, de verschillende referentieniveaus in het mbo, de beoordeling van leerlingproducten en taalbeleid. Studenten hebben daarnaast mbo-studenten geïnterviewd, een adviesnota geschreven hoe binnen het schrijf- en het leesonderwijs gedifferentieerd kon worden naar verschillende doelgroepen en hun visie gegeven op 'Nederlands in het mbo' geven.

In het generieke deel van dit rapport is reeds vermeld dat de opleidingen voor meer samenhang hebben gezorgd tussen de verschillende leerlijnen, tussen theorie en praktijk en tussen het generieke en het vakspecifieke deel van de opleiding. Hieronder geven we een aantal voorbeelden van deze samenhang en van de transfer van theorie naar praktijk:

- In de vakdidactische leerlijn analyseren studenten lesmethodes en ontwerpen ze vanuit leerdoelen lesmateriaal, waarbij ze verschillende (vak)didactische modellen leren hanteren.
- Bij zowel vakdidactische als bij vakinhoudelijke modulen geven studenten presentaties c.q. minilessen aan elkaar en leren zij elkaar gerichte feedback te geven.
- Bij een aantal modulen, zoals bij de 'Geschiedenis van het Nederlands' en bij 'NT2, de eerste opvang', maken studenten tentamenvragen over de behandelde theorie.
- De opleiding laat de studenten de vakdidactische opdrachten zoveel mogelijk uitvoeren in de schoolpraktijk. Samen met het werkveld ontwikkelen de docenten in het vakdidactisch netwerk nieuwe leeropdrachten (zie verderop).

Voorbeeld samenhang vakinhoud en vakdidactiek in studiejaar 1 en 2:

In het vakinhoudelijke programma staan in het eerste jaar o.a. de modulen 'Lezen, kijken, luisteren' en 'Professioneel schrijven' geroosterd. In periode 3 en 4 van het eerste jaar komen de vaardigheden lezen en schrijven aan bod bij vakdidactiek. In periode 1 en 2 van jaar 1 wordt binnen de vakinhoud de eigen vaardigheid en kennis van de studenten met betrekking tot spelling en grammatica geoefend. In periode 2 wordt de module 'Vakdidactiek spelling en grammatica' aangeboden. In jaar 2 vormt de didactiek van spreek-, kijk- en luistervaardigheid het sluitstuk van de leerlijn Vakdidactiek.

Ad 3) Onderzoekleerlijn

In het generieke deel van dit rapport is vermeld, dat FLOT geen op zichzelf staande losse onderzoekslijn kent. De leerlijn Onderzoek is geïntegreerd in de overige leerlijnen via een reflectiespoor en een ontwerpspoor. Het auditpanel heeft vastgesteld dat de lerarenopleiding Nederlands binnen de leerlijnen APV⁴⁹ en vakdidactiek, conform het FLOT-beleid, aandacht besteedt aan de ontwikkeling van de verschillende onderzoeksvaardigheden en van een onderzoekende houding bij studenten. Er is in verschillende vakken aandacht voor zaken als brongebruik en -verwerking; vragen stellen; kritisch lezen; navolgbaar (ver)werken en reflecteren. Bij het analyseren en beoordelen van betogen binnen de tweedejaars module 'Argumenteren' leren studenten op basis van gevonden informatie stellingen te formuleren en te onderbouwen. Binnen de verschillende modulen vakdidactiek en lees- en schrijfvaardigheid zoeken studenten relevante literatuur en leren die toe te passen bij het schrijven van visiedocumenten en artikelen over onderwerpen die betrekking hebben op hun toekomstige beroep. De student moet hierbij informatie vergelijken en contrasteren. Studenten brengen hun onderzoeksvaardigheden volledig en integraal in praktijk in jaar 3 en 4 bij de onderwijseenheden Begeleiden en Ontwerpen (zie standaard 4).

Didactische uitgangspunten en werkvormen

Tijdens de vorige accreditatie in 2009 werd door het panel aangegeven dat de opleidingen in het alfacluster meer gebruik konden maken van de dubbele bodem, in die zin dat een analyse en bespreking van het eigen onderwijs gebruikt kon worden om de studenten een aantal didactische en onderwijskundige principes te laten ervaren, analyseren en beoordelen.

⁴⁹ Algemeen professionele vorming

Het panel heeft geconstateerd dat de lerarenopleiding Nederlands hier nu passende aandacht voor heeft. Bij elke module is gekozen voor bijpassende werkvormen. De opleiding wil de studenten duidelijk maken dat de variëteit in werkvormen ook gewenst is in het toekomstig functioneren als tweedegraads docent Nederlands en ze testen in hun lessen ook zelf nieuwe activerende werkvormen uit (en expliciteren deze). Denk aan: 'flipping the classroom', het gebruiken van ict-toepassingen als Kahoot en Socrative. Studenten geven diverse voorbeelden in de auditgesprekken. Zo noemen ze een van de docenten in de taalbeheersingslijn die de naar hun zeggen droge stof van het vak spelling interessant wist te maken door het hanteren van activerende werkvormen. Ook geven studenten aan dat een aantal docenten niet alleen door hun vakdidactisch handelen als rolmodel fungeert, maar ook door de manier waarop zij zelf als persoon voor de klas staan. Sleutelwoorden hierbij zijn authenticiteit, passie en liefde voor het vak.

Het auditpanel heeft een aantal lessen bezocht (APV3 en 'Bijbel en literatuur'). Het betrof heldere colleges waarin op een goede manier de verbinding met de literatuur werd gemaakt. In de APV-les stonden onder meer de vijf rollen van de leraar centraal en de leervragen die je als (beginnend) docent kunt hebben. Via een activerende werkvorm stimuleerde de docent de studenten om goed te luisteren.

Docenten geven in het auditgesprek aan dat zij studenten – met name in de deeltijd – de mogelijkheid willen bieden om meer tijd- en plaatsafhankelijk te studeren. Zo wordt er geëxperimenteerd met blended learning (o.a. via ingesproken PowerPoints). Het auditpanel vindt dit een goede ontwikkeling en wil de opleiding meegeven om goed het discours te blijven voeren over de mogelijkheden en uitdagingen die blended learning met zich meebrengt.

Stage

In het generieke deel van dit rapport is reeds gememoreerd dat de uniformiteit in de begeleiding van het werkplekleren door de fcd⁵⁰ers nog een aandachtspunt is. Dit wordt ook teruggegeven door studenten van de lerarenopleiding Nederlands tijdens het auditgesprek. Studenten zijn blij dat de opleiding werkt aan een betere koppeling tussen theorie en praktijk, onder meer door (vakdidactische) opdrachten te formuleren voor de stage. Daarnaast vragen ze aandacht voor de keuze voor een schooltype in de stage. Studenten kunnen niet alle stages op één school lopen; ze moeten van school wisselen. Het is echter niet verplicht om van schooltype te wisselen. De opleiding adviseert studenten om het brede onderwijsveld te verkennen, maar dit is niet verplicht. Met de komst van de afstudeerrichtingen is deze vrijblijvende oriëntatie op de verschillende schooltypen niet meer adequaat. Ook studenten zijn van mening dat het allemaal iets dwingender kan, omdat ze ook bespeuren dat sommige studenten vaak kiezen voor de bekende en veilige route. Het auditpanel beveelt de opleiding aan om in leerjaar 2 voorafgaande aan de te maken keuze uit de twee afstudeerrichtingen (avo en bo) een oriëntatie op beide richtingen verplicht te stellen of in ieder geval dwingender op te nemen in het programma.

Internationale component

Het auditpanel heeft gemerkt, dat de opleiding studenten in voldoende mate de gelegenheid biedt om hun interculturele competenties te vergroten. Zij doet dit door met name in te zetten op 'internationalisering at home'. Een aantal voorbeelden:

- Bij de beschrijving van de vakinhoudelijke leerlijn is al gerefereerd aan de modules 'Interculturele communicatie' en 'NT2, de eerste opvang'.
 - De eerste module heeft als onderwerp culturele diversiteit in de klas. Studenten onderzoeken hun eigen perspectief op diversiteit en oefenen met zich inleven in meerdere perspectieven.

⁵⁰ FontysContactdocent

- De tweede module is gericht op Nederlands voor anderstaligen. De module is vooral gericht op ISK⁵¹, omdat dit de plek is waar studenten met name terecht zullen komen, zo geven docenten aan. Studenten brengen in het kader van deze module dan ook een bezoek aan een internationale schakelklas.
- In de module 'Taalgericht vakonderwijs' in jaar 3 (periode 1) is er aandacht voor lesgeven in talig heterogene, multiculturele klassen en wordt eerder verworven kennis en inzicht in taalvaardigheid en taalverwerving en de problematiek van het leren in het Nederlands als tweede taal uitgebreid en gekoppeld aan didactiek.
- In het project 'Allemaal anders' in jaar 2 (periode 3) leren voltijdstudenten in samenwerking een activerende workshop voor te bereiden en uit te voeren waarin de relatie is gelegd tussen literatuur of film en diversiteit.
- Studenten lezen niet alleen Nederlandse literatuur, maar ook (vertaalde werken) uit de wereldliteratuur. Daarnaast verwerken docenten inzichten uit internationale literatuur in hun lessen, bijvoorbeeld bij modules uit het domein taalkunde.

Afstudeerrichtingen

In het generieke deel van dit rapport is gesteld dat FLOT vanaf cohort 2013 voor de voltijdopleidingen de twee afstudeerrichtingen algemeen vormend onderwijs (avo) en beroepsgericht onderwijs (bo) heeft ingevoerd. Zoals eerder is aangegeven in dit rapport laat de lerarenopleiding Nederlands studenten inmiddels al een aantal jaren kennismaken met het vak 'Nederlands op het mbo'. Studiejaar 2015-2016 staat in het teken van verdere verdieping en verbreding van beide afstudeerrichtingen voor het schoolvak Nederlands.

De opleiding werkt tevens aan de oprichting van een vakdidactisch netwerk voor het vo om samen met het werkveld betekenisvolle leeractiviteiten te ontwikkelen. Voor het mbo is dit al in ontwikkeling. Docenten van de opleiding bespreken in het vakdidactische netwerk met docenten Nederlands/schoolpracticumdocenten (spd'ers) van de scholen wat binnen de vakdidactiek interessant is. Op basis daarvan ontwikkel(d)en zij samen leeropdrachten. Daarnaast delen zij good practices.

In- en doorstroom en studeerbaarheid

De opleiding hanteert de wettelijke toelatingseisen. De instroom in de opleiding is zeer heterogeen opgebouwd uit studenten met verschillende vooropleidingen en profielen. De opleiding heeft een goed beeld van de mogelijke kennisachterstand op het gebied van letterkunde waarmee studenten met een vooropleiding in het mbo kunnen kampen. De opleiding speelt hier tijdens het intake-traject op in door studenten te waarschuwen en te voorzien van een literatuurlijst, waarmee zij tijdens de zomervakantie eventuele hiaten kunnen wegwerken. Naast de studiekeuzecheck (SKC) en het intakegesprek organiseert de opleiding voor de zomer een verplichte kennismakingsochtend. Tijdens deze ochtend maken de studenten kennis met elkaar, de inhoud en de organisatie van de opleiding. Tweedejaarsstudenten maken, onder begeleiding van opleiders, de nieuwe studenten wegwijs.

In het generieke deel van dit rapport is reeds verwezen naar onder meer het grote aanbod in keuzecursussen op verschillende niveaus om taalachterstanden weg te werken. De vaksectie Nederlands speelt hierin voor de gehele opleiding een belangrijke rol. Opleiders van de opleiding Nederlands geven mede vorm aan het taalbeleid binnen FLOT en verzorgen nascholing en workshops bij studiedagen.

De studenten zijn tevreden over het geboden curriculum. Ze ervaren het programma als zinvol en compleet en ze voelen zich vakinhoudelijk goed toegerust. Het programma is studeerbaar, mits je alles goed voorbereidt en bijhoudt.

⁵¹ Een eersteopvangschool (ook: internationale schakelklas, ISK) is een vorm van onderwijs die bedoeld is om een brug te slaan tussen twee verschillende onderwijssystemen. De ISK biedt aan leerlingen die het Nederlands nog niet (voldoende) kennen de kans om zich voor te bereiden op het vervolgonderwijs.

Wel vragen enkele voltijdstudenten in het auditgesprek nog aandacht voor de indeling van de periodes en de plaatsing van bepaalde modules daarbij. Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding aandacht heeft voor de studielastverdeling. Zo heeft zij in jaar 2 en 3 modules verplaatst op aangeven van studenten. De deeltijdstudenten geven aan dat er soms meer recht gedaan mag worden aan hun werkervaring. Eerder of elders verworven competenties worden niet meegenomen bij de vrijstellingsystematiek. De opleiding geeft aan, dat zij deeltijdstudenten de mogelijkheid geeft om hun werkervaring in de uitwerking van de opdrachten te gebruiken. Het panel beveelt aan deze mogelijkheid ook nadrukkelijk onder de aandacht van de (deeltijd)studenten te brengen.

Personeel

De opleiding wordt verzorgd door een betrokken en hoog gekwalificeerd team. Het team bestaat uit vijftien opleiders. Dertien opleiders zijn ingezet binnen de vakinhoudelijke en/of vakdidactische leerlijn en verzorgen modulen in een of meerdere kennisbasis domeinen. Alle opleiders hebben een masteropleiding. Drie van hen zijn gepromoveerd en één opleider is bezig met een promotietraject. Bijna alle opleiders hebben ervaring met onderzoek, hetzij binnen een pilot of kenniskring, hetzij ten behoeve van een masteropleiding of promotieonderzoek. Vier opleiders zijn betrokken bij kenniskringen van een lectoraat binnen FLOT. Hun onderzoek naar de argumentatievaardigheden van eerstejaarsstudenten; de taalattitudes van studenten en leerlingen, en onderwijs in interculturele competenties is van betekenis voor de opleiding Nederlands én relevant voor het taalbeleid van FLOT. Om de professionalisering van de medewerkers op het gebied van praktijkonderzoek te vergroten, heeft in 2014-2015 een collega deelgenomen aan het Erasmus-traject *Evidence Based learning and practitioner research* met een focus op *Professional Learning Communities*. De kennis van en ervaring met het werkveld is voldoende geborgd.

Alle lerarenopleiders, op één na, die lesgeven in de bachelor Nederlands hebben een eerstegraads bevoegdheid (93%). Een opleider heeft geen eerstegraads lesbevoegdheid, maar is wel gepromoveerd en in het bezit van een Basis Kwalificatie Onderwijs. Zij is tevens bezig met een Senior Kwalificatie Onderwijs. Een opleider heeft een onderwijskundige achtergrond, opleiding en expertise. In het aannamebeleid kiest de opleiding Nederlands specifiek voor opleiders met een eerstegraads bevoegdheid en werkveldervaring.

Docenten houden actuele ontwikkelingen bij via contacten met het werkveld en vakgenoten, bijvoorbeeld in hun rol als stagebegeleider. Andere voorbeelden zijn de deelname aan het landelijk vakgroepoverleg (LVO) en in het bijzonder de landelijke overleggroep van vakdidactici (in oprichting) en het Platform Taalgericht Vakonderwijs. Een opleider is hoofdredacteur van het wetenschappelijk blad DUJAL (*Dutch Journal of Applied Linguistics*). De vakgroep Nederlands is verder betrokken bij professionaliseringsactiviteiten, die worden vanuit de lectoraten geïnitieerd in het mbo en de volwasseneneducatie, zoals de Academie voor mbo-taaldocenten en de post-bacheloropleiding voor NT2-docenten. Dit draagt bij aan de kennis en expertise van de vakgroep over deze onderwijssectoren.

Uit de notulen van het SDO⁵² blijkt dat studenten over het algemeen erg tevreden zijn over de opleiders. Studenten noemen de inhoudelijke deskundigheid en de (vak)didactische kwaliteiten van de opleiders, de prettige omgang met studenten en oplossingsgerichtheid van de opleiders. Studenten ervaren de meeste opleiders als zeer benaderbaar en sterk studentgericht. Dit wordt bevestigd in de periode-evaluaties en in de auditgesprekken.

Tot slot: zowel binnen FLOT als de lerarenopleiding Nederlands zijn er veel plannen. Docenten geven in het auditgesprek aan dat de rust bewaren in dit veranderingsproces een van de uitdagingen is. Prioritering in deze plannen is dan ook raadzaam volgens het panel.

⁵² Student-Docent Overleg; in dit meer informele overleg worden onderwijsbeoordelingen besproken en mogelijke conclusies en verbeterplannen aan het opleidingsteam voorgelegd.

Vakspecifieke voorzieningen

De opleiding Nederlands is gehuisvest in vleugel B2, maar gebruikt lokalen in het gehele Mollergebouw. Op bepaalde piekmomenten is er een tekort aan geschikte lokalen. De opleiding speelt bij de organisatie van het onderwijs zoveel mogelijk in op de mogelijkheden die de beschikbare lokalen bieden. Vleugel B2 wordt in de zomer van 2016 verbouwd. Bij de verbouwing worden extra werkplekken voor studenten gecreëerd en worden onderwijsruimten heringericht. Zie ook het generieke deel van dit rapport voor de beschrijving van de generieke voorzieningen.

De opleiding Nederlands houdt de vakspecifieke collectie in de mediatheek actueel. Alle verplichte en aanbevolen boeken zijn in de mediatheek aanwezig alsmede de gangbare lesmethodes Nederlands. Ook is er in de mediatheek een collectie vakspecifieke vakbladen, beschikbaar, zoals 'Levende Talen', 'Onze Taal' en het 'Tijdschrift voor Taalbeheersing' en 'LES'. In de docentenkamer Nederlands bevinden zich ook lesmethodes Nederlands, die door studenten gebruikt kunnen worden.

Weging en Oordeel

Het auditpanel is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands van FLOT een sterk praktijkgerichte opleiding is die verzorgd wordt door een betrokken en hoog gekwalificeerd team van docenten. FLOT zorgt er via formele en informele professionalisering voor dat de opleiding haar eigen ambities ook daadwerkelijk kan realiseren. Positief te waarderen is de bijdrage van de sectie Nederlands aan een FLOT-breed taalbeleid. De studenten zijn over het algemeen tevreden over de inhoudelijke en didactische kwaliteit van hun docenten. Ze geven aan dat docenten een voorbeeldfunctie vervullen: als vakdidacticus, als professional en ook als mens.

Het auditpanel vindt de opzet en de inhoud van het vakspecifieke programma Nederlands goed. De opleiding biedt aan de hand van de vijf leerlijnen de studenten voldoende mogelijkheden hun competenties, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen. In het generieke deel van dit rapport is aangegeven, dat de opleiding een doorwrocht generiek programma biedt waarin de vijf pijlers voor goed leraarschap als onderlegger duidelijk zijn terug te zien. De vernieuwingen in de APV-leerlijn en het Werkplekleren, de nieuwe leerwerktaken en de opdrachten tot het ontwikkelen van beroepsproducten, zorgen ervoor dat er veel meer samenhang is gekomen tussen de verschillende leerlijnen, tussen theorie en praktijk en tussen het generieke en het vakspecifieke deel van de opleiding. Studenten zijn tevreden over de nieuwe APV-lijn en de verbinding met het werkplekleren/de stage.

Via de vakinhoudelijke leerlijn en de vakdidactische leerlijn ontwikkelen de studenten ook de kennis en vaardigheden die zij nodig hebben om in de scholen het schoolvak Nederlands te kunnen geven. De profilering en eigen inkleuring komt goed tot uiting in het programma: er is veel aandacht voor cultuur, culturele diversiteit en verdieping en er is een expliciete plaats in het curriculum voor het schoolvak Nederlands in het mbo. Het ontwikkelen van een kritisch-reflectieve en onderzoekende houding komt voldoende aan bod en de opleiding biedt studenten verder in voldoende mate de gelegenheid om hun interculturele competenties te vergroten. De opleiding is al vergevorderd met de concrete uitwerking van de twee afstudeerrichtingen en heeft veel overleg met mbo-instellingen.

De aangeboden onderwerpen en (toets)domeinen zijn relevant voor het schoolvak Nederlands (dus voor de beroepspraktijk) en dekken dit veelzijdige vak in de volle breedte. Soms worden bijzondere inhoudelijke keuzes gemaakt ('Deugden in de wereldliteratuur', 'Bijbel en literatuur', 'Mythologie'); deze bijzondere inhoud moet als cultureel en moreel vormend en ondersteunend gezien worden.

Sterk element is, zo staat in het generieke deel van dit rapport, het echt *samen* opleiden binnen de vier academische opleidingsscholen waar FLOT deel van uitmaakt en de nauwe samenwerking van de opleiding met het veld in het vakdidactische netwerk voor het schoolvak Nederlands. Een ander sterk element is de nauwe betrokkenheid van de lectoraten bij kennisinnovatie, curriculumontwikkeling en professionalisering van lerarenopleiders van FLOT.

De opleidingen bewaken de kwaliteit van de instroom o.a. via het houden van een studiekeuzecheck voor voltijdstudenten en een intake-traject voor deeltijdstudenten. Ruimte voor verbetering is er in de huisvesting. Renovatie staat gepland voor zomer 2016.

Aandachtspunten, die de opleiding reeds op haar netvlies heeft, zijn de uniformiteit in de begeleiding van het werkplekleren en de waardering van de werkervaring van de deeltijdstudent bij het vormgeven van hun studieroute. Gelet op de vele hierboven genoemde sterke elementen in het programma en het betrokken en deskundige personeel, komt het auditteam tot het oordeel 'goed' voor deze standaard.

7.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing

Toelichting NVAO: De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk. De examencommissie van de opleiding borgt de kwaliteit van de tentaminering en examinering.

Bevindingen

Zie voor de generieke bevindingen met betrekking tot het toetsen en beoordelen, het generieke deel van dit rapport.

De opleiding heeft het toetsbeleid van FLOT geëxpliciteerd in het toetsplan van de opleiding Nederlands. Uit het CLOTS-schema van de opleiding blijkt dat de toetsing de vakinhoudelijke en vakdidactische kennisbasis volledig dekt. De opleiding gebruikt een mix van toetsvormen. Aangezien het schoolvak Nederlands een talig vak is, betreffen de toetsen grotendeels talige producten. In vele gevallen is dat een vorm van een schriftelijke toets, zoals een dossier, essay of tentamen. Ook mondelinge toetsen, bijvoorbeeld in de vorm van presentaties of een mondeling tentamen komen voor. Sommige taalbeheersingsonderdelen, zoals het debat, worden getoetst in de vorm van een performance-assessment. Vormen van peer-assessment maken deel uit van deze performance-assessments, maar worden ook ingezet in bijvoorbeeld de cursus *Essayistiek*. Binnen de vakdidactische leerlijn komen verschillende toetsvormen voor zoals schriftelijke toetsen, dossiers, mondelinge presentaties en combinaties daarvan.

De opleiding zorgt op diverse manieren voor dat ze op een valide en betrouwbare wijze toetst. Een paar voorbeelden:

- De opleiding past bijvoorbeeld het zogenoemde vier-ogen principe structureel toe bij het ontwikkelen van de toetsen, waarbij minstens twee opleiders zijn betrokken. Ook analyseren de docenten elke toets alvorens de cesuur vast te stellen. Het vier-ogenprincipe kan ten aanzien van dossiers nog structureler toegepast worden.
- Er wordt gewerkt met toetsmatrizen bij schriftelijke toetsen, maar dit gebeurt nog niet structureel.
- Bij de beoordeling van toetsen wordt waar nodig of gewenst een tweede beoordelaar ingeschakeld.
- Bij tentamens wordt gebruik gemaakt van een antwoordmodel/beoordelingsmodel, bij een dossieropdracht of (schriftelijke) presentatie van rubrics.
- Mondelinge toetsen worden steeds door twee opleiders afgenomen. Mocht dit niet mogelijk zijn, dan wordt van de toets een geluidsopname gemaakt.
- Beoordelaars van het actieonderzoek nemen deel aan de opleidingsoverstijgende intervisiebijeenkomsten. Om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid verder te vergroten is de opleiding voornemens intervisie tussen beoordelaars van actieonderzoek binnen de opleiding op te starten.

Evaluatie van de toetsen

De toetscommissie alfa screent volgens plan elke periode twee toetsen en geeft feedback aan de opleider. Daarnaast geven studenten tijdens het SDO feedback op het onderwijs en de bijbehorende toetsing. Opmerkingen vanuit het SDO over toetsing worden teruggekoppeld in het vakgroepoverleg. Het vakgroepoverleg besluit of bijstelling wenselijk is. Naar aanleiding van suggesties van studenten is een succesvolle pilot uitgevoerd rondom de ontwikkeling van digitale toetsing voor de module *Essayistiek* in leerjaar 3. Dit verlicht het schrijfwerk voor de student en het correctiewerk voor de opleider aanzienlijk.

Tevredenheid studenten

Studenten zijn tevreden over de toetsing. Ze vinden dat ze goed voorbereid worden op de toetsen. Bij alle onderwijseenheden die met een tentamen afgesloten worden is een proeftoets of een set proefvragen beschikbaar. Deze proeftoets of proefvragen worden in een van de laatste bijeenkomsten doorgenomen en/of de uitwerkingen worden op de portal gezet. Daarnaast geven studenten in het auditgesprek aan dat de opdrachten die zij krijgen in de les, vaak al een voorbeeld zijn van hoe de stof bevraagd zal worden op een tentamen. Ze weten verder waar ze op beoordeeld worden. Bij dossierbeoordelingen krijgen ze een rubric erbij. Er is ruimte om met de docenten te praten over de beoordeling en om feedback te krijgen over het gemaakte werk.

Landelijke kennisbasistoets (LKT)

Vanaf cohort 2011 is de landelijke kennisbasistoets een onderdeel van de opleiding. In studiejaar 2013 is de toets voor het eerst afgenomen. Vanaf studiejaar 2013 hebben 79 studenten de landelijke kennistoets gemaakt, waarvan 44 deeltijdstudenten. 80% van de studenten is de eerste keer geslaagd en inmiddels zijn alle studenten op vijf na geslaagd. De opleiding wijkt hiermee niet af van het landelijk gemiddelde.

De opleiding bereidt studenten allereerst op de toets voor door hen bekend te maken met de begrippenlijst die als basis dient voor de LKT. Studenten geven in het auditgesprek aan dat er vanaf leerjaar 1 wordt verwezen naar de begrippenlijst ("Hou 'm erbij bij de vakken"). Daarnaast kent de opleiding per domein een facultatief voorbereidingsprogramma of een zogenaamd 'opfrisstraject'. In enkele lessen wordt stof uit het desbetreffende domein herhaald.

Oordeel panel over toetsen Nederlands

Het auditpanel heeft tijdens de audit een selectie van toetsen⁵³ op het terrein van Nederlands bestudeerd en acht deze in orde. De bestudeerde toetsen sluiten goed aan op de geformuleerde doelstellingen en het verzorgde onderwijs, zijn van een goed, uitdagend en soms ronduit pittig niveau. Opmerkelijk is dat bij 'Historische Letterkunde' een sterk accent ligt op kennis van kenmerken van (tijdloze) literaire *verschijnselen* (zoals stijlmiddelen), minder op kennis van literair-historische *gebeurtenissen*. Sommige toetsen (zoals 'Mythologie') kenmerken zich door een wat informele benadering van de student in de vraagformuleringen (je-vorm), maar dat kan effectief zijn en motiverend werken. De toets 'Vakdidactiek' onderscheidt zich door actuele en direct-relevante vragen (bijvoorbeeld over 'sorteertaken' bij begrijpend lezen). Beoordeling en becijfering van de toetsen zijn in orde.

Enkele waarnemingen van het panel:

- *Variatie*: Er is voldoende variatie in toetsing: mondeling, schriftelijk, presentaties, (individuele) assessments, groepswork; er wordt een divers beroep gedaan op verschillende gedragscomponenten, er zijn diverse vormen van assessment. Er wordt voldoende en op toegankelijke wijze feedback gegeven.
- *Voldoende en toenemende complexiteit*: De opgaven lijken voldoende uitdagend, er is een duidelijk oplopende graad van moeilijkheid. Bij een enkele toets (bijvoorbeeld historische letterkunde) doen de vragen in het eerste jaar redelijk eenvoudig en wat (middelbare-) schools aan (zowel naar de inhoud als naar de vorm), maar in vervolgtoltsen in de latere jaren neemt het beroep op inzicht toe en moet de student ook deugdelijke redeneringen opzetten en complexe beschrijvingen of verklaringen geven.
- *Individuele beoordeling*: de meeste toetsen en studieproducten worden als individuele prestatie beoordeeld. Groepsproducten zijn (desgewenst) herleidbaar tot individuele inbreng.
- *Beoordelingscriteria*: Bij vrijwel alle toetsen zijn heldere en relevante beoordelingscriteria geformuleerd en is een transparant antwoordmodel met scoreverdeling aanwezig. Er is een

⁵³ Uit leerjaar 1: Historische letterkunde, Mythologie, Taalpsychologie, Vakdidactiek. Uit leerjaar 2: Argumenteren, Grammaticale analyse, Poëzieanalyse, Semantiek, Fictie 2a (i.e. Jeugdfilms). Uit leerjaar 3: Essayistiek, Moderne Letterkunde, Sociolinguïstiek, Nederlands in het MBO

'toetsmap' met duidelijke, overzichtelijke beschrijvingen. De meeste toetsen zijn ingericht aan de hand van een toetsmatrijs. De criteria zijn per toets uitgewerkt, bij schrijfproducten wordt ook met rubrics gewerkt; de toekenning van scores en deelscores is helder, de omzetting van score naar cijfer is bij de meeste toetsen transparant.

Het auditpanel heeft verder kennis genomen van enkele essays die studenten moeten schrijven. Deze essays mogen over uiteenlopende onderwerpen gaan, maar binnen het kader van onderwijs en/of Nederlands. Ook heeft het panel enkele tijdschriften gezien die studenten hebben gemaakt. Een aantal voorbeelden:

- digiTaal – het blad voor mbo-docenten Nederlands met digitale koudwaterverres. Thema: Social media in het mbo
 - Zeggeling – een blad over spreekwoorden voor leerlingen van de bovenbouw en andere belangstellenden
 - beGAAFd! Het tijdschrift over hoogbegaafdheid voor docenten in het voortgezet onderwijs
- Via deze toetsvorm leren studenten publieksgericht (gepast onderhoudend) te schrijven en te interacteren, te rapporteren en informatie te doseren (scheiding van hoofd- en bijzaken). Bovendien stimuleert het schrijven van een tijdschrift de creativiteit.

Weging en Oordeel: goed

Het auditpanel is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier toetst en beoordeelt. Via het CLOTS-schema wordt de relatie tussen eindkwalificaties en de wijze van toetsing duidelijk (tijdens welke opleidingsfase en op welke wijze toetst de opleiding de verschillende eindkwalificaties). De door de opleiding gehanteerde procedure rond toetsontwikkeling is duidelijk, evenals de wijze van toetsafname en toetsevaluatie. De opleiding past het vier-ogen principe structureel toe bij het ontwikkelen van de toetsen. De studenten zijn tevreden over de toetsing. Men werkt aan toetsmatrijzen voor álle toetsen. Er is een duidelijk, goed geordend toetsplan en de waargenomen beoordelingen lijken correct.

In het generieke deel van dit rapport is ingegaan op de rol van de examen- en toetscommissie. De examencommissie met haar beleidskamer en uitvoerende kamers vervult een stevige rol in de borging van het toetsen en beoordelen. Het is een sterk punt dat FLOT de clusters bewust heeft gemixt. De samenstelling van de beleidskamer is eveneens sterk. De toetscommissie van het cluster alfa en de toetscommissie van het generieke deel spelen een actieve rol in de controle op de kwaliteit van toetsing binnen de opleiding. Docenten nemen deel aan intervisietrajecten, kalibreersessies, professionaliserings- en certificeringstrajecten voor toetsing. Ook de opleiders/begeleiders van de academische opleidingsscholen nemen deel aan thema en/of intervisiebijeenkomsten. Dat is goed. Het auditteam is positief over de rol die het lectoraat 'Kwaliteit toetsen en beoordelen' binnen FLOT vervult. Dit alles maakt dat het toetssysteem van FLOT in generieke zin staat als een huis.

Het auditpanel komt op grond van bovenstaande bevindingen tot een oordeel 'goed' voor deze standaard.

7.4. Gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de resultaten van tussentijdse en afsluitende toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of vervolgopleiding functioneren

Reeds in het algemeen deel van dit rapport meldde het auditpanel dat het gerealiseerde niveau inderdaad blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de opleiding Nederlands. Het werkveld (OD en SPD) geeft in de eindevaluatie, die is afgenomen onder werkveldbegeleiders van vierdejaarsstudenten, aan dat studenten tijdens hun afrondende stage de competenties beheersen en zeer goed in staat zijn als zelfstandig beroepsbeoefenaar te functioneren.

Afstuderen

Zoals in het generieke deel van dit rapport is beschreven, bestaat het afstuderen uit 30 EC en bevat het de volgende twee componenten (voltijd tot en met cohort 2012 en deeltijd):

1. afstudeerstage (20 EC) waarin de student aantoont dat hij de verantwoordelijkheid over een groep leerlingen kan dragen en beroepsgerichte handelingen kan uitvoeren. De beoordeling geschiedt via een portfolio-assessment en een eindgesprek;
2. afstudeeronderzoek (10 EC) waarin de student zijn eigen vakdidactisch handelen onderzoekt en vanuit een kritisch-reflectieve houding verbeteracties uitvoert. De student levert: 1) onderzoeksopzet en 2) onderzoeksverslag.

Zowel voor de afrondende stage als het afstudeeronderzoek worden de FLOT-brede beoordelingscriteria en procedure gehanteerd. Naast deze generieke onderdelen nemen de studenten deel aan de landelijke kennisbasistoets (zie standaard 3).

Voor studenten vanaf cohort 2013 wordt de opleiding afgesloten met de onderwijseenheden Begeleiden (module in jaar 4; 15 EC) en Ontwerpen (module 'Ontwerpen van Onderwijs' in jaar 3; 14 EC) (zie ook het generieke deel van dit rapport). In deze modules staat een grote vakdidactische ontwerp taak centraal waarbij studenten vanuit adviezen van experts moeten werken om een praktisch probleem op te lossen. Studenten moeten vooral ook controleren of hun oplossing voor het probleem, het probleem ook daadwerkelijk heeft verholpen.

Eigen oordeel van het auditpanel over het gerealiseerde niveau

Het kern- en vakpanel heeft in totaal van vier studenten van de opleiding Nederlands eindwerken bestudeerd uit 2013-2014 en 2014-2015. Deze eindwerken betroffen de verslagen van het vakdidactisch onderzoeken en de portfolio's op basis waarvan de studenten hun portfolioassessment en eindgesprek hadden. Het auditpanel is van oordeel, dat de studenten Nederlands in deze eindwerken aantonen dat zij beschikken over het niveau dat van een startbekwaam tweedegraads leraar Nederlands mag worden verwacht.

In de onderzoeksverslagen hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van een verlegenheidsvraag/probleemstelling uit hun eigen praktijk in de stageschool een onderzoeksvraag geformuleerd, die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht. Op basis daarvan hebben zij een beroepsproduct of advies ontwikkeld, dat zij weer hebben uitgetest in de praktijk. Veel studenten kiezen voor een onderwerp dat te maken heeft met motivatieverbetering en zoeken de oplossing in (bestaande) activerende werkvormen.

De ondernomen acties zijn over het algemeen wel zinnig. Wat vaak opvalt, is dat de student geen kennisneemt van eerder uitgevoerde onderzoeken met een vergelijkbare onderzoeksvraag of -thema. Laat staan dat ze met hun onderzoek hierop voort borduren en daardoor tot versterking van de onderwijspraktijk komen. De studenten gebruikten de standaardliteratuur (klassieke vakdidactische handboeken als Bonset). Ze nemen veel (samenvattend) over uit de vakliteratuur; dat lijkt - in het licht van de noodzakelijke kennisverwerving - zinvol, maar voor wat betreft de uitgevoerde onderzoeken zijn dergelijke inleidingen niet altijd nodig. De onderzoeken zijn niet altijd even diepgaand, maar wel wat je mag verwachten van een hbo-bachelor. Ruimte voor verbetering is er met name in de kritisch-reflectieve en onderzoekende houding die studenten tentoonspreiden; juist omdat dit een speerpunt is voor de lerarenopleidingen van FLOT.

De stageportfolio's met bewijsmaterialen voor de verschillende competenties op basis waarvan de studenten hun portfolio-assessment en eindgesprek hadden, zagen er over het algemeen gestructureerd uit en bevatten een variëteit aan bewijsstukken. Uit de portfolio's en uit de beoordelingen van de eindstages blijkt dat de studenten voldoende tot goed (kunnen) functioneren in de beroepspraktijk.

Weging en Oordeel

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld onderschrijven dat het niveau van de afgestudeerden aansluit op het niveau waarop zij geacht worden in de beroepspraktijk te functioneren.

Het auditpanel is van oordeel dat de studenten in hun eindwerken hebben aangetoond dat zij op het vereiste bachelorniveau beschikken over de competenties van een startbekwaam tweedegraads leraar Nederlands. Daarnaast hebben vrijwel alle afgestudeerde studenten de landelijke kennisbasistoets met minimaal een voldoende afgesloten en hebben zij een voldoende tot goede beoordeling gekregen voor hun afstudeerstage.

Het auditpanel beoordeelde alle onderzoeksverslagen met minimaal een voldoende, maar ziet nog ruimte voor verbetering in het kritisch reflecteren van de studenten op hun onderzoek en hun eigen handelen.

Het auditpanel komt op grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoende' voor deze standaard.

8. ALGEMEEN EINDOORDEEL NEDERLANDS

De betrokken en goed gekwalificeerde docenten van de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands van FLOT zorgen ervoor dat het afnemende werkveld kan beschikken over startbekwame tweedegraads leraren Nederlands voor de scholen in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Het sterk praktijkgerichte curriculum met de vijf leerlijnen waarin de vijf pijlers voor goed leraarschap duidelijk zijn terug te vinden, zijn hierbij belangrijke elementen.

- Het auditpanel beoordeelt standaard 1 met betrekking tot de doelstellingen en eigen profilering voor de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands met een 'goed'.
- Het auditpanel beoordeelt standaard 2 met betrekking tot het generieke en vakspecifieke programma, het personeel en de voorzieningen ook met een 'goed'.
- Het auditpanel beoordeelt ook standaard 3 met betrekking tot het toetsen en beoordelen met een 'goed'.
- Het auditpanel beoordeelt standaard 4 met betrekking tot het gerealiseerde niveau met een 'voldoende'.

Omdat het auditpanel het gerealiseerde niveau met een 'voldoende' beoordeelde, komt het op grond van de beslisregels van de NVAO tot het eindoordeel 'voldoende' voor de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands van FLOT.

9. AANBEVELINGEN NEDERLANDS

In het bovenstaande vakrapport en het generieke deel van dit rapport zijn diverse aanbevelingen gedaan. Het auditpanel wil voor de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands enkele aanbevelingen eruit lichten.

- Het panel vindt het een goede ontwikkeling dat de opleiding – met name voor de deeltijd – de studeerbaarheid van de opleiding Nederlands wil vergroten door toepassing van blended learning. Zet de ontwikkeling door.
- Het panel kan zich voorstellen dat de opleiding studenten stimuleert (of iets dwingender stuurt) om bij hun afstuderen niet alleen de standaardliteratuur te gebruiken, maar verder te kijken dan alleen de klassieke vakdidactische handboeken, zoals nu vaak het geval is. Laat studenten vervolgens bij hun (afstudeer)onderzoeken in voldoende mate deze literatuur niet alleen samenvatten en parafraseren, maar er ook kritisch op reflecteren.

10. SCORETABEL NEDERLANDS

Scoretabel paneloordelen Fontys Lerarenopleiding Tilburg – Fontys Hogescholen hbo-bacheloropleiding leraar vo 2^e graad Nederlands voltijd/ deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties	G
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	G
Standaard 3. Toetsing	G
Standaard 4. Gerealiseerde eindkwalificaties	V
Algemeen eindoordeel	V

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad
FRANS**

voltijd/deeltijd

**Fontys Lerarenopleiding Tilburg –
Fontys Hogescholen**

CROHO nr. 35196

11. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN FRANS

11.1. Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie betreft geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor-master) en oriëntatie (hbo-wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Zoals in het generieke gedeelte van dit rapport is beschreven, hanteert de tweedegraads lerarenopleiding Frans voor haar onderwijs, naast de SBL-competenties als leidraad, de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbases voor de tweedegraads leraar en de doelstellingen die hierin staan beschreven. De vakspecifieke kennisbasis Frans vormt het fundament voor met name SBL-competentie 3: vakinhoudelijk en vakdidactisch competent.

De kennisbasis Frans is opgebouwd uit zeven domeinen, die zijn onderverdeeld in categorieën/kernconcepten, waarnaast steeds een beschrijving staat van de minimaal te beheersen kennis. Deze zijn:

	Domein	Categorieën/kernconcepten
1.	Taalvaardigheden	- De vier taalvaardigheden: lezen, luisteren, schrijven en spreken (incl. gesprekken voeren) - Frans in de klas (als instructietaal)
2.	Taalkundige kennis	- Algemene taalkunde (incl. semantiek en pragmatiek) - Grammatica (incl. interferentie problematiek) - Lexicale kennis (incl. spelling) - Fonetiek, uitspraak en fonologie
3.	Sociaal-culturele kennis	- Kennis van land en samenleving - Kennis van geschiedenis en geografie - Kennis van literatuur en cultuur - Intercultureel bewustzijn
4.	Frans als schoolvak	- Kerndoelen en examens - Niveau - Vak, school en maatschappij - Doeltaal als voertaal - Leergangen - Technieken en hulpmiddelen - Leermateriaal
5.	Het leren van een taal	- Het leren van een taal - Taalvaardigheid - Uitspraak - Grammatica - Woordenschat - Sociaal-culturele kennis en intercultureel bewustzijn - Toetsing en voortgang

	Domein	Categorieën/kernconcepten
6.	Taalachtergrond van de leerlingen	- Ervaring met het leren van een taal - Speciale behoeften - Interferentie - Motivatie
7.	MVT ⁵⁴ -vakdidactiek specifiek	- Methodologie MVT - BVE-specifiek - Ontwikkeling MVT-onderwijs - Contacten - ICT - Projecten - Internationalisering

Voor leraren Frans geldt een realistisch minimumniveau voor de productieve vaardigheden dat ligt tussen B2 en C1 van het Europees Referentiekader (ERK)⁵⁵; men spreekt wel van B2+. De invulling van de 'plus', het surplus bovenop de kennisbasis, valt onder de verantwoordelijkheid van elke opleiding en wordt landelijk in het Landelijk intercollegiaal overleg van lerarenopleiders Frans (LVO) op elkaar afgestemd. De opleidingen Frans in Nederland hebben de taalprofielen van het niveau B2 als uitgangspunt genomen. Deze zijn voor het onderdeel

'leesvaardigheid' verrijkt met relevante elementen van het C1-niveau, zoals het begrijpen van vakliteratuur over het onderwijs en artikelen over algemene belangen in opiniebladen. Door de VLoF en het LVO Frans is het voorstel gedaan om een extra niveau te creëren, namelijk B2+ *professionnel*. Op termijn ziet het *Centre International d'Etudes Pédagogiques* (CIEP) mogelijkheden om hier (met Europese partners) een Europese dimensie aan te geven.

Profilering en eigen inkleuring

De lerarenopleiding Frans van FLOT heeft een duidelijke visie op de leraar Frans. Zij streeft ernaar op te leiden tot leraren die in staat zijn om vanuit een taalkundig, letterkundig en intercultureel perspectief te handelen en op basis hiervan lessen of lesmateriaal te ontwikkelen in de context van het schoolvak Frans.

Het 'Ambitiedocument bacheloropleiding Frans' bestaat o.a. uit de volgende elementen:

- De opleiding stimuleert bij de studenten een nieuwsgierige en actieve houding, die hen in staat stelt om hun vakken voortdurend te vergroten en met anderen (vakgenoten en leken) uit te wisselen. De leraren Frans van de toekomst zullen hun vak, gezien de maatschappelijke veranderingen, nadrukkelijker dan hun collega's die andere talen doceren, duidelijker op de kaart moeten zetten: leerlingen enthousiast maken voor de Franse taal.
- De opleiding besteedt veel aandacht aan taalverwerving (vaardigheden en bouwstenen) waarbij voortdurend de koppeling gelegd wordt met de beroepspraktijk. Doeltaal = voertaal is daarbij uitgangspunt.
- De opleiding acht het essentieel voor de beroepsuitvoering dat toekomstige leraren Frans een degelijkheid op het gebied van het vak beheersen zoals bijvoorbeeld het kunnen ontwikkelen van eigen materiaal en het consequent Frans spreken tijdens de lessen.
- Een leraar Frans dient een brede kennis van de taal, geschiedenis en het land te bezitten om leerlingen tot talige activiteiten aan te zetten.

De opleiding profileert zich door de landelijke kennisbasis voor wat betreft de domeinen 'Literatuur en cultuur' en 'Taalbeschouwing en vocabulaire' (met name grammatica) te versterken. Zo besteedt de opleiding extra aandacht aan het vertalen van en naar het Frans ('version' en thème'), taalanalyse ('analyse logique') en het spreken van Frans door middel van drama (zie verder standaard 2).

⁵⁴ Moderne Vreemde Talen

⁵⁵ Common European Framework of Reference for Languages (CEFR)

Zie voor de beschrijving van de overige bevindingen (generieke SBL-competenties, profilering en eigen inkleuring, onderzoek, internationale dimensie, afstemming met het werkveld en vakgenoten) het generieke gedeelte van dit rapport.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel het generieke gedeelte van dit rapport. Er is voor de tweedegraads lerarenopleiding Frans geen aanleiding af te wijken van dit algemene oordeel 'goed'.

11.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO: De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (opzet en inhoud van het generieke programma, didactische uitgangspunten, stage, werkplekleren, praktijkgericht onderzoek, afstudeerrichtingen, studeerbaarheid en studievoortgang, instroom, personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke gedeelte van dit rapport.

Inhoud en vormgeving programma

Opzet en inhoud van het vakspecifieke programma Frans

De opleiding heeft de beoogde eindkwalificaties rond vakinhoud en vakdidactiek vertaald naar onderwijseenheden. In het zogenoemde CLOTS-schema⁵⁶ heeft de opleiding inzichtelijk gemaakt wat de samenhang is tussen de vakspecifieke competenties, leerdoelen, onderwijsprogramma's, toetsen en studiepunten. Daarmee borgt zij dat de studenten aan het einde van hun studie alle vakspecifieke eindkwalificaties hebben kunnen ontwikkelen.

Het auditpanel heeft de programmaoverzichten, de studiegids en de modulenhijzers bestudeerd en heeft vastgesteld dat de opleiding een programmaopzet heeft, waarbij goed is nagedacht over de (verticale en horizontale) samenhang. Het panel is van oordeel dat het programma de ontwikkeling van de benodigde leraarcompetenties waarborgt, zowel op het vlak van inhoud als op het vlak van opbouw. Groeiende zelfstandigheid vormt hierbij de leidraad. Het vakspecifieke curriculum bestaat uit 1) een vakinhoudelijke, 2) een vakdidactische en 3) een onderzoeksleerlijn. Hieronder lichten we deze lijnen kort toe.

Ad 1 Vakinhoudelijke leerlijn

Het vakinhoudelijke curriculum is analoog aan de landelijke kennisbasis vormgegeven in domeinen (taalvaardigheden, taalbeschouwing, sociaal-culturele kennis). Binnen de opleidingsdomeinen zijn doorlopende leerlijnen ingericht, met toenemende complexiteit. Binnen het domein Taalvaardigheden is er bijvoorbeeld een leerlijn STV (Schriftelijke taalvaardigheid en vertaalvaardigheid) en een leerlijn MTV (Mondelinge taalvaardigheid, luistervaardigheid en woordenschatverwerving met fonetiek). Het auditpanel heeft vastgesteld dat de docenten binnen de modules van een leerlijnen de verbanden aangeven met andere leerlijnen.

Een voorbeeld van de opbouw in een vakinhoudelijke leerlijn Cultuur:

De onderdelen binnen de lijn Cultuur hebben een logische opbouw. In jaar 1 wordt de module *Cultuur* opgezet vanuit basiskennis over geografie en geschiedenis van Frankrijk; vanaf jaar 2 wordt de kennis uitgebouwd en verdiept met aandacht voor specifieke sociale, politiek-economische, historische en culturele aspecten. Vakken als literatuur en het lezen van literaire werken sluiten daarbij aan.

⁵⁶ De letters van CLOTS staan voor de termen: competenties, leerdoelen, onderwijsprogramma's, toetsen en studiepunten

Om de samenhang in de vakinhoudelijke leerlijnen te versterken heeft de opleiding vakcommissies ingericht die minimaal een keer per periode met elkaar overleggen over de inhoud van het vak. Onderwerpen die aan bod komen, zijn o.a. de manier van toetsing, de doorlopende leerlijn en werkvormen. Dit heeft geleid tot meer verticale samenhang in het curriculum. Het panel vindt dit goed.

De opleiding besteedt veel aandacht aan literatuur, cultuur en drama, vertalen en taalanalyse (zie ook standaard 1). Het auditpanel heeft vastgesteld, dat de opleiding deze profilering goed laat terugkomen in haar programma. Zo hebben de grammatica en de vocabulaireverwerving in het curriculum een belangrijke plaats en verder is er veel aandacht voor kennis van stromingen en tijdvakken binnen de moderne Franse letterkunde en het kunnen lezen van literair werk in de doeltaal.

Ruimte voor verbetering is er nog in het meer zichtbaar maken van de samenhang en integratie binnen de vakinhoudelijke lijn, zo geeft de opleiding aan in haar kritische reflectie. Dit proces vindt gefaseerd plaats. Met ingang van 2015 is bij de voltijd de samenhang tussen curriculumonderdelen al meer versterkt door de inhoud in grotere eenheden aan te bieden en in te zetten op het integreren van kennis (vakinhoud) en vaardigheden en het reduceren van het aantal (kleinere) toetsen. Door bijvoorbeeld de vakken 'Leesvaardigheid' en 'Mondelinge Taalvaardigheid' gecombineerd aan te bieden creëert de opleiding meer samenhang tussen de verschillende vaardigheden. Bij de vakken 'Letterkunde' en 'Lecture' geldt dit ook.

Het auditpanel vindt dit een goede ontwikkeling, te meer daar de opleiding Frans bij de keuze van de inhoud soms een met name kennisgerichte insteek neemt. Zo heeft het vak 'analyse logique' (taalanalyse) van oudsher een grote plaats binnen het curriculum. Door gericht aandacht te besteden aan zinsontleding komt de student 'boven de stof' te staan. Hierdoor heeft, zo geeft de opleiding aan in haar kritische reflectie, de student meer kennis die zorgt voor een betere beheersing van leesvaardigheid, vertaalvaardigheid en schrijfvaardigheid. Het auditpanel is het eens dat het belangrijk is een sterke kennisbasis uit te bouwen en het idee van 'boven de stof staan' onderschrijft het ten volle, maar het panel vindt dat er nu doorgestoten moet worden naar taaltaken en echte verankering van de doeltaal.

Ad 2) Vakdidactische leerlijn

Bij vakdidactiek leert de student wat 'de theorie achter de taalvaardigheid' is en hoe deze theorie is om te zetten naar de praktijk. De leerlijn beslaat vier studie jaren waarin sprake is van een duidelijke toename in complexiteit en integratie van kennis. De vakdidactische leerlijn kent de volgende opbouw:

- receptieve vaardigheden in jaar 1;
- productieve vaardigheden in jaar 2;
- integratie van receptieve vaardigheden productieve vaardigheden en toepassing van sociale media en ICT-toepassingen in leerjaar 3 in de module *Ontwerpen van Onderwijs (OVO)*.

In 2012 is een lector 'Vreemdetalendidactiek' in een veranderende leeromgeving' aangesteld. De lector heeft bijgedragen aan een gezamenlijke visie op vakdidactiek voor de moderne vreemde talen, iets waar tijdens de vorige accreditatie in 2009 door het panel voor werd gepleit. De opleidingen werken vanuit de visie van communicatief taalonderwijs, waarbij authentieke materialen, levensechte interculturele communicatie en inhoudelijk taalgebruik centraal staan. Ze bieden het studiemateriaal eclectisch aan; verschillende aspecten worden uitgelicht. De student krijgt op deze manier een brede basis mee en leert kritisch nadenken welke methode bij hem en/of een specifieke (school)situatie past. Doordat hij zelf keuzes moet maken en daarbij uit moet gaan van zijn eigen leervraag, wordt zijn zelfstandigheid gestimuleerd. Het auditpanel vindt dit goed.

In het generieke gedeelte van dit rapport is reeds vermeld dat de opleidingen voor meer samenhang hebben gezorgd tussen de verschillende leerlijnen, tussen theorie en praktijk en tussen het generieke en het vakspecifieke deel van de opleiding. Via de vakdidactiek, stage en flankerend onderwijs leert de student hoe hij zijn vakkennis kan doorvertalen naar de beroepspraktijk van het lesgeven en begeleiden van leerlingen.

Bij de beschrijving van de vakinhoudelijke leerlijn is reeds aangegeven dat de integratie tussen vakdidactiek en vakinhoud nog verdiept kan worden. Het feit dat de docenten van vakdidactiek ook verantwoordelijkheid hebben in de vakinhoudelijke opleidingsonderdelen is positief te noemen en draagt bij tot afstemming. Tijdens de auditgesprekken geven de docenten aan dat zij regelmatig overleg hebben om vakinhoud en vakdidactiek op elkaar te laten aansluiten, doch zij halen de integratie zelf ook als ontwikkelpunt aan tijdens het gesprek. Dit wordt bevestigd in de auditgesprekken met studenten. Zij geven aan, dat de docenten duidelijk inspanningen leveren om de inhoud te koppelen aan vakdidactische toepassing. De integratie die er zo bestaat tussen vakinhoud en vakdidactiek mag volgens de studenten nog explicieter en vaker aan bod komen. Dit is een proces dat gefaseerd wordt aangepakt. De opleiding is hierin op de goede weg.

Een mooi voorbeeld van de verbinding tussen vakinhoud en vakdidactiek is te vinden in het vak 'Schoolgrammatica' in jaar 3. De stof behelst niet alleen de grammatica, die de student moet verwerven om voldoende inzicht in de Franse grammatica te krijgen, maar in de module wordt ook besproken, hoe de geleerde stof didactisch kan worden aangeboden. Studenten moeten een les voorbereiden over een van tevoren zelf gekozen grammaticaal onderwerp. Ook moeten zij kiezen voor welke doelgroep (welk niveau) deze les bedoeld is. Zij geven vervolgens een presentatie in het Frans en worden niet alleen beoordeeld door de docent, maar ook door hun medestudenten. Op deze manier is er ook aandacht voor het geven en ontvangen van feedback. Met de input van de docent en de medestudenten schrijft de student vervolgens een reflectie op de gegeven les aan de hand van het STARTT-model.

De opleiding wil de studenten de vakdidactische opdrachten zoveel mogelijk laten uitvoeren in de schoolpraktijk. Samen met het werkveld ontwikkelen de docenten in het vakdidactisch netwerk nieuwe leeropdrachten (zie verderop).

Ad 3) Onderzoeksleerlijn

In het generieke gedeelte van dit rapport is vermeld, dat FLOT geen op zichzelf staande losse onderzoekslijn kent. De leerlijn Onderzoek is geïntegreerd in de overige leerlijnen via een reflectiespoor en een ontwerpspoor. Het auditpanel heeft vastgesteld dat de lerarenopleiding Frans binnen de leerlijnen APV⁵⁷ en vakdidactiek, conform het FLOT-beleid, aandacht besteedt aan de ontwikkeling van de verschillende onderzoeksvaardigheden en van een onderzoekende houding bij studenten. Er is in verschillende vakken aandacht voor zaken als het kritisch gebruik van bronnen (o.a. internet) en correct gebruik van de APA-normen (jaar 1); co-, peer- en self-assessment (jaar 2) en informatievaardigheden (jaar 3).

Vanaf Jaar 1, waarin de student kennismaat met 'mini-onderzoekjes', groeit de student naar het afstudeeronderzoek in Jaar 4. In Jaar 3 zijn de opdrachten vanuit die optiek ook al groter. Concrete voorbeelden die door de studenten genoemd worden zijn: leergangen analyseren, materiaal didactiseren voor verschillende doelgroepen, keuze voor bepaalde didactische aanpak verantwoorden. Ze brengen hun onderzoeksvaardigheden volledig en integraal in praktijk in jaar 3 en 4 bij de onderwijseenheden Begeleiden en Ontwerpen (zie standaard 4). Vanaf studiejaar 2015-2016 heeft de opleiding de leerlijn Onderzoek meer expliciet ingebed in het curriculum.

⁵⁷ Algemeen professionele vorming

Verschil voltijd - deeltijd

De programma's van voltijd en deeltijd komen inhoudelijk overeen. Het curriculum wordt – met enkele uitzonderingen – in dezelfde modules en op dezelfde wijze aangeboden. Organisatorisch worden de lessen aan voltijd- en deeltijdstudenten soms gecombineerd aangeboden afhankelijk van de groepsgrootte. Voor de generieke leerlijn APV geldt tevens dat de deeltijdgroepen gecombineerd worden met studenten van Duits en Spaans. Er zijn enkele verschillen. Zo is het buitenlandprogramma voor deeltijdstudenten anders van opzet (zie 'Internationale component'). Verder is er – naar aanleiding van de gemeenschappelijk ontwikkelde visie op vakdidactiek – als eerste een aantal gemeenschappelijke modules ontwikkeld voor de deeltijdvariant van de opleidingen Duits, Engels, Frans en Spaans (modules: 'Woordenschatverwerving', 'Schrijfvaardigheid', 'Taakgestuurd onderwijs' en 'Toetsing'). In de propedeutische fase van de deeltijddopleidingen is vanaf cohort 2012 een generieke module 'Vakdidactiek moderne vreemde talen' opgenomen, die door docenten uit de verschillende MVT-opleidingen gegeven wordt. De daaropvolgende modules bevatten in de deeltijdvariant voor alle MVT-opleidingen dezelfde inhoud. Ten behoeve van de toetsing worden gezamenlijk rubrics opgesteld.

Didactische uitgangspunten en werkvormen

Tijdens de vorige accreditatie in 2009 werd door het panel aangegeven dat de opleidingen in het alfacluster meer gebruik konden maken van de dubbele bodem, in die zin dat een analyse en bespreking van het eigen onderwijs gebruikt kon worden om de studenten een aantal didactische en onderwijskundige principes te laten ervaren, analyseren en beoordelen. Het panel heeft geconstateerd dat de lerarenopleiding Frans hier passende aandacht voor heeft. Bij elke module is gekozen voor bijpassende werkvormen. Studenten geven diverse voorbeelden in de auditgesprekken van het gebruik van activerende werkvormen, bijvoorbeeld over hoe je woordenschat op een speelse manier kunt behandelen met leerlingen. Hierbij is er ook aandacht voor ICT-toepassingen als Kahoot en Socrative. Er is ook aandacht voor alternatieve didactische principes zoals *Accelerated Integrated Method* (AIM) en *Teaching Proficiency through Reading and Storytelling* (TPRS), al mag dit van de werkveldcommissie nog wat sterker terugkomen in de opleiding.

Voorbeeld van een activerende werkvorm:

Studenten kunnen zich opgeven voor het vak 'Remedial drama'. Informeel wordt deze cursus 'fouten maken mag' genoemd. Van studenten wordt verwacht dat zij steeds de doeltaal gebruiken. Als ze een woord niet weten, knippen ze in de vingers en probeert een andere student het woord te vertalen. Er wordt veel gebruik gemaakt van improvisatiescènes zoals bij het televisieprogramma 'De Lama's'.

Voorbeeld van het gebruik van ICT-toepassingen:

In de module Vakdidactiek 2.4 (deeltijd) en 3.2 (voltijd) moeten studenten zelf een ICT-toepassing ontwikkelen en voor de medestudenten een workshop verzorgen. Een groep studenten koos 'vloggen' studenten laten zien hoe ze een VLOG (een internetdagboek bestaand uit videobeelden) hebben gemaakt en geven een workshop aan medestudenten om zelf een VLOG te maken.

Het auditpanel heeft vastgesteld dat het doeltaal-voertaal-principe (DOVO) stevig is verankerd in de opleiding. Het docententeam spreekt over het algemeen Frans met de studenten, niet alleen tijdens de lessen maar ook buiten de lessen om (in de gang). Ook de readers van de inhoudelijke vakonderdelen zijn opgesteld in de doeltaal. Studenten bevestigen dit in de auditgesprekken. Zo'n 75% van de lessen worden in het Frans gehouden. Vakdidactiek wordt in het Nederlands – en niet in de doeltaal – aangeboden. Deze keuze kan verbazen, doch wordt voldoende onderbouwd door de docenten (o.a. verwerven van vakspecifieke termen in het Nederlands met het oog op toekomstige beroepspraktijk in het Nederlandse onderwijs en de samenwerking met andere collega's van andere vaksecties). Studenten zijn hierover tevreden. Punt van aandacht voor de opleiding, zo schrijft zij zelf in haar kritische reflectie, is dat de student ook tijdens het werkplekleren gestimuleerd wordt het principe doeltaal=voertaal toe te passen.

Internationale component

Het auditpanel heeft vastgesteld, dat de opleiding reeds een doorlopende leerlijn internationalisering heeft die studenten in voldoende mate de gelegenheid biedt om zich internationaal te oriënteren en om het aan het einde van de opleiding vereiste beheersingsniveau van de Franse taal te bereiken. Studenten krijgen in diverse vakken kennis aangereikt over land en volk, literatuur, film en muziek en er zijn in de opleidingen diverse momenten waarop ze naar het buitenland gaan en ondergedompeld worden in de taal en cultuur van de Franstalige landen. Een aantal voorbeelden uit de leerlijn internationalisering:

- In studiejaar 1 is er een tweedaagse excursie naar Luik waar de lerarenopleiding wordt bezocht, een dagexcursie naar Lille en een driedaagse excursie naar Parijs.
- In studiejaar 2 verblijven studenten twee weken in Frankrijk waar zij de keuze hebben onderwijs te volgen, te werken of een cursus te volgen bij een taleninstituut.
- In de hoofdfase is er een vierdaagse excursie naar Normandië waar studenten een studiedag volgen op de universiteit van Caen.
- Studenten hebben de mogelijkheid deel te nemen aan kortdurende uitwisselingsprojecten met Franstalige partneruniversiteiten.
- Binnen de leerlijn Cultuur wordt aandacht besteed aan de ontwikkeling van interculturele competenties en aan de taalvaardigheid. Zo voeren studenten uit het eerste studiejaar een Frans toneelstuk op tijdens de culturele avond voor medestudenten en ouders. Daarnaast biedt de culturele avond een platform voor alle studenten om zich in het Frans creatief te uiten (muzisch, taalkundig, enz.).
- De opleiding heeft daarnaast een Franstalige taalassistent, die wekelijks aanvullende colleges voor met name MTV en remedial programma's verzorgt ten behoeve van individuele studenten. De studenten waarderen dit erg en vinden het vooral fijn dat er zo een natuurlijke verplichting ontstaat de doeltaal te gebruiken.

De opleiding wil de internationalisering verder versterken door vanaf cohort 2014 studenten in de verdiepingsmodule in het derde leerjaar verplicht drie maanden in Frankrijk te laten verblijven.

Deeltijdstudenten volgen een zomercursus in een Franstalig land of er wordt een vervangend programma gevolgd. Voor deze groep zou eventueel meer ingezet kunnen worden op internationalisering "at home" (bijvoorbeeld gastsprekers).

Afstudeerrichtingen

In het generieke gedeelte van dit rapport is gesteld dat FLOT vanaf cohort 2013 voor de voltijdopleidingen de twee afstudeerrichtingen algemeen vormend onderwijs (avo) en beroepsgericht onderwijs (bo) heeft ingevoerd. Ondanks dat de positie van Frans op het (v)mbo onder druk staat⁵⁸, biedt de opleiding diverse modules aan waarin er aandacht is voor het mbo. Studenten krijgen theorie over de verschillende niveaus in het mbo (ERK) en maken opdrachten.

Om de relatie curriculum-beroepspraktijk nog beter uit te bouwen werkt de opleiding aan het opbouwen van vakdidactische netwerken (o.a. met oud-studenten). In zo'n vakdidactisch netwerk bespreken docenten van de opleiding Frans met docenten uit de stagescholen wat binnen de vakdidactiek interessant is. Op basis daarvan geven zij samen leerwerktaken vorm binnen de modulen van het opleidingsspecifieke programma. Daarnaast delen zij *good practices*. Het opzetten van vakdidactische netwerken zal vorm krijgen gedurende studiejaar 2015-2016.

⁵⁸ Op het mbo wordt op het moment bijna geen Frans gegeven. In de onderbouw van het vmbo wordt nog wel Frans gegeven.

In- en doorstroom en studeerbaarheid

Voor de opleiding Frans gelden de wettelijke toelatingseisen. De opleiding organiseert – naast de intakegesprekken in het kader van de studiekeuzecheck – een opleidingsdag voor aankomende voltijdstudenten. De uitval is ondanks deze maatregelen nog steeds aan de hoge kant: relatief veel voltijdstudenten met een A-advies⁵⁹ zijn toch uitgevallen. In het verleden bleek dat studenten dachten dat, als ze niet heel positief over zouden komen tijdens het intakegesprek, ze niet zouden worden toegelaten. Tegenwoordig wordt tijdens de intakegesprekken duidelijk aangegeven dat het gesprek er voor de student is en dat hij zo eerlijk mogelijk moet zijn om een goed advies te krijgen. Het feit dat Frans voor veel studenten een relatief moeilijke taal is, verklaart mede de grote uitval. Het verdient aanbeveling na te gaan in welke mate er mogelijkheden zijn om instromende studenten verplicht deel te laten nemen aan een instaptoets en desgevallend remedial uren in te roosteren.

Het auditpanel is van oordeel, dat het programma voldoende aansluit bij de kwalificaties van instromende studenten. De opleiding heeft naast de FLOT-brede maatregelen een aantal specifieke maatregelen genomen om het programma studeerbaar te maken. We refereerden eerder aan het aanbieden van grotere onderwijseenheden i.p.v. het opsplitsen van vakinhoud in kleine onderdelen wat leidde tot veel toetsen met een klein aantal EC's. Een ander voorbeeld is het bieden van de mogelijkheid extra begeleid te worden door vakdocenten, met name op het gebied van uitspraak. Daarnaast stimuleert de opleiding studenten elkaar te helpen, d.m.v. tutoring.

De studenten zijn tevreden over het geboden curriculum. Ze ervaren het programma als zinvol en compleet en ze voelen zich vakinhoudelijk goed toegerust. Het programma is studeerbaar, mits je alles goed voorbereidt en bijhoudt.

Personeel

De opleiding wordt verzorgd door een betrokken en hoog gekwalificeerd team. Het team bestaat uit acht opleiders. Deze omvang is toereikend voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma. Alle lerarenopleiders verzorgen vakinhoudelijke modules. Vier opleiders geven vakdidactiek. Alle lerarenopleiders hebben een masteropleiding (100%), een lerarenopleider is gepromoveerd. Iedere docent is 'near-native speaker'. De opleiders hebben daarnaast specifieke expertise op het gebied van letterkunde, drama, mondelinge taalvaardigheid en AIM. Alle opleiders hebben een eerstegraadsbevoegdheid. Twee docenten zijn bezig met zich verder te bekwamen in didactiek en toetsing via het door Fontys aangeboden MKO-traject. Zij sluiten dit traject naar verwachting in studiejaar 2015-2016 af. Er zijn twee docenten geaccrediteerd voor het afnemen van landelijke toetsen DELF en/of DALF.

Uit de CV's blijkt dat de docenten zich blijven bijscholen. Zij hebben ervaring in diverse onderwijscontexten (zowel basisonderwijs als voortgezet onderwijs); netwerken met vakgenoten in Nederland en in het buitenland (bv. Frankrijk, La Réunion, België) en zijn lid van beroepsverenigingen (bv. Vereniging lerarenopleiders Frans; Levende Talen, Alliance Française). Twee docenten vermelden publicaties in hun CV. Bij één docent gaat het om taalkundige publicaties (gepromoveerd); bij de andere om een vakdidactische publicatie (Leesvaardigheid op C1-niveau). Slechts twee docenten vermelden expliciet hun lidmaatschap bij VELON.

Uit de notulen van het SDO⁶⁰ en de auditgesprekken blijkt dat studenten over het algemeen erg tevreden zijn over de opleiders. Studenten noemen de inhoudelijke deskundigheid en de (vak)didactische kwaliteiten van de opleiders. Zij appreciëren daarnaast de kleinschaligheid van de opleiding waardoor er korte lijnen zijn tussen studenten en docenten.

⁵⁹ A-advies houdt in dat de opleiding verwacht dat de student binnen de gestelde vier jaar kan afstuderen.

⁶⁰ Student-Docent Overleg; in dit meer informele overleg worden onderwijsbeoordelingen besproken en mogelijke conclusies en verbeterplannen aan het opleidingsteam voorgelegd.

De studenten wijzen op een grote bereikbaarheid, openheid en flexibiliteit van het docententeam. Zij onderstrepen het feit dat er naar hen wordt geluisterd. Docenten gaan prima om met kritiek en nemen suggesties van studenten zeer ter harte. Uit de gesprekken met de studenten blijkt dat pijnpunten of problemen meteen aangepakt worden en vaak (snel) tot oplossingen leiden (bv. aanpassen van inhoud, perspectief).

Vakspecifieke voorzieningen

De opleiding Frans is gehuisvest in vleugel B2, maar gebruikt lokalen in het gehele Mollergebouw. Op bepaalde piekmomenten is er een tekort aan geschikte lokalen. De opleiding speelt bij de organisatie van het onderwijs zoveel mogelijk in op de mogelijkheden die de beschikbare lokalen bieden. Vleugel B2 wordt in de zomer van 2016 verbouwd. Bij de verbouwing worden extra werkplekken voor studenten gecreëerd en worden onderwijsruimten heringericht. Zie ook het generieke gedeelte van dit rapport voor de beschrijving van de generieke voorzieningen.

De opleidingen voor MVT beschikken over twee digitale talenlabs met faciliteiten voor het opnemen van stemmen, het nabootsen van langeafstandsgesprekken en het afspelen en/of projecteren van alle gangbare formats. Studenten beschikken via de mediatheek over courante Franstalige kranten, tijdschriften, vakbladen, leergangen Frans voor het vo en (v)mbo, studieboeken en relevante vakliteratuur. De vakdidactici van de vakgroep hebben een eigen archiefkast met relevante lesmethodes middelbaar onderwijs, die ook beschikbaar gesteld worden aan studenten. Via de portal is er een digitale leeromgeving ingericht waar digitale leermiddelen worden aangeboden, studenten werk digitaal kunnen inleveren, digitaal feedback gegeven kan worden, en in groepsverband op afstand gewerkt kan worden aan producten

Weging en Oordeel

Het auditpanel is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleiding Frans van FLOT een sterk praktijkgerichte opleiding is die verzorgd wordt door een betrokken en hoog gekwalificeerd team van docenten. FLOT zorgt er via formele en informele professionalisering voor dat de opleiding haar eigen ambities ook daadwerkelijk kan realiseren. De studenten zijn over het algemeen tevreden over de inhoudelijke en didactische kwaliteit van hun docenten.

Het auditpanel vindt de opzet en de inhoud van het vakspecifieke programma Frans goed. De opleiding biedt aan de hand van de vijf leerlijnen de studenten voldoende mogelijkheden hun competenties, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen. In het generieke gedeelte van dit rapport is aangegeven dat de opleiding een doorwrocht generiek programma biedt waarin de vijf pijlers voor goed leraarschap als onderlegger duidelijk zijn terug te zien. De vernieuwingen in de APV-leerlijn en het Werkplekleren, de nieuwe leerwerktaken en de opdrachten tot het ontwikkelen van beroepsproducten, zorgen ervoor dat er veel meer samenhang is gekomen tussen de verschillende leerlijnen, tussen theorie en praktijk en tussen het generieke en het vakspecifieke deel van de opleiding. Studenten zijn tevreden over de nieuwe APV-lijn en de verbinding met het werkplekleren/de stage.

Via de vakinhoudelijke leerlijn en de vakdidactische leerlijn ontwikkelen de studenten ook de kennis en vaardigheden die zij nodig hebben om in de scholen het schoolvak Frans te kunnen geven. Het auditpanel is van oordeel dat de opleiding zinvolle aanpassingen heeft gedaan in het curriculum (grotere modules met meer credits; meer nadruk op communicatief taalonderwijs; integratie van kennis en vaardigheden; inzetten van actueel authentiek materiaal enz.). Het DOVO-principe wordt gehanteerd. Dit zou sterker kunnen in de stagescholen. Het ontwikkelen van een kritisch-reflectieve en onderzoekende houding komt voldoende aan bod. Het buitenlandverblijf is stevig ingebed in het curriculum en levert een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van het taalbeheersingsniveau en aan sociaal-cultureel inzicht en kennis. De opleiding is al gevorderd met de concrete uitwerking van de twee afstudeerrichtingen.

De studenten zijn te spreken over het onderwijsprogramma, dat als zinvol en compleet wordt ervaren en ze zijn positief over de vakinhoudelijke kwaliteit van de docenten.

Sterk element is, zo staat in het generieke gedeelte van dit rapport, het echt *samen* opleiden binnen de vier academische opleidingsscholen waar FLOT deel van uitmaakt en de nauwe samenwerking van de opleiding met het veld. De opbouw van een vakdidactisch netwerk voor het schoolvak Frans is hier een goed voorbeeld van. Een ander sterk element is de nauwe betrokkenheid van de lectoraten bij kennisinnovatie, curriculumontwikkeling en professionalisering van lerarenopleiders van FLOT.

De opleidingen bewaken de kwaliteit van de instroom o.a. via het houden van een studiekeuzecheck voor voltijdstudenten en een intake-traject voor deeltijdstudenten. Ruimte voor verbetering is er in de huisvesting. Renovatie staat gepland voor zomer 2016.

Aandachtspunten die de opleiding reeds op haar netvlies heeft, zijn het nog zichtbaarder maken van de meerwaarde van en de samenhang in het curriculum – met name tussen vakinhoud en vakdidactiek – en het centraler stellen van de praktijk, o.a. door het uitvoeren van leerwerktaken (opdrachten) in de praktijk. Gelet op de vele hierboven genoemde sterke elementen in het programma en het betrokken en deskundige personeel, komt het auditteam tot het oordeel 'goed' voor deze standaard.

11.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing

Toelichting NVAO: De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk. De examencommissie van de opleiding borgt de kwaliteit van de tentaminering en examinering.

Bevindingen

Zie voor de generieke bevindingen met betrekking tot het toetsen en beoordelen, het generieke gedeelte van dit rapport.

De opleiding heeft het toetsbeleid van FLOT geëxpliciteerd in het toetsplan van de opleiding Frans. Uit het CLOTS-schema van de opleiding blijkt dat de toetsing de vakinhoudelijke en vakdidactische kennisbasis volledig dekt. De opleiding gebruikt een mix van toetsvormen. De meeste vakdidactische opdrachten worden afgerond met een dossieropdracht. Deze opdracht bestaat uit het maken van lessen, lesonderdelen of lesmateriaal of uit het ontwerpen van toetsen. Bij vakinhoudelijke modules worden studenten veelal getoetst door middel van schriftelijke tentamens. Daarnaast zijn presentaties, assessment (taaldorp) en mondelinge toetsen vaak gebruikte toetsvormen. Met de invoering van het nieuwe curriculum is het aantal toetsmomenten afgenomen. De opleiding streeft naar het nog meer toetsen van grotere onderwijseenheden.

Bij MVT is de verwerving van de vreemde taal bij uitstek een kwestie van beheersing van vaardigheden (lees-, spreek-, gespreks-, luister- en schrijfvaardigheid), waarbij grondige kennis van woordenschat, grammatica, 'analyse logique' en fonetiek van essentieel belang zijn. De opleiding maakt gebruik van ERK B2- en C1-gerelateerd materiaal. Naast deze – internationale – ERK-toets is gekozen voor een eigen examinering waarbij het accent ligt op formele grammaticale en lexicale correctheid.

De opleiding zorgt erop diverse manieren voor dat ze op een valide en betrouwbare wijze toetst. Een paar voorbeelden:

- De opleiding hanteert toetsmatrizen bij schriftelijke toetsen.
- Bij het ontwikkelen van kennistoetsen wordt het vier-ogenprincipe toegepast waardoor elke schriftelijke toets voor afname door twee docenten wordt bekeken. De opleiding wil dit ook gaan toepassen bij de beoordeling door in de vakcommissies per jaar een aantal gemaakte toetsen te bespreken.
- Bij de schriftelijke tentamens wordt gebruik gemaakt van een antwoordmodel. Bij de overige toetsen zoals dossier, portfolio en presentatie wordt gebruik gemaakt van een rubric.
- Mondelinge vaardigheden worden getentamineerd door twee examinatoren; een van de twee is altijd een DELF-gecertificeerde docent. De vaardigheidstoetsen worden opgesteld naar de richtlijnen van het ERK.
- De mondelinge vaardigheidstoetsen worden afgenomen door twee docenten die gecertificeerd zijn door het CIEP (zie standaard 1).
- Beoordelaars van het actieonderzoek nemen deel aan de opleidingsoverstijgende intervisiebijeenkomsten. Om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid verder te vergroten is de opleiding voornemens intervisie tussen beoordelaars van actieonderzoek binnen de opleiding op te starten.

Evaluatie van de toetsen

De toetscommissie alfa screent volgens plan elke periode twee toetsen en geeft feedback aan de opleider. Daarnaast geven studenten tijdens het SDO feedback op het onderwijs en de bijbehorende toetsing. Opmerkingen vanuit het SDO over toetsing worden teruggekoppeld in het vakgroepoverleg. Het vakgroepoverleg besluit of bijstelling wenselijk is.

De analyse van de toetsvragen door opleiders is nog een aandachtspunt. De opleiding maakt bij de ontwikkeling van toetsen gebruik van het vier-ogenprincipe. Om de interbeoordelaars-betrouwbaarheid van schriftelijke toetsen te verbeteren gaat de opleiding intervisiemomenten organiseren.

Tevredenheid studenten

Studenten zijn tevreden over de toetsing. Ze vinden dat ze goed voorbereid worden op de toetsen. Bij alle onderwijseenheden die met een tentamen afgesloten worden, wordt een proeftoets aangeboden (met antwoordmodel) of worden er voorbeeldvragen besproken, zodat de student een duidelijk beeld heeft van de wijze van toetsing. Studenten weten verder waar ze op beoordeeld worden. Informatie over toetsing staat in de studiegids, de modulewijzers en de Onderwijs- en Examenregeling. De studenten worden in de eerste weken van het studiejaar wegwijs gemaakt op de portal waar alle informatie staat in welke periode welke toets plaatsvindt enz.

Landelijke kennisbasistoets (LKT)

Sinds cohort 2012 nemen alle studenten Frans voltijd en deeltijd verplicht deel aan de landelijke kennisbasistoets. In deze toets wordt grammatica, analyse en kennis van land en volk getoetst. In studiejaar 2014 is de toets voor het eerst afgenomen. Het slagingspercentage van de toets is 99% en landelijk 96%.

De doelstellingen op het vlak van de kennisbases zijn verwerkt in de modules, maar het was voor het auditpanel onduidelijk in welke mate studenten aangemoedigd en/of begeleid worden om zich voor te bereiden, eventueel aan de hand van proeftoetsen. De opleiding zou studenten wellicht meer kunnen wijzen op de LKT. De kennis hiervoor is in huis. De opleiding is betrokken bij het construeren en valideren van de toetsitems en het vaststellen van de normering.

De student dient, zoals aangegeven, aan het einde van de opleiding niveau B2+ te hebben voor alle vier de taalvaardigheden. De opleiding borgt dat studenten op dit taalvaardigheidsniveau zitten: zij nemen (vanaf cohort 2013) deel aan het halfjaarlijkse en internationaal gevalideerde examen TCF (*Test de connaissances du français*). De examinering valt onder auspiciën van het CIEP (zie standaard 1). Dit instituut valt op zijn beurt onder het Franse *Ministère de l'Éducation Nationale*. De examinering wordt op uitwisselingsbasis uitgevoerd door gecertificeerde examinatoren van de hierin participerende instellingen voor hoger onderwijs. De opleiding onderzoekt de mogelijkheid om een Centre d'Examens DELF-DALF⁶¹ te worden.

Oordeel panel over toetsen Frans

Het auditpanel heeft tijdens de audit een selectie van toetsen op het terrein van Frans bestudeerd en acht deze in orde. Er is een congruentie tussen de leerdoelen zoals opgenomen in de modulebeschrijving en de concretisering in de toetsen. Uit de materiaalstudie blijkt, zeker in het begin van de studie, een belangrijke mate van kennisgerichtheid van de toetsen (denk aan het toetsen van geïsoleerde zinnestelsels). De vertaalslag naar de praktijk ziet het panel in die testen nog niet. Bij standaard 2 is aangegeven dat de opleiding bezig is met de vertaalslag van de vakinhoud naar een didactische toepassing. Het verdient aanbeveling na te gaan in welke mate deze vertaalslag ook gemaakt kan worden op het vlak van toetsing. Het auditpanel vindt het goed dat de opleidingen een evenwicht zoeken tussen schriftelijke en mondelinge toetsvormen. De mondelinge toelichting die de student kan geven in het kader van de

⁶¹ Het Franse ministerie voor onderwijs heeft twee speciale examens ingevoerd om wereldwijd op dezelfde manier het taalniveau van de examenkandidaten te kunnen toetsen. De diploma's heten DELF (*diplôme d'études en langue française*) en DALF (*diplôme approfondie de langue française*). Ze tonen respectievelijk het taalniveau van beginners/enigszins gevorderden en vergevorderden aan. Deze niveaus zijn in overeenkomst met het Gemeenschappelijk Europees referentiekader voor de talen. De DELF- en DALF-diploma's zijn de enige erkende diploma's Frans voor anderstaligen. Het diploma is van veel waarde voor studenten die bijvoorbeeld aan een Franse universiteit willen gaan studeren of die in een Franstalig land willen gaan werken.

beoordeling van het portfolio bij de afrondende stage is hiervan een goed voorbeeld. Positief ook is het groeiend gebruik van de doeltaal in de toetsen. Er is verder sprake van voldoende en toenemende complexiteit. De opleiding beoordeelt over het algemeen volgens heldere criteria. Bij een aantal toetsen is de weging (score) van de verschillende toetsitems en/of –onderdelen een aandachtspunt. Zo krijgt het invullen van een werkwoordsvorm bijvoorbeeld eenzelfde gewicht/ score als de vertaling van een zin.

Ruimte voor verbetering is er verder in de transparantie van de puntentoekenning bij het afstuderen en de consequente toepassing van de criteria bij de beoordeling van het portfolio van de afrondende stage (zie aanbevelingen).

Weging en Oordeel

Het auditpanel is van oordeel dat de tweedegraads lerarenopleiding Frans op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier toetst en beoordeelt. Via het CLOTS-schema wordt de relatie tussen eindkwalificaties en de wijze van toetsing duidelijk (tijdens welke opleidingsfase en op welke wijze toetst de opleiding de verschillende eindkwalificaties). De door de opleiding gehanteerde procedure rond toetsontwikkeling is duidelijk, evenals de wijze van toetsafname en toetsevaluatie. De opleiding past het vier-ogen principe structureel toe bij het ontwikkelen van de toetsen, evenals bij de beoordeling van mondelinge toetsen. Er is een duidelijk, goed geordend toetsplan en de waargenomen beoordelingen lijken correct. De transfer naar de praktijk (didactische) toepassing kan bij een aantal (nu meer vakinhoudelijk ingestoken) toetsen nog verder versterkt worden en ook de transparantie van de puntentoekenning bij het afstuderen verdient nog aandacht. De studenten zijn tevreden over de toetsing.

In het generieke gedeelte van dit rapport is ingegaan op de rol van de examen- en toetscommissie. De examencommissie met haar beleidskamer en uitvoerende kamers vervult een stevige rol in de borging van het toetsen en beoordelen. Het is een sterk punt dat FLOT de clusters bewust heeft gemixt. De samenstelling van de beleidskamer is eveneens sterk. De toetscommissie van het cluster alfa en de toetscommissie van het generieke deel spelen een actieve rol in de controle op de kwaliteit van toetsing binnen de opleiding. Docenten nemen deel aan intervisietrajecten, kalibreersessies, professionaliserings- en certificeringstrajecten voor toetsing. Ook de opleiders/begeleiders van de academische opleidingsscholen nemen deel aan thema en/of intervisiebijeenkomsten. Dat is goed. Het auditteam is positief over de rol die het lectoraat 'Kwaliteit toetsen en beoordelen' binnen FLOT vervult. Dit alles maakt dat het toetssysteem van FLOT in generieke zin staat als een huis.

Gelet op de vele hierboven genoemde sterke elementen komt het auditpanel tot het oordeel 'goed' voor deze standaard.

11.4. Gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de resultaten van tussentijdse en afsluitende toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of vervolgopleiding functioneren

Reeds in het algemeen deel van dit rapport meldde het auditpanel dat het gerealiseerde niveau inderdaad blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de opleiding Frans. Het werkveld (OD en SPD) geeft in de eindevaluatie, die is afgenomen onder werkveldbegeleiders van vierdejaarsstudenten, aan dat studenten tijdens hun afrondende stage de competenties beheersen en zeer goed in staat zijn als zelfstandig beroepsbeoefenaar te functioneren. Werkveldbegeleiders zijn zeer tevreden over de mate waarin de studenten de leerlingen kunnen aanzetten tot gewenst gedrag en samenwerken met collega's.

Afstuderen

Zoals in het generieke gedeelte van dit rapport is beschreven, bestaat het afstuderen uit 30 EC en bevat het de volgende twee componenten (voltijd tot en met cohort 2012 en deeltijd):

1. afstudeerstage (20 EC) waarin de student aantoonst dat hij de verantwoordelijkheid over een groep leerlingen kan dragen en beroepsgerichte handelingen kan uitvoeren. De beoordeling geschiedt via een portfolio-assessment en een eindgesprek;
2. afstudeeronderzoek (10 EC) waarin de student zijn eigen vakdidactisch handelen onderzoekt en vanuit een kritisch-reflectieve houding verbeteracties uitvoert. De student levert: 1) onderzoeksopzet en 2) onderzoeksverslag.

Zowel voor de afrondende stage als het afstudeeronderzoek worden de FLOT-brede beoordelingscriteria en procedure gehanteerd. Naast deze generieke onderdelen nemen de studenten deel aan de landelijke kennisbasistoets (zie standaard 3).

Voor studenten vanaf cohort 2013 wordt de opleiding afgesloten met de onderwijseenheden Begeleiden (module in jaar 4; 15 EC) en Ontwerpen (module 'Ontwerpen van Onderwijs' in jaar 3; 14 EC) (zie ook het generieke gedeelte van dit rapport). In deze modules staat een grote vakdidactische ontwerpstaak centraal waarbij studenten vanuit adviezen van experts moeten werken om een praktisch probleem op te lossen. Studenten moeten vooral ook controleren of hun oplossing voor het probleem, het probleem ook daadwerkelijk heeft verholpen.

Eigen oordeel van het auditteam over het gerealiseerde niveau

Het kern- en vakpanel heeft in totaal van vier studenten van de opleiding Frans eindwerken bestudeerd uit 2013-2014 en 2014-2015. Deze eindwerken betroffen de verslagen van het vakdidactisch onderzoeken en de portfolio's op basis waarvan de studenten hun portfolioassessment en eindgesprek hadden. Het auditpanel is van oordeel, dat de studenten Frans in deze eindwerken aantonen dat zij beschikken over het niveau dat van een startbekwaam tweedegraads leraar Frans mag worden verwacht.

In de onderzoeksverslagen hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van een verlegenheidssituatie uit hun eigen praktijk in de stageschool een onderzoeksvraag hebben geformuleerd, die zij met behulp van verschillende methoden nader hebben onderzocht. Op basis daarvan hebben zij een beroepsproduct of advies ontwikkeld, dat zij weer hebben uitgetest in de praktijk. De onderzoeksvragen zijn veelal helder geformuleerd; ze bieden een adequate basis voor het verdere onderzoek.

De onderzoeken zijn niet altijd even diepgaand, maar wel wat je mag verwachten van een hbo-bachelor. Het panel heeft vastgesteld dat studenten hebben geleerd om onderzoek te doen. Ruimte voor verbetering is er nog in het onderbouwen van en het reflecteren op wat ze doen (het 'waarom'). De studenten nemen veel (samenvattend) over uit de vakliteratuur (descriptief); dat lijkt - in het licht van de noodzakelijke kennisverwerving - zinvol, maar voor wat betreft de uitgevoerde onderzoeken zijn dergelijke inleidingen niet altijd nodig. De keuze en onderbouwing van de gebruikte literatuur en het met elkaar in verband brengen van literatuur en onderzoeksresultaten (om zo tot zinvolle conclusies en aanbevelingen te komen) kan soms sterker. De ondernomen acties en de geformuleerde aanbevelingen zijn over het algemeen zinnig.

De stageportfolio's met bewijsmaterialen voor de verschillende competenties op basis waarvan de studenten hun portfolio-assessment en eindgesprek hadden, zagen er over het algemeen gestructureerd uit en bevatten een variëteit aan bewijsstukken. De leerpunten die studenten aangeven, komen overeen met de bewijsstukken in het portfolio. Studenten kunnen goed aangeven wat hun sterke en minder sterke punten zijn. De competentie-beschrijving had in een enkel geval wat kritischer en diepgaander kunnen zijn. Uit de portfolio's en uit de beoordelingen van de eindstages blijkt dat de studenten voldoende tot goed (kunnen) functioneren in de beroepspraktijk.

Het gebruik van de doeltaal in het kader van het afstudeeronderzoek blijkt een spanningsveld. Op dit ogenblik leveren de meeste studenten hun onderzoek in het Nederlands aan. Het schrijven van een diepgaande reflectie en/of het gebruik van beschouwend taalgebruik op eindniveau is lastig. Dit kan het panel billijken, maar het wil de opleiding adviseren om na te gaan in hoeverre studenten (delen) van het afstudeeronderzoek in de doeltaal kunnen schrijven (bv. samenvatting; abstract) of (nog meer) bronnen in de doeltaal in het literatuuronderzoek kunnen betrekken.

Weging en Oordeel

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld onderschrijven dat het niveau van de afgestudeerden aansluit op het niveau waarop zij geacht worden in de beroepspraktijk te functioneren.

Het auditpanel beoordeelde alle onderzoeksverslagen met minimaal een voldoende, maar ziet nog ruimte voor verbetering in het onderbouwen van en het kritisch reflecteren van studenten op hun onderzoek en hun eigen handelen; bij voorkeur met gebruikmaking van bronnen en theorie. Samenvatting is het panel van oordeel dat studenten in hun afstudeeronderzoek en portfolio hebben aangetoond dat zij op het vereiste bachelorniveau beschikken over de competenties van een startbekwaam tweedegraads leraar Frans.

Het auditpanel komt op grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoende' voor deze standaard.

12. ALGEMEEN EINDOORDEEL FRANS

De betrokken en goed gekwalificeerde docenten van de tweedegraads lerarenopleiding Frans van FLOT zorgen ervoor dat het afnemende werkveld kan beschikken over startbekwame tweedegraads leraren Frans voor de scholen in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Het sterk praktijkgerichte curriculum met de vijf leerlijnen waarin de vijf pijlers voor goed leraarschap duidelijk zijn terug te vinden, zijn hierbij belangrijke elementen.

- Het auditteam beoordeelt standaard 1 met betrekking tot de doelstellingen en eigen profilering voor de tweedegraads lerarenopleiding Frans met een 'goed'.
- Het auditteam beoordeelt standaard 2 met betrekking tot het generieke en vakspecifieke programma, het personeel en de voorzieningen ook met een 'goed'.
- Het auditteam beoordeelt ook standaard 3 met betrekking tot het toetsen en beoordelen met een 'goed'.
- Het auditteam beoordeelt standaard 4 met betrekking tot het gerealiseerde niveau met een 'voldoende'.

Omdat het auditteam het gerealiseerde niveau met een 'voldoende' beoordeelde, komt het op grond van de beslisregels van de NVAO tot het eindoordeel 'voldoende' voor de tweedegraads lerarenopleiding Frans van FLOT.

13. AANBEVELINGEN FRANS

In het bovenstaande vakrapport en het generieke gedeelte van dit rapport zijn reeds aanbevelingen gedaan. Het auditpanel wil voor de tweedegraads lerarenopleiding Frans de volgende aanbevelingen eruit lichten.

- Tot op heden lijken vakdidactiek en vakinhoud nog niet ten volle geïntegreerd. De opleiding is hier al volop mee bezig. Ruimte voor verbetering is er nog in het *meer zichtbaar maken* van de samenhang en integratie. Zo lijken de leerdoelen vooral te zijn geformuleerd vanuit het perspectief van de student die deze inhouden dient te verwerven. De vertaalslag naar een didactische toepassing wordt nog niet altijd geëxpliciteerd in de modulebeschrijvingen. In het verlengde hiervan denkt het panel dat het vakdidactisch vertalen voor de studenten bij het begin inzichtelijker gemaakt kan worden in de aanpak die docenten kiezen in de les (bijv. de stof behandelen aan de hand van taalhandelingen, casussen). Sluitstuk is dan om ook na te gaan in welke mate de vertaalslag in de inhouden (naar een didactische toepassing) ook gemaakt kan worden op het vlak van toetsing (denk ook hier aan het werken met taaltaken, casussen).
- De kansen die geboden worden en het effectieve gebruik van de doeltaal in de stagecontext verdient opvolging.
- De intentie om (delen) van het afstudeeronderzoek in de doeltaal te laten schrijven (bv. samenvatting; abstract) of (nog meer) bronnen in de doeltaal in het literatuuronderzoek te betrekken dient nagegaan te worden.
- Het panel adviseert de opleiding om te kijken naar de transparantie in de puntentoekenning (totstandkoming van het eindoordeel) bij het afstuderen. Het evaluatieformulier voor het afstudeeronderzoek laat veel ruimte tot onderbouwing door en feedback van de examinerator. Dit is zeker positief; maar dit vraagt veel tijd. De achterliggende criteria zijn vrij duidelijk, maar hierin is nog heel wat ruimte mogelijk op het vlak van H(oog), M(idden), L(aag). De puntenberekening is vrij complex. Het is niet steeds zichtbaar welke punten per rubriek toegekend worden.
- Het panel vraagt aandacht voor de consistentie in de oordeelsvorming (interbeoordelaarsbetrouwbaarheid). Bij de beoordeling van het 'Portfolio afrondende stage' wordt een kwaliteitsvolle rubric gehanteerd. Uit de afstudeerdossiers blijkt echter dat deze niet steeds op dezelfde manier gehanteerd wordt. Er is verschil tussen de mate waarin de examinerator toelichting/feedback geeft.
- Tot slot: het auditpanel heeft geconstateerd dat er steeds meer over de vakgroepen heen wordt samengewerkt. Het formuleren van een gezamenlijke visie op vakdidactiek voor de moderne vreemde talen is hier een mooi voorbeeld van. Het panel juicht deze ontwikkeling toe en wil alle opleidingen meegeven om hier vooral mee door te gaan. Het panel denkt dat de vakgroepen nog meer van elkaars expertise kunnen profiteren.

14. SCORETABEL FRANS

Scoretabel paneloordelen Fontys Lerarenopleiding Tilburg – Fontys Hogescholen hbo-bacheloropleiding leraar vo 2^e graad Frans voltijd/ deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties	G
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	G
Standaard 3. Toetsing	G
Standaard 4. Gerealiseerde eindkwalificaties	V
Algemeen eindoordeel	V

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad
SPAANS**

voltijd/deeltijd

**Fontys Lerarenopleiding Tilburg –
Fontys Hogescholen**

CROHO nr. 35255

15. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN SPAANS

15.1. Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie betreft geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor-master) en oriëntatie (hbo-wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Zoals in het generieke deel van dit rapport is beschreven, hanteert de tweedegraads lerarenopleiding Spaans voor haar onderwijs, naast de SBL-competenties als leidraad, de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbases voor de tweedegraads leraar Spaans en de doelstellingen die hierin staan beschreven. De vakspecifieke kennisbasis Spaans vormt het fundament voor met name SBL-competentie 3: vakinhoudelijk en vakdidactisch competent.

De kennisbasis Spaans is opgebouwd uit zeven domeinen, die zijn onderverdeeld in categorieën/kernconcepten, waarnaast steeds een beschrijving staat van de minimaal te beheersen kennis. Deze zijn:

	Domein	Categorieën/kernconcepten	
1.	Taalvaardigheden	- De vier taalvaardigheden: lezen, luisteren, schrijven en spreken (incl. gesprekken voeren) - Spaans in de klas (als instructietaal)	
2.	Taalkundige kennis	- Algemene taalkunde (incl. semantiek en pragmatiek) - Grammatica (incl. interferentie problematiek) - Lexicale kennis (incl. spelling) - Fonetiek, uitspraak en fonologie - Varianten van de taal	
3.	Sociaal-culturele kennis	- Kennis van land en samenleving - Kennis van geschiedenis en geografie - Kennis van literatuur en cultuur - Intercultureel bewustzijn	
4.	Spaans als schoolvak	- Leerdoelen en examens - Spaans in het curriculum - Vak en maatschappij	
5.	Het leren van een taal	- Theorie van de Vreemdetaalverwerving - Differentiatie - Interferentie - Taalvaardigheden - Vocabulaireverwerving - Grammaticaverwerving - Uitspraak - Socio-culturele kennis en intercultureel bewustzijn	
6.	Vakdidactiek	- Doeltaal als voertaal - Leergang - Leermateriaal - Niveau en leerlijnen - Technieken en hulpmiddelen	- Authentieke bronnen - Strategieën - Voortgang en toetsen - Lesplanning - Kennisbronnen didactiek
7.	Organisatie	- Internationalisering - Projecten	

Het eindniveau taalvaardigheid sluit aan bij het Common European Framework of Reference for Languages (CEFR), ook wel Europees Referentiekader (ERK) genoemd, een internationaal referentiekader waarin niveaus in taalbeheersing voor de moderne vreemde talen zijn beschreven. Voor Spaans geldt eindniveau B2+ pro (staat voor ruim B2-niveau van het ERK plus kennis van de vaktaal).

Profilering en eigen inkleuring

De lerarenopleiding Spaans van FLOT heeft een duidelijke visie op de leraar Spaans. Het 'Ambitiedocument bacheloropleiding Spaans' bestaat uit de volgende elementen:

- De opleiding begeleidt de studenten in het ontwikkelen en uitvoeren van onderwijs op verschillende niveaus en aan verschillende doelgroepen.
- De opleiding enthousiasmeert studenten voor de Spaanse taal en cultuur.
- De opleiding stimuleert toekomstige leraren Spaans om hun leerlingen/studenten in de lessen te motiveren voor de keuze voor het vak Spaans.
- De opleiding stimuleert toekomstige leraren Spaans om door middel van actuele, didactische middelen hun contacten in het werkveld (SPD's) te enthousiasmeren, zodat zij op hun beurt hun leerlingen/studenten motiveren voor het vak Spaans.
- De opleiding ziet het beroep van leraar als een belangrijke maatschappelijke functie, waardoor aandacht wordt besteed aan de vormende rol die studenten in de toekomst krijgen.

De opleiding heeft het domein sociaal-culturele kennis verbreed door geschiedenis en hedendaagse literatuur en cultuur toe te voegen aan de kennisbasis (zie verder standaard 2).

Zie voor de beschrijving van de overige bevindingen (generieke SBL-competenties, profilering en eigen inkleuring, onderzoek, internationale dimensie, afstemming met het werkveld en vakgenoten) het generieke deel van dit rapport.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel het generieke deel van dit rapport. Er is voor de tweedegraads lerarenopleiding Spaans geen aanleiding af te wijken van dit algemene oordeel 'goed'.

15.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO: De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (opzet en inhoud van het generieke programma, didactische uitgangspunten, stage, werkplekleren, praktijkgericht onderzoek, afstudeerrichtingen, studeerbaarheid en studievoortgang, instroom, personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke deel van dit rapport.

Inhoud en vormgeving programma

Opzet en inhoud van het vakspecifieke programma Spaans

De opleiding heeft de beoogde eindkwalificaties rond vakinhoud en vakdidactiek vertaald naar onderwijseenheden. In het zogenoemde CLOTS-schema heeft de opleiding inzichtelijk gemaakt wat de samenhang is tussen de vakspecifieke competenties, leerdoelen, onderwijsprogramma's, toetsen en studiepunten. Daarmee borgt zij dat de studenten aan het einde van hun studie alle vakspecifieke eindkwalificaties hebben kunnen ontwikkelen.

Het auditpanel heeft de programmaoverzichten, de studiegids en de modulenwijzers bestudeerd en heeft vastgesteld dat de opleiding een programmaopzet heeft, waarbij goed is nagedacht over de (verticale en horizontale) samenhang. Het panel is van oordeel dat het programma de ontwikkeling van de benodigde leraarcompetenties waarborgt, zowel op het vlak van inhoud als op het vlak van opbouw. Groeiende zelfstandigheid vormt hierbij de leidraad. Het vakspecifieke curriculum bestaat uit 1) een vakinhoudelijke, 2) een vakdidactische en 3) een onderzoeksleerlijn. Hieronder lichten we deze lijnen kort toe.

Ad 1 Vakinhoudelijke leerlijn

Het vakinhoudelijke curriculum is analoog aan de landelijke kennisbasis vormgegeven in domeinen (taalvaardigheden, taalkunde, sociaal-culturele kennis). Tussen de vakinhoudelijke leerlijnen Taalkunde, Taalvaardigheid en Sociaal-culturele kennis bestaat samenhang. De leerlijn Taalkunde sluit aan bij de leerlijn Taalvaardigheid. Steeds wordt de benodigde grammatica en de benodigde kennis van syntaxis bij het vak taalkunde aangeboden, zodat de student steeds die theoretische basis bezit tijdens de lessen taalvaardigheid. De leerlijnen van het vakinhoudelijke programma hebben een concentrische opbouw tot een steeds hoger ERK-niveau. Aan het eind van de propedeuse is dat ERK-niveau A2, in jaar 2 wordt het opgebouwd tot B1 en in jaar 3 tot B2+.

Een voorbeeld van de samenhang:

Bij Taalvaardigheid jaar 1 wordt begonnen met het gebruik van de verleden tijden nadat voorafgaand bij Taalkunde het gebruik van de verleden tijden uitgelegd is. Beide leerlijnen sluiten ook aan bij Vakdidactiek waar de vaardigheden en grammatica als aparte onderdelen behandeld worden en steeds geleerd wordt hoe deze vaardigheden overgebracht kunnen worden op leerlingen.

In de onderwijseenheden 'Kennis van Land en Samenleving' (KLS) is de profilering van de opleiding herkenbaar. In jaar 1 wordt deze onderwijseenheid in de Nederlandse taal aangeboden. Vanaf jaar 2 vinden alle colleges plaats in het Spaans.

Hierin is tevens aandacht voor aspecten van Spaanstalige samenlevingen: sociaal, politiek, historisch, cultureel en literair. Hierdoor wordt tevens de taalvaardigheid van de student vergroot. De opleiding Spaans ziet taal als hét hoofdaspect van een cultuur en middel om toegang te krijgen tot cultuurverschijnselen. De ontwikkeling die een student doormaakt als hij een andere taal leert, speelt hierbij een belangrijke rol. Dit kan niet zonder intercultureel bewustzijn.

Aan het cluster is het lectoraat 'Vreemdetalendidactiek in een veranderende leeromgeving' verbonden. Het doel van dit lectoraat is kennisontwikkeling en –deling, ten aanzien van toekomstgericht onderwijs binnen de alfaschoolvakken. Vermeldenswaardig vindt het panel een van de resultaten van het lectoraat, te weten het gebruik van ICT-middelen bij het ontwikkelen van schrijfvaardigheid bij leerlingen door digitaal feedback te geven op schrijfproducten (zie standaard 3).

Met ingang van 2015 is bij de voltijd de samenhang tussen curriculumonderdelen al meer versterkt door de inhoud in grotere eenheden aan te bieden en in te zetten op het integreren van kennis (vakinhoud) en vaardigheden en het reduceren van het aantal (kleinere) toetsen. Het panel vindt dit een goede ontwikkeling.

Ad 2) Vakdidactische leerlijn

In het programma wordt aandacht besteed aan moderne vreemdetalendidactiek. Dat is terug te zien in alle onderdelen Vakdidactiek (8 EC in jaar 1: vakdidactiek 1.1. t/m 1.4; 5 EC in jaar 2: vakdidactiek 2.1 en 2.2). Het feit dat de docenten van vakdidactiek ook verantwoordelijkheid hebben in de vakinhoudelijke opleidingsonderdelen is positief te noemen en draagt bij tot afstemming. Tijdens de auditgesprekken geven de docenten aan dat zij regelmatig overleg hebben om vakinhoud en vakdidactiek op elkaar te laten aansluiten, doch zij halen de integratie zelf ook als ontwikkelpunt aan tijdens het gesprek. Dit wordt bevestigd in de auditgesprekken met studenten. Zij geven aan, dat de docenten duidelijk inspanningen leveren om de inhoud te koppelen aan vakdidactische toepassing. De integratie die er zo bestaat tussen vakinhoud en vakdidactiek mag volgens de studenten nog explicieter en vaker aan bod komen. Dit is een proces dat gefaseerd wordt aangepakt. De opleiding is hierin op de goede weg.

In het generieke deel van dit rapport is reeds vermeld dat de opleidingen voor meer samenhang hebben gezorgd tussen de verschillende leerlijnen, tussen theorie en praktijk en tussen het generieke en het vakspecifieke deel van de opleiding. Via de vakdidactiek, stage en flankerend onderwijs leert de student hoe hij zijn vakkennis kan doorvertalen naar de beroepspraktijk van het lesgeven en begeleiden van leerlingen. De opleiding laat de studenten de vakdidactische opdrachten zoveel mogelijk uitvoeren in de schoolpraktijk. Samen met het werkveld ontwikkelen de docenten in het vakdidactisch netwerk nieuwe leeropdrachten (zie verderop).

In 2012 is een lector 'Vreemdetalendidactiek' in een veranderende leeromgeving' aangesteld. De lector heeft bijgedragen aan een gezamenlijke visie op vakdidactiek voor de moderne vreemde talen, iets waar tijdens de vorige accreditatie in 2009 door het panel voor werd gepleit. De opleidingen werken vanuit de visie van communicatief taalonderwijs, waarbij authentieke materialen, levensechte interculturele communicatie en inhoudelijk taalgebruik centraal staan. Ze bieden het studiemateriaal eclectisch aan; verschillende aspecten worden uitgelicht. De student krijgt op deze manier een brede basis mee en leert kritisch nadenken welke methode bij hem en/of een specifieke (school)situatie past. Doordat hij zelf keuzes moet maken en daarbij uit moet gaan van zijn eigen leervraag, wordt zijn zelfstandigheid gestimuleerd. Het auditpanel vindt dit goed.

Ad 3) Onderzoeksleerlijn

In het generieke deel van dit rapport is vermeld dat FLOT geen op zichzelf staande losse onderzoekslijn kent. De leerlijn Onderzoek is geïntegreerd in de overige leerlijnen via een reflectiespoor en een ontwerpspoor. Het auditpanel heeft vastgesteld dat de lerarenopleiding Spaans binnen de leerlijnen APV⁶² en vakdidactiek, conform het FLOT-beleid, aandacht besteedt aan de ontwikkeling van de verschillende onderzoeksvaardigheden en van een onderzoekende houding bij studenten. In de vakinhoudelijke leerlijn KLS zijn vanaf cohort 2013 in leerjaar 2 en 3 onderzoeksvaardigheden opgenomen. Vanaf cohort 2015 zijn ook in leerjaar 1 de onderzoeksvaardigheden geïntegreerd in KLS. Het gaat daarbij om vergaren van informatie en literatuur, analyseren en samenvatten van teksten. Deze leerlijn wordt voor het eerst uitgevoerd vanaf cohort 2015. Onderwijsheden in studiejaar 2 en 3 zijn nog in ontwikkeling. Studenten dienen hun onderzoeksvaardigheden volledig en integraal in praktijk te brengen in jaar 3 en 4 bij de onderwijseenheden Begeleiden en Ontwerpen (zie standaard 4).

Verschil voltijd - deeltijd

De programma's van voltijd en deeltijd komen inhoudelijk overeen. Het curriculum wordt in dezelfde modules en op dezelfde wijze aangeboden. Organisatorisch worden de lessen aan voltijd- en deeltijdstudenten soms gecombineerd aangeboden afhankelijk van de groepsgrootte. Zo zijn de modules Taalvaardigheid, Taalkunde en Kennis van Land en Samenleving (KLS) voor voltijd en deeltijd samen ingeroosterd. Er zijn enkele verschillen. Zo is het buitenlandprogramma voor deeltijdstudenten anders van opzet (zie 'Internationale component'). Verder is er – naar aanleiding van de gemeenschappelijk ontwikkelde visie op vakdidactiek – als eerste een aantal gemeenschappelijke modules ontwikkeld voor de deeltijdvariant van de opleidingen Duits, Engels, Frans en Spaans (modules: 'Woordenschat-verwerving', 'Schrijfvaardigheid', 'Taakgestuurd onderwijs' en 'Toetsing'). In de propedeutische fase van de deeltijddopleidingen is vanaf cohort 2012 een generieke module 'Vakdidactiek moderne vreemde talen' opgenomen, die door docenten uit de verschillende MVT-opleidingen gegeven wordt. De daaropvolgende modules bevatten in de deeltijdvariant voor alle MVT-opleidingen dezelfde inhoud. Ten behoeve van de toetsing worden gezamenlijk rubrics opgesteld.

Didactische uitgangspunten en werkvormen

Tijdens de vorige accreditatie in 2009 werd door het panel aangegeven dat de opleidingen in het alfcluster meer gebruik konden maken van de dubbele bodem, in die zin dat een analyse en bespreking van het eigen onderwijs gebruikt kon worden om de studenten een aantal didactische en onderwijskundige principes te laten ervaren, analyseren en beoordelen. Het panel heeft geconstateerd dat de lerarenopleiding Spaans hier passende aandacht voor heeft. Bij elke module is gekozen voor bijpassende werkvormen. Denk hierbij aan het organiseren van een taaldorp, het gebruik van toneelstukjes, dialogen, presentaties, workshops, gebruik van mobiele telefoon en laptop tijdens de opdrachten in de lessen taalvaardigheid, het ontwerpen van lessen met behulp van ICT en simulatie-opdrachten zoals minilessen. De opleiding wil de studenten duidelijk maken dat de variëteit in werkvormen ook gewenst is in het toekomstig functioneren als tweedegraads docent Spaans en ze testen in hun lessen ook zelf nieuwe activerende werkvormen uit (en expliciteren deze). Studenten geven in het auditgesprek voorbeelden hiervan (bv. woordenschat ludiek aanbrengen; structuur aanbrengen in je les; grammaticale topics behandelen).

Het auditpanel heeft vastgesteld dat het doeltaal-voertaal-principe (DOVO) stevig is verankerd in de opleiding. Het docententeam spreekt over het algemeen Spaans met de studenten, niet alleen tijdens de lessen maar ook buiten de lessen om (in de gang). Ook de readers van de inhoudelijke vakonderdelen zijn opgesteld in de doeltaal. Studenten bevestigen dit in de auditgesprekken. Zo'n 75% van de lessen worden in het Spaans gehouden. Vakdidactiek wordt in het Nederlands – en niet in de doeltaal – aangeboden, onder meer om ook de studenten die instromen op niveau A1 te bereiken.

⁶² Algemeen professionele vorming

Daarom wordt ook de feedback in het Nederlands gegeven. Daarnaast is het, zo geven docenten aan in het auditgesprek, van belang om vakspecifieke termen in het Nederlands te verwerven met het oog op toekomstige beroepspraktijk in het Nederlandse onderwijs en de samenwerking met andere collega's van andere vaksecties). Studenten zijn hierover tevreden. Punt van aandacht voor de opleiding is dat de student ook tijdens het werkplekleren gestimuleerd wordt het principe doeltaal=voertaal toe te passen.

Stage

De stage Spaans in Jaar 1 blijkt niet steeds evident te organiseren. De opleiding heeft te maken met een beperkte beschikbaarheid aan goede stageplaatsen, omdat Spaans nu eenmaal niet overal op het lesprogramma staat. Studenten melden dat zij soms mee moeten lopen met een andere taal (bv. Frans of zelfs Wiskunde) of terechtkomen op een basisschool. Zij waarderen evenwel de inspanningen die geleverd worden door de stagescholen om dan toch enkele lesjes Spaans te (mogen) organiseren.

Internationale component

Het auditpanel heeft vastgesteld dat de opleiding reeds een doorlopende leerlijn internationalisering heeft die studenten in voldoende mate de gelegenheid biedt om zich internationaal te oriënteren en om het aan het einde van de opleiding vereiste beheersingsniveau van de Spaanse taal te bereiken. Studenten krijgen in diverse vakken kennis aangereikt over land en volk, literatuur, film en muziek (zie de eerdere beschrijving over de modules KLS) en er zijn in de opleiding diverse momenten waarop ze naar het buitenland gaan en ondergedompeld worden in de taal en cultuur van de Spaanstalige landen. Een aantal voorbeelden uit de leerlijn internationalisering:

- Studenten gaan in de propedeuse voor een maand naar de universiteit van Nebrija in Madrid. Zij verblijven in een Madrileens gastgezin en volgen lessen socio-culturele kennis en taalvaardigheid.
- Docenten van Spaanse universiteiten brengen jaarlijks een bezoek aan de lerarenopleiding van Fontys en verzorgen dan lezingen voor studenten. Spaanse docenten worden uitgenodigd als gastdocent of verzorgen een workshop.
- De tweedejaarsstudenten vakdidactiek verzorgen een taaldorp.
- In samenwerking met het Instituto Cervantes wordt er bekeken of er workshops bezocht kunnen worden die interessant zijn voor de studenten.
- Door de invoering van de afstudeerrichtingen is het voltijdcurriculum vanaf cohort 2013 ingrijpend veranderd. Door het vervallen van de buitenlandminor in jaar 4 was het niet meer mogelijk een half jaar in Spanje te gaan studeren. Daarom is in het nieuwe curriculum in jaar 3, in periode 3 en 4, ruimte gecreëerd om toch in Spanje te kunnen studeren. Er is in dit kader structureel contact met de universiteiten van Córdoba, Nebrija (Madrid) en Granada. De verdiepingsmodule Internationalisering sluit hierbij aan (15 ec's).
- De opleiding heeft daarnaast een Spaanstalige taalassistent, die wekelijks aanvullende colleges voor met name MTV en remedial programma's verzorgt ten behoeve van individuele studenten. De studenten waarderen dit erg en vinden het vooral fijn dat er zo een natuurlijke verplichting ontstaat de doeltaal te gebruiken.

Deeltijdstudenten gaan niet naar Nebrija in jaar 1, maar kiezen zelf een Spaanse talenschool. Daarnaast volgen zij in jaar 3 een verdiepingsmodule sociaal-culturele kennis van 5 EC's. Voor deze groep zou eventueel meer ingezet kunnen worden op internationalisering "at home" (bijvoorbeeld gastsprekers).

Afstudeerrichtingen

In het generieke deel van dit rapport is gesteld dat FLOT vanaf cohort 2013 voor de voltijdopleidingen de twee afstudeerrichtingen algemeen vormend onderwijs (avo) en beroepsgericht onderwijs (bo) heeft ingevoerd. De opleiding Spaans heeft diverse modules waarbij zij studenten laat kennismaken met de verschillende onderwijssoorten (het vmbo, het mbo en de onderbouw van havo en vwo). Allereerst komt dit aan bod bij APV.

Verder leren studenten bij vakdidactiek om de kerndoelen onderbouw en de exameneisen van vmbo en mbo van het domein leesvaardigheid te vertalen naar eenvoudig lesmateriaal en leren ze bestaande methodes te toetsen aan deze eisen. Ook verwerven studenten kennis van de Spaanse taal in een economische en commerciële context (module 'handelseconomische correspondentie'). Studiejaar 2015-2016 staat in het teken van verdere verdieping en verbreding van beide afstudeerrichtingen voor het schoolvak Spaans.

Om de relatie curriculum-beroepspraktijk nog beter uit te bouwen werkt de opleiding aan het opbouwen van vakdidactische netwerken (o.a. met oud-studenten). In zo'n vakdidactisch netwerk bespreken docenten van de opleiding Spaans met docenten uit de stagescholen wat binnen de vakdidactiek interessant is. Op basis daarvan geven zij samen leerwerktaken vorm binnen de modules van het opleidingsspecifieke programma. Daarnaast delen zij *good practices*. Het opzetten van vakdidactische netwerken zal vorm krijgen gedurende studiejaar 2015-2016.

Instroom en doorstroom en studeerbaarheid

Voor de toelating tot de opleiding hanteert de opleiding de wettelijke toelatingseisen. Er melden zich jaarlijks ongeveer 22 voltijd- en 15 deeltijdstudenten aan. Om het programma uitvoerbaar te maken worden deze groepen bij vakinhoudelijke onderwijseenheden samengevoegd. De studentenpopulatie bij het vak Spaans kenmerkt zich door een grote diversiteit in leeftijd, achtergrond en vooropleiding: native-speakers en studenten uit Curaçao en Aruba met een achterstand in de Nederlandse taal, mbo- of vo-studenten met geringe basiskennis van de Spaanse taal en studenten die zowel het Nederlands als Spaans in de basis beheersen. De opleiding zou graag – net als de lerarenopleiding Engels – gebruik maken van een (decentrale) selectieprocedure waarbij de eerstejaarsstudenten gescreend werden volgens een aantal criteria zoals geschiktheid voor beroep van leraar en niveau van Engels.

Het auditpanel is van mening dat de opleiding op een doordachte manier zorgt voor aansluiting van het onderwijs op het niveau van de verschillende instromende studenten. De opleiding heeft naast de FLOT-brede maatregelen een aantal maatregelen genomen om het programma studeerbaar te maken. We refereerden eerder aan het aanbieden van grotere onderwijseenheden i.p.v. het opsplitsen van vakinhoud in kleine onderdelen wat leidde tot veel toetsen met een klein aantal EC's. De opleiding koppelt daarnaast studenten aan elkaar tijdens de lessen taalvaardigheid in jaar 1. De "betere" studenten worden ingezet om de minder ervaren studenten de taal te laten leren. De Nederlandse studenten hebben meer hulp nodig bij het Spaans, omdat die over het algemeen op niveau 0 zitten. De Antilliaanse studenten hebben juist meer hulp nodig bij het Nederlands. Voor hen geldt overigens dat hun spreek- en luistervaardigheid vaak op niveau is, maar niet altijd hun schrijfvaardigheid en hun taalkundige kennis. Bijkomstigheid van deze werkvorm is dat studenten ook direct geconfronteerd worden met elementen van het leraarschap. Studenten die moeite hebben met de Nederlandse taal, kunnen ook gebruikmaken van de Taalwerkplaats.

De studenten zijn tevreden over het geboden curriculum. Ze ervaren het programma als zinvol en compleet en ze voelen zich vakinhoudelijk goed toegerust. Het programma is studeerbaar, mits je alles goed voorbereidt en bijhoudt. Wel geven de voltijdstudenten aan dat jaar 3 vrij vol is. Ze vragen specifiek voor dit jaar meer flexibiliteit.

Personeel

De opleiding wordt verzorgd door een betrokken en hoog gekwalificeerd team. Het team bestaat uit zeven opleiders. Deze omvang is toereikend voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma. Alle lerarenopleiders hebben een masteropleiding of hoger (100%). Eén docent is native speaker Spaans. Zes van de zeven docenten beschikken over een lesbevoegdheid in de Spaanse taal, een docent is bezig met het behalen van een eerstegraads lesbevoegdheid in Spaans en een docent is aan het afstuderen in de filosofie. Een opleider is tevens werkzaam bij CITO als toetsdeskundige Spaans.

Uit de CV's blijkt dat de docenten zich blijven bijscholen. Opleiders bezoeken het ICLON, het interfacultair Centrum voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Nascholing, dat jaarlijks een *Good Practice Day* voor de talen organiseert. De docenten kunnen veelzijdige (en lange) ervaring voorleggen in het voortgezet onderwijs. Ze netwerken in binnen- en buitenland (Spanje) en zijn lid van verscheidene beroepsverenigingen in Nederland (o.a. Vereniging Docenten Spaans in Nederland; VELON, Levende talen), maar ook internationaal (bv. EuroCALL). Twee docenten zijn tevens DELE-examinator. Een opleider is lid van het wetenschappelijk comité van de universiteit van Córdoba, dat jaarlijks een of meerdere congressen organiseert.

Uit de notulen van het SDO⁶³ en de auditgesprekken blijkt dat studenten over het algemeen erg tevreden zijn over de opleiders. Studenten noemen de inhoudelijke deskundigheid en de (vak)didactische kwaliteiten van de opleiders. Zij appreciëren daarnaast de kleinschaligheid van de opleiding waardoor er korte lijnen zijn tussen studenten en docenten. De studenten wijzen op een grote bereikbaarheid, openheid en flexibiliteit van het docententeam. Zij onderstrepen het feit dat er naar hen wordt geluisterd. Docenten gaan prima om met kritiek en nemen suggesties van studenten zeer ter harte. Uit de gesprekken met de studenten blijkt dat pijnpunten of problemen meteen aangepakt worden en vaak (snel) tot oplossingen leiden (bv. aanpassen van inhouden, perspectief).

Vakspecifieke voorzieningen

De opleiding Spaans is gehuisvest in vleugel B2, maar gebruikt lokalen in het gehele Mollergebouw. Op bepaalde piekmomenten is er een tekort aan geschikte lokalen. De opleiding speelt bij de organisatie van het onderwijs zoveel mogelijk in op de mogelijkheden die de beschikbare lokalen bieden. Vleugel B2 wordt in de zomer van 2016 verbouwd. Bij de verbouwing worden extra werkplekken voor studenten gecreëerd en worden onderwijsruimten heringericht. Zie ook het generieke deel van dit rapport voor de beschrijving van de generieke voorzieningen.

De opleidingen voor MVT beschikken over twee digitale talenlabs met faciliteiten voor het opnemen van stemmen, het nabootsen van langeafstandsgesprekken en het afspelen en/of projecteren van alle gangbare formats. Studenten beschikken via de mediatheek over courante Spaanstalige kranten, tijdschriften, vakbladen, leergangen Spaans, studieboeken en relevante vakliteratuur. De vakdidactici van de vakgroep hebben een eigen archiefkast met relevante lesmethodes middelbaar onderwijs. Er is een digitale leeromgeving waar digitale leermiddelen worden aangeboden, studenten hun werk digitaal kunnen inleveren, digitaal feedback gegeven kan worden, en in groepsverband op afstand gewerkt kan worden aan producten.

Weging en Oordeel

Het auditpanel is van oordeel dat de tweedegraads lerarenopleiding Spaans van FLOT een sterk praktijkgerichte opleiding is die verzorgd wordt door een betrokken en hoog gekwalificeerd team van docenten. FLOT zorgt er via formele en informele professionalisering voor dat de opleiding haar eigen ambities ook daadwerkelijk kan realiseren. De studenten zijn over het algemeen tevreden over de inhoudelijke en didactische kwaliteit van hun docenten.

Het auditpanel vindt de opzet en de inhoud van het vakspecifieke programma Spaans goed. De opleiding biedt aan de hand van de vijf leerlijnen de studenten voldoende mogelijkheden hun competenties, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen. In het generieke deel van dit rapport is aangegeven, dat de opleiding een doorwrocht generiek programma biedt waarin de vijf pijlers voor goed leraarschap als onderlegger duidelijk zijn terug te zien.

⁶³ Student-Docent Overleg; in dit meer informele overleg worden onderwijsevaluaties besproken en mogelijke conclusies en verbeterplannen aan het opleidingsteam voorgelegd.

De vernieuwingen in de APV-leerlijn en het Werkplekleren, de nieuwe leerwerktaken en de opdrachten tot het ontwikkelen van beroepsproducten, zorgen ervoor dat er veel meer samenhang is gekomen tussen de verschillende leerlijnen, tussen theorie en praktijk en tussen het generieke en het vakspecifieke deel van de opleiding. Studenten zijn tevreden over de nieuwe APV-lijn en de verbinding met het werkplekleren/de stage.

Via de vakinhoudelijke leerlijn en de vakdidactische leerlijn ontwikkelen de studenten ook de kennis en vaardigheden die zij nodig hebben om in de scholen het schoolvak Spaans te kunnen geven. Het auditpanel is van oordeel dat de opleiding zinvolle aanpassingen heeft gedaan in het curriculum (grotere modules met meer credits; meer nadruk op communicatief taalonderwijs; integratie van kennis en vaardigheden; inzetten van actueel authentiek materiaal enz.). Het DOVO-principe wordt gehanteerd. Het ontwikkelen van een kritisch-reflectieve en onderzoekende houding komt voldoende aan bod. Het buitenlandverblijf is stevig ingebed in het curriculum en levert een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van het taalbeheersingsniveau en aan sociaal-cultureel inzicht en kennis. De opleiding is bezig met de concrete uitwerking van de twee afstudeerrichtingen. De studenten zijn te spreken over het onderwijsprogramma, dat als zinvol en compleet wordt ervaren en ze zijn positief over de vakinhoudelijke kwaliteit van de docenten.

Sterk element is, zo staat in het generieke deel van dit rapport, de nauwe samenwerking van de opleiding met het veld. Een ander sterk element is de nauwe betrokkenheid van de lectoraten bij kennisinnovatie, curriculumontwikkeling en professionalisering van lerarenopleiders van FLOT.

De opleidingen bewaken de kwaliteit van de instroom o.a. via het houden van een studiekeuzecheck voor voltijdstudenten en een intake-traject voor deeltijdstudenten. Ruimte voor verbetering is er in de huisvesting. Renovatie staat gepland voor zomer 2016.

Aandachtspunten voor de opleiding zijn het aantal kwalitatief goede stageplaatsen en het verder expliciteren van de samenhang tussen verschillende vakonderdelen. Op beide punten doet de opleiding reeds grote inspanningen. Gelet op de vele hierboven genoemde sterke elementen in het programma en het betrokken en deskundige personeel, komt het auditpanel tot het oordeel 'goed' voor deze standaard.

15.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing

Toelichting NVAO: De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk. De examencommissie van de opleiding borgt de kwaliteit van de tentaminering en examinering.

Bevindingen

Zie voor de generieke bevindingen met betrekking tot het toetsen en beoordelen, het generieke deel van dit rapport.

De opleiding heeft het toetsbeleid van FLOT geëxpliciteerd in het toetsplan van de opleiding Spaans. Uit het CLOTS-schema van de opleiding blijkt dat de toetsing de vakinhoudelijke en vakdidactische kennisbasis volledig dekt. De opleiding gebruikt een mix van toetsvormen. De meeste vakdidactische opdrachten worden afgerond met een dossieropdracht. Deze opdracht bestaat uit het maken van lessen, lesonderdelen of lesmateriaal of uit het ontwerpen van toetsen. Bij vakinhoudelijke modules worden studenten veelal getoetst door middel van schriftelijke tentamens. Ook portfolio's en presentaties zijn onderdeel van de toetsing van een vak. Met de invoering van het nieuwe curriculum is het aantal toetsmomenten afgenomen.

Bij MVT is de verwerving van de vreemde taal bij uitstek een kwestie van beheersing van vaardigheden (lees-, spreek-, gespreks-, luister- en schrijfvaardigheid), waarbij grondige kennis van woordenschat, grammatica en syntaxis van essentieel belang zijn. Tentamens binnen de vaardighedenleerlijn worden opgesteld naar de richtlijnen van het Europees Referentiekader zoals beschreven in het *Plan Curricular* uitgegeven door het *Instituto Cervantes*.

De opleiding experimenteert met het inzetten van ICT-middelen bij toetsing en beoordeling. Bij standaard 2 werd hier reeds aan gerefereerd. Twee opleiders, respectievelijk van de lerarenopleiding Spaans en Duits, hebben in het kader van de kenniskring 'Moderne Vreemtalendidactiek in een veranderende leeromgeving' de digitale feedbacktool Kungfu Writing ingezet tijdens hun cursus schrijfvaardigheid. Het schrijven en nakijken van opdrachten is arbeidsintensief voor docenten. Kungfu Writing is een online feedbacktool voor schrijfoopdrachten van studenten van een moderne vreemde taal. Docenten kunnen zelf een aantal foutencategorieën beschrijven op basis waarvan de feedback wordt verstrekt. Deze foutencategorieën kunnen worden gelinkt aan grammaticale uitleg op een bestaande website of een door de docent ingerichte online omgeving of voorzien worden van zelf geschreven uitleg. Het resultaat is dat de tijd voor de administratie is afgenomen; de correctie zelf neemt niet minder tijd in beslag. De winst ligt echter in de kwaliteit en het effect van de gegeven feedback. Doordat studenten feedback gepaard met uitleg krijgen, neemt het aantal vragen in het college af en kan hier tijd worden besteed om bijvoorbeeld dieper op de stof in te gaan.

In aansluiting hierop is een pilot digitaal toetsen van schrijfvaardigheid uitgevoerd, naar voorbeeld van de module essayistiek van de opleiding Nederlands. Deze pilot wordt geëvalueerd en afhankelijk van de resultaten voortgezet of bijgesteld.

De opleiding zorgt er op diverse manieren voor dat ze op een valide en betrouwbare wijze toetst. Een paar voorbeelden:

- De toetsen worden ontworpen door examinatoren die zijn aangewezen door de examencommissie. Vanaf studiejaar 2015-2016 wordt gewerkt met het vier-ogenprincipe voor de constructie van schriftelijke tentamens. Voor afname wordt de toets door een collega gecontroleerd. Dit gebeurt bij voorkeur door een opleider binnen dezelfde leerlijn. Vanaf studiejaar 2016-2017 wordt toepassing van het vier-ogen-principe verbreed naar de overige toetsvormen.

- Vanaf studiejaar 2014-2015 is gestart met het maken van toetsmatrijzen bij de schriftelijke toetsen. In studiejaar 2015-2016 wordt dit verder uitgerold.
- Bij de schriftelijke tentamens wordt gebruik gemaakt van een antwoordmodel. Bij de overige toetsen zoals dossier, portfolio en presentatie wordt gebruik gemaakt van andere beoordelingsmodellen, zoals een rubric.
- Beoordelaars van het actieonderzoek nemen deel aan de opleidingsoverstijgende intervisiebijeenkomsten. Om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid verder te vergroten is de opleiding voornemens intervisie tussen beoordelaars van actieonderzoek binnen de opleiding op te starten.
- Het vier-ogenprincipe wordt nog niet structureel toegepast bij de beoordeling van schriftelijke toetsen. De opleiding gaat dit invoeren.

De opleiding werkt aan het expliciteren van de kritisch-reflectieve en onderzoekende houding in de rubrics voor de dossiertoetsen en de toetsen van de portfolio's. Het panel vindt dit een goede ontwikkeling.

Evaluatie van de toetsen

De toetscommissie alfa screent volgens plan elke periode twee toetsen en geeft feedback aan de opleider. Daarnaast geven studenten tijdens het SDO feedback op het onderwijs en de bijbehorende toetsing. Opmerkingen vanuit het SDO over toetsing worden teruggekoppeld in het vakgroepoverleg. Het vakgroepoverleg besluit of bijstelling wenselijk is.

Tevredenheid studenten

Studenten zijn tevreden over de toetsing. Ze vinden dat ze goed voorbereid worden op de toetsen. Bij alle onderwijseenheden die met een tentamen afgesloten worden is een proeftoets of een set toetsvragen beschikbaar. Deze proeftoets of proefvragen worden met de studenten besproken, of de antwoorden worden op de portal gezet. Studenten weten verder waar ze op beoordeeld worden. Informatie over toetsing staat in de studiegids, de modulewijzers en de Onderwijs- en Examenregeling.

Landelijke kennisbasistoets (LKT)

Voor Spaans bestaat geen digitale landelijke kennistoets. De opleiding is op dit gebied wel actief. Zo heeft zij vanaf studiejaar 2014 meegedaan met de pilot voor beoordeling van het Taalvaardigheidsniveau van de internationaal erkende toets DELE B2 (ERK), *Diploma de Español como Lengua Extranjera* in het kader van 10voordeleraar. Deze werd georganiseerd door Cervantes. Het slagingspercentage van de toets is over twee jaar 88% en landelijk 96%. Het auditpanel is van oordeel dat de DELE-toets en de peerreview met Hogeschool Utrecht voldoende basis bieden voor een gedegen 'kennistoets'.

De opleiding maakt gebruik van basiswerken (bv. *Las claves del nuevo DELE B1*) die de studenten op de DELE-toets voorbereiden. Ook wordt er aandacht besteed aan de vraagstelling.

Oordeel panel over toetsen Spaans

Het auditpanel heeft tijdens de audit een selectie van toetsen op het terrein van Spaans bestudeerd en acht deze in orde. Er is een congruentie tussen de leerdoelen zoals opgenomen in de modulebeschrijving en de concretisering in de toetsen. Uit de materiaalstudie blijkt, zeker in het begin van de studie, een belangrijke mate van kennisgerichtheid van de toetsen (denk aan het toetsen van geïsoleerde zinnestelsels). De vertaalslag naar de praktijk ziet het panel in die testen nog niet. Bij standaard 2 is aangegeven dat de opleiding bezig is met de vertaalslag van de vakinhoud naar een didactische toepassing. Het verdient aanbeveling na te gaan in welke mate deze vertaalslag ook gemaakt kan worden op het vlak van toetsing. Het auditpanel vindt het goed dat de opleidingen een evenwicht zoeken tussen schriftelijke en mondelinge toetsvormen. De mondelinge toelichting die de student kan geven in het kader van de beoordeling van het portfolio bij de afrondende stage is hiervan een goed voorbeeld.

Positief ook is het groeiend gebruik van de doeltaal in de toetsen. Er is verder sprake van voldoende en toenemende complexiteit. De opleiding beoordeelt over het algemeen volgens heldere criteria.

Ruimte voor verbetering is er verder in de transparantie van de puntentoekenning bij het afstuderen en de consequente toepassing van de criteria bij de beoordeling van het portfolio van de afrondende stage (zie aanbevelingen).

Vanaf cohort 2015 wordt voor de dossiertoetsen en de portfolio's binnen de leerlijn KLS de kritisch-reflectieve en onderzoekende houding in de rubrics geïntegreerd.

Weging en Oordeel

Het auditpanel is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleiding Spaans op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier toetst en beoordeelt. Via het CLOTS-schema wordt de relatie tussen eindkwalificaties en de wijze van toetsing duidelijk (tijdens welke opleidingsfase en op welke wijze toetst de opleiding de verschillende eindkwalificaties). Met het structureel volgen van de toetscyclus, conform het FLOT-beleid, werkt de opleiding aan de verdere verbetering van de toetskwaliteit. De opleiding past het vier-ogen principe structureel toe bij het ontwikkelen van de toetsen, evenals bij de beoordeling van mondelinge toetsen. De opleiding is in studiejaar 2015-2016 gestart met het opstellen van toetsmatrijzen voor en toepassing van het vier-ogenprincipe in de constructie van schriftelijke tentamens. In studiejaar 2016-2017 volgen de dossiertoetsen. Vanaf cohort 2015 wordt in de rubrics voor de dossiertoetsen en de portfolio's de kritisch-reflectieve en onderzoekende houding geïntegreerd. De studenten zijn tevreden over de toetsing. Er is een duidelijk, goed geordend toetsplan en de waargenomen beoordelingen lijken correct.

In het generieke deel van dit rapport is ingegaan op de rol van de examen- en toetscommissie. De examencommissie met haar beleidskamer en uitvoerende kamers vervult een stevige rol in de borging van het toetsen en beoordelen. Het is een sterk punt dat FLOT de clusters bewust heeft gemixt. De samenstelling van de beleidskamer is eveneens sterk. De toetscommissie van het cluster alfa en de toetscommissie van het generieke deel spelen een actieve rol in de controle op de kwaliteit van toetsing binnen de opleiding. Docenten nemen deel aan intervisietrajecten, kalibreersessies, professionaliserings- en certificeringstrajecten voor toetsing. Ook de opleiders/begeleiders van de academische opleidingsscholen nemen deel aan thema en/of intervisiebijeenkomsten. Dat is goed. Het auditteam is positief over de rol die het lectoraat 'Kwaliteit toetsen en beoordelen' binnen FLOT vervult. Dit alles maakt dat het toetssysteem van FLOT in generieke zin staat als een huis.

Het auditpanel komt op grond van bovenstaande bevindingen tot een oordeel 'goed' voor deze standaard.

15.4. Gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de resultaten van tussentijdse en afsluitende toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of vervolgopleiding functioneren

Reeds in het algemeen deel van dit rapport meldde het auditpanel dat het gerealiseerde niveau blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de opleiding Spaans. Het werkveld (OD en SPD) geeft in de eindevaluatie, die is afgenomen onder werkveldbegeleiders van vierdejaarsstudenten, aan dat studenten tijdens hun afrondende stage de competenties beheersen en zeer goed in staat zijn als zelfstandig beroepsbeoefenaar te functioneren. Zij zijn opvallend tevreden over de vak kennis van studenten, de samenwerking met collega's en de pedagogisch-didactische en vakdidactische vaardigheden.

Afstuderen

Zoals in het generieke deel van dit rapport is beschreven, bestaat het afstuderen uit 30 EC en bevat het de volgende twee componenten (voltijd tot en met cohort 2012 en deeltijd):

1. afstudeerstage (20 EC) waarin de student aantoont dat hij de verantwoordelijkheid over een groep leerlingen kan dragen en beroepsgerichte handelingen kan uitvoeren. De beoordeling geschiedt via een portfolio-assessment en een eindgesprek;
2. afstudeeronderzoek (10 EC) waarin de student zijn eigen vakdidactisch handelen onderzoekt en vanuit een kritisch-reflectieve houding verbeteracties uitvoert. De student levert: 1) onderzoeksopzet en 2) onderzoeksverslag.

Zowel voor de afrondende stage als het afstudeeronderzoek worden de FLOT-brede beoordelingscriteria en procedure gehanteerd. Naast deze generieke onderdelen nemen de studenten deel aan de landelijke kennisbasistoets (zie standaard 3).

Voor studenten vanaf cohort 2013 wordt de opleiding afgesloten met de onderwijseenheden Begeleiden (module in jaar 4; 15 EC) en Ontwerpen (module 'Ontwerpen van Onderwijs' in jaar 3; 14 EC) (zie ook het generieke deel van dit rapport). In deze modules staat een grote vakdidactische ontwerp taak centraal waarbij studenten vanuit adviezen van experts moeten werken om een praktisch probleem op te lossen. Studenten moeten vooral ook controleren of hun oplossing het probleem ook daadwerkelijk heeft verholpen.

Eigen oordeel van het auditpanel over het gerealiseerde niveau

Het kern- en vakpanel heeft in totaal van vier studenten van de opleiding Spaans eindwerken bestudeerd uit 2013-2014 en 2014-2015. Deze eindwerken betroffen de verslagen van het vakdidactisch onderzoeken en de portfolio's op basis waarvan de studenten hun portfolioassessment en eindgesprek hadden. Het auditpanel is van oordeel dat de studenten Spaans in deze eindwerken aantonen dat zij beschikken over het niveau dat van een startbekwaam tweedegraads leraar Spaans mag worden verwacht.

De materiaalstudie wijst als positief punt aan dat de studenten Spaans voor het afstudeeronderzoek steeds voor een vakdidactisch thema kiezen; een concern die vaak uit de praktijkstages groeit en waarvoor verbeteracties opgezet worden die ook zinvol zijn voor het beoogde profiel (o.a. Adequate werkvormen voor het verwerven van productieve woordenschat; Schrijfvaardigheid en motivatie; Doeltaal; Begrijpend lezen en dyslexie).

De onderzoeksvragen zijn relevant en duidelijk. De structuur van de afstudeeronderzoeken is telkens helder; de methodologie voldoende onderbouwd en ook vaak een combinatie van kwalitatief en kwantitatief onderzoek; doorgaans met pre- en postmeting. In de meeste afstudeeronderzoeken is voldoende kwaliteitsvolle reflectie aanwezig. De beschrijving van de resultaten gebeurt soms iets te gedetailleerd (bv. taartdiagram per onderscheiden item van een schaal); een punt dat taaloverschrijdend aangepakt zou kunnen worden.

De portfolio's afrondende stage worden opgebouwd rond de zeven SBL-competenties (zie standaard 1); zijn beroepsgericht; relevant voor het beoogde profiel en geven inzicht in de doorgemaakte groei. De dossiers hebben een logische opbouw (situering, werkplan op basis van leervragen, zeven competenties). De student levert een brede waaier aan bewijsstukken aan. De gebruikte vormen van bewijsstukken zijn ook zeer gevarieerd (e-mails, YouTube filmpjes, foto's enz.). De student wordt voldoende uitgedaagd om te reflecteren en dit gebeurt voldoende diepgaand. Per competentie beschrijft de student een sterke/zwakte-analyse, leervragen, groei en ontwikkeling. Bij de Portfolio afrondende stage is de informatie over de vakinhoudelijke en vakdidactische competentie echter weinig zichtbaar. Een concrete lesvoorbereiding (bv. de les waarop de student het meest/minst trots is) zou helpen om nog een beter beeld te krijgen van competentie 3.

Het is positief dat er door verscheidene partijen geëvalueerd wordt. De beoordelingen zijn adequaat en worden ruim gemotiveerd. De feedback die gegeven wordt, helpt om het resultaat te interpreteren. Het doorgemaakte groeiproces en de attitude van de student krijgen voldoende aandacht.

Het gebruik van de doeltaal in het kader van het afstudeeronderzoek blijkt een spanningsveld. Op dit ogenblik leveren de meeste studenten hun onderzoek in het Nederlands aan. Het schrijven van een diepgaande reflectie en/of het gebruik van beschouwend taalgebruik op eindniveau is lastig. Dit kan het panel billijken, maar het wil de opleiding adviseren om na te gaan in hoeverre studenten (delen) van het afstudeeronderzoek in de doeltaal kunnen schrijven (bv. samenvatting; abstract) of (nog meer) bronnen in de doeltaal in het literatuuronderzoek kunnen betrekken.

Weging en Oordeel

De afstudeerdossiers (Afstudeeronderzoek en Portfolio afrondende stage) zijn goed gedocumenteerd en geënt op de kennisbasis en generieke competenties. De afstudeeronderzoeken zijn beroepsgericht en vakdidactisch. De producten tonen aan dat de studenten qua onderzoeksvaardigheden aan de slag kunnen als beginnende beroepsbeoefenaars. De onderzoeken zijn helder geformuleerd, zijn gebaseerd op duidelijk afgebakende onderzoeksvragen die uit de praktijk gegroeid zijn, zijn goed gestructureerd en onderbouwd. Uit de portfolio's en uit de beoordelingen van de eindstages blijkt dat de studenten voldoende tot goed (kunnen) functioneren in de beroepspraktijk. In de portfolio's zouden studenten nog meer aandacht kunnen hebben voor hun ontwikkeling van de vakinhoudelijke en vakdidactische competentie (competentie 3). De resultaten van de internationale kennistoets bevestigen dat de studenten de vakinhoudelijke kennisbasis beheersen.

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld onderschrijven dat het niveau van de afgestudeerden aansluit op het niveau waarop zij geacht worden in de beroepspraktijk te functioneren.

Het auditpanel komt op grond van bovenstaande tot het oordeel 'goed' voor deze standaard.

16. ALGEMEEN EINDOORDEEL SPAANS

De betrokken en goed gekwalificeerde docenten van de tweedegraads lerarenopleiding Spaans van FLOT zorgen ervoor dat het afnemende werkveld kan beschikken over startbekwame tweedegraads leraren Spaans voor de scholen in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Het sterk praktijkgerichte curriculum met de vijf leerlijnen waarin de vijf pijlers voor goed leraarschap duidelijk zijn terug te vinden, zijn hierbij belangrijke elementen.

- Het auditteam beoordeelt standaard 1 met betrekking tot de doelstellingen en eigen profilering voor de tweedegraads lerarenopleiding Spaans met een 'goed'.
- Het auditteam beoordeelt standaard 2 met betrekking tot het generieke en vakspecifieke programma, het personeel en de voorzieningen ook met een 'goed'.
- Het auditteam beoordeelt ook standaard 3 met betrekking tot het toetsen en beoordelen met een 'goed'.
- Het auditteam beoordeelt standaard 4 met betrekking tot het gerealiseerde niveau met een 'goed'.

Op grond van de beslisregels van de NVAO komt het auditpanel tot het eindoordeel 'goed' voor de tweedegraads lerarenopleiding Spaans van FLOT.

17. AANBEVELINGEN SPAANS

In het bovenstaande vakrapport en het generieke deel van dit rapport zijn reeds aanbevelingen gedaan.

Het auditpanel wil voor de tweedegraads lerarenopleiding Spaans de volgende aanbevelingen eruit lichten.

- Kwalitatief goede stageplekken zijn helaas moeilijk te vinden. De opleiding doet haar best om stageplaatsen te vinden die voldoende mogelijkheden bieden voor het geven van lessen Spaans. Het panel wil erop aandringen dat de opleiding deze inspanningen intensificeert.
- De intentie om (delen) van het afstudeeronderzoek in de doeltaal te laten schrijven (bv. samenvatting; abstract) of (nog meer) bronnen in de doeltaal in het literatuuronderzoek te betrekken dient nagegaan te worden.
- Het panel adviseert de opleiding om te kijken naar de transparantie in de puntentoekenning (totstandkoming van het eindoordeel) bij het afstuderen. Het evaluatieformulier voor het afstudeeronderzoek laat veel ruimte tot onderbouwing door en feedback van de examinerator. Dit is zeker positief; maar dit vraagt veel tijd. De achterliggende criteria zijn vrij duidelijk, maar hierin is nog heel wat ruimte mogelijk op het vlak van H(oog), M(idden), L(aag). De puntenberekening is vrij complex. Het is niet steeds zichtbaar welke punten per rubriek toegekend worden.
- Tot slot: het auditpanel heeft geconstateerd dat er steeds meer over de vakgroepen heen wordt samengewerkt. Het formuleren van een gezamenlijke visie op vakdidactiek voor de moderne vreemde talen is hier een mooi voorbeeld van. Het panel juicht deze ontwikkeling toe en wil alle opleidingen meegeven om hier vooral mee door te gaan. Het panel denkt dat de vakgroepen nog meer van elkaars expertise kunnen profiteren.

18. SCORETABEL SPAANS

Scoretabel paneloordelen Fontys Lerarenopleiding Tilburg – Fontys Hogescholen hbo-bacheloropleiding leraar vo 2^e graad Spaans voltijd/ deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties	G
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	G
Standaard 3. Toetsing	G
Standaard 4. Gerealiseerde eindkwalificaties	G
Algemeen eindoordeel	G

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad
ENGELS**

voltijd/deeltijd

**Fontys Lerarenopleiding Tilburg –
Fontys Hogescholen**

CROHO nr. 35195

19. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN ENGELS

19.1. Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie betreft geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor-master) en oriëntatie (hbo-wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Zoals in het generieke rapport is beschreven, hanteert de tweedegraads lerarenopleiding Engels voor haar onderwijs, naast de SBL-competenties als leidraad, de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbases voor de tweedegraads leraar en de doelstellingen die hierin staan beschreven. De vakspecifieke kennisbasis Engels vormt het fundament voor met name SBL-competentie 3: vakinhoudelijk en vakdidactisch competent.

De kennisbasis Engels is opgebouwd uit zeven domeinen, die zijn onderverdeeld in categorieën/kernconcepten, waarnaast steeds een beschrijving staat van de minimaal te beheersen kennis. Deze zijn:

	Domein	Categorieën/kernconcepten	
1.	Taalvaardigheden	- De vier taalvaardigheden: lezen, luisteren, schrijven en spreken (incl. gesprekken voeren) - Engels in de klas (als instructietaal)	
2.	Taalkundige kennis	- Algemene taalkunde (incl. semantiek en pragmatiek) - Grammatica (incl. interferentie problematiek) - Lexicale kennis (incl. spelling) - Fonetiek, uitspraak en fonologie - Varianten van de taal	
3.	Sociaal-culturele kennis	- Kennis van land en samenleving - Kennis van geschiedenis en geografie - Kennis van literatuur en cultuur - Intercultureel bewustzijn	
4.	Engels als schoolvak	- Kerndoelen en examens - Engels in het curriculum - Vak en maatschappij - Niveau - Tussentalen - Doeltaal als voertaal - Engels als tweede taal - Interferentie - Didactiek	- Technieken en hulpmiddelen - Leermaterialen - Leesmaterialen - Ontwikkelingen - Vakgerichte verenigingen en vakbladen - Contacten - ICT
5.	Het leren van een taal	- Het leren van een taal - Cognitieve en meta-cognitieve strategieën - Methodologieën voor het onderwijzen van Engels - Motivatie	- Grammatica - Taalvaardigheden - Uitspraak - Socio-culturele kennis en intercultureel bewustzijn - Communicatiestrategieën

	Domein	Categorieën/kernconcepten	
		- Woordenschat	
6.	Taalachtergrond van de leerlingen	- Moedertaal - Taalniveaus - In aanraking komen met de Engelse taal - Varianten van het Engels	- Ervaring met het leren van een taal - Verwachtingen - Attitude - Speciale behoeften - Internationalisering
7.	MVT ⁶⁴ -vakdidactiek specifiek	- Methodologieën van MVT - BVE-specifiek - Projecten - Organiseren - Kennisbronnen didactiek	

Een vakinhoudelijk bekwame leraar Engels beheerst aan het einde van de opleiding het Engels op C2-niveau van het Common European Framework of Reference (CEFR).

Profilering en eigen inkleuring

De lerarenopleiding Engels van FLOT heeft een duidelijke visie op de leraar Engels. Zij streeft ernaar leraren op te leiden die beschikken over een uitstekende beheersing van het Engels en goed inzicht hebben in de eigenheden van Engelstalige culturen. Daarnaast moeten zij in staat zijn leerlingen tot zelfstandige productie van inhoudsrijke taal aan te zetten, gebruik makend van een veelzijdig didactisch en pedagogisch repertoire. Studenten werken aan hun ontwikkeling als anglist, en bewaken zich in de inzet van zaken als activerende strategieën, taakgerichte opdrachten en hoogwaardige, effectieve toetsen. Vakinhoudelijk stijgt Engels bij FLOT ruim boven kennisbasis uit.

Het 'Ambitiedocument bacheloropleiding Engels' bestaat o.a. uit de volgende elementen:

- Inhoudelijk streeft de opleiding ernaar dat de afgestudeerden een near-native taalniveau bereiken en dat zij valide en betrouwbare leerinhouden kunnen ontwikkelen en uitvoeren voor diverse doelgroepen.
- De opleiding streeft ernaar een kritisch-reflectieve en onderzoekende leraar ('reflective professional') op te leiden:
 - die breed onderlegd is op vakinhoudelijk, didactisch en pedagogisch gebied
 - die kritisch kan kijken naar zijn handelen in de beroepspraktijk en
 - waarvoor onderzoeksmatig werken een leerstrategie is geworden.

De opleiding profileert zich in het bijzonder op vakdidactisch gebied en op het gebied van literatuur. Niet alleen wordt veel aandacht besteed aan de connectie literatuur – kennis van land en volk, maar ook hoe literatuur en extensief lezen in beroepsproducenten gedidactiseerd kunnen worden. De opleiding profileert zich daarnaast door de aandacht voor algemeen inzetbare socio-culturele kennis van doeltaallanden als het Verenigd Koninkrijk, Ierland, de Verenigde Staten, Canada, Zuid-Afrika en Australië (zie verder standaard 2).

Zie voor de beschrijving van de overige bevindingen (generieke SBL-competenties, profilering en eigen inkleuring, onderzoek, internationale dimensie, afstemming met het werkveld en vakgenoten) het generieke rapport.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel het generieke rapport. Er is voor de tweedegraads lerarenopleiding Engels geen aanleiding af te wijken van dit algemene oordeel 'goed'.

⁶⁴ Moderne Vreemde Talen

19.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO: De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (opzet en inhoud van het generieke programma, didactische uitgangspunten, stage, werkplekleren, praktijkgericht onderzoek, afstudeerrichtingen, studeerbaarheid en studievoortgang, instroom, personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke rapport.

Inhoud en vormgeving programma

Opzet en inhoud van het vakspecifieke programma Engels

De opleiding heeft de beoogde eindkwalificaties rond vakinhoud en vakdidactiek vertaald naar onderwijseenheden. In het zogenoemde CLOTS-schema⁶⁵ heeft de opleiding inzichtelijk gemaakt wat de samenhang is tussen de vakspecifieke competenties, leerdoelen, onderwijsprogramma's, toetsen en studiepunten. Daarmee borgt zij dat de studenten aan het einde van hun studie alle vakspecifieke eindkwalificaties hebben kunnen ontwikkelen.

Het auditpanel heeft de programmaoverzichten, de studiegids en de modulenwijzers bestudeerd en heeft vastgesteld dat het programma consistent in elkaar zit. De opleiding heeft een programmaopzet, waarbij goed is nagedacht over de (verticale en horizontale) samenhang. Het vakspecifieke curriculum bestaat uit 1) een vakinhoudelijke, 2) een vakdidactische leerlijn en 3) een onderzoeksleerlijn. Hieronder lichten we deze lijnen kort toe.

Ad 1 Vakinhoudelijke leerlijn

De student wordt binnen de vakinhoud – taalvaardigheden, taalkundige kennis en sociaal-culturele kennis – geconfronteerd met opdrachten die vragen om abstraherend vermogen, vaardigheid in het verwoorden van complexe redeneringen en vraagstukken, en/of pedagogisch en didactisch inzicht. Het programma laat de volgende opbouw zien:

- studiejaar 1: ontwikkeling van de eigen kennis en vaardigheden;
- studiejaar 2: nadruk op vakdidactiek en pedagogische verantwoording;
- studiejaar 3: ontwikkeling van de academische vaardigheden, vakdidactiek en pedagogische verantwoording.

Taalverwerving stoelt op een spiraalmodel waarbij verworven kennis en vaardigheden in een latere fase op een hoger niveau worden aangeboden. Taalvaardigheden worden ieder leerjaar geroosterd. Ook bij de cursussen Vocabulaireverwerving, Grammatica, Kennis van Land en Volk en Literatuur en Jeugdliteratuur is sprake van een opbouw, waarbij de student ieder leerjaar meer op talig, cognitief en/of sociaal-cultureel niveau wordt uitgedaagd. Centraal in het curriculum staan de taalvaardigheden. De opleiding heeft gezorgd voor samenhang tussen de verschillende onderdelen in de vakinhoudelijke lijn. Skills (vaardigheden) vormen hierbij het centrum. De overige vakken leveren een bijdrage aan de skills en aan de ontwikkeling van de taalvaardigheid van de student.

⁶⁵ De letters van CLOTS staan voor de termen: competenties, leerdoelen, onderwijsprogramma's, toetsen en studiepunten

Voorbeeld van de samenhang tussen verschillende studieonderdelen

SCC (= Kennis van Land en Volk) UK, waar tijdens bijeenkomsten socio-culturele competentie wordt aangeleerd en waar studenten bovendien leren leren, draagt bijvoorbeeld bij door inzet van verwerkingsactiviteiten als het maken van mindmaps. Deze verwerkingsopdrachten dienen ook als input voor schrijfopdrachten bij skills, zodat studenten kunnen reflecteren op aspecten uit de theorie en verdieping kunnen aanbrengen in de leerstof. Bij Linguïstiek 1 komt Syntax aan bod, waar men komt tot een theoretische onderbouwing en fundamenteel begrip van Engelse grammatica. Dit kunnen de studenten weer toepassen bij de vier vaardigheden die worden getoetst bij Productieve en Receptieve vaardigheden. Het vernieuwde curriculum kent dus een diepere integratie van studieonderdelen dan zijn voorganger.

De opleiding besteedt veel aandacht aan de connectie literatuur – kennis van land en volk en hierbij de verbinding met de vakdidactiek (zie ook standaard 1). Het auditpanel is van oordeel dat deze profilering op een sterke manier tot uiting komt in het programma. Er wordt veel aandacht besteed aan het belang van extensief lezen voor studenten en hun leerlingen; studenten werken bij veel literatuurvakken – met name bij jeugdliteratuur – aan beroepsproducten die zij kunnen inzetten op hun stage of in hun werk als leraar. Via cursussen en workshops wordt gewerkt aan 'leessmaakontwikkeling' en brede, inzetbare kennis ten aanzien van literatuur. Zie verderop bij 'Internationale component' voor de ontwikkeling van het sociaal-culturele inzicht van studenten.

Ad 2) Vakdidactische leerlijn

Bij vakdidactiek leert de student wat 'de theorie achter de taalvaardigheid' is en hoe deze theorie is om te zetten naar de praktijk. In 2012 is een lector 'Vreemdetalendidactiek in een veranderende leeromgeving' aangesteld. De lector heeft bijgedragen aan een gezamenlijke visie op vakdidactiek voor de moderne vreemde talen, iets waar tijdens de vorige accreditatie in 2009 door het panel voor werd gepleit. De opleidingen werken vanuit de visie van communicatief taalonderwijs, waarbij authentieke materialen, levensechte interculturele communicatie en inhoudelijk taalgebruik centraal staan. Ze bieden het studiemateriaal eclectisch aan; verschillende aspecten worden uitgelicht. De student krijgt op deze manier een brede basis mee en leert kritisch nadenken welke methode bij hem en/of een specifieke (school)situatie past. Doordat hij zelf keuzes moet maken en daarbij uit moet gaan van zijn eigen leervraag, wordt zijn zelfstandigheid gestimuleerd. Het auditpanel vindt dit goed en beveelt aan om het gezamenlijk vakdidactisch kader voor de vreemde talen verder uit te werken (zie ook opmerkingen bij onderzoeksleerlijn).

In het generieke rapport is reeds vermeld dat de opleidingen voor meer samenhang hebben gezorgd tussen de verschillende leerlijnen, tussen theorie en praktijk en tussen het generieke en het vakspecifieke deel van de opleiding. Via de vakdidactiek, stage en flankerend onderwijs leert de student hoe hij zijn vakkennis kan doorvertalen naar de beroepspraktijk van het lesgeven en begeleiden van leerlingen. Hieronder geven we een aantal voorbeelden:

- Studenten moeten in de vakinhoudelijke lijn een aantal jeugdboeken lezen. Bij vakdidactiek leren ze om literaire teksten te didactiseren.
- Verbinding tussen vakinhoud en vakdidactiek is er ook in de vakken taalkunde en grammatica. Zo oefenen studenten met het uitleggen van de bestudeerde grammaticaregels d.m.v. het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van een miniles over grammatica-onderwerp naar keuze. Bij taalkunde 2 werken zij ook aan een aantal leertaken gebaseerd op error analysis.
- De vakdidactiemodulen zijn zo opgezet dat de studenten beroepsproducten maken in de vorm van leerwerktaken voor alle doelgroepen. Daarbij komen eerder verworven kennis over didactiek, vaardigheden en socio-culturele aspecten terug. De studenten die stage lopen op AOS-Oost voeren deze uit. De opleiding stimuleert dat ook studenten die het reguliere traject doorlopen hun ontwikkelde leerwerktaken op de stage uitvoeren. Studenten geven in het auditgesprek aan dat dit meestal wel lukt. Samen met het werkveld ontwikkelen de docenten in het vakdidactisch netwerk nieuwe leeropdrachten (zie verderop).

De opleiding heeft met ingang van cohort 2014 het curriculum vernieuwd met als doel een betere en heldere leerlijnen, waarbij dwarsverbanden tussen didactiek, onderzoek en vak zijn versterkt. De vakgroep Engels is een grote vakgroep. Dit heeft voordelen, maar ook uitdagingen: hoe zorg je ervoor dat je relevante zaken met elkaar deelt? Sommige docenten geven meerdere vakken. Dit maakt het leggen van de verbinding tussen diverse onderwijsonderdelen makkelijk(er). In het auditgesprek geven docenten ook aan dat collega's elkaar nu meer dan voorheen opzoeken. De samenhang in het programma is verder een thema in de vakgroep vergaderingen en op de heidagen die de opleiding organiseert, maar kennis over de inhoud van modules wordt ook gedeeld in de zgn. 'vrijdagmiddag mails' waarbij docenten met elkaar delen wat er speelt in de opleiding. Als iemand een mooie vakdidactische opdracht heeft, gaat deze bijvoorbeeld de vakgroep rond. In de auditgesprekken geven docenten aan dat zij de afstemming met APV⁶⁶ nog verder willen intensiveren. Het auditpanel vindt dit een goede ontwikkeling.

Ad 3) Onderzoeksleerlijn

In het generieke rapport is vermeld, dat FLOT geen op zichzelf staande losse onderzoekslijn kent. De leerlijn Onderzoek is geïntegreerd in de overige leerlijnen via een reflectiespoor en een ontwerpspoor. Het auditpanel heeft vastgesteld dat de lerarenopleiding Engels binnen de leerlijnen APV⁶⁷ en vakdidactiek, conform het FLOT-beleid, aandacht besteedt aan de ontwikkeling van de verschillende onderzoeksvaardigheden en van een onderzoekende houding bij studenten. De studenten leren in een vroeg stadium de juiste schrijfconventies te hanteren. Bij vakdidactiek in jaar 1 maken studenten opdrachten waarbij zelfstandig lesmaterialen gekozen moeten worden waarbij een verantwoording vanuit de theorie verwacht wordt. Op deze manier leren studenten een transfer maken van theoretische kennis naar toepassingsgerichte kennis. Tijdens de lessen wordt expliciet aandacht besteed aan welke betrouwbare bronnen gebruikt kunnen worden. Studenten brengen hun onderzoeksvaardigheden volledig en integraal in praktijk in jaar 3 en 4 bij de onderwijsenheden Begeleiden en Ontwerpen (zie standaard 4). Samenhang en afstemming tussen vakdidactiek en onderzoek is nog maar in beperkte mate uitgewerkt. Belangrijk aandachtspunt hierbij is hoe de vakdidactiek en de vakdidactische ontwikkel- en onderzoeksopdrachten meer van elkaar kunnen profiteren.

Studenten ondervonden moeilijkheden bij studieonderdelen waarbij een nadrukkelijk beroep werd gedaan op hun onderzoeksvaardigheden. Vanaf studiejaar 2015-2016 heeft de opleiding de onderzoeksvaardigheden explicieter in opdrachten verwerkt en benoemen docenten ook waar studenten mee bezig zijn en wat precies het nut hiervan is ("Je leert hier deze onderzoeksvaardigheden en dit ga je straks bij je afstuderen gebruiken om....."). Om studenten daarnaast een extra verdieping te geven wordt vanaf studiejaar 2016-2017 in jaar drie de module 'Academic Skills' ingevoerd. Deze module zal worden afgesloten met een 'extended essay'.

Verschil voltijd - deeltijd

De programma's van voltijd en deeltijd komen inhoudelijk overeen. Het curriculum wordt in dezelfde modules en op dezelfde wijze aangeboden. Er zijn enkele verschillen. De deeltijd heeft minder contacturen en vraagt daarom meer zelfredzaamheid en zelfstudie van de studenten. Bij de uitvoering van vakken kan er enig verschil zijn in bijvoorbeeld de gehanteerde werkvormen. Ook is het buitenlandprogramma voor deeltijdstudenten anders van opzet (zie 'Internationale component'). Verder is er – naar aanleiding van de gemeenschappelijk ontwikkelde visie op vakdidactiek – als eerste een aantal gemeenschappelijke modules ontwikkeld voor de deeltijdvariant van de opleidingen Duits, Engels, Frans en Spaans (modules: 'Woordenschatverwerving', 'Schrijfvaardigheid', 'Taakgestuurd onderwijs' en 'Toetsing').

⁶⁶ Algemene Professionele Vorming

⁶⁷ Algemeen professionele vorming

In de propedeutische fase van de deeltijdopleidingen is vanaf cohort 2012 een generieke module 'Vakdidactiek moderne vreemde talen' opgenomen, die door docenten uit de verschillende MVT-opleidingen gegeven wordt. De daaropvolgende modules bevatten in de deeltijdvariant voor alle MVT-opleidingen dezelfde inhoud. Ten behoeve van de toetsing worden gezamenlijk rubrics opgesteld. Een vergelijkbare samenhang en afstemming kan ook voor de voltijdsopleiding inhoudelijk relevant zijn.

Didactische uitgangspunten en werkvormen

Tijdens de vorige accreditatie in 2009 werd door het panel aangegeven dat de opleidingen in het alfacluster meer gebruik konden maken van de dubbele bodem, in die zin dat een analyse en bespreking van het eigen onderwijs gebruikt kon worden om de studenten een aantal didactische en onderwijskundige principes te laten ervaren, analyseren en beoordelen. Het panel heeft geconstateerd dat de lerarenopleiding Engels hier passende aandacht voor heeft. Bij elke module is gekozen voor bijpassende werkvormen. De opleiding wil de studenten duidelijk maken dat de variëteit in werkvormen ook gewenst is in het toekomstig functioneren als tweedegraads docent Engels en ze testen in hun lessen ook zelf nieuwe activerende werkvormen uit. Docenten geven in het auditgesprek aan dat een verschil met voorheen is, dat ze nu hun handelen veel meer expliciteren: "Kijk, ik heb mijn les zo ingericht. Hoe had ik het anders kunnen doen? Wat zijn stappen die je zelf kunt toepassen?" Zij betrekken hierbij ook het eigen handelen van de student, bijvoorbeeld door een student die te laat binnenkomt te vragen wat hij zelf zou doen in zo'n situatie, als hij voor de klas stond.

Het auditpanel heeft vastgesteld dat het doeltaal-voertaal-principe (DOVO) niet erg stevig is verankerd in de opleiding. Het docententeam streeft ernaar om over het algemeen Engels te spreken met de studenten, niet alleen tijdens de lessen maar ook buiten de lessen om (in de gang). Studenten geven in het auditgesprek niettemin aan, dat er niet heel hard vastgehouden wordt aan dit principe. Over het algemeen spreken docenten bij vakken "die over het Engels gaan" consequent Engels, maar zelfs bij productieve vaardigheden schiet het er wel eens bij in, zo geven studenten aan. Uitzonderingen zijn verder de lessen vakdidactiek: die worden grotendeels in het Nederlands gegeven. Ook APV gaat in het Nederlands. De eindwerkstukken worden meestal in het Nederlands geschreven. De commissie signaleert dit als een gemiste kans (zie verder standaard 4).

De opleiding stimuleert de studenten om tijdens hun eigen lessen, die ze op de stageschool geven, zo veel mogelijk Engels te spreken met hun leerlingen, maar zij stellen dit niet verplicht. De opleiding respecteert het beleid van de stageschool. Docenten geven in het auditgesprek aan dat zij hierbij aanlopen tegen het feit dat het hanteren van doeltaal-voertaal geen onderdeel is van de stagebeoordeling, omdat de rubric in het beoordelingsformulier generiek is. Een bijkomend aandachtspunt is, dat de contactdocent van Fontys (FCD) die de stagiair begeleidt, niet altijd een vakdocent Engels is.

Het panel is van oordeel, dat de opleiding Engels voldoende invulling geeft aan ICT-ontwikkelingen in de lesmethoden voor studenten en leraren. Docenten proberen hierbij met name bespreekbaar te maken wat je met ICT kunt. Wanneer kun je een bepaalde applicaties of een bepaald platform (zoals Kahoot of Edmodo) gebruiken en wanneer niet? Wat zijn voor- en nadelen? Verdere ontwikkeling op dit punt is wenselijk. Zo is er vanuit stagescholen het signaal gekomen dat ze graag willen dat studenten op school al bekender gemaakt worden met het werken met een smartboard. Ook is het aanbieden van ICT en social media nu nog vaak opleider- en vakafhankelijk.

Het auditpanel heeft een aantal lessen bezocht (waaronder een APV-les). Het betrof heldere colleges waarin op een goede manier de verbinding met de literatuur werd gemaakt. In de APV-les stonden onder meer de vijf rollen van de leraar centraal en de leervragen die je als (beginnend) docent kunt hebben. Studenten moesten minilesjes geven en elkaar feedback geven. Het geven van feedback ging op een open manier en aan de hand van literatuur.

Internationale component

Het auditpanel heeft vastgesteld, dat de opleiding reeds een doorlopende leerlijn internationalisering heeft die studenten in voldoende mate de gelegenheid biedt om zich internationaal te oriënteren en om het aan het einde van de opleiding vereiste beheersingsniveau van de Engelse taal te bereiken. Studenten krijgen in diverse vakken kennis aangereikt over land en volk, literatuur, film en muziek en er zijn in de opleiding diverse momenten waarop ze naar het buitenland gaan en ondergedompeld worden in de taal en cultuur van de Engelstalige landen. Een aantal voorbeelden uit de leerlijn internationalisering:

- buitenlandverblijven in het kader van stage of het volgen van een vakinhoudelijk programma aan een buitenlandse universiteit;
- studiereizen; deze reizen richten zich op het opdoen van kennis van het onderwijssysteem van het land in kwestie, onderdompeling in de doeltaal en verdieping van kennis van land en volk;
- opvang van *incoming* Erasmusstudenten, waarbij studenten van de opleiding fungeren als buddies (*internationalisation at home*);
- deelname aan het BEES-programma (*Bilingual Education/English Stream*) waar studenten van verschillende vakgroepen samenkomen om zich verder te scholen op het gebied van lesgeven binnen het TTO (tweetalig onderwijs);

Per cohort 2014 is 15 EC's in leerjaar 3 vrijgemaakt om ingevuld te worden met een buitenlandverblijf; dit kan zijn om in een doeltaalland te werken of onderwijs te volgen op een universiteit.

Deeltijdstudenten kunnen in het kader van hun vrijruimte deelnemen aan de door FLOT georganiseerde studiereizen, of de studiereizen van hun (stage)school. Ook mogen zijn een door henzelf georganiseerd verlengd buitenlandverblijf voor de vrije ruimte inzetten. In het kader van de minor mogen deeltijdstudenten eveneens naar het buitenland voor stage of studie. Daarvan maken zij doorgaans weinig gebruik vanwege de combinatie gezin en/of baan.

Afstudeerrichtingen

In het generieke rapport is gesteld dat FLOT vanaf cohort 2013 voor de voltijdopleidingen de twee afstudeerrichtingen algemeen vormend onderwijs (avo) en beroepsgericht onderwijs (bo) heeft ingevoerd. De opleiding Engels heeft diverse modules waarbij zij studenten laat kennismaken met de verschillende onderwijssoorten (het vmbo, het mbo en de onderbouw van havo en vwo). Dit komt vooral aan bod bij vakdidactiek. Verder wordt er in jaar 2 bij bijvoorbeeld de module 'Jeugdliteratuur' aandacht besteed aan zowel jeugdboeken gericht op avo als op het vmbo. Studenten lezen vijf zogenaamde 'stage readers' en een tiental gedichten die zij geschikt achten voor een vmbo publiek. Ook is er aandacht voor taakgestuurd onderwijs bij vakdidactiek. Ter oriëntatie op het uitstroomprofiel mbo geven een mbo-leraar Engels en stagebegeleider van het Koning Willem I College uit 's-Hertogenbosch een college. Bij taakgestuurd onderwijs is de ambitie dat studenten in jaar 3 allemaal een leerwerktaak uit gaan voeren op het mbo.

Vakdidactische netwerken zijn er al sinds 2010, maar worden verder uitgebreid gedurende het studiejaar 2015-2016. In zo'n vakdidactisch netwerk bespreken docenten van de opleiding Engels met docenten uit de stagescholen wat binnen de vakdidactiek interessant is. Op basis daarvan geven zij samen leerwerktaken vorm binnen de modules van het opleidingsspecifieke programma. Daarnaast delen zij *good practices*. De opleiding heeft al diverse netwerken in het avo en vmbo, maar het mbo is nog niet sterk vertegenwoordigd in deze vakdidactische netwerken. Er wordt overigens wel samengewerkt met het mbo in het kader van het Taaldorp. Dit is een verplicht onderdeel van vakdidactiek 2.

In- en doorstroom en studeerbaarheid

De opleiding hanteert de wettelijke toelatingseisen. Daarnaast is in collegejaar 2014-2015 gebruik gemaakt van een decentrale selectieprocedure waarbij de eerstejaarsvoltijdstudenten gescreend werden volgens een aantal criteria zoals geschiktheid voor beroep van leraar en niveau van Engels.

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding zorgt voor een studeerbaar programma. De opleiding heeft naast de FLOT-brede maatregelen onder meer volgende maatregelen genomen om het programma studeerbaar te maken:

- De opleiding doet in schooljaar 2015-2016 mee aan een pilot waarbij studenten die de propedeuse niet in één keer behaald hebben, maar wel meer dan 50 EC's hebben, de resterende vakken uit de propedeuse kunnen herkansen in periode 1 van leerjaar 2 in plaats van verspreid over het hele leerjaar. Dit betekent dat de studenten hun propedeuse behaald kunnen hebben voor aanvang van hoofdfasestage 1.
- De eerstejaarsgroepen van de voltijddopleiding worden gekoppeld aan een of meerdere ouderejaarsstudentmentoren die praktische en organisatorische ondersteuning en eventueel vakondersteuning in de vorm van bijles aanbieden.
- Toch blijft het rendement een punt van zorg: het aantal uitvallers in het eerste jaar is groot, en het studierendement in de jaren daarna is laag.

De studenten zijn tevreden over het geboden curriculum. Ze ervaren het programma als zinvol en compleet en ze voelen zich vakinhoudelijk goed toegerust. Het programma is studeerbaar, mits je alles goed voorbereidt en bijhoudt. Dit is soms een uitdaging. Er wordt aandacht besteed aan het "leren plannen" van je studie, maar uiteindelijk ligt de verantwoordelijkheid bij de student zelf. Studenten uit jaar 3 en 4 geven aan dat ze meer contact zouden willen hebben om de connectie met Fontys te houden. De deeltijdstudenten geven aan dat er soms meer recht gedaan mag worden aan hun werkervaring. Ook zouden zij het fijn vinden, als er voor hen meer flexibiliteit wordt geboden in het aanbod. De opleiding is zich hiervan bewust en denkt actief na over de vraag hoe zij kunnen inspelen op alle competenties die de deeltijdstudenten al hebben. Voltijdstudenten geven verder aan dat zij soms behoefte hebben aan meer betrokkenheid van de vakdidacticus bij begeleiding en beoordeling van de stage.

Personeel

De opleiding wordt verzorgd door een betrokken en hoog gekwalificeerd team. Het team bestaat uit 22 opleiders. Elke opleider is gespecialiseerd in een of meerdere leerlijnen. Daarnaast geven zes opleiders modules vakdidactiek. Van de opleiders is 95% (20 van de 22) master opgeleid of hoger; ten tijde van de audit was één opleider met een masteropleiding bezig. Er is een gepromoveerde opleider en drie opleiders werken aan hun promotie. Alle lerarenopleiders zijn eerstegraads bevoegd. Diverse opleiders zijn lid van een kenniskring.

Docenten houden actuele ontwikkelingen bij via contacten met het werkveld en vakgenoten, bijvoorbeeld in hun rol als stagebegeleider. Eén opleider is tevens leraar op een praktijkschool. Eén opleider vakdidactiek heeft gedurende een deel van studiejaar 2014-2015 gewerkt in het voortgezet onderwijs. Meerdere opleiders verzorgen *Content and Language Integrated Learning* (CLIL)-cursussen op scholen met tweetalig onderwijs in de regio. Opleiders zijn betrokken bij het opstellen en normeren van landelijke kennistoetsen en participeren bij het opstellen van een standaard voor lerarenopleiders binnen het tweetalig onderwijs en in regionale en landelijke TTO-overleggen. Twee collega's zijn gediplomeerd assessor en meerdere collega's zijn door de beroepsvereniging VELON geregistreerd Lerarenopleider. Vanuit de lectoraten bezoeken meerdere collega's jaarlijks conferenties in binnen- en buitenland.

Uit de notulen van het SDO⁶⁸ blijkt dat studenten over het algemeen erg tevreden zijn over de opleiders. Studenten noemen de inhoudelijke deskundigheid en de (vak)didactische kwaliteiten van de opleiders, de prettige omgang met studenten en oplossingsgerichtheid van de opleiders. Studenten ervaren de meeste opleiders als zeer benaderbaar en sterk studentgericht. Dit wordt bevestigd in de periode-evaluaties en in de auditgesprekken.

Vakspecifieke voorzieningen

De opleiding Engels is gehuisvest in vleugel B2, maar gebruikt lokalen in het gehele Mollergebouw. Op bepaalde piekmomenten is er een tekort aan geschikte lokalen. De opleiding speelt bij de organisatie van het onderwijs zoveel mogelijk in op de mogelijkheden die de beschikbare lokalen bieden. Vleugel B2 wordt in de zomer van 2016 verbouwd. Bij de verbouwing worden extra werkplekken voor studenten gecreëerd en worden onderwijsruimten heringericht. Zie ook het generieke rapport voor de beschrijving van de generieke voorzieningen.

De opleidingen voor MVT beschikken over twee digitale talenlabs met faciliteiten voor het opnemen van stemmen en het nabootsen van langeafstandsgesprekken en voor het afspelen en/of projecteren van alle gangbare formats. In de mediatheek is een ruim aanbod aan actuele Engelstalige kranten, tijdschriften, vakbladen, leergangen Engels voor het vo en (v)mbo, studieboeken en relevante vakliteratuur. De opleiding beschikt over een digitale leeromgeving waar digitale leermiddelen worden aangeboden, studenten werk digitaal kunnen inleveren, digitaal feedback gegeven kan worden, en in groepsverband op afstand gewerkt kan worden aan producten.

Weging en Oordeel

Het auditpanel is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleiding Engels van FLOT een sterk praktijkgerichte opleiding is die verzorgd wordt door een betrokken en hooggekwalificeerd team van docenten. FLOT zorgt er via formele en informele professionalisering voor dat de opleiding haar eigen ambities ook daadwerkelijk kan realiseren. De studenten zijn over het algemeen tevreden over de inhoudelijke en didactische kwaliteit van hun docenten.

Het auditpanel vindt de opzet en de inhoud van het vakspecifieke programma Engels goed. Het programma zit consistent in elkaar. De opleiding biedt aan de hand van de vijf leerlijnen de studenten voldoende mogelijkheden hun competenties, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen. In het generieke rapport is aangegeven, dat de opleiding een doorwrocht generiek programma biedt waarin de vijf pijlers voor goed leraarschap als onderlegger duidelijk zijn terug te zien. De vernieuwingen in de APV-leerlijn en het Werkplekleren, de nieuwe leerwerktaken en de opdrachten tot het ontwikkelen van beroepsproducten, zorgen ervoor dat er veel meer samenhang is gekomen tussen de verschillende leerlijnen, tussen theorie en praktijk en tussen het generieke en het vakspecifieke deel van de opleiding. Studenten zijn tevreden over de nieuwe APV-lijn en de verbinding met het werkplekleren/de stage.

Via de vakinhoudelijke leerlijn en de vakdidactische leerlijn ontwikkelen de studenten ook de kennis en vaardigheden die zij nodig hebben om in de scholen het schoolvak Engels te kunnen geven. Het DOVO-principe dient sterker te worden gehanteerd, in de vakinhoudelijke cursussen en bij vakdidactiek. Ook bij de begeleiding en beoordeling op de stagescholen dient het gebruik van de doeltaal een substantiële plek in te nemen, op grond van de vakdidactisch-communicatieve uitgangspunten van de opleiding. Het ontwikkelen van een kritisch-reflectieve en onderzoekende houding komt voldoende aan bod. De samenhang tussen vakdidactiek en onderzoek moet nog verder geborgd en uitgebouwd worden. Het buitenlandverblijf is ingebed in het curriculum en levert een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van het taalbeheersingsniveau en aan sociaal-cultureel inzicht en kennis.

⁶⁸ Student-Docent Overleg; in dit meer informele overleg worden onderwijsbeoordelingen besproken en mogelijke conclusies en verbeterplannen aan het opleidingsteam voorgelegd.

De opleiding is al gevorderd met de concrete uitwerking van de twee afstudeerrichtingen. De studenten zijn te spreken over het onderwijsprogramma, dat als zinvol en compleet wordt ervaren en ze zijn positief over de vakinhoudelijke kwaliteit van de docenten.

Sterk element is, zo staat in het generieke rapport, het echt *samen* opleiden binnen de vier academische opleidingsscholen waar FLOT deel van uitmaakt en de nauwe samenwerking van de opleiding met het veld. Een ander sterk element is de nauwe betrokkenheid van de lectoraten bij kennisinnovatie, curriculumontwikkeling en professionalisering van lerarenopleiders van FLOT.

De opleidingen bewaken de kwaliteit van de instroom o.a. via het houden van een studiekeuzecheck voor voltijdstudenten en een intake traject voor deeltijdstudenten. Ruimte voor verbetering is er in de huisvesting. Renovatie staat gepland voor zomer 2016.

Aandachtspunten voor de opleiding zijn met name het gebruik van de doeltaal en de grotere samenhang tussen delen van het curriculum (zoals tussen vakdidactiek en onderzoek). Ook langstudeerders en uitval blijven problematisch. Het auditpanel heeft vastgesteld dat de opleiding deze punten goed op haar netvlies heeft en als vakgroep gezamenlijk optreedt in het inzetten van verbeteringen op deze punten. Dit meenemend én gelet op de vele hierboven genoemde sterke elementen in het programma en het betrokken en deskundige personeel, komt het auditpanel tot het oordeel 'goed' voor deze standaard.

19.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing

Toelichting NVAO: De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk. De examencommissie van de opleiding borgt de kwaliteit van de tentaminering en examinering.

Bevindingen

Zie voor de generieke bevindingen met betrekking tot het toetsen en beoordelen, het generieke rapport.

De opleiding heeft het toetsbeleid van FLOT geëxpliciteerd in het toetsplan van de opleiding Engels. Uit het CLOTS-schema van de opleiding blijkt dat de toetsing de vakinhoudelijke en vakdidactische kennisbasis volledig dekt. De opleiding gebruikt een mix van toetsvormen. De meeste vakdidactische opdrachten worden afgerond met een dossieropdracht. Deze opdracht bestaat uit het maken van lessen, lesonderdelen of lesmateriaal of uit het ontwerpen van toetsen. Bij vakinhoudelijke modules worden studenten veelal getoetst door middel van schriftelijke tentamens. Ook portfolio's en presentaties zijn onderdeel van de toetsing van een vak. Met de invoering van het nieuwe curriculum is het aantal toetsmomenten afgenomen.

Bij MVT is de verwerving van de vreemde taal bij uitstek een kwestie van beheersing van vaardigheden (lees-, spreek-, gespreks-, luister- en schrijfvaardigheid), waarbij grondige kennis van woordenschat, grammatica, syntaxis en fonetiek van essentieel belang zijn. Het verwerven van de vaardigheden geschiedt in een oplopende moeilijkheidsgraad en de toetsen per jaar vormen een afspiegeling van die oplopende beheersingsgraad. In de propedeutische fase bereikt men het C1-niveau. Het C2-beheersingsniveau dient men in de hoofdfase te bereiken.

De opleiding zorgt op diverse manieren voor dat ze op een valide en betrouwbare wijze toetst. Een paar voorbeelden:

- Er is een mix van toetsvormen en variatie in toetsvragen en soorten toetsitems. Daarnaast is er een aantal cursussen waarin meerdere toetsvormen tot het eindresultaat leiden. Bij cursussen als Fonetiek, Vakdidactiek, Linguistics en Skills worden meerdere toetsvormen ingezet om tot een eindoordeel te komen.
- De schriftelijke toetsen worden gemaakt op basis van een toetsmatrijs.
- Mondelinge vaardigheden worden getentamineerd door twee examinatoren.
- Elke toets wordt binnen het team door de opleider (examinator) die de toets maakt en minimaal één collega vooraf bekeken. Daarbij letten zij met name op een eenduidige formulering van de vragen of opdrachten, of de toets een afspiegeling vormt van de behandelde stof, de maximale score per vraag, het maximum aantal punten per item en de cesuur.
- Voor alle toetsen wordt een nakijkmodel of rubric gebruikt.
- Steekproefsgewijs assisteren opleiders hun collega's (in de rol van examiner) bij het nakijken van schriftelijke tentamens om zo tot eensluidende beoordelingen en ijking te komen.
- Voor de vier (taal-)vaardigheden wordt een internationaal erkende en gerespecteerde set examens gebruikt (CAE en CPE). Mondelinge tentamens worden door twee assessoren afgenomen. Binnen het team zijn twee Cambridge gecertificeerde assessoren.
- Beoordelaars van het actieonderzoek nemen deel aan de opleidingsoverstijgende intervisiebijeenkomsten. Om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid verder te vergroten is de opleiding voornemens intervisie tussen beoordelaars van actieonderzoek binnen de opleiding op te starten.

De opleiding werkt aan het expliciteren van de kritisch-reflectieve en onderzoekende houding in de rubrics voor de dossiertoetsen en de toetsen van de portfolio's. Het panel vindt dit een goede ontwikkeling.

Evaluatie van de toetsen

De toetscommissie alfa screent volgens plan elke periode twee toetsen en geeft feedback aan de opleider. Daarnaast geven studenten tijdens het SDO feedback op het onderwijs en de bijbehorende toetsing. Opmerkingen vanuit het SDO over toetsing worden teruggekoppeld in het vakgroepoverleg. Het vakgroepoverleg besluit of bijstelling wenselijk is.

Tevredenheid studenten

Studenten zijn tevreden over de toetsing. Ze vinden dat ze goed voorbereid worden op de toetsen. Bij alle onderwijseenheden die met een tentamen afgesloten worden is een proeftoets of een set toetsvragen deel beschikbaar. Deze proeftoets of proefvragen worden met de studenten besproken, of de antwoorden worden op de portal gezet. Bij dossierwerk waar als eindproduct bijvoorbeeld werkbladen moeten worden geproduceerd, zijn er voorbeelden van good practices. Studenten weten verder waar ze op beoordeeld worden. Informatie over toetsing staat in de studiegids, de modulewijzers en de Onderwijs- en Examenregeling.

Landelijke kennisbasistoets (LKT)

Sinds cohort 2011 vindt voor alle bachelorstudenten Engels een landelijke kennistoets plaats (LKT). De LKTtoets grammatica, syntaxis en kennis van land en volk worden afgenomen door 10voordeleraar. De opleiding is betrokken bij het maken en valideren van de toetsitems en het vaststellen van de normering. Vanaf studiejaar 2014 hebben 31 studenten de LKT gemaakt. 28 studenten zijn de eerste keer geslaagd en ten tijde van het schrijven van de kritische reflectie (d.d. 15 juni 2015) waren 30 studenten (100%) geslaagd.

De student dient, zoals aangegeven, aan het einde van de opleiding niveau C2 (CEFR/ERK) te hebben voor alle vier de taalvaardigheden. Studenten tonen het C2-niveau aan met het Cambridge Proficiency of English exam (CPE) voor taalvaardigheid. Het CPE toetst alle vier taalvaardigheden op C2-niveau. Het examen wordt extern afgenomen, onder auspiciën van de British Council, en is onderdeel van de landelijke kennisbasis toets. Het behalen van het CPE levert een internationaal erkend certificaat op.

Oordeel panel over toetsen Engels

Het auditpanel heeft tijdens de audit een selectie van toetsen op het terrein van Engels bestudeerd en acht deze in orde. Er is voldoende variatie in de toetsen en er sprake van voldoende en toenemende complexiteit. Veel toetsen zijn praktijkgericht, onder meer door het gebruik van toepassingsgerichte vragen. De bestudeerde toetsen sluiten goed aan op de geformuleerde doelstellingen en het verzorgde onderwijs en zijn van een goed niveau. Toetsing is niet altijd in en op de doeltaal, terwijl dat met name bij vakdidactiek meer mogelijk is. Hier is de opleiding zich bewust van. Zij streeft naar een groeiend gebruik van de doeltaal in de toetsen. De opleiding heeft laten weten dat alle vakmanschapstoetsen 'content Knowledge toetsen' zijn in het Engels.

Ruimte voor verbetering is er zeker ook, en wel in het verder uitwerken van de rubric van het afstudeeronderzoek, iets waar de opleiding hard mee bezig is. Het gebruik van rubrics geeft hen én de studenten, zo geven docenten in het auditgesprek aan, aan de ene kant houvast bij de beoordeling, maar de relatie tussen leerdoelen, format en beoordelingsrubric is niet altijd inzichtelijk. De rubric biedt ook niet altijd alle ruimte voor de feedback die je als docent hebt. Zo geldt bij de rubric die gebruikt wordt op het evaluatieformulier bij het afstudeeronderzoek, dat niet alle onderdelen die belangrijk zijn in een afstudeeronderzoek, ook daadwerkelijk een plek hebben in het formulier. Dit wordt ook erkend door de docenten. Het auditpanel heeft verder geconstateerd dat de docenten in de beoordeling vaak in het midden uitkomen als ze de keuze hebben tussen H(oog), M(idden), L(aag). Daaruit maakt het op, dat de rubrics van bepaalde toetsen wellicht niet/niet altijd voldoende discrimineren.

Komt de uitkomst nu overeen met het oordeel dat je als docent zelf hebt van een student? Het panel beveelt de opleiding aan hier naar te kijken en een beter beoordelingsinstrument te ontwerpen. Voor een deel betreft dat de herziening van de beoordelingscriteria, en voor een deel een uitbreiding die specifiek is voor de opleiding Engels en de andere vreemde talen. Aangezien dit het generieke (actie)onderzoek betreft, is ook overleg met de andere lerarenopleidingen van FLOT nodig; daar waar het vakdidactische keuzes en doeltaalgebruik betreft, is gezamenlijke afstemming nodig met de andere vreemdetalenopleidingen.

Weging en Oordeel

In het generieke rapport is ingegaan op de rol van de examen- en toetscommissie. De examencommissie met haar beleidskamer en uitvoerende kamers vervult een stevige rol in de borging van het toetsen en beoordelen. Het is een sterk punt dat FLOT de clusters bewust heeft gemixt. De samenstelling van de beleidskamer is eveneens sterk. De toetscommissie van het cluster alfa en de toetscommissie van het generieke deel spelen een actieve rol in de controle op de kwaliteit van toetsing binnen de opleiding. Docenten nemen deel aan intervisietrajecten, kalibreersessies, professionaliserings- en certificeringstrajecten voor toetsing. Ook de opleiders/begeleiders van de academische opleidingsscholen nemen deel aan thema en/of intervisiebijeenkomsten. Dat is goed. Het auditteam is positief over de rol die het lectoraat 'Kwaliteit toetsen en beoordelen' binnen FLOT vervult. Dit alles maakt dat het toetssysteem van FLOT in generieke zin staat als een huis.

Het auditpanel is van oordeel dat de tweedegraads lerarenopleiding Engels op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier toetst en beoordeelt. Via het CLOTS-schema wordt de relatie tussen eindkwalificaties en de wijze van toetsing duidelijk (tijdens welke opleidingsfase en op welke wijze toetst de opleiding de verschillende eindkwalificaties). De door de opleiding gehanteerde procedure rond toetsontwikkeling is duidelijk, evenals de wijze van toetsafname en toetsevaluatie. De opleiding past het vier-ogen principe structureel toe bij het ontwikkelen van de toetsen, evenals bij de beoordeling van mondelinge toetsen. De studenten zijn tevreden over de toetsing. Er is een duidelijk, goed geordend toetsplan en de waargenomen beoordelingen lijken correct.

Een aandachtspunt zijn de formats en beoordelingsrubric voor het afstudeeronderzoek. De criteria dekken niet alle relevante aspecten en de indicatoren zijn soms te subjectief interpreteerbaar. Daardoor leidt een oordeel op basis van de onderdelen van de rubrics tot een oordeel dat niet overeenkomt met een holistische expert-beoordeling, en een oordeel dat niet genoeg gebaseerd is op een aantal vakspecifieke uitgangspunten. Een heroverweging op deze beoordelingsrubric is noodzakelijk.

Het auditpanel komt op grond van bovenstaande bevindingen (toetssysteem staat als een huis met nog een aandachtspunt voor de rubrics in het generieke beoordelingsformat) tot een oordeel 'goed' voor deze standaard.

19.4. Gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de resultaten van tussentijdse en afsluitende toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of vervolgopleiding functioneren

Reeds in het algemeen deel van dit rapport meldde het auditpanel dat het gerealiseerde niveau inderdaad blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de opleiding Engels. Het werkveld (OD en SPD) geeft in de eindevaluatie, die is afgenomen onder werkveldbegeleiders van vierdejaarsstudenten, aan dat studenten tijdens hun afrondende stage alle competenties beheersen en zeer goed in staat zijn als zelfstandig beroepsbeoefenaar te functioneren.

Afstuderen

Zoals in het generieke rapport is beschreven, bestaat het afstuderen uit 30 EC en bevat het de volgende twee componenten (voltijd tot en met cohort 2012 en deeltijd):

3. afstudeerstage (20 EC) waarin de student aantoonst dat hij de verantwoordelijkheid over een groep leerlingen kan dragen en beroepsgerichte handelingen kan uitvoeren. De beoordeling geschiedt via een portfolio-assessment en een eindgesprek;
4. afstudeeronderzoek (10 EC) waarin de student zijn eigen vakdidactisch handelen onderzoekt en vanuit een kritisch-reflectieve houding verbeteracties uitvoert. De student levert: 1) onderzoeksopzet en 2) onderzoeksverslag.

Zowel voor de afrondende stage als het afstudeeronderzoek worden de FLOT-brede beoordelingscriteria en procedure gehanteerd. Naast deze generieke onderdelen nemen de studenten deel aan de landelijke kennisbasistoets (zie standaard 3).

Voor studenten vanaf cohort 2013 wordt de opleiding afgesloten met de onderwijseenheden Begeleiden (module in jaar 4; 15 EC) en Ontwerpen (module 'Ontwerpen van Onderwijs' in jaar 3; 14 EC) (zie ook het generieke rapport). In deze modules staat een grote vakdidactische ontwerp taak centraal waarbij studenten vanuit adviezen van experts moeten werken om een praktisch probleem op te lossen. Studenten moeten vooral ook controleren of hun oplossing voor het probleem, het probleem ook daadwerkelijk heeft verholpen.

Eigen oordeel van het auditpanel over het gerealiseerde niveau

Het kern- en vakpanel heeft in totaal van vier studenten van de opleiding Engels eindwerken bestudeerd uit 2013-2014 en 2014-2015. Deze eindwerken betroffen de verslagen van het vakdidactisch onderzoeken en de portfolio's op basis waarvan de studenten hun portfolioassessment en eindgesprek hadden.

- In de onderzoeksverslagen hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van een verlegenheidsvraag/probleemstelling uit hun eigen praktijk in de stageschool een onderzoeksvraag geformuleerd, die zij met behulp van verschillende methoden nader onderzocht. Op basis daarvan hebben zij een beroepsproduct of advies ontwikkeld, dat zij weer hebben uitgetest in de praktijk. In grote lijnen is het niveau voldoende. Ruimte voor verbetering is er nog in de in de pedagogisch theoretische onderbouwing (verklaren en het waarom); de diepgang van de literatuurverkenning en het leggen van een verbinding tussen de resultaten en het theoretisch kader; m.a.w. het gebruiken van het gekozen theoretisch kader bij het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Het auditpanel vindt het op zich goed, dat het thema voor het afstudeerverslag uit de student zelf komt. Dat wil niet zeggen dat iedere vraag een goede "onderzoekbare" is. In de begeleiding zou de opleiding hier meer op kunnen sturen, bij de begeleiding en beoordeling van het onderzoeksplan.

Het auditpanel heeft bij enkele afstudeerwerken geconstateerd dat de onderzoeksvragen niet haalbaar/uitvoerbaar waren; dit zou eerder in het afstudeertraject geëvalueerd en bijgestuurd moeten worden.

- De stageportfolio's met bewijsmaterialen voor de verschillende competenties op basis waarvan de studenten hun portfolio-assessment en eindgesprek hadden, zagen er over het algemeen gestructureerd uit en bevatten een variëteit aan bewijsstukken. De leerpunten die studenten aangeven, komen overeen met de bewijsstukken in het portfolio. Studenten kunnen goed aangeven wat hun sterke en minder sterke punten zijn. De competentiebeschrijving had in een enkel geval wat kritischer en diepgaander kunnen zijn. Uit de portfolio's en uit de beoordelingen van de eindstages blijkt dat de studenten voldoende tot goed (kunnen) functioneren in de beroepspraktijk.

Het panel had bij de meeste werkstukken een lagere beoordeling gegeven dan de examinatoren. Dit lijkt te komen door niet goed passende beoordelingsformats (zie standaard 3). In grote lijnen is het afstudeerniveau voldoende, zoals dat blijkt uit de afstudeerdossiers en de afstudeeronderzoeken. Waar er twijfels waren over de voldoende beoordelingen van enkele afstudeeronderzoeken, konden die door de docenten afdoende worden toegelicht.

Het gebruik van de doeltaal in het kader van het afstudeeronderzoek blijkt een spanningsveld. Studenten geven in het auditgesprek aan dat het een eigen keuze is of ze het onderzoek in het Engels schrijven of niet. Op dit ogenblik leveren de meeste studenten hun onderzoek in het Nederlands aan. Het panel wil de opleiding adviseren om studenten – bij voorkeur verplicht – (delen van) het afstudeeronderzoek in de doeltaal te laten schrijven (bv. samenvatting; abstract) of (nog meer) bronnen in de doeltaal in het literatuuronderzoek kunnen betrekken. Juist bij een vak als Engels moet dit ook mogelijk zijn, indien begeleiders en publiek niet altijd anglisten zijn. Een beoordeling van de kwaliteit van het Engels dient natuurlijk bij de docenten Engels van de opleiding te liggen.

Weging en Oordeel

Het auditpanel is van oordeel, dat de studenten Engels in deze eindwerken aantonen dat zij beschikken over het niveau dat van een startbekwaam tweedegraads leraar Engels mag worden verwacht. Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld onderschrijven dat het niveau van de afgestudeerden aansluit op het niveau waarop zij geacht worden in de beroepspraktijk te functioneren.

Het auditpanel beoordeelde alle afstudeerdossiers uiteindelijk als voldoende, hoewel het panel in de meeste gevallen tot een lager oordeel kwam dan de opleiding. Het panel vindt dat de pedagogisch theoretische onderbouwing op een enkel punt nog steviger kan en is van oordeel dat studenten nog beter de verbinding kunnen leggen tussen de verschillende onderdelen van hun onderzoek, bijvoorbeeld het theoretisch kader en de resultaten.

Het auditpanel komt op grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoende' voor deze standaard.

20. ALGEMEEN EINDOORDEEL ENGELS

De betrokken en goed gekwalificeerde docenten van de tweedegraads lerarenopleiding Engels van FLOT zorgen ervoor dat het afnemende werkveld kan beschikken over startbekwame tweedegraads leraren Engels voor de scholen in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Het sterk praktijkgerichte curriculum met de vijf leerlijnen waarin de vijf pijlers voor goed leraarschap duidelijk zijn terug te vinden, zijn hierbij belangrijke elementen.

- Het auditteam beoordeelt standaard 1 met betrekking tot de doelstellingen en eigen profilering voor de tweedegraads lerarenopleiding Engels met een 'goed'.
- Het auditteam beoordeelt standaard 2 met betrekking tot het generieke en vakspecifieke programma, het personeel en de voorzieningen ook met een 'goed'.
- Het auditteam beoordeelt standaard 3 met betrekking tot het toetsen en beoordelen met een 'goed'.
- Het auditteam beoordeelt standaard 4 met betrekking tot het gerealiseerde niveau met een 'voldoende'.

Op grond van de beslisregels van de NVAO komt het auditpanel tot het eindoordeel 'voldoende' voor de tweedegraads lerarenopleiding Engels van FLOT.

21. AANBEVELINGEN ENGELS

In het bovenstaande vakrapport en het generieke deel van dit rapport zijn reeds aanbevelingen gedaan. Het auditpanel wil voor de tweedegraads lerarenopleiding Engels de volgende aanbevelingen eruit lichten.

- Het auditpanel heeft geconstateerd dat er steeds meer over de vakgroepen heen wordt samengewerkt. Het formuleren van een gezamenlijke visie op vakdidactiek voor de moderne vreemde talen is hier een mooi voorbeeld van. Het panel juicht deze ontwikkeling toe en wil alle opleidingen meegeven om hier vooral mee door te gaan. Het panel denkt dat de vakgroepen nog meer van elkaars expertise kunnen profiteren, bij voorbeeld door onderdelen van vakdidactiek gezamenlijk te ontwerpen en evt. aan te bieden. In de deeltijdopleiding zijn hiermee goede ervaringen opgedaan. Wel moet worden voorkomen dat een gezamenlijk aanbod ten koste gaat van de mogelijkheden om de doeltaal te gebruiken.
- Het auditpanel geeft de opleiding het advies om, gelet op de grote diversiteit onder de instroom van deeltijders, meer aandacht te schenken aan EVC's in relatie tot de vrijstellingsystematiek. Daarnaast vraagt het auditpanel aandacht voor meer flexibiliteit in de programmering voor de deeltijd.
- Overweeg de verplichting om (delen) van het afstudeeronderzoek in de doeltaal te laten schrijven (bv. minimaal een samenvatting/abstract) of (nog meer) bronnen in de doeltaal in het literatuuronderzoek te betrekken.
- Een heroverweging op de beoordelingsrubrics is beslist noodzakelijk. Het auditpanel beveelt de opleiding aan over het beoordelingsformat van het actieonderzoek en de schaalverdeling H-M-L in gesprek te gaan met de andere lerarenopleidingen van FLOT. De volgende punten kunnen daarbij in overweging worden genomen:
 - De rationale achter het format voor het eindverslag komt niet overeen met de doelen van het actieonderzoek. Het format is niet direct herkenbaar als empirisch (ontwerp)onderzoeksverslag. Er zijn bijvoorbeeld geen aparte hoofdstukken voor Hoofdvraag en Methode. De onderdelen Verkenning en Verbeteracties lijken onderdeel van ontwerpcyclus, maar dit wordt niet gespecificeerd
 - Ook uit de bestudeerde onderzoeksrapportages blijkt dat de indeling weinig houvast geeft. De bestudeerde rapportages zijn niet inzichtelijk opgebouwd.
 - De relatie tussen Leerdoelen, Format en Beoordelingsrubrics is niet inzichtelijk. Op basis van de huidige Rubrics worden niet alle relevante leerdoelen getoetst, en is niet aantoonbaar dat aan alle toetscriteria wordt voldaan?
 - Beoordelingsniveaus zijn Hoog - Midden - Laag. 1x Laag is onvoldoende. Dat betekent dat in de praktijk alleen met Hoog en Midden wordt beoordeeld. Dit leidt tot onvoldoende differentiatie in eindbeoordelingen. De beschrijving bij Midden lijkt een beschrijving voor een wel zeer minimale prestatie. Overweeg een beoordelingsniveau te formuleren tussen Midden en Hoog in. Omdat het hier een generiek beoordelingsformat betreft, is overleg met de andere lerarenopleidingen nodig.

22. SCORETABEL ENGELS

Scoretabel paneloordelen Fontys Lerarenopleiding Tilburg – Fontys Hogescholen hbo-bacheloropleiding leraar vo 2^e graad Engels voltijd/ deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties	G
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	G
Standaard 3. Toetsing	G
Standaard 4. Gerealiseerde eindkwalificaties	V
Algemeen eindoordeel	V

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

**Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad
DUITS**

voltijd/deeltijd

**Fontys Lerarenopleiding Tilburg –
Fontys Hogescholen**

CROHO nr. 35193

23. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN DUTS

23.1. Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie betreft geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor-master) en oriëntatie (hbo-wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Zoals in het generieke deel van dit rapport is beschreven, hanteert de tweedegraads lerarenopleiding Duits voor haar onderwijs, naast de SBL-competenties als leidraad, de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke kennisbases voor de tweedegraads leraar en de doelstellingen die hierin staan beschreven. De vakspecifieke kennisbasis Duits vormt het fundament voor met name SBL-competentie 3: vakinhoudelijk en vakdidactisch competent.

De kennisbasis Duits is opgebouwd uit zes domeinen, die zijn onderverdeeld in categorieën/kernconcepten, waarnaast steeds een beschrijving staat van de minimaal te beheersen kennis. Deze zijn:

Domein	Categorieën/kernconcepten	
Taalvaardigheden	- De vier taalvaardigheden: lezen, luisteren, schrijven en spreken (incl. gesprekken voeren) - Duits in de klas (als instructietaal)	
Taalkundige kennis	- Algemene taalkunde (incl. semantiek en pragmatiek) - Grammatica (incl. interferentie problematiek) - Lexicale kennis (incl. spelling) - Fonetiek, uitspraak en fonologie - Varianten van de taal	
Sociaal-culturele kennis	- Kennis van land en samenleving - Kennis van geschiedenis en geografie - Kennis van literatuur en cultuur - Intercultureel bewustzijn	
Duits als schoolvak	- Kerndoelen en examens - Vak en maatschappij - Interferentie - Doeltaal als voertaal - Methodologieën - ICT	
Het leren van een taal	- Het leren van een taal - Cognitieve en meta-cognitieve strategieën - Methodologieën voor het onderwijzen van Duits - Motivatie - Woordenschat	- Grammatica - Taalvaardigheden - Uitspraak - Socio-culturele kennis en intercultureel bewustzijn - Communicatiestrategieën
Taalachtergrond van de leerlingen	- Het leren van een taal - Taalvaardigheid - Relevantie van het vak - Uitspraak - Grammatica	- Woordenschat - Socio-culturele kennis en intercultureel bewustzijn - Communicatiestrategieën - Toetsing en voortgang
MVT ⁶⁹ -vakdidactiek specifiek	- Methodologieën van MVT - BVE-specifiek - Projecten	

⁶⁹ Moderne Vreemde Talen

Een vakinhoudelijk bekwaame leraar Duits beheerst aan het einde van de opleiding het Duits op C1-niveau van het Common European Framework of Reference (CEFR).

Profilering en eigen inkleuring

De lerarenopleiding Duits van FLOT heeft een duidelijke visie op de leraar Duits. Zij streeft ernaar leraren op te leiden die in staat zijn om vanuit een taalkundig, letterkundig en intercultureel perspectief te handelen en op basis hiervan lessen of lesmateriaal te ontwikkelen in de context van het schoolvak Duits.

Het 'Visiedocument bacheloropleiding Duits' bestaat uit de volgende elementen:

- De opleiding begeleidt de studenten op een inspirerende en uitdagende wijze in hun ontwikkeling als vakman en leraar op het gebied van de Duitse taal en cultuur in Nederlands-Duits perspectief, waarbij de koppeling tussen vakkennis en vakdidactiek een voorwaarde is.
- De opleiding ontwikkelt bij de studenten de kennis en vaardigheden om communicatieve situaties in Nederlands-Duits perspectief juist in te schatten en om adequaat hierop te reageren.
- De opleiding streeft ernaar dat de studenten cognitief bekwaam, affectief geïnspireerd en handelingsgericht georiënteerd zijn.
- De opleiding stimuleert studenten om als toekomstig leraar binnen een onderwijsinstelling zowel leraren als leerlingen/studenten te motiveren voor de keuze voor het vak Duits. De opleiding stimuleert bij de studenten hiervoor een nieuwsgierige en actieve houding, die hen in staat stelt om hun vakkennis voortdurend te vergroten en met anderen (vakgenoten en leken) uit te wisselen. De opleiding ziet een groeiende vraag naar leraren die vanuit 'een ambassadeursrol' het vak Duits een eigentijds karakter kunnen geven.
- Opleiders hebben naast het vak Duits een brede achtergrond. Verder kijken dan alleen het leren van taal en het opleiden van breed geïnteresseerde studenten vindt de opleiding belangrijk.

Zie voor de beschrijving van de overige bevindingen (generieke SBL-competenties, profilering en eigen inkleuring, onderzoek, internationale dimensie, afstemming met het werkveld en vakgenoten) het generieke rapport.

Actualisatie eindkwalificaties

De opleiding Duits heeft een eigen werkveldcommissie waarin een afvaardiging vanuit het afnemend werkveld participeert. Deze komt een aantal keren per jaar bijeen en evalueert samen met de opleiding de examenprogramma's in relatie tot de eindkwalificaties.

Weging en Oordeel

Zie voor weging en oordeel het generieke rapport. Er is voor de tweedegraads lerarenopleiding Duits geen aanleiding af te wijken van dit algemene oordeel 'goed'.

23.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO: De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Zie voor bevindingen over de generieke aspecten van deze opleiding (opzet en inhoud van het generieke programma, didactische uitgangspunten, stage, werkplekleren, praktijkgericht onderzoek, afstudeerrichtingen, studeerbaarheid en studievoortgang, instroom, personeel algemeen en generieke voorzieningen) het generieke rapport.

Inhoud en vormgeving programma

Opzet en inhoud van het vakspecifieke programma Duits

De opleiding heeft de beoogde eindkwalificaties rond vakinhoud en vakdidactiek vertaald naar onderwijseenheden. In het zogenoemde CLOTS-schema⁷⁰ heeft de opleiding inzichtelijk gemaakt wat de samenhang is tussen de vakspecifieke competenties, leerdoelen, onderwijsprogramma's, toetsen en studiepunten. Daarmee borgt zij dat de studenten aan het einde van hun studie alle vakspecifieke eindkwalificaties hebben kunnen ontwikkelen.

Het auditpanel heeft de programmaoverzichten, de studiegids en de modulenwijzers bestudeerd en heeft vastgesteld de opleiding een programmaopzet heeft, waarbij goed is nagedacht over de (verticale en horizontale) samenhang. Het vakspecifieke curriculum bestaat uit 1) een vakinhoudelijke, 2) een vakdidactische leerlijn en 3) een onderzoeksleerlijn. Hieronder lichten we deze lijnen kort toe.

Ad 1 Vakinhoudelijke leerlijn

In het eerste jaar wordt een brede oriëntatie op het vak Duits aangeboden en werken studenten actief aan de gebieden spreken, schrijven, luisteren, lezen, grammatica en kennis van land en volk. Het studieaanbod is gericht op het krijgen van een realistisch beeld van het beroep en de studie. Studenten lezen meer (jeugd)literatuur dan vanuit de landelijke kennisbasis verwacht wordt. Op deze manier vergroten studenten hun leesvaardigheid en kennis van land en volk en werken aan de ontwikkeling van hun literaire competenties. Het tweede studiejaar staat in het teken van verbreding en verdieping van kennis en vaardigheden. In het derde studiejaar richt het programma zich op vakinhoudelijke verdieping, ontwikkeling van de vaardigheden tot C1 niveau (onder andere door middel van het studieverblijf in Duitsland), oriëntatie op het mbo en het ontwikkelen van een eigen visie op het schoolvak Duits. Doordat de kennisdomeinen enige malen, telkens uitgebreider worden behandeld is er sprake van concentrische opbouw die tot de competentieniveaus opleidt.

Een voorbeeld van de opbouw in de Leerlijn Schrijfvaardigheid:

In het propedeusejaar wordt met eenvoudige tekstbouwstenen en voornamelijk beschrijvende tekstsoorten gewerkt. In leerjaar 2 wordt uitgebreid ingegaan op het functioneel doelgroepgericht en tekstsoortspecifiek schrijven. In leerjaar 3 construeren de studenten een uitgebreid betoog waarmee zij aantonen langere samenhangende teksten te kunnen schrijven op basis van een vooraf zelf samengestelde documentatiemap.

⁷⁰ De letters van CLOTS staan voor de termen: competenties, leerdoelen, onderwijsprogramma's, toetsen en studiepunten

Aan het cluster is het lectoraat 'Vreemdetalendidactiek in een veranderende leeromgeving' verbonden. Het doel van het lectoraat 'Vreemdetalendidactiek in een veranderende leeromgeving' is kennisontwikkeling en –deling, ten aanzien van toekomstgericht onderwijs binnen de alfaschoolvakken. Vermeldenswaardig vindt het panel een van de resultaten van het lectoraat, te weten het gebruik van ICT-middelen bij het ontwikkelen van schrijfvaardigheid bij leerlingen door digitaal feedback te geven op schrijfproducten (zie standaard 3).

Ruimte voor verbetering is er nog in het meer zichtbaar maken van de samenhang en integratie binnen de vakinhoudelijke lijn, zo geeft de opleiding aan in haar kritische reflectie. Dit proces vindt gefaseerd plaats. Met ingang van 2015 is bij de voltijd de samenhang tussen curriculumonderdelen al meer versterkt door de inhoud in grotere eenheden aan te bieden en kennis en vaardigheden meer te integreren. Door bijvoorbeeld kennis van land en volk te combineren met spreekvaardigheid werken studenten via gerichte opdrachten aan hun taalvaardigheid en creëert de opleiding meer context⁷¹. Het auditpanel vindt dit een goede ontwikkeling.

Ad 2) Vakdidactische leerlijn

Bij vakdidactiek leert de student wat 'de theorie achter de taalvaardigheid' is en hoe deze theorie is om te zetten naar de praktijk. De leerlijn beslaat vier studiejaar waarin sprake is van een duidelijke toename in complexiteit en integratie van kennis. De vakdidactische leerlijn kent de volgende opbouw:

- receptieve vaardigheden in jaar 1;
- productieve vaardigheden in jaar 2;
- integratie van receptieve vaardigheden productieve vaardigheden en toepassing van sociale media en ICT-toepassingen in leerjaar 3 in de module *Ontwerpen van Onderwijs (OVO)*.

In 2012 is een lector 'Vreemdetalendidactiek' in een veranderende leeromgeving' aangesteld. De lector heeft bijgedragen aan een gezamenlijke visie op vakdidactiek voor de moderne vreemde talen, iets waar tijdens de vorige accreditatie in 2009 door het panel voor werd gepleit. De opleidingen werken vanuit de visie van communicatief taalonderwijs, waarbij authentieke materialen, levensechte interculturele communicatie en inhoudelijk taalgebruik centraal staan. Ze bieden het studiemateriaal eclectisch aan; verschillende aspecten worden uitgelicht. De student krijgt op deze manier een brede basis mee en leert kritisch nadenken welke methode bij hem en/of een specifieke (school)situatie past. Doordat hij zelf keuzes moet maken en daarbij uit moet gaan van zijn eigen leervraag, wordt zijn zelfstandigheid gestimuleerd. Het auditpanel vindt dit goed.

In het generieke deel van het rapport is reeds vermeld dat de opleidingen voor meer samenhang hebben gezorgd tussen de verschillende leerlijnen, tussen theorie en praktijk en tussen het generieke en het vakspecifieke deel van de opleiding. Via de vakdidactiek, stage en flankerend onderwijs leert de student hoe hij zijn vakkennis kan doorvertalen naar de beroepspraktijk van het lesgeven en begeleiden van leerlingen. Hieronder geven we een aantal voorbeelden:

- Studenten moeten in de vakinhoudelijke lijn – zelfstandig en begeleid – een aantal jeugdboeken lezen. Binnen de cursus jeugdliteratuur leren ze het didactiseren van deze teksten m.b.t. thematiek, geschiktheid onderwijs e.d.
- Verbinding tussen vakinhoud en vakdidactiek is er ook in het vak 'Schoolgrammatica'. De stof behelst niet alleen de grammatica, die de student moet verwerven om voldoende inzicht in de Duitse grammatica te krijgen, maar in de module wordt ook besproken, hoe de geleerde stof didactisch kan worden aangeboden. Hierbij komen onderwerpen aan de orde zoals activerende werkvormen, deductief en inductief leren en lesopbouw. Zijdelings wordt o.a. ook aandacht besteed aan presentatietechnieken en bordbeeld.

⁷¹ Om een goed beeld te houden van het spreekvaardigheidsniveau van studenten worden beide onderdelen – kennis van land en volk en spreekvaardigheid – wel gescheiden beoordeeld.

- Bij de vakinhoudelijke les 'Literatuur voor 1945' (jaar 3) worden schrijvers als Goethe en Schiller behandeld. De docent maakt tijdens de les de transfer naar de praktijk en gaat in op de vraag hoe je dit soort materie nu behandelt in de klas. In het auditgesprek geven studenten aan dat er bijvoorbeeld wordt verwezen naar YouTube video's waar diverse "rap-battles" over Goethe vs. Schiller circuleren. Op deze manier sluit je aan op de beleavingswereld van de leerlingen van nu.
- De opleiding laat de studenten de vakdidactische opdrachten zoveel mogelijk uitvoeren in de schoolpraktijk. Samen met het werkveld ontwikkelen de docenten in het vakdidactisch netwerk nieuwe leeropdrachten (zie verderop).

Ad 3) Onderzoeksleerlijn

In het generieke deel van het rapport is vermeld, dat FLOT geen op zichzelf staande losse onderzoekslijn kent. De leerlijn Onderzoek is geïntegreerd in de overige leerlijnen via een reflectiespoor en een ontwerpspoor. Het auditpanel heeft vastgesteld dat de lerarenopleiding Duits binnen de leerlijnen APV⁷² en vakdidactiek, conform het FLOT-beleid, aandacht besteedt aan de ontwikkeling van de verschillende onderzoeksvaardigheden en van een onderzoekende houding bij studenten. In de eerste jaren van de opleiding staat de inhoudelijke kennis van de toekomstige leraar op de voorgrond. De student wordt vertrouwd gemaakt met deelaspecten die bij het onderzoek behoren, zoals vragen stellen en verslaglegging (bijvoorbeeld bij 'Manifestaties' of 'Jeugdliteratuur') en het zelfbeeld van de student als leraar (in gesprekken/discussies met de studenten tijdens de lessen). Circa halverwege de opleiding treedt de methodiek van het onderzoek uitvoeren steeds meer op de voorgrond. Studenten leren hoe ze vraagstellingen kunnen ontdekken, definiëren, operationaliseren, uitvoeren, analyseren, interpreteren en hoe ze op een correcte manier conclusies en aanbevelingen kunnen geven. Ze brengen hun onderzoeksvaardigheden volledig en integraal in praktijk in jaar 3 en 4 bij de onderwijseenheden Begeleiden en Ontwerpen (zie standaard 4). Vanaf studiejaar 2015-2016 heeft de opleiding de onderzoeksvaardigheden explicieter in opdrachten verwerkt.

Een concreet voorbeeld van een opdracht waarin verschillende onderzoeksvaardigheden integraal aan bod komen is een van de portfolio-opdrachten bij vakdidactiek. Die voeren de studenten in periode 1 van leerjaar 2 uit. In deze opdracht onderzoeken studenten de manier waarop in verschillende lesmethoden 'vocabulaireverwerking' aangeboden wordt. Nadat studenten onderzoeksvragen geformuleerd hebben en de methoden geanalyseerd hebben, worden de bevindingen vastgelegd in een verslag. Dit verslag wordt vervolgens gepresenteerd aan vakpubliek.

Verschil voltijd - deeltijd

De programma's van voltijd en deeltijd komen inhoudelijk overeen. Het curriculum wordt in dezelfde modulen en op dezelfde wijze aangeboden. Organisatorisch worden de lessen aan voltijd en deeltijdstudenten soms gecombineerd aangeboden afhankelijk van de groepsgrootte. Er zijn enkele verschillen. Zo is het buitenlandprogramma voor deeltijdstudenten anders van opzet (zie 'Internationale component'). Verder is er – naar aanleiding van de gemeenschappelijk ontwikkelde visie op vakdidactiek – als eerste een aantal gemeenschappelijke modules ontwikkeld voor de deeltijdvariant van de opleidingen Duits, Engels, Frans en Spaans (modulen: 'Woordenschatverwerving', 'Schrijfvaardigheid', 'Taakgestuurd onderwijs' en 'Toetsing'). In de propedeutische fase van de deeltijddopleidingen is vanaf cohort 2012 een generieke module 'Vakdidactiek moderne vreemde talen' opgenomen, die door docenten uit de verschillende MVT-opleidingen gegeven wordt. De daaropvolgende modules bevatten in de deeltijdvariant voor alle MVT-opleidingen dezelfde inhoud. Ten behoeve van de toetsing worden gezamenlijk rubrics opgesteld.

⁷² Algemeen professionele vorming

Didactische uitgangspunten en werkvormen

Tijdens de vorige accreditatie in 2009 werd door het panel aangegeven dat de opleidingen in het alfacluster meer gebruik konden maken van de dubbele bodem, in die zin dat een analyse en bespreking van het eigen onderwijs gebruikt kon worden om de studenten een aantal didactische en onderwijskundige principes te laten ervaren, analyseren en beoordelen. Het panel heeft geconstateerd dat de lerarenopleiding Duits hier passende aandacht voor heeft. Bij elke module is gekozen voor passende werkvormen. De opleiding wil de studenten duidelijk maken dat de variëteit in werkvormen ook gewenst is in het toekomstig functioneren als tweedegraads docent Duits en ze testen in hun lessen ook zelf nieuwe activerende werkvormen uit (en expliciteren deze).

Het auditpanel heeft vastgesteld dat het doeltaal-voertaal-principe (DOVO) stevig is verankerd in de opleiding. Het docententeam spreekt over het algemeen Duits met de studenten, niet alleen tijdens de lessen maar ook buiten de lessen om (in de gang). Studenten bevestigen dit in de auditgesprekken. Zo'n 75% van de lessen worden in het Duits gehouden. Uitzonderingen zijn lessen als grammatica en (een deel van de) vakdidactiek. De opleiding stimuleert de studenten daarnaast om tijdens hun eigen lessen, die ze op de stageschool geven, ook zoveel mogelijk Duits te spreken met hun leerlingen.

Internationale component

Het auditpanel heeft vastgesteld, dat de opleiding reeds een doorlopende leerlijn internationalisering heeft die studenten in voldoende mate de gelegenheid biedt om zich internationaal te oriënteren en om het aan het einde van de opleiding vereiste beheersingsniveau van de Duitse taal te bereiken. Studenten krijgen in diverse vakken kennis aangereikt over land en volk, literatuur, film en muziek en er zijn in de opleidingen diverse momenten waarop ze naar het buitenland gaan en ondergedompeld worden in de taal en cultuur van de DACH⁷³-landen. Een aantal voorbeelden uit de leerlijn internationalisering:

- Manifestaties (jaar 1 en 2): De student bezoekt zelfstandig tien manifestaties met betrekking tot of in het Duitstalig gebied en legt zijn ervaringen vast in een verslag. Manifestaties kunnen onder andere zijn: bezoek aan musea in Duitsland, Oostenrijk of Zwitserland; deelname aan een Duitstalige gastlezing; bezoek aan (Duitstalige) film- of theatervoorstelling m.b.t. een thema uit Duitsland, Oostenrijk of Zwitserland.
- Studiereis (jaar 1 en 2, periode 4): Samen met de voltijdstudenten uit jaar 1 en jaar 2 en soms ook met deeltijdstudenten bezoekt de student gedurende een week één of meer steden in een van de Duitstalige landen. Ook wordt een middelbare school bezocht; studenten hospiteren bij lessen en reflecteren daarna over verschillen en overeenkomsten tussen het Nederlandse onderwijssysteem en het systeem in het respectievelijke Duitstalige land.
- Studieverblijf (15 EC in jaar 3): In de vierde periode van het derde studiejaar verblijven de studenten in Duitsland. Gedurende deze periode volgen zij voor hen relevante cursussen aan universiteiten⁷⁴ en nemen zij deel aan het dagelijkse sociale en culturele leven in Duitsland. Door gedurende een semester te studeren aan een universiteit in Duitstalig buitenland doet de voltijdstudent al het voor hem mogelijke om zijn vaardigheden in de Duitse taal te vergroten en vak-competenties te verwerven voor de adequate, intercultureel verantwoorde toepassing van kennis over land en volk in uiteenlopende communicatie-uitingen.

Deeltijdstudenten volgen voor 6 EC een zomercursus in een Duitstalig land of er wordt een vervangend programma gevolgd waarbij activiteiten in een Duitstalig land worden uitgevoerd. Deeltijdstudenten hebben overigens vaak of een achtergrond als native speaker of om andere redenen een hoog taalniveau.

⁷³ De landen waar Duits als moedertaal gesproken wordt: Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland.

⁷⁴ Er zijn uitwisselingscontacten met de universiteiten van Duisburg-Essen, Dortmund, Münster, Marburg, Kassel, Dresden en met het Herder-Institut van de Universiteit Leipzig.

Het auditpanel vindt het sterk, dat Nederlands- en Duitstalige studenten worden ingezet als elkaars 'peers' tijdens groepsopdrachten en worden gestimuleerd om op te treden als elkaars 'critical friends' bij individuele opdrachten. De 'moedertalers' Duits kunnen hun vrije ruimte gebruiken om niet-moedertalers bijles te geven.

Afstudeerrichtingen

In het generieke deel van dit rapport is gesteld dat FLOT vanaf cohort 2013 voor de voltijdopleidingen de twee afstudeerrichtingen algemeen vormend onderwijs (avo) en beroepsgericht onderwijs (bo) heeft ingevoerd. De opleiding Duits heeft diverse modules waarbij zij studenten laat kennismaken met het vak 'Duits op het mbo'. Zo is er in jaar 3 aandacht voor specifiek mbo-vocabulaire en verwerven studenten kennis van de Duitse taal in een economische, commerciële en beroepscontext. Ook is er aandacht voor telefoneren en onderhandelen. Studiejaar 2015-2016 staat in het teken van verdere verdieping en verbreding van beide afstudeerrichtingen voor het schoolvak Duits.

Het opzetten van vakdidactische netwerken zal vorm krijgen gedurende studiejaar 2015-2016. In zo'n vakdidactisch netwerk bespreken docenten van de opleiding Duits met docenten uit de stagescholen wat binnen de vakdidactiek interessant is. Op basis daarvan geven zij samen leerwerktaken vorm binnen de module van het opleidingsspecifieke programma. Daarnaast delen zij good practices. Bij de opbouw van het vakdidactische netwerk spreekt de opleiding ook haar alumni aan. Zij helpen bijvoorbeeld bij het maken van leerwerktaken voor stages in het mbo.

In- en doorstroom en studeerbaarheid

Voor de toelating tot de opleiding hanteert de opleiding de wettelijke toelatingseisen. Kenmerk van voltijdstudenten is dat ze met een verschillend niveau binnenkomen. Tijdens de instapmodule in de eerste twee periodes van de propedeuse wordt beoogd alle studenten naar het taalvaardigheidsniveau B1+ van het ERK te brengen.

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding zorgt voor een studeerbaar programma. De opleiding heeft naast de FLOT-brede maatregelen de volgende maatregelen genomen om het programma studeerbaar te maken:

- De studieloopbaanbegeleiding gaat uit van sterke sturing in het eerste jaar naar meer zelfsturing in de hogere studiejaren. Iedere student heeft gedurende zijn hele studie een SLB.
- Tijdens reguliere opleidingsvergaderingen, waarbij alle opleiders aanwezig zijn, wordt aandacht besteed aan studenten waarvan de studievoortgang belemmerd dreigt te worden.
- Voltijdstudenten wordt een instapmodule aangeboden. In deze module verwerft de student kennis over de DACH-landen. Van de student wordt verwacht, dat hij zelfstandig op de hoogte blijft van de actualiteit en politieke achtergronden van de DACH-landen. Tevens verwerft hij kennis over studievaardigheden, die hij onder meer bij het maken van dossiers en portfolio's kan aanwenden. Zo wordt hij vaardig in het zoeken van en de omgang met teksten (zowel fictie als non-fictie). Ook wordt hij getraind in het zelfstandig verwerven van nieuwe woordenschat.

De studenten zijn tevreden over het geboden curriculum. Ze ervaren het programma als zinvol en compleet en ze voelen zich vakinhoudelijk goed toegerust. Het programma is studeerbaar, mits je alles goed voorbereidt en bijhoudt. De deeltijdstudenten geven aan dat er soms meer recht gedaan mag worden aan hun werkervaring. Eerder of elders verworven competenties worden niet meegenomen bij de vrijstellingensystematiek⁷⁵. Ook zouden zij het fijn vinden, als er voor hen meer flexibiliteit wordt geboden in het aanbod.

⁷⁵ De opleiding zit hier vast aan vooraf vastgelegde criteria vanuit Fontys, maar probeert de studenten, waar mogelijk, tegemoet te komen. Zie verder het generieke deel van dit rapport waar het panel hier verder op in gaat.

Zo gaf een van de studenten in het auditgesprek aan dat je soms bepaalde vakken niet kunt volgen, omdat er dan tegelijkertijd twee tentamens zijn ingeroosterd. De opleiding heeft aangegeven dat er, voor studenten die geconfronteerd worden met gelijktijdig geroosterde tentamens, de mogelijkheid bestaat om in een speciale 'veelschrijversruimte' alsnog het tweede tentamen te maken. Het auditpanel wil de opleiding adviseren om studenten hier beter over te informeren.

Personeel

De opleiding wordt verzorgd door een betrokken en hoog gekwalificeerd team. Het team bestaat uit tien opleiders en één onderwijsassistent. Elke opleider is gespecialiseerd in een of meerdere leerlijnen, waardoor iedere leerlijn door minimaal één opleider gedekt is. Van de opleiders is 80% master opgeleid of hoger; de overige 20% is bezig met een masteropleiding. Drie opleiders zijn gepromoveerd. Alle lerarenopleiders zijn eerstegraads bevoegd of nog studierend daarvoor. Eén opleider is lid van een van de kenniskringen.

Docenten houden actuele ontwikkelingen bij via contacten met het werkveld en vakgenoten, bijvoorbeeld in hun rol als stagebegeleider. Andere voorbeelden zijn de deelname aan de Vereniging van Lerarenopleiders Duits en de samenwerking met het Goethe Instituut waarbij kennisuitwisseling en toetsing centraal staat. De kennis van en ervaring met het werkveld is voldoende geborgd. Vier opleiders zijn FCD; drie opleiders zijn werkzaam in het voortgezet onderwijs en een aantal opleiders is actief (geweest) als ontwikkelaar van methoden voor het werkveld waarvoor wordt opgeleid.

Door de personele wisselingen heeft de afgelopen twee jaar een verschuiving van taken plaatsgevonden en zijn enkele collega's net gestart als opleider binnen de opleiding. Het streven is om via duurzaam personeelsbeleid continuïteit in de personele bezetting te waarborgen. De personele wisselingen gedurende het studiejaar hebben voor organisatorische uitdagingen gezorgd en soms tot verwarring bij studenten geleid. Mede door een goede samenwerking tussen de opleiders en het goede en open contact met studenten zijn de personele wisselingen goed verlopen.

Uit de notulen van het SDO⁷⁶ blijkt dat studenten over het algemeen erg tevreden zijn over de opleiders. Studenten noemen de inhoudelijke deskundigheid en de (vak)didactische kwaliteiten van de opleiders, de prettige omgang met studenten en oplossingsgerichtheid van de opleiders. Studenten ervaren de meeste opleiders als zeer benaderbaar en sterk studentgericht. Dit wordt bevestigd in de periode-evaluaties en in de auditgesprekken.

Vakspecifieke voorzieningen

De opleiding Duits is gehuisvest in vleugel B2, maar gebruikt lokalen in het gehele Mollergebouw. Op bepaalde piekmomenten is er een tekort aan geschikte lokalen. De opleiding speelt bij de organisatie van het onderwijs zoveel mogelijk in op de mogelijkheden die de beschikbare lokalen bieden. Vleugel B2 wordt in de zomer van 2016 verbouwd. Bij de verbouwing worden extra werkplekken voor studenten gecreëerd en worden onderwijsruimten heringericht. Zie ook het generieke rapport voor de beschrijving van de generieke voorzieningen.

De opleidingen voor MVT beschikken over twee digitale talenlabs met faciliteiten voor het opnemen van stemmen en het nabootsen van langeafstandsgesprekken en voor het afspelen en/of projecteren van alle gangbare formats. De opleiding houdt de vakspecifieke collectie in de mediatheek actueel. Alle verplichte en aanbevolen boeken zijn in de mediatheek aanwezig evenals de meest actuele leergangen voor Duits. Ook is er een collectie vakspecifieke vakbladen. Een voorbeeld hiervan is het vakblad 'Fremdsprache Deutsch'.

⁷⁶ Student-Docent Overleg; in dit meer informele overleg worden onderwijsevaluaties besproken en mogelijke conclusies en verbeterplannen aan het opleidingsteam voorgelegd.

Weging en Oordeel

Het auditpanel is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleiding Duits van FLOT een sterk praktijkgerichte opleiding is die verzorgd wordt door een betrokken en hoog gekwalificeerd team van docenten. FLOT zorgt er via formele en informele professionalisering voor dat de opleiding haar eigen ambities ook daadwerkelijk kan realiseren. De studenten zijn over het algemeen tevreden over de inhoudelijke en didactische kwaliteit van hun docenten.

Het auditpanel vindt de opzet en de inhoud van het vakspecifieke programma Duits goed. De opleiding biedt aan de hand van de vijf leerlijnen de studenten voldoende mogelijkheden hun competenties, (vakspecifieke) kennis en (vakspecifieke) vaardigheden op een steeds hoger niveau te ontwikkelen. In het generieke deel van dit rapport is aangegeven, dat de opleiding een doorwrocht generiek programma biedt waarin de vijf pijlers voor goed leraarschap als onderlegger duidelijk zijn terug te zien. De vernieuwingen in de APV-leerlijn en het Werkplekleren, de nieuwe leerwerktaken en de opdrachten tot het ontwikkelen van beroepsproducten, zorgen ervoor dat er veel meer samenhang is gekomen tussen de verschillende leerlijnen, tussen theorie en praktijk en tussen het generieke en het vakspecifieke deel van de opleiding. Studenten zijn tevreden over de nieuwe APV-lijn en de verbinding met het werkplekleren/de stage.

Via de vakinhoudelijke leerlijn en de vakdidactische leerlijn ontwikkelen de studenten ook de kennis en vaardigheden die zij nodig hebben om in de scholen het schoolvak Duits te kunnen geven. Het auditpanel is van oordeel dat de opleiding zinvolle aanpassingen heeft gedaan in het curriculum (grotere modules met meer credits; meer nadruk op communicatief taalonderwijs; integratie van kennis en vaardigheden; inzetten van actueel authentiek materiaal etc.). Het DOVO-principe wordt gehanteerd, veelal ook in de stagescholen. Het ontwikkelen van een kritisch-reflectieve en onderzoekende houding komt voldoende aan bod. Het buitenlandverblijf is stevig ingebed in het curriculum en levert een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van het taalbeheersingsniveau en aan sociaal-cultureel inzicht en kennis. De opleiding is al gevorderd met de concrete uitwerking van de twee afstudeerrichtingen. De studenten zijn te spreken over het onderwijsprogramma, dat als zinvol en compleet wordt ervaren en ze zijn positief over de vakinhoudelijke kwaliteit van de docenten.

Sterk element is, zo staat in het generieke deel van dit rapport, het echt *samen* opleiden binnen de vier academische opleidingsscholen waar FLOT deel van uitmaakt en de nauwe samenwerking van de opleiding met het veld. Een ander sterk element is de nauwe betrokkenheid van de lectoraten bij kennisinnovatie, curriculumontwikkeling en professionalisering van lerarenopleiders van FLOT.

De opleidingen bewaken de kwaliteit van de instroom o.a. via het houden van een studiekeuzecheck voor voltijdstudenten en een intake-traject voor deeltijdstudenten. Ruimte voor verbetering is er in de huisvesting. Renovatie staat gepland voor zomer 2016.

Aandachtspunten voor de opleiding zijn de grotere samenhang tussen delen van het curriculum en het centraler stellen van de praktijk in het curriculum, maar gelet op de vele hierboven genoemde sterke elementen in het programma en het betrokken en deskundige personeel, komt het auditpanel tot het oordeel 'goed' voor deze standaard.

23.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing

Toelichting NVAO: De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk. De examencommissie van de opleiding borgt de kwaliteit van de tentaminering en examinering.

Bevindingen

Zie voor de generieke bevindingen met betrekking tot het toetsen en beoordelen, het generieke rapport.

De opleiding heeft het toetsbeleid van FLOT geëxpliciteerd in het toetsplan van de opleiding Duits. Uit het CLOTS-schema van de opleiding blijkt dat de toetsing de vakinhoudelijke en vakdidactische kennisbasis volledig dekt. De opleiding gebruikt een mix van toetsvormen. De meeste vakdidactische opdrachten worden afgerond met een dossieropdracht. Deze opdracht bestaat uit het maken van lessen, lesonderdelen of lesmateriaal of uit het ontwerpen van toetsen. Bij vakinhoudelijke modules worden studenten veelal getoetst door middel van schriftelijke tentamens. Ook portfolio's en presentaties zijn onderdeel van de toetsing van een vak. Met de invoering van het nieuwe curriculum is het aantal toetsmomenten afgenomen.

De opleiding experimenteert met het inzetten van ICT-middelen bij toetsing en beoordeling. Bij standaard 2 werd hier reeds aan gerefereerd. Twee opleiders, respectievelijk van de lerarenopleiding Spaans en Duits, hebben in het kader van de kenniskring 'Moderne Vreemtalendidactiek in een veranderende leeromgeving' de digitale feedbacktool Kungfu Writing ingezet tijdens hun cursus schrijfvaardigheid. Het schrijven en nakijken van opdrachten is arbeidsintensief voor docenten. Kungfu Writing is een online feedbacktool voor schrijfopdrachten van studenten van een moderne vreemde taal. Docenten kunnen zelf een aantal foutencategorieën beschrijven op basis waarvan de feedback wordt verstrekt. Deze foutencategorieën kunnen worden gelinkt aan grammaticale uitleg op een bestaande website of een door de docent ingerichte online omgeving of voorzien worden van zelf geschreven uitleg. Het resultaat is dat de tijd voor de administratie is afgenomen; de correctie zelf neemt niet minder tijd in beslag. De winst ligt echter in de kwaliteit en het effect van de gegeven feedback. Doordat studenten feedback gepaard met uitleg krijgen, neemt het aantal vragen in het college af en kan hier tijd worden besteed om bijvoorbeeld dieper op de stof in te gaan.

Ook is de mogelijkheid verkend om tentamens Schrijfvaardigheid digitaal af te nemen. Dit initiatief heeft geleid tot experimenten met digitale hulpmiddelen bij tentaminering, zoals het gebruik van een digitaal woordenboek bij schriftelijke toetsen.

De opleiding zorgt op diverse manieren voor dat ze op een valide en betrouwbare wijze toetst. Een paar voorbeelden:

- Voor de constructie van schriftelijke toetsen wordt gebruik gemaakt van de gereviseerde taxonomie van Bloom.
- Na constructie van een vakspecifieke toets wordt de toets voorgelegd aan een collega. Dit gebeurt door een collega met inhoudelijke expertise van de module.
- Mondelinge toetsen worden altijd door twee collega's beoordeeld.
- Bij de schriftelijke tentamens wordt gebruik gemaakt van een antwoordmodel. Bij de overige toetsen zoals dossier, portfolio en presentatie wordt gebruik gemaakt van een rubric.
- Er wordt met grote regelmaat voor de afname en beoordeling van vakspecifieke toetsen met een collega overlegd. Dit gebeurt bij voorkeur door een opleider die modules verzorgt binnen dezelfde leerlijn.

- Beoordelaars van het actieonderzoek nemen deel aan de opleidingsoverstijgende intervisiebijeenkomsten. Om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid verder te vergroten is de opleiding voornemens intervisie tussen beoordelaars van actieonderzoek binnen de opleiding op te starten.

De opleiding werkt aan het expliciteren van de kritisch-reflectieve en onderzoekende houding in de rubrics voor de dossiertoetsen en de toetsen van de portfolio's. Het panel vindt dit een goede ontwikkeling.

Evaluatie van de toetsen

De toetscommissie alfa screent volgens plan elke periode twee toetsen en geeft feedback aan de opleider. Daarnaast geven studenten tijdens het SDO feedback op het onderwijs en de bijbehorende toetsing. Opmerkingen vanuit het SDO over toetsing worden teruggekoppeld in het vakgroepoverleg. Het vakgroepoverleg besluit of bijstelling wenselijk is.

Tevredenheid studenten

Studenten zijn tevreden over de toetsing. Ze vinden dat ze goed voorbereid worden op de toetsen. Bij alle onderwijseenheden die met een tentamen afgesloten worden is een proeftoets of een set toetsvragen deel beschikbaar. Deze proeftoets of proefvragen worden met de studenten besproken, of de antwoorden worden op de portal gezet. Studenten weten verder waar ze op beoordeeld worden. Informatie over toetsing staat in de studiegids, de modulewijzers en de Onderwijs- en Examenregeling.

Landelijke kennisbasistoets (LKT)

Sinds cohort 2012 nemen alle studenten Duits voltijd en deeltijd verplicht deel aan de landelijke kennisbasistoets. In deze toets wordt grammatica en kennis van land en volk getoetst. In studiejaar 2014 is de toets voor het eerst afgenomen. Het slagingspercentage is ongeveer 50%. De opleiding wijdt één college aan de LKT. Het panel heeft opgemerkt dat sommige studenten in het auditgesprek niet precies wisten wat de kennisbasis was en wil de opleiding meegeven om studenten hier meer op te wijzen.

De student dient, zoals aangegeven, aan het einde van de opleiding niveau C1 (CEFR/ERK) te hebben voor alle vier de taalvaardigheden. Studenten nemen, als onderdeel van de landelijke kennistoets, deel aan het internationaal gevalideerde examen Goethe –Zertifikat C1. De examinering valt onder toezicht van het Goethe Instituut, waar de toetsen door de *Association of Language Testers in Europe* (ALTE) internationaal gewaarborgd worden. De toetsen worden in een zgn. examencoöperatie afgenomen door intern en extern gecertificeerde examinatoren. De opleiding Duits borgt hiermee de eis dat de leraar Duits met betrekking tot het Europees Referentiekader op taalvaardigheidsniveau C1 zit.

Oordeel panel over toetsen Duits

Het auditpanel heeft tijdens de audit een selectie van toetsen op het terrein van Duits bestudeerd en acht deze in orde. Er is voldoende variatie in de toetsen en er sprake van voldoende en toenemende complexiteit. Veel toetsen zijn praktijkgericht, onder meer door het gebruik van toepassingsgerichte vragen. De bestudeerde toetsen sluiten goed aan op de geformuleerde doelstellingen en het verzorgde onderwijs, zijn van een goed niveau. Beoordeling en becijfering van de toetsen zijn in orde; er wordt beoordeeld volgens heldere criteria.

Weging en Oordeel

Het auditpanel is van oordeel, dat de tweedegraads lerarenopleiding Duits op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier toetst en beoordeelt. Via het CLOTS-schema wordt de relatie tussen eindkwalificaties en de wijze van toetsing duidelijk (tijdens welke opleidingsfase en op welke wijze toetst de opleiding de verschillende eindkwalificaties). De door de opleiding gehanteerde procedure rond toetsontwikkeling is duidelijk, evenals de wijze van toetsafname en toetsevaluatie.

De opleiding past het vier-ogen principe structureel toe bij het ontwikkelen van de toetsen, evenals bij de beoordeling van mondelinge toetsen. De studenten zijn tevreden over de toetsing. Er is een duidelijk, goed geordend toetsplan en de waargenomen beoordelingen lijken correct.

In het generieke deel van dit rapport is ingegaan op de rol van de examen- en toetscommissie. De examencommissie met haar beleidskamer en uitvoerende kamers vervult een stevige rol in de borging van het toetsen en beoordelen. Het is een sterk punt dat FLOT de clusters bewust heeft gemixt. De samenstelling van de beleidskamer is eveneens sterk. De toetscommissie van het cluster alfa en de toetscommissie van het generieke deel spelen een actieve rol in de controle op de kwaliteit van toetsing binnen de opleiding. Docenten nemen deel aan intervisietrajecten, kalibreersessies, professionaliserings- en certificeringstrajecten voor toetsing. Ook de opleiders/begeleiders van de academische opleidingsscholen nemen deel aan thema en/of intervisiebijeenkomsten. Dat is goed. Het auditteam is positief over de rol die het lectoraat 'Kwaliteit toetsen en beoordelen' binnen FLOT vervult. Dit alles maakt dat het toetssysteem van FLOT in generieke zin staat als een huis.

Het auditpanel komt op grond van bovenstaande bevindingen tot een oordeel 'goed' voor deze standaard.

23.4. Gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de resultaten van tussentijdse en afsluitende toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of vervolgopleiding functioneren

Reeds in het algemeen deel van dit rapport meldde het auditpanel dat het gerealiseerde niveau inderdaad blijkt uit de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk functioneren. Deze bevinding is onverkort van toepassing op de opleiding Duits. Het werkveld (OD en SPD) geeft in de eindevaluatie, die is afgenomen onder werkveldbegeleiders van vierdejaarsstudenten, aan dat studenten tijdens hun afrondende stage de competenties beheersen en zeer goed in staat zijn als zelfstandig beroepsbeoefenaar te functioneren.

Afstuderen

Zoals in het generieke deel van dit rapport is beschreven, bestaat het afstuderen uit 30 EC en bevat het de volgende twee componenten (voltijd tot en met cohort 2012 en deeltijd):

1. afstudeerstage (20 EC) waarin de student aantoont dat hij de verantwoordelijkheid over een groep leerlingen kan dragen en beroepsgerichte handelingen kan uitvoeren. De beoordeling geschiedt via een portfolio-assessment en een eindgesprek;
2. afstudeeronderzoek (10 EC) waarin de student zijn eigen vakdidactisch handelen onderzoekt en vanuit een kritisch-reflectieve houding verbeteracties uitvoert. De student levert: 1) onderzoeksopzet en 2) onderzoeksverslag.

Zowel voor de afrondende stage als het afstudeeronderzoek worden de FLOT-brede beoordelingscriteria en procedure gehanteerd. Naast deze generieke onderdelen nemen de studenten deel aan de landelijke kennisbasistoets (zie standaard 3).

Voor studenten vanaf cohort 2013 wordt de opleiding afgesloten met de onderwijseenheden Begeleiden (module in jaar 4; 15 EC) en Ontwerpen (module 'Ontwerpen van Onderwijs' in jaar 3; 14 EC) (zie ook het generieke deel van dit rapport). In deze modules staat een grote vakdidactische ontwerpstaak centraal waarbij studenten vanuit adviezen van experts moeten werken om een praktisch probleem op te lossen. Studenten moeten vooral ook controleren of hun oplossing voor het probleem, het probleem ook daadwerkelijk heeft verholpen.

Eigen oordeel van het auditpanel over het gerealiseerde niveau

Het kern- en vakpanel heeft in totaal van vier studenten van de opleiding Duits eindwerken bestudeerd uit 2013-2014 en 2014-2015. Deze eindwerken betroffen de verslagen van het vakdidactisch onderzoeken en de portfolio's op basis waarvan de studenten hun portfolioassessment en eindgesprek hadden. Het auditpanel is van oordeel, dat de studenten Duits in deze eindwerken aantonen dat zij beschikken over het niveau dat van een startbekwaam tweedegraads leraar Duits mag worden verwacht.

In de onderzoeksverslagen hebben de studenten aangetoond dat zij op basis van een verlegenheidsvraag/probleemstelling uit hun eigen praktijk in de stageschool een onderzoeksvraag geformuleerd, die zij met behulp van verschillende methoden nader onderzocht. Op basis daarvan hebben zij een beroepsproduct of advies ontwikkeld, dat zij weer hebben uitgetest in de praktijk. Eén van de werkstukken was echt goed: de student had goed researchwerk verricht en liet een goede analyse en discussie zien. De theorie was op een goede manier naar de praktijk vertaald en de reflectie over het uitgevoerde onderzoek was diepgaand.

Over het algemeen zit er niettemin ruimte voor verbetering in de werkstukken waar het gaat om o.a. de onderbouwing van de gekozen stappen in het onderzoek (diepgang en reflectie; kritische analyse); de keuze en onderbouwing van de gebruikte literatuur en het met elkaar in verband brengen van literatuur en onderzoeksresultaten (om zo tot zinvolle conclusies en aanbevelingen te komen).

De stageportfolio's met bewijsmaterialen voor de verschillende competenties op basis waarvan de studenten hun portfolio-assessment en eindgesprek hadden, zagen er over het algemeen gestructureerd uit en bevatten een variëteit aan bewijsstukken. De leerpunten die studenten aangeven, komen overeen met de bewijsstukken in het portfolio. Studenten kunnen goed aangeven wat hun sterke en minder sterke punten zijn. De competentie-beschrijving had in een enkel geval wat kritischer en diepgaander kunnen zijn. Uit de portfolio's en uit de beoordelingen van de eindstages blijkt dat de studenten voldoende tot goed (kunnen) functioneren in de beroepspraktijk.

De beoordeling door de assessoren is naar mening van het auditpanel voldoende kritisch geweest. Het panel had bij een enkel werkstuk een halve punt meer of minder gegeven, maar was het over het algemeen eens met de oordelen die gegeven waren door de opleiding. Het panel heeft alle afstudeerdossiers als voldoende tot goed beoordeeld.

Het gebruik van de doeltaal in het kader van het afstudeeronderzoek blijkt een spanningsveld. Op dit ogenblik leveren de meeste studenten hun onderzoek in het Nederlands aan. Het panel wil de opleiding adviseren om na te gaan in hoeverre studenten (delen) van het afstudeeronderzoek in de doeltaal kunnen schrijven (bv. samenvatting; abstract) of (nog meer) bronnen in de doeltaal in het literatuuronderzoek kunnen betrekken.

Weging en Oordeel

Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld onderschrijven dat het niveau van de afgestudeerden aansluit op het niveau waarop zij geacht worden in de beroepspraktijk te functioneren.

Het auditpanel heeft een aantal verbeterpunten gesignaleerd, maar is van oordeel dat de studenten in hun eindwerken hebben aangetoond dat zij op het vereiste bachelorniveau beschikken over de competenties van een startbekwaam tweedegraads leraar Duits.

Het auditpanel beoordeelde alle onderzoeksverslagen met minimaal een voldoende, maar ziet nog ruimte voor verbetering in het kritisch reflecteren van de studenten op hun onderzoek en hun eigen handelen; bij voorkeur met gebruikmaking van bronnen en theorie.

Het auditpanel komt op grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoende' voor deze standaard.

24. ALGEMEEN EINDOORDEEL DUTS

De betrokken en goed gekwalificeerde docenten van de tweedegraads lerarenopleiding Duits van FLOT zorgen ervoor dat het afnemende werkveld kan beschikken over startbekwame tweedegraads leraren Duits voor de scholen in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Het sterk praktijkgerichte curriculum met de vijf leerlijnen waarin de vijf pijlers voor goed leraarschap duidelijk zijn terug te vinden, zijn hierbij belangrijke elementen.

- Het auditteam beoordeelt standaard 1 met betrekking tot de doelstellingen en eigen profilering voor de tweedegraads lerarenopleiding Duits met een 'goed'.
- Het auditteam beoordeelt standaard 2 met betrekking tot het generieke en vakspecifieke programma, het personeel en de voorzieningen ook met een 'goed'.
- Het auditteam beoordeelt ook standaard 3 met betrekking tot het toetsen en beoordelen met een 'goed'.
- Het auditteam beoordeelt standaard 4 met betrekking tot het gerealiseerde niveau met een 'voldoende'.

Omdat het auditteam het gerealiseerde niveau met een 'voldoende' beoordeelde, komt het op grond van de beslisregels van de NVAO tot het eindoordeel 'voldoende' voor de tweedegraads lerarenopleiding Duits van FLOT.

25. AANBEVELINGEN DUIJS

In het bovenstaande vakrapport en het generieke deel van dit rapport zijn reeds aanbevelingen gedaan. Het auditpanel wil voor de tweedegraads lerarenopleiding Duits de volgende aanbevelingen eruit lichten.

- Niet alle studenten wisten precies wat de kennisbasis was. De opleiding kan de kennisbasis een prominentere plek geven in het programma – bijvoorbeeld door deze meer te verweven in de modules – en er studenten meer op wijzen.
- De intentie om (delen) van het afstudeeronderzoek in de doeltaal te laten schrijven (bv. samenvatting; abstract) of (nog meer) bronnen in de doeltaal in het literatuuronderzoek te betrekken dient nagegaan te worden. Een andere overweging is om ook vakinhoud in jaar 4 aan te bieden, bijvoorbeeld door studenten een “eindwerkstuk” in het Duits op C1-niveau te laten schrijven. Op deze manier heeft de opleiding een extra waarborg dat de schrijfvaardigheid om het vereiste niveau wordt afgesloten.
- Tot slot: het auditpanel heeft geconstateerd dat er steeds meer over de vakgroepen heen wordt samengewerkt. Het formuleren van een gezamenlijke visie op vakdidactiek voor de moderne vreemde talen is hier een mooi voorbeeld van. Het panel juicht deze ontwikkeling toe en wil alle opleidingen meegeven om hier vooral mee door te gaan. Het panel denkt dat de vakgroepen nog meer van elkaars expertise kunnen profiteren.

26. SCORETABEL DUIITS

Scoretabel paneloordelen Fontys Lerarenopleiding Tilburg – Fontys Hogescholen hbo-bacheloropleiding leraar vo 2^e graad Duits voltijd/ deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties	G
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	G
Standaard 3. Toetsing	G
Standaard 4. Gerealiseerde eindkwalificaties	V
Algemeen eindoordeel	V

BIJLAGE I Programma, werkwijze en beslisregels

Programma visitatie bachelorlerarenopleidingen FLOT 30 november 2015 t/m 3 december 2015

Samenstelling panel

Audit kernteam:

R. van der Herberg, voorzitter
H. Claessen
E. Ploeger
T. Jansen, student 1
R. Versluis, secretaris

Tweede secretarissen:

D. de Koning
G. Broers

Vakspecifiek panel:

F. Coenders
M. van Os
G. Hoevers
R. van der Vaart
A. van de Kerkhof
P. Vermeer
R. de Graaff
P. Drijvers
E. de Hullu
M. Simons
E. Lehrner
J. Bolding

Referent:

Jeannette Geldens

Student 2:

N. Verbraak

Dag 1: maandag 30 november 2015

Generiek

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
08.30 – 08.45	B108	Ontvangst Y. Visser A. de Ruiter J. Struik T. van Ginneken M. Kromodimedjo C. Caljé	R. van der Herberg (vz) H. Claessen E. Ploeger J. Geldens T. Jansen R. Versluis	
08.45 – 09.45	B108	Intern overleg auditteam	R. van der Herberg (vz) H. Claessen E. Ploeger J. Geldens T. Jansen R. Versluis	
09.45 – 10.00	D104 (Bistro)	Presentatie directeur - Y. Visser – directeur - A. de Ruiter – adjunct-directeur Algemene zaken - J. Struik – adjunct-directeur Onderwijszaken - Q. Kools – lector Professionalisering van leraren en lerarenopleiders - J. Hoek – teamleider Alfacluster - J. Melenhorst – teamleider Alfacluster - J. van Oudheusden – teamleider Gammacluster - C. van Cromvoirt – teamleider Gammacluster - M. Bittner – teamleider Gammacluster - P. van der Linden – teamleider Bèta ⁺ cluster - H. Schollen – teamleider Bèta ⁺ cluster - Docenten - Studenten	R. van der Herberg (vz) H. Claessen E. Ploeger J. Geldens T. Jansen R. Versluis	

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
10.00 – 11.30	D113 B204	Rondleiding nieuwbouw 10.00 – 10.10 Rondleiding Bedrijfsbureau 10.10-10.30 Rondleiding alfacluster en demonstratie studenten - Y. Visser – directeur - A. de Ruiter – adjunct-directeur Algemene zaken - J. Struik – adjunct-directeur Onderwijszaken - J. Hoek – teamleider Alfacluster - J. Melenhorst – teamleider Alfacluster 10.35- 10.55 Rondleiding gammacluster en demonstratie studenten - Y. Visser – directeur - A. de Ruiter – adjunct-directeur Algemene zaken - J. Struik – adjunct-directeur Onderwijszaken - J. van Oudheusden – teamleider Gammacluster - C. van Cromvoirt – teamleider Gammacluster - M. Bittner – teamleider Gammacluster - T. Bèneker – lector Vakdidactiek van de gammavakken 11.00- 11.20 Rondleiding beta ⁺ cluster en demonstratie studenten - Y. Visser – directeur - A. de Ruiter – adjunct-directeur Algemene zaken - J. Struik – adjunct-directeur Onderwijszaken - P. van der Linden – teamleider Bèta⁺cluster - H. Schollen – teamleider Bèta⁺cluster	H. Claessen J. Geldens T. Jansen R. Versluis	
10.30 – 11.15	B108	Open spreekuur	R. van der Herberg E. Ploeger	

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
11.30 – 12.30	B108	Management - Y. Visser – directeur - A. de Ruiter – adjunct-directeur Algemene zaken - J. Struik – adjunct-directeur Onderwijszaken - Q. Kools – lector Professionalisering van leraren en lerarenopleiders - P. van der Linden – teamleider Bèta⁺cluster, toetsing, OER - H. Schollen – teamleider Bèta⁺cluster, werkveld, kopopleiding - J. Hoek – teamleider Alfacluster, APV, internationalisering - J. van Oudheusden – teamleider Gammacluster, flexibilisering deeltijd, onderzoek	R. van der Herberg (vz) H. Claessen E. Ploeger J. Geldens T. Jansen R. Versluis	▪ eigenheid / inkleuring opleidingen/ ambities /voorloper zijn ▪ universitaire versus hbo eerstegraads ▪ blended learning, kopopleidingen, ▪ flexibele routes: zij-instroom mbo, opleiding voor tweede vak, excellentie routes voor vwo'ers ▪ implementatie afstudeerrichtingen 'algemeen vormende onderwijs' en 'beroepsgericht onderwijs' (focuspunt) ▪ pedagogisch didactisch getuigschrift (PDG) en educatieve minor ▪ tekortvakken ▪ relatie beroepenveld ▪ internationale dimensie ▪ onderzoeksdimensie ▪ borging hbo-niveau ▪ borging kwaliteit instroom (focuspunt) ▪ borging kwaliteit docenten/de vakdidacticus (focuspunt)
12.30 – 13.15	B108	Lunch	Auditpanel	
13.15 – 14.15	B108	Examencommissie - W. Velema – voorzitter Beleidskamer, toetscommissies, PDG en minor - S. Donckers – secretaris Beleidskamer - W. den Teuling – opleidingsonafhankelijk lid Beleidskamer, PDG en minor - P. Hurkxkens – voorzitter Uitvoerende kamer 1, Werkplekieren, eindniveau, organisatie - A. Brand – voorzitter Uitvoerende kamer 2 - A. Paijmans – voorzitter Uitvoerende kamer 3, Werkplekieren, landelijke kennistoetsen, eindniveau - C. Kocken-van Acht – extern lid Beleidskamer	R. van der Herberg (vz) H. Claessen E. Ploeger J. Geldens T. Jansen R. Versluis	▪ Bevoegdheden en taken examencommissie (en toetscommissie?) ▪ rol in de interne kwaliteitszorg toetsing en beoordeling ▪ feitelijk uitvoering ▪ implementatie/afname landelijke kennistoetsen ▪ borging gerealiseerd niveau ▪ borging PDG en Educatieve minor

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
14.15 – 15.15	B108	Docenten APV/stage/onderzoek - M. Gootzen – docent APV, coördinator APV Bèta ⁺ , onderzoeksbegeleider - J. Stappers – docent APV, coördinator APV Alfa, FCD - M. van Schaik, afstudeerrichtingen - S. Vijlbrief – docent APV, coördinator APV Gamma - A. Lievaart – coördinator Werkplekieren, coördinator Zeeuwse AOS, FCD - H. de Laat – onderwijskundig beleidsmedewerker - B. Koster – lector Werkplekieren, onderzoek - A. Meinen – coördinator APV AOS	R. van der Herberg (vz) H. Claessen E. Ploeger J. Geldens T. Jansen R. Versluis	- inhoud en vormgeving generiek programma / beroepscursussen/ generieke kennisbasis - eigen inkleuring programma - keuze werkvormen - onderzoek(slijn), lectoraat/academieteams - werkplekieren/samen opleiden - internationale component - implementatie afstudeerrichtingen 'algemeen vormende onderwijs' en 'beroepsgericht onderwijs' (focuspunt) - beoordelen en toetsen / generieke kennistoetsen - borging niveau - kwaliteit/aansluiting instromers (focuspunt) - relatie docenten beroepenveld - eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie vakgenoten)
15.15 – 15.30	B108	Pauze		

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
15.30 – 16.30	B108	Studenten APV/stage/onderzoek - Isabelle Bosmans, Geschiedenis - VT jaar 3 , lid GOC - Mitchell van Roij, Maatschappijleer - VT jaar 3, lid GOC - Ramon Verbakel, Nederlands – VT jaar 3, lid GOC - Orphean van Gelder, Engels – VT jaar 2/3, lid GOC, lid SDO - Lisa van Sluis, Wiskunde – DT jaar 4 (heeft vt APV gehad, is net overgestapt naar dt, spreekt over vt) - Lars Vennemann, Natuurkunde - VT jaar 2 - Sanne Smeets, Natuurkunde – VT jaar 1 - Koen van der Lee, Wiskunde – VT jaar 2 - Cees de Jong, Maatschappijleer, DT jaar 1 <i>reserve:</i> - Irene Heijblom - VT jaar 3 - Danique van der Linden, Nederlands – VT jaar 3 lid GOC	R. van der Herberg (vz) H. Claessen E. Ploeger J. Geldens T. Jansen R. Versluis	▪ kwaliteit en relevantie programma ▪ studeerbaarheid/ voltijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding/flexibele routes ▪ aansluiting ▪ toetsen en beoordelen ▪ kwaliteit docenten ▪ opleidingsspecifieke voorzieningen ▪ eigen producten
16.30 – 17.30	B108	Vertegenwoordigers van het werkveld - S. Heunks – Opleidingsdocent Stedelijk College Eindhoven - W. Westenberg – Directeur Zeeuwse Academische Opleidingsschool - A. Poulisse – rector 2College - I. Schoonaard – Opleidingsdocent Koning Willem I College - L. van Genugten – voorzitter CvB Jan van Brabant College - M. Broodbakker – rector OMO Scholengroep Tongerlo - A. de Jongh – Opleidingsdocent Vakcollege Tilburg	H. Claessen J. Geldens R. Versluis	contacten met opleiding over onder andere: ▪ actuele ontwikkelingen en doorvertaling naar programma ▪ andere wensen vanuit het werkveld ▪ eigen inkleuring opleiding ▪ werkplekleren/samen opleiden + begeleiding en beoordeling ▪ onderzoekscomponent ▪ niveau

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
16.45 – 17.30	B108	Alumni Alfa: - Annemieke Roffel- Engels en Frans DT, nu master - Tessa van Stipdonk - Nederlands VT cohort '09, nu master - Rob Nijhuis - Frans VT cohort '07, master behaald Bèta+: - Bart Stoop - Biologie VT, nu derdejaars master - Joyce Singewald – Wiskunde VT - Moniek van der Velden – Natuurkunde DT, nu master. Gamma: - Milou Goossens – Maatschappijleer VT '09 (master '15) - Abid Ehahoui – Aardrijkskunde VT cohort '09 - Cas Egelie - Godsdienst DT cohort '11	R. van der Herberg E. Ploeger T. Jansen	o.a. kwaliteit en relevantie van de opleiding (programma, docenten) - functioneren in de praktijk of vervolgopleiding
17.30 – 18.00	B108	Intern overleg	Auditpanel	

Dag 2: Dinsdag 1 december 2015**AOS-Midden Brabant****NA/SK/TE – AE/BE**

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
07.45 – 08.00	B108	Ontvangst T. van Ginneken M. Kromodimedjo C. Caljé	R. van der Herberg (vz) H. Claessen J. Geldens R. Versluis	
08.00 – 08.30	B108	Intern overleg	Auditpanel	
08.30 – 09.30	B108	Stuurgroep AOS- MB - D. Hoekstra – rector Odulphuslyceum Tilburg, penvoerder AOS MB en AOST - T. Oudejans – rector Theresialyceum Tilburg, AOST - M. Michels – rector De Nieuwste School Tilburg, AOST - E. de Gier – rector Bossche Vakschool en Van Maerlant Den Bosch, AOS DB - M. van IJzendoorn – rector Rodenborchcollege Rosmalen, Penvoerder AOS DB - A. Vermeer – Universitaire Lerarenopleiding Tilburg - L. Spaan – Rector Jacob Roelandlyceum en Baanderherencollege Boxtel, AOS DB - J. Struik – adjunct-directeur Onderwijszaken FLOT, stuurgroep AOST - T. Prinsen – coördinator Academische Opleidingsschool Midden-Brabant, AOST en AOS DB	R. van der Herberg (vz) H. Claessen J. Geldens R. Versluis	
09.30 – 09.45	B108	Pauze		

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
09.45 – 10.30	B108	Docenten AOS-MB (groep 1) - M. Vermeer – Cobbenhagenmavo, lid kernteam, verzorgt OiDS op ULT - A. Meinen – lid kernteam, verzorgt OiDS op ULT - M. van Dinther – Theresialyceum, opleidingsdocent - H. van Schoonenveld – 2College Ruiven, opleidingsdocent - Y. Herrings – Rodenborchcollege, opleidingsdocent - A. Jovanovic – Jeroen Boschcollege, opleidingsdocent - A. Goijaarts – Fontys Lerarenopleiding Tilburg, lid kernteam, FCD - M. van Amelsvoort – Tilburg University, instituutsopleider, docent algemene didactiek ULT	R. van der Herberg (vz) H. Claessen J. Geldens R. Versluis	
10.30 – 11.15	B108	Docenten AOS-MB (groep 2) - R. van Gastel – SPD eerstegraads ULT, Maatschappijleer, Theresialyceum - G-J. Goossens – SPD tto/BEES 3^e jaars, Biologie, 2College Cobbenhagen - M. Melkert – SPD, Engels, De Nieuwste School - R. Willems – SPD, Geschiedenis, Odulphuslyceum - L. van Hoorn – SPD, Nederlands, Mill Hill college - R. op 't Hoog – SPD/docentonderzoeker, Engels, Jeroen Boschcollege - A. van Peursem – SPD, Wiskunde, Rodenborchcollege - P. van Kessel – SPD/docentonderzoeker, Maatschappijleer, Bossche Vakschool	R. van der Herberg (vz) H. Claessen J. Geldens R. Versluis	
11.15 – 11.30	B107	Pauze		

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
11.30 – 12.30	B108	Studenten AOS-MB - Verena van Doorn – Biologie 2^e jaars (FLOT), Jacob Roelandlyceum - Juliette van Tuel – Nederlands 3^e jaars (FLOT), Jeroen Boschcollege - Dore Blaauwbroek – Nederlands 3^e jaars (FLOT), Odulphuslyceum - Teun van Zundert – Nederlands lio (FLOT), Ruiven - Lars Kemper – Geschiedenis 3^e jaars (FLOT), Theresialyceum - Alina Mogutchikh – M&O (ULT), Cobbenhagenlyceum - Anne van de Ven – Wiskunde 3^e jaars (FLOT), Rodenborchcollege - Dženana Camić – Engels lio (FLOT), De Nieuwste School - Kiki Sparidaens – Duits 2^e jaars (FLOT), Cobbenhagenmavo - Daan Faassen – Maatschappijleer (ULT), Theresialyceum	Auditpanel	
12.30 – 13.15	B108	Lunch + intern overleg	Auditpanel	
13.15 – 13.45	B108	Terugkoppeling AOS-MB	Auditpanel	
13.45 – 14.15	B109	Intern overleg NA/SK/TE	H. Claessen (vz) T. Jansen R. Versluis F. Coenders M. van Os	
13.45 – 14.15	B108	Intern overleg AE/BE/ML	R. van der Herberg (vz) E. Ploeger N. Verbraak G. Broers G. Hoevers R. van der Vaart	

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
14.15 – 15.30	B109	Docenten NA/SK/TE - R. van de Sande – lector Bètadidactiek, naar duurzaam vakmanschap, opleider Techniek en vakdidactiek - I. Weterings - coördinator Techniek, opleider techniek, SLB - W. Maurits - coördinator voltijd NaSk, opleider vakdidactiek, onderzoek, FCD, GOC, examencommissie - S. Dirks-Trommelen, a.i. coördinator deeltijd Scheikunde, opleider scheikunde, onderzoek, SLB - K. Langendonck, coördinator deeltijd Natuurkunde, FCD, opleider natuurkunde en vakdidactiek, toetscommissie, SLB - Z. Kock, coördinator master Natuurkunde, opleider natuurkunde, examencommissie - K. Tielman, opleider Scheikunde en vakdidactiek, internationalisering - M. Gootzen, coördinator APV en opleider APV en onderzoek, internationalisering	H. Claessen T. Jansen R. Versluis F. Coenders M. van Os	▪ inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) ▪ eigen inkleuring programma ▪ keuze werkvormen ▪ beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) ▪ borging niveau ▪ relatie docenten beroepenveld ▪ eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
14.15 – 15.30	B108	Docenten AE/BE/ML AE/BE: - R. Geboers – coördinator Economie VT, docent algemene economie, FCD - T. Simonse – docent Algemene Economie, onderzoeksbegeleider, lid kenniskring vakdidactiek van de gammavakken - F. Kayaalp – docent Bedrijfseconomie, FCD, SLB, vakdidactiek - H. Verlegh – docent Bedrijfseconomie, FCD - <i>Reserve: M. van Gessel</i> ML: - X. Sak – coördinator Maatschappijleer deeltijd, vakinhoud, vakdidactiek, slb, FCD - J. Bego – coördinator Maatschappijleer voltijd, vakdidactiek, onderzoeksbegeleider, slb, toetspanel - H. Janssen – docent Maatschappijleer, vakinhoud (politicologie), onderzoeksbegeleider, slb, voorzitter GOC gamma - R. van den Boorn, docent Maatschappijleer, vakinhoud (sociologie), vakdidactiek, onderzoeksbegeleider <i>Reserve: E. Adams, docent Maatschappijleer, FCD</i>	R. van der Herberg E. Ploeger N. Verbraak G. Broers G. Hoevers R. van der Vaart	▪ inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) ▪ eigen inkleuring programma ▪ keuze werkvormen ▪ beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) ▪ borging niveau ▪ relatie docenten beroepenveld ▪ eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie
15.30 – 16.45	B109	Studenten NA/SK/TE <u>TE:</u> - Peerke van Maasakker – DT jaar 2 - Stefan van Beurden – DT jaar 4 <u>NA:</u> - Ruben Weigel, DT jaar 3 - Bas van Helmond, VT jaar 3, lid IMR - Simon Pranger – DT jaar 2, lid SDO - Jesse Pfrommer – VT jaar 4, lid GOC, lid SDO <i>Reserve:</i> <i>Lars van Schijndel</i> <u>SK:</u> - Mandy Klerkx, DT jaar 3, lid SDO - Bram Geurts, VT jaar 2, lid SDO - Tessa Wolbert, DT jaar 1	H. Claessen T. Jansen R. Versluis F. Coenders M. van Os	▪ kwaliteit en relevantie programma ▪ studeerbaarheid/ voltijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding/flexibele routes ▪ aansluiting ▪ toetsen en beoordelen ▪ kwaliteit docenten ▪ opleidingsspecifieke voorzieningen ▪ eigen producten

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
15.30 – 16.45	B108	Studenten AE/BE/ML <u>AE/BE:</u> - Yanniek Ivens - VT jaar 2 - Ikram Attadlaoui – VT jaar 2, lid SDO - Niels van Ooijen – Algemene economie VT jaar 4 - Robert van Vugt – DT jaar 2 <u>ML:</u> - Bertine Evers - VT jaar 3, lid SDO - Ruud van Damme – VT jaar 1, lid SDO - Marcel Bulten - DT afstudeerfase. - Martijn Verdult - DT hoofdfase.	R. van der Herberg E. Ploeger N. Verbraak G. Broers G. Hoevers R. van der Vaart	▪ kwaliteit en relevantie programma ▪ studeerbaarheid/ voltijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding/flexibele routes ▪ aansluiting ▪ toetsen en beoordelen ▪ kwaliteit docenten ▪ opleidingsspecifieke voorzieningen ▪ eigen producten
16.45 – 17.45	B107	Inzien materialen NA/SK/TE H. Schollen/P. van der Linden	H. Claessen T. Jansen R. Versluis F. Coenders M. van Os	
16.45 – 17.45	B107	Lessituaties AE/BE + Inzien materialen J. van Oudheusden/C. van Cromvoirt	R. van der Herberg E. Ploeger N. Verbraak G. Broers G. Hoevers R. van der Vaart	
17.45 – 18.15	B109	Na-overleg NA/SK/TE	H. Claessen T. Jansen R. Versluis F. Coenders M. van Os	
17.45 – 18.15	B108	Na-overleg AE/BE	R. van der Herberg E. Ploeger N. Verbraak G. Broers G. Hoevers R. van der Vaart	
18.15	B108	Intern overleg generiek	R. van der Herberg H. Claessen E. Ploeger T. Jansen R. Versluis	

Dag 3: Woensdag 2 december 2015

NE/EN – WI/BI – AK/GS/LL

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
07.45 – 08.00	B108	Ontvangst T. van Ginneken M. Kromodimedjo C. Caljé	R. van der Herberg H. Claessen E. Ploeger T. Jansen R. Versluis	
08.00 – 08.30	B108	intern overleg generiek	R. van der Herberg (vz) H. Claessen E. Ploeger T. Jansen R. Versluis	
08.30 – 09.00	B110	Vooroverleg NE	H. Claessen (vz) E. Ploeger N. Verbraak D. de Koning A. van de Kerkhof	
08.30 – 09.00	B108	Vooroverleg AK/GS/LL	R. van der Herberg T. Jansen G. Broers R. van der Vaart P. Vermeer	

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
09.00 – 10.00	B110	Docenten NE - A. Kerkhoff – lector Taalbeleid en diversiteit - H. Visser – FCD, SLB, voorzitter SDO VT - E. Hol – FCD, onderzoeksbegeleider, lid examencommissie, voorzitter domein Taalbeheersing, lid Kenniskring Taal en diversiteit - M. van Dam – coördinator bachelor deeltijd, SLB, voorzitter domein vakdidactiek, voorzitter Landelijk Vakoverleg, onderzoeksbegeleider, docent AMT, lid Regiegroep Flexibilisering, lid Resonansgroep Afstudeerrichtingen - W. van Gendt – onderzoeksbegeleider, coördinator Blended Learning Regiegroep Flexibilisering, docent AMT - C. van Werkhoven – SLB, voorzitter domein Letterkunde en cultuureducatie, lid Kenniskring Beroepsethiek van de leraar, voorzitter SDO DT, onderzoeksbegeleider - M. van der Hagen – coördinator bachelor voltijd, voorzitter GOC Alfa, SLB, onderzoeksbegeleider, Landelijk vakoverleg <i>Reserve:</i> - L. Brekelmans – FCD op AOS, SLB, lid Kenniskring Taal en diversiteit - B. Jongenelen – SLB, onderzoeksbegeleider - J. de Jong – FCD, onderzoeksbegeleider, lid Landelijk vakoverleg Letterkunde - P. Poelmans – onderzoeksbegeleider, lid Kenniskring Taalbeleid en diversiteit	H. Claessen E. Ploeger N. Verbraak D. de Koning A. van de Kerkhof	▪ inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) ▪ eigen inkleuring programma ▪ keuze werkvormen ▪ beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) ▪ borging niveau ▪ relatie docenten beroepenveld ▪ eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
09.00 – 10.00	B108	Docenten AK/GS/LL <u>AK:</u> - M. de Wolf: docent Sociale geografie en Vakdidactiek, docent Minor GDI, internationalisering - M. Verschuren: opleidingscoördinator VT, coördinator Minor GDI, vakdidactisch netwerk, SLB, Landelijk Vakoverleg (LVO), lid GOC - T. Favier: docent Fysische geografie, onderzoeksbegeleider - <i>Reserve: H. Palings: docent Sociale geografie en Vakdidactiek, onderzoeksbegeleider, lid Kenniskring vakdidactiek van de gammavakken, organisator Vakdidactisch Netwerk Aardrijkskunde, vz. vakgroep Aardrijkskunde College voor Toetsing en Examens (CVTE)</i> <u>GS:</u> - T. Emonds: docent GS, Tijdvakken en Vakdidactiek, lid examencommissie, opleidingscoördinator master - K. Zandinga: docent GS, Tijdvakken en Vakdidactiek, SLB, onderzoeksbegeleider - G. van Gaans: docent GS, Tijdvakken en Vakdidactiek, opleidingscoördinator VT, SLB, lid Kenniskring vakdidactiek van de gammavakken, internationalisering - <i>Reserve: P. Leunissen: docent Tijdvakken, opleidingscoördinator DT, onderzoeksbegeleider, FCD, SLB</i> <u>Godsdienst:</u> - K. Hamers: docent GD, Vakdidacticus, opleidingscoördinator VT, FCD (ook AOS), SLB, lid Kenniskring vakdidactiek van de gammavakken. Lid GOC, medewerker tijdschrift Narthex - T. de Beer: docent GD, Godsdienstpedagoog, lid examencommissie, SLB, Landelijk Vakoverleg, medewerker tijdschrift Narthex - A. van Steenberghe: docent GD, opleidingscoördinator DT, lid examencommissie, lid IMR, SLB, minor F&E	R. van der Herberg T. Jansen G. Broers R. van der Vaart P. Vermeer	▪ inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) ▪ eigen inkleuring programma ▪ keuze werkvormen ▪ beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) ▪ borging niveau ▪ relatie docenten beroepenveld ▪ eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie
10.00 – 10.15		Pauze		

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
10.15 – 11.15	B110	Studenten NE - Jill Martens – VT jaar 1 - Astrid Beets – DT jaar 2 - Diana van den Berg – DT jaar 3 - Eline van Esch – VT jaar 4 - Linda Kleinhout – DT jaar 3 - Danique van der Linden – VT jaar 3, lid GOC - Jan Mons – DT jaar 2 - Thomas Verhoeven – VT jaar 3 <i>Reserve:</i> - Ramon Verbakel – VT jaar 3, lid GOC - Britt van Stipdonk – VT jaar 3	H. Claessen E. Ploeger N. Verbraak D. de Koning A. van de Kerkhof	▪ kwaliteit en relevantie programma ▪ studeerbaarheid/volgtijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding /flexibele routes ▪ aansluiting ▪ toetsen en beoordelen ▪ kwaliteit docenten ▪ opleidingsspecifieke voorzieningen ▪ eigen producten
10.15 – 11.15	B108	Studenten AK/GS/LL <u>AK:</u> - Fährusina Erdem - VT jaar 4 - Lennart Baten - VT jaar 4, lid GOC - Ruben Lubbers - DT jaar 3 <u>GS:</u> - Arion Ligthart - VT jaar 4 - Luc Mannaerts - VT jaar 2 - Michael Lehmann - DT jaar 3 <i>Reserve:</i> - Luc Correia Cabrito - VT jaar 4 <u>Godsdienst:</u> - Luuk Hommel - VT jaar 3, lid GOC - Anita Meulman - DT jaar 3 - Anoeck Swinkels – VT jaar 1	R. van der Herberg T. Jansen G. Broers R. van der Vaart P. Vermeer	▪ kwaliteit en relevantie programma ▪ studeerbaarheid/volgtijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding /flexibele routes ▪ aansluiting ▪ toetsen en beoordelen ▪ kwaliteit docenten ▪ opleidingsspecifieke voorzieningen ▪ eigen producten
11.15 – 12.30	B107	Lessituatie Alfa + Inzien materialen J. Melenhorst/J. Hoek	H. Claessen E. Ploeger N. Verbraak D. de Koning A. van de Kerkhof	
11.15 – 12.30	B107	Lessituatie Gamma + Inzien materialen J. van Oudheusden/C. van Cromvoirt/M. Bittner	R. van der Herberg T. Jansen G. Broers R. van der Vaart P. Vermeer	

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
12.30 – 12.50	B107	Na-overleg NE	H. Claessen E. Ploeger N. Verbraak D. de Koning A. van de Kerkhof	
12.30 – 12.50	B108	Na-overleg AK/GS/LL	R. van der Herberg T. Jansen G. Broers R. van der Vaart P. Vermeer	
12.50 – 13.15	B108	Vooroverleg EN + lunch	R. van der Herberg E. Ploeger N. Verbraak D. de Koning R. de Graaff	
12.50 – 13.15	B109	Vooroverleg WI/BI+ lunch	H. Claessen (vz) T. Jansen R. Versluis P. Drijvers E. de Hullu	

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
13.15 – 14.15	B110	Docenten EN - M. van Winkelhof – docent Engels en Vakdidactiek, Opleidingscoördinator VT, SLB, Landelijk vakoverleg - B. Roosken – docent Engels, Opleidingscoördinator DT, Hobeon assessor, GOC-lid - B. de Vries – docent Engels, Opleidingscoördinator DT, Coördinator Internationalisering & BEES - L. Gijsen – docent Engels, master coördinator, Lid kenniskring Vreemdetalendidactiek in een veranderende omgeving - G. van Iersel – docent Engels, onderzoeksbegeleider, Lid examencommissie, Landelijk vakoverleg - M. Maas – docent Engels, FCD, onderzoeksbegeleider, Hobeon assessor en Vakdidactiek, Lid Kenniskring Kwaliteit van toetsen en beoordelen - M. Bouckaert – docent Engels en Vakdidactiek, werkgroep Afstudeerrichtingen, Vakdidactisch Netwerk, Lid Kenniskring Professionalisering van leraren en lerarenopleiders - O. Ligtvoet – docent Engels en APV, FCD, coördinator internationalisering - <i>Reserve: L. van Oostende – docent Engels, SLB, onderzoeksbegeleider (reserve)</i> - <i>Reserve: F. van Veggel – docent Engels, SLB, onderzoeksbegeleider, lid data team</i>	R. van der Herberg E. Ploeger N. Verbraak D. de Koning R. de Graaff	▪ inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) ▪ eigen inkleuring programma ▪ keuze werkvormen ▪ beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) ▪ borging niveau ▪ relatie docenten beroepenveld ▪ eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
13.15 – 14.15	B109	Docenten WI/BI <u>WI:</u> - T. Goris - opleider wiskunde, onderzoek en vakdidactiek, internationalisering - J. Otten - opleider wiskunde, lid GOC, lid SDO - T. van Steenberge, opleider wiskunde, lid GOC, coördinator voltijd, lid toetscommissie, lid SDO, lid curriculumcommissie, intakedocent - E. Kruis, opleider wiskunde, coördinator deeltijd, lid curriculumcommissie, FCD <u>BI:</u> - K. Walravens - opleider biologie, coördinator VT biologie, vakdidactische netwerk - P. Krijnen, opleider biologie, coördinator DT biologie - J. Arts, opleider biologie, lid toetscommissie, onderzoek, lid kenniskring toetsing - A. Bastiaenen, opleider biologie, internationalisering	H. Claessen T. Jansen R. Versluis P. Drijvers E. de Hullu	▪ inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) ▪ eigen inkleuring programma ▪ keuze werkvormen ▪ beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) ▪ borging niveau ▪ relatie docenten beroepenveld ▪ eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie
14.15 – 14.30		Pauze		
14.30 – 15.30	B110	Studenten EN - Ellen Hornman – DT jaar 3, lid SDO - Aafje van Tilburg – DT jaar 3 - Rutger Krijbolder – VT jaar 3 - Orphean van Gelder – VT jaar 2/3, lid GOC, lid SDO - Robin Mertens – VT jaar 4 - Noah Tamo – VT jaar 2 - Sjoerd Westenberg – VT jaar 3 - Miriam van Harten – DT jaar 1 <i>reserve:</i> - Sharon Lucassen – VT jaar 3	R. van der Herberg E. Ploeger N. Verbraak D. de Koning R. de Graaff	▪ kwaliteit en relevantie programma ▪ studeerbaarheid/ voltijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding /flexibele routes ▪ aansluiting ▪ toetsen en beoordelen ▪ kwaliteit docenten ▪ opleidingsspecifieke voorzieningen ▪ eigen producten

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
14.30 – 15.30	B109	Studenten WI/BI <u>WI:</u> - Arlieke Mouwen - VT jaar 3, lid GOC, lid SDO - Boudewijn Maas – VT jaar 2, lid SDO - Jose van Houten – DT jaar 3 - Laura Aarts – VT jaar 4 <u>BI:</u> - Nathalie Steijaert, VT jaar 2 - Erica Poptie - VT jaar 2 - Niek Spooren – VT jaar 4 - Stephanie Naaktgeboren – DT jaar 1	H. Claessen T. Jansen R. Versluis P. Drijvers E. de Hullu	▪ kwaliteit en relevantie programma ▪ studeerbaarheid/volgtijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding /flexibele routes ▪ aansluiting ▪ toetsen en beoordelen ▪ kwaliteit docenten ▪ opleidingsspecifieke voorzieningen ▪ eigen producten
15.30 – 16.30	B110	Docenten kopopleiding - W. den Teuling – coördinator kopopleiding, opleider Algemene didactiek, slb - E. Verouden – kopopleider Algemene didactiek, slb - B. van de Ven - kopopleider Algemene didactiek, slb - M. Molle - kopopleider Algemene didactiek, slb - R. Luijten - kopopleider Algemene didactiek, slb - M. Schoenmakers – opleider OGK, vakdidactiek kopopleiding - T. Simonse – opleider EC, vakdidactiek kopopleiding	R. van der Herberg (vz) E. Ploeger N. Verbraak D. de Koning R. de Graaff	▪ inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) ▪ eigen inkleuring programma ▪ keuze werkvormen ▪ beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) ▪ borging niveau ▪ relatie docenten beroepenveld ▪ eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
15.30 – 16.30	B107	Inzien materialen WI/BI P. van der Linden/H. Schollen	H. Claessen T. Jansen R. Versluis P. Drijvers E. de Hullu	
16.45 – 17.45	B110	Studenten kopopleiding - Nikki de Geus - Omgangskunde - Marloes Brugman - Omgangskunde - Esra Türkyilmaz - Algemene Economie - Jochem Mokveld - Bedrijfseconomie - Jasper Hendriks - Maatschappijleer - Lobke van der Slagt - Omgangskunde - Jochem Ürlings - Omgangskunde	R. van der Herberg E. Ploeger N. Verbraak D. de Koning R. de Graaff	▪ kwaliteit en relevantie programma ▪ studeerbaarheid/volgtijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding /flexibele routes ▪ aansluiting ▪ toetsen en beoordelen ▪ kwaliteit docenten ▪ opleidingsspecifieke voorzieningen ▪ eigen producten
16.45 – 17.45	B107	inzien materialen Engels J. Hoek		
16.45-17.15	B109	Na-overleg WI/BI	H. Claessen T. Jansen R. Versluis P. Drijvers E. de Hullu	
17.15 – 17.45	B108	Pending issues en /of inzien materialen generiek Y.Visser	H. Claessen (vz) T. Jansen R. Versluis	
17.45 – 18.15	B110	Na-overleg EN	R. van der Herberg E. Ploeger N. Verbraak D. de Koning R. de Graaff	
18.15	B108	Intern overleg generiek	R. van der Herberg H. Claessen E. Ploeger T. Jansen R. Versluis	

Dag 4: Donderdag 3 december 2015

DU/FA/SP – OGK/GZW

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
07.45 – 08.00	B108	Ontvangst T. van Ginneken M. Kromodimedjo C. Caljé	R. van der Herberg H. Claessen E. Ploeger T. Jansen R. Versluis	
08.00 – 08.30	B108	Vooroverleg generiek	R. van der Herberg H. Claessen E. Ploeger T. Jansen R. Versluis	
08.30 – 09.00	B110	Vooroverleg DU/FA/SP	R. van der Herberg (vz) N. Verbraak D. de Koning M. Simons E. Lehrner	
08.30 – 09.00	B109	Vooroverleg OGK/GZW	E. Ploeger (vz) H. Claessen T. Jansen R. Versluis J. Bolding	

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
09.00 – 10.00	B110	Docenten DU/FA/SP - D. Joosten-ten Brinke – lector Kwaliteit van toetsen en beoordelen <u>Duits</u> - J. Monheim – docent Duits en Vakdidactiek, Opleidingscoördinator VT, FCD, SLB, onderzoeksbegeleider, lid kenniskring Vreemdetalen didactiek - K. Buist – docent , opleidingscoördinator DT, SLB, FCD , lid GOC, lid SDO - A. Degener – docent Duits, opleidingscoördinator master, onderzoeksbegeleider, internationalisering - Reserve: T. Janssen – docent Duits en Vakdidactiek, FCD, onderzoeksbegeleider, vz toetscommissie <u>Frans</u> - D. Werts – docent Frans - internationalisering, actie-onderzoek - J. Plettenburg – docent Vakdidactiek, vakinhoudelijk - A. Chermanne – docent Vakdidactiek, opleidingscoördinator <u>Spaans</u> - M. Bremmers-Geenen – docent Spaans taalkunde, taalvaardigheid en kennis van land en samenleving, opleidingscoördinator VT en DT, internationalisering, SLB, lid SDO. Lid Landelijk vakoverleg Spaans. - R. Bartman - docent Spaans vakdidactiek, OVO, begeleiding AO, lid toetscommissie en Kenniskring toetsing, toets-deskundige CITO. - V. Arts - docent Spaans taalvaardigheid en kennis van land en samenleving, FCD, begeleiding AO, lid GOC, SLB, lid SDO. Lid Kenniskring vreemde talen didactiek in een veranderende leeromgeving, stage coördinatie.	R. van der Herberg N. Verbraak D. de Koning M. Simons E. Lehrner	▪ inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) ▪ eigen inkleuring programma ▪ keuze werkvormen ▪ beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) ▪ borging niveau ▪ relatie docenten beroepenveld ▪ eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
09.00 – 10.00	B109	Docenten OGK/GZW <u>OGK</u> - M. Schoenmakers, opleider omgangskunde en coördinator vt/dt, toetscommissie - E. Coumans, opleider omgangskunde en vakdidactiek - E. Postuma, opleider omgangskunde, vakdidactiek, APV - M. Gardenier, opleider omgangskunde, vakdidactiek, APV <u>GZW</u> - G. Bodestaff, opleider GzW en vakdidactiek, coördinator dt, onderzoek, internationalisering - M. Benli, opleider GzW en vakdidactiek, coördinator vt, internationalisering. - E. Spuijbroek, opleider GZW en vakdidactiek, onderzoek, toetscommissie - J. de Jong, opleider GzW en APV, lid examencommissie, FCD	E. Ploeger H. Claessen T. Jansen R. Versluis J. Bolding	- inhoud en vormgeving vakspecifiek programma / (implementatie) kennisbasis (focuspunt) - eigen inkleuring programma - keuze werkvormen - beoordelen en toetsen / (implementatie) kennistoetsen (focuspunt) - borging niveau - relatie docenten beroepenveld - eigen deskundigheid docenten/ docent als vakdidacticus (focuspunt)/ VELON registratie
10.00 – 10.15		Pauze		
10.15 – 11.15	B110	Studenten DU/FA/SP <u>Frans:</u> - Noëlle van Thuijl – DT jaar 3 - Marie-Jeanne Harinck – VT jaar 2 - Sigrid Vervoort – VT jaar 1 <u>Spaans:</u> - Birgit de Koning, DT jaar 2 - Alexander van de Zande - VT jaar 2 - Aniek Nooijen - VT jaar 3 <u>Duits:</u> - Maarten van Herpt – DT jaar 4 - Stephan Gabriëls - DT jaar 3 - Anouk Bouquet VT - jaar 2 <u>Reserve:</u> - <i>Marleen Braakhuis - VT jaar 3</i>	R. van der Herberg N. Verbraak D. de Koning M. Simons E. Lehrner	- kwaliteit en relevantie programma - studeerbaarheid/volgtijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding /flexibele routes - aansluiting - toetsen en beoordelen - kwaliteit docenten - opleidingsspecifieke voorzieningen - eigen producten

Tijd	Lokaal	Gesprekspartners (incl. namen en functies)	Auditpanel	Gespreksonderwerpen
10.15 – 11.15	B109	Studenten OGK/GZW <u>OGK:</u> - Arjan Bierens - VT jaar 1 - Cindy Moolenaar - DT afstudeerfase - Loes Theeuwen - VT jaar 2 - Muriëlle Sniijders - VT jaar 4 <u>GZW:</u> - Fatma Cimsit – GZW VT jaar 3, lid SDO - Antoinette Bolwerk – GZW DT jaar 4 - Soli Gomez Espinoza – GZW DT jaar 2, lid SDO - Bas Bronckhorst – GZW VT jaar 3	E. Ploeger H. Claessen T. Jansen R. Versluis J. Bolding	▪ kwaliteit en relevantie programma ▪ studeerbaarheid/volgtijd-deeltijd/blended learning/kopopleiding /flexibele routes ▪ aansluiting ▪ toetsen en beoordelen ▪ kwaliteit docenten ▪ opleidingsspecifieke voorzieningen ▪ eigen producten
11.15 – 12.15	B107	Lessituaties DU/FA/SP + Inzien materialen J. Melenhorst/J. Hoek	R. van der Herberg H. Claessen N. Verbraak D. de Koning M. Simons E. Lehrner	
11.15 – 12.15	B107	Inzien materialen OGK/GZW P. van den Linden	E. Ploeger H. Claessen T. Jansen R. Versluis J. Bolding	
12.15 – 12.30	B110	Na-overleg DU/FA/SP	R. van der Herberg N. Verbraak D. de Koning M. Simons E. Lehrner	
12.15 – 12.30	B109	Na-overleg OGK/GZW	E. Ploeger H. Claessen T. Jansen R. Versluis J. Bolding	
12.30 – 13.15	B107	Lunch + intern overleg generiek	R. van der Herberg H. Claessen E. Ploeger T. Jansen R. Versluis	
13.15 – 14.00	D101	Terugkoppeling	R. van der Herberg (vz) H. Claessen E. Ploeger T. Jansen R. Versluis	

Overzicht lessituaties

Dinsdag 1 december 2015

Tijd	Cluster	Vak	Variant	Docent	Lokaal
15.10 – 17.00	Gamma	AE - Geld en wereld 2	DT3	Luuk Smits	A234
15.10 – 17.00		EC - Structuur en conjunctuur	DT1	Ruud Geboers	A103
15.10 – 17.00		EC - Ondernemen en recht 2	DT2	Wilbert Velema	A202

Er wordt nog iets geschoven met de eindtijd

Woensdag 2 december 2015

Tijd	Cluster	Vak	Variant	Docent	Lokaal
08.30 – 12.10	Alfa	SP - APV	VT1	Katja van der Linden	A104
8:30 – 12:10 uur		EN - APV	VT1	Ben Strik	B210
9:25 – 12:10 uur		EN - Taalkunde 2	VT2	Marina Bouckeart	B208
11.20 – 12.10		NE - APV3	VT1	Katja van der Linden	C124
10.25 – 12.10		NE - Bijbel en literatuur	VT2	Olav Severijnen	B217
12.30 – 13.10		NE - Vakdidactiek	VT2	Willem-Jan van Gendt	C124
11.15 – 12.15	Gamma	AK – Structureren en concretiseren 2 VD	VT2	Uwe Krause/Natasja Kok	C204
11.15 – 12.15		GS – Professionele ontwikkeling	APV 1 ^e jaars VT	Marleen Koppers	A115
11.15 – 12.15		GS – Werkcollege tijdvakken	VT1	Aaron Borger	C217

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende opleidingen is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde "Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs" van 19 december 2014. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het panel zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het panel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

Op basis van de door lerarenopleidingen geleverde documentatie heeft het auditteam zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de voltijd en deeltijdvarianten.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleidingen, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditteam geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleidingen heeft het auditteam met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld. Op grond van de wens van FLOT zijn gesprekken met de docenten en met de studenten van verschillende opleidingen geclusterd.

Een open spreekuur maakte deel uit van het programma. Het auditteam heeft geconstateerd, dat de betreffende opleidingen het open spreekuur tijdig en op correcte wijze onder de aandacht hebben gebracht van studenten en medewerkers.

Tijdens het locatiebezoek heeft het auditteam een aantal presentaties door docenten en studenten uit de clusters alfa, bèta+ en gamma bijgewoond, daarover met de betrokkenen gesproken, een aantal lessituaties bezocht en een rondleiding gekregen langs de voorzieningen.

Om te kunnen beoordelen of de beoogde eindkwalificaties worden behaald, heeft het auditpanel een selectie van eindwerken bestudeerd overeenkomstig de NVAO-richtlijn 'beoordeling eindwerken'.

Het oordeel van het auditteam, vastgelegd in conceptrapporten, werd aan de betreffende opleidingen voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een onderwerp 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scores. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs, 19 december 2014'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende kader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Beperkte opleidingsbeoordeling

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1, 3 of 4 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een onvoldoende bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO. Een 'onvoldoende' bij standaard 2 leidt altijd tot een herstelperiode, onafhankelijk van het eindoordeel van het panel.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien tenminste alle standaarden minimaal voldoende zijn en twee standaarden als 'goed' worden beoordeeld, waaronder in elk geval standaard 4.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien tenminste alle standaarden minimaal 'goed' worden bevonden en twee standaarden als 'excellent' worden beoordeeld, waaronder in elk geval standaard 4.

BIJLAGE II Lijst geraadpleegde documenten

- Kritische reflectie opleiding Instituutsdeel
- Competentiekaarten Fontys Lerarenopleidingen vo/bve 2005
- Generieke kennisbasis Tweedegraadslerarenopleidingen (10voordeleraar)
- CLOTS-schema's voltijd en deeltijd (generiek deel) en kopopleiding
- Schematisch programmaoverzicht
- Studiegids leerlijn APV met modulbeschrijvingen en literatuurlijst 2015-2016
- Studiegids kopopleiding met programmaoverzicht, modulbeschrijvingen en literatuurlijst 2015-2016
- Modulbeschrijving afstudeeronderzoek bachelor 2014-2015
- Handleiding startbekwaamheidsassessment kopopleiding 2014-2015
- Handleiding stageportfolio 2014-2015
- Meerwaarde voor onderwijs: Pijlers en Plus voor FLOT 2014
- Internationaliseringsbeleid 2013, projectplan internationalisering 2014, Kijkkader 2015
- Onderwijs- en examenregeling – OER.
- Overzicht van het ingezette personeel met CV's, geordend per opleiding
- Personeelsbeleidsplan 2013-2015 en professionaliseringsplan 2014-2018
- Beoordeling werkplekleren bacheloropleiding 2014-2015
- Overzichtslijst van *alle* eindwerken van de laatste twee jaar, geordend naar opleiding
- Jaarverslagen examencommissie 2013-2014
- Notulen generieke toetscommissie 2014-2015
- Notulen Gezamenlijke Opleidingscommissie (GOK) 2014-2015
- Taken en samenstelling raden van advies 2015 en notulen raden van advies 2013-2015
- Toetsbeleid 2013
- Toetsplan APV, toetsplan kopopleiding,
- Toetsen met toetsmatrizen, antwoordmodellen, rubrics en toetsanalyses APV en kopopleiding 2014-2015
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.

Zie voor het overzicht van de geselecteerde eindwerken per opleiding, de hierna volgende overzichten per opleiding.

Lijst geraadpleegde documenten Nederlands

- Kritische reflectie opleiding Nederlands
- Vakinhoudelijke kennisbasis Nederlands (10voordeleraar)
- Kennisbasis vakdidactiek Nederlands
- CLOTS-schema voltijd en deeltijd cohort 2013
- Studiegids Nederlands voltijd en deeltijd 2015-2016 met beschrijvingen van de leerarrangementen en literatuurlijsten
- Programmaoverzichten voltijd en deeltijd cohort 2012 tot en met cohort 2015
- Ambitiedocument Nederlands 2014
- Samenstelling werkveldcommissie
- Notulen werkveldcommissie 2014-2015
- Begrippenlijst Nederlands 2009-2012
- Onderzoeksleerlijn Nederlands
- Notulen SDO Nederlands 2014-2015
- Resultaten periode-evaluaties Nederlands 2014-2015
- Modulenwijzers
- Notulen opleidingsoverleg Nederlands 2014-2015
- Toetsplan Nederlands 2014
- Toets met matrijzen, antwoordmodellen/rubrics en toetsanalyses
- Notulen toetscommissie alfa 2014-2015
- Resultaten landelijke toets 2014-2015
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.
- Overzichtslijst van *alle* eindwerken van de laatste twee jaar

Het auditpanel heeft van de volgende vier studenten het portfolio en vakdidactisch actieonderzoek bekeken⁷⁷:

Aantal	Studentnummer	Variant	afstudeerjaar
1	2126474	voltijd	2013-2014
2	2049623	Voltijd	2014-2015
3	2172707	Deeltijd	2014-2015
4	2211942	Deeltijd	2014-2015

⁷⁷ Om redenen van privacy zijn hier uitsluitend de studentnummers weergegeven. Namen van de afgestudeerde studenten en de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditteam.

Lijst geraadpleegde documenten Frans

- Kritische reflectie opleiding Frans
- Vakinhoudelijke kennisbasis Frans (10voordeleraar)
- Kennisbasis vakdidactiek Frans
- CLOTS-schema voltijd en deeltijd cohort 2013
- Studiegids Frans voltijd en deeltijd 2015-2016 met beschrijvingen van de leerarrangementen en literatuurlijsten
- Programmaoverzichten voltijd en deeltijd cohort 2012 tot en met cohort 2015
- Ambitiedocument bacheloropleiding Frans 2014
- Samenstelling werkveldcommissie Frans
- Notulen werkveldcommissie 2014-2015
- Advies-grammaticaleerlijnen Frans 2006
- Onderzoeksleerlijn Frans 2015
- Werkdocument actieonderzoek 2014
- Notulen alumni Frans 2015
- Notulen SDO Frans 2014-2015
- Resultaten periode-evaluaties 2014-2015
- Toetsplan Frans 2014
- Toetsen met matrijzen, antwoordmodellen/rubrics en toetsanalyses 2014-2015
- Notulen toetscommissie alfa 2014-2015
- Resultaten landelijke toets 2014-2015
- Resultaten TCF-toets 2014-2015
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.
- Overzichtslijst van *alle* eindwerken van de laatste twee jaar

Het auditpanel heeft van de volgende vier studenten het portfolio en vakdidactisch actieonderzoek bekeken⁷⁸:

Aantal	Studentnummer	Variant	afstudeerjaar
1	2157304	Deeltijd	2013-2014
2	2137676	Voltijd	2014-2015
3	2164661	Voltijd	2014-2015
4	2186198	deeltijd	2014-2015

⁷⁸ Om redenen van privacy zijn hier uitsluitend de studentnummers weergegeven. Namen van de afgestudeerde studenten en de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditteam.

Lijst geraadpleegde documenten Spaans

- Kritische reflectie opleiding Spaans
- Vakinhoudelijke kennisbasis Spaans (10voordeleraar)
- Kennisbasis vakdidactiek Spaans
- CLOTS-schema voltijd en deeltijd cohort 2013
- Studiegids Spaans voltijd en deeltijd 2015-2016 met beschrijvingen van de leerarrangementen en literatuurlijsten
- Programmaoverzichten voltijd en deeltijd cohort 2012 tot en met cohort 2015
- Ambitiedocument Spaans 2014
- Samenstelling werkveldcommissie Spaans
- Notulen werkveldcommissie 2014-2015
- Onderzoeksleerlijn in curriculum Spaans
- Visiedocument vakdidactiek MVT
- Notulen SDO 2014-2015
- Resultaten periode-evaluaties 2014-2015
- Modulenwijzers
- Notulen opleidingsvergadering 2014-2015
- Toetsplan Spaans
- Toetsen met matrijzen, antwoordmodellen/rubrics en toetsanalyses 2014-2015
- Notulen toetscommissie alfa 2014-2015
- Resultaten landelijke toets 2014-2015
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.
- Overzichtslijst van *alle* eindwerken van de laatste twee jaar

Het auditpanel heeft van de volgende vier studenten het portfolio en vakdidactisch actieonderzoek bekeken⁷⁹:

Aantal	Studentnummer	Variant	afstudeerjaar
1	2151223	Deeltijd	2013-2014
2	2151674	Deeltijd	2014-2015
3	2155493	Voltijd	2014-2015
4	2173290	voltijd	2014-2015

⁷⁹ Om redenen van privacy zijn hier uitsluitend de studentnummers weergegeven. Namen van de afgestudeerde studenten en de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditteam.

Lijst geraadpleegde documenten Engels

- Kritische reflectie opleiding Engels
- Vakinhoudelijke kennisbasis Engels (10voordeleraar)
- Kennisbasis vakdidactiek Engels
- CLOTS-schema voltijd en deeltijd cohort 2013
- Studiegids Engels voltijd en deeltijd 2015-2016 met beschrijvingen van de leerarrangementen en literatuurlijsten
- Programmaoverzichten voltijd en deeltijd cohort 2012 tot en met cohort 2015
- Ambitiedocument Engels 2014
- Samenstelling werkveldcommissie Engels
- Notulen werkveldcommissie 2014-2015
- Visiedocument vakdidactiek MVT
- Analyse-instrument onderzoekslernlijn
- Notulen SDO 2014-2015
- Resultaten periode-evaluaties 2014-2015
- Modulenwijzers
- Notulen opleidingsvergadering 2014-2015
- Toetsplan Engels
- Toetsen met matrijzen, antwoordmodellen/rubrics en toetsanalyses 2014-2015
- Notulen toetscommissie alfa 2014-2015
- Resultaten landelijke toets 2014-2015
- Resultaten Cambridge Proficiency Exam
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.
- Overzichtslijst van *alle* eindwerken van de laatste twee jaar

Het auditpanel heeft van de volgende vier studenten het portfolio en vakdidactisch actieonderzoek bekeken⁸⁰:

Aantal	Studentnummer	Variant	afstudeerjaar
1	2134245	Voltijd	2013-2014
2	1408030	Deeltijd	2014-2015
3	2164132	Voltijd	2014-2015
4	2189938	deeltijd	2014-2015

⁸⁰ Om redenen van privacy zijn hier uitsluitend de studentnummers weergegeven. Namen van de afgestudeerde studenten en de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditteam.

Lijst geraadpleegde documenten Duits

- Kritische reflectie opleiding Duits
- Vakinhoudelijke kennisbasis Duits (10voordeleraar)
- Kennisbasis vakdidactiek Duits
- CLOTS-schema voltijd en deeltijd cohort 2013
- Studiegids Duits voltijd en deeltijd 2015-2016 met beschrijvingen van de leerarrangementen en literatuurlijsten
- Programmaoverzichten voltijd en deeltijd cohort 2012 tot en met cohort 2015
- Visiedocument Duits 2014
- Samenstelling werkveldcommissie
- Notulen werkveldcommissie 2014-2015
- Rapport belevingsonderzoek DIA 2010
- Visiedocument vakdidactiek MVT
- Analyse-instrument onderzoekslernlijn
- Notulen SDO 2014-2015
- Resultaten SLB-evaluaties 2014-2015
- Resultaten periode-evaluaties 2014-2015
- Modulenwijzers
- Notulen opleidingsvergadering Duits 2014-2015
- Toetsplan Duits
- Toetsen met matrijzen, antwoordmodellen/rubrics en toetsanalyses 2014-2015
- Notulen toetscommissie alfa 2014-2015
- Resultaten landelijke toets 2014-2015
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.
- Overzichtslijst van *alle* eindwerken van de laatste twee jaar

Het auditpanel heeft van de volgende vier studenten het portfolio en vakdidactisch actieonderzoek bekeken⁸¹:

Aantal	Studentnummer	Variant	afstudeerjaar
1	2147334	Voltijd	2013-2014
2	2172448	Deeltijd	2014-2015
3	2195939	Deeltijd	2014-2015
4	2210868	voltijd	2014-2015

⁸¹ Om redenen van privacy zijn hier uitsluitend de studentnummers weergegeven. Namen van de afgestudeerde studenten en de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditteam.

BIJLAGE III Overzicht auditpanel

Samenstelling, expertise en korte functiebeschrijvingen (cv's) van voorzitter, leden en secretaris.

Expertise	Auditing en kwaliteitszorg	Onderwijs en toetsing	Werkveld	Vakinhoud	Internationaal	Studentzaken
Panelleden kernpanel						
voorzitter Drs. R.B. van der Herberg	x	x	x	x		
deskundige Drs. H. Ploeger	x	x	x	x	x	
deskundige Drs. H.M. Claessen	x	x	x	x		
studentlid T.J. Jansen			x			x
secretaris/coördinator G.C. Versluis	x	x				

Expertise	Auditing en kwaliteitszorg	Onderwijs en toetsing	Werkveld	Vakinhoud	Internationaal	Studentzaken
referent kernpanel						
deskundige/referent opleidingsschool Drs. J.J.M. Geldens	x	x		x	x	

Expertise	Auditing en kwaliteitszorg	Onderwijs en toetsing	Werkveld	Vakinhoud	Internationaal	Studentzaken
Panelleden vakdeskundigen						
deskundige Nederlands Drs. A.J.M. van de Kerkhof	x	x	x	x	x	
deskundige Frans/Spaans Drs. M. Simons		x	x	x	x	
deskundige Engels Prof. Dr. R. de Graaff		x	x	x	x	
deskundige Duits Drs. E.M. Lehrner – te Lindert	x	x	x	x	x	
studentlid N. Verbraak						x
secretaris Drs. D.P.M.de Koning	x					
secretaris Drs. G.W.M.C. Broers	x					

Korte functiebeschrijvingen	
1	De heer Van der Herberg is partner bij Hobéon en heeft ruime ervaring met audits voortgezet en hoger onderwijs; voorheen rector van een grote onderwijsorganisatie in het voortgezet onderwijs.
2	De heer Ploeger is senior onderwijs adviseur voor Hogeschool Windesheim, docent bij de Economische opleidingen, docent Onderzoek bij de master Leren en Innoveren en deskundige e-learning.
3	De heer Claessen is rector van het Twents Carmel College te Oldenzaal, Denekamp en Losser en tevens voorzitter van de Academische Opleidingsschool Oost Nederland.
4	Mevrouw Jansen is tweedejaars student aan de tweedegraads lerarenopleiding Wiskunde van Hogeschool Rotterdam en docent Wiskunde in het voortgezet onderwijs.
5	Mevrouw Geldens is lector Kempelonderzoekscentrum Hogeschool de Kempel, adviseur Samen (academisch) Opleiden en fungeert als lid en/of voorzitter van auditcommissies bij erkennings- of accreditatietrajecten.
6	De heer Van de Kerkhof is Clustermanager Talen bij Cito; voorheen docent Nederlands in het vo.
7	Mevrouw Simons is vakdidacticus Frans en Spaans aan de Lerarenopleiding Universiteit Antwerpen.
8	De heer De Graaff is hoogleraar Tweektalig Onderwijs bij UU, lector Taaldidactiek bij Hogeschool Inholland en voorzitter van het Platform voor vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto).
9	Mevrouw Lehrner is sinds 2004 lerarenopleider Duits aan de Hogeschool Windesheim, Zwolle; voorheen leraar Duits in het voortgezet onderwijs.
18	De heer Verbraak is derdejaars student aan de tweedegraads lerarenopleiding Engels van Hogeschool Rotterdam.

NVAO getrainde secretarissen G.C. Versluis, ds. D.P.M.de Koning, drs. G.W.M.C. Broers d.d. 2010

Op 15 juli 2015 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de bacheloropleiding Leraar tot de 2^e graad vo, van Fontys Lerarenopleiding Tilburg – Fontys Hogescholen, onder nummer 003901.

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van de NVAO. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende tenminste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling -anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het Evaluatiebureau-, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobéon.nl

I www.hobéon.nl